

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Kudowa Zdrój, 24-26 marca 2010

20 lat
Samorządu Dolnośląskiego

materiały konferencyjne

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

20 lat Samorządu Dolnośląskiego

Materiały konferencyjne

Kudowa Zdrój, 24-26 marca 2010

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

ORGANIZATOR:

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska
ul. Krzemieniecka 60a; 54-613 Wrocław
tel./fax (071) 354-57-00; 357-47-16 wew. 115
www.dolnyslask.wroc.pl; spds@dolnyslask.wroc.pl

WSPÓŁPRACA I PARTNERZY:

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - www.umwd.pl
Urząd Miasta Kudowa Zdrój - www.kudowa.pl
Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. - www.zuk-sa.pl
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
- www.fos.wroc.pl
PKO Bank Polski SA - www.pkobp.pl
Dolnośląska Spółka Gazownictwa - www.dsgaz.pl
Bank Gospodarstwa Krajowego - www.bgk.com.pl
Krajowy Rejestr Długów - www.krd.pl
Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze - www.forum.pl
Basen „Wodny Świat” w Kudowie Zdrój - www.basen.kudowa.pl
Budexpo-Wrocław Sp. z o.o. - www.budexpo.wroc.pl

PATRONAT MEDIALNY:

TVP3 Wrocław - www.wroclaw.tvp.pl
Radio Wrocław S.A. - www.prw.pl
Nieruchomości PLUS; Grupa: Expressy Dolnośląskie - www.wfp.pl
DAPOS - www.dapos.wroc.pl
Gazeta Wyborcza Oddział Wrocławski - www.gazeta.pl

Miejsce obrad:

Teatr Zdrojowy

Miejsca spotkań panelowych:

Hotel Gwarek – duża sala konferencyjna (panel 1)
Teatr Zdrojowy (panel 2)

Impreza towarzysząca zorganizowana przez Polskie Radio Wrocław:

25 marca 2010 r.
„Bądź jak Obama – wygraj w Internecie”

Idea:

- a) prezentacja najnowszych możliwości wykorzystania Internetu
w celach promocyjnych i kampaniach wyborczych
- b) przykłady najciekawszych projektów internetowych realizowanych
przez dolnośląskie samorządy

Porządek Obrad	5
-----------------------------	---

Słowo wstępne:

Sławomir Najnigier – Prezes Zarządu Stowarzyszenia na Recz Promocji Dolnego Śląska	11
Marek Łapiński – Marszałek Województwa Dolnośląskiego	13
Rafał Jurkowlaniec – Wojewoda Dolnośląski	15
Lilla Jaroń – Wiceminister Ministerstwa Edukacji Narodowej	17

PREZENTACJE (na dzień 25.03.2010):

**Publikacja pt. „Samorząd terytorialny Dolnego Śląska (1990-2010).
Dokonania i wyzwania” zawierająca wystąpienia autorów drugiego dnia
obrad plenarnych ukaże się w cyklu wydawniczym
„Dolny Śląsk wczoraj i dziś” w maju 2010 r.**

**Panelowi „Bezpieczeństwo publiczne” towarzyszy osobna publikacja
pt. Bezpieczeństwo wewnętrzne w działaniach administracji publicznej” ,
którą wszyscy uczestnicy i goście otrzymają z materiałami konferencyjnymi.**

**Na stronach Stowarzyszenia www.dolnyslask.wroc.pl po forum zostaną umieszczone
prezentacje z możliwością ich pobrania z internetu.**

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski	21
----------------------------	----

Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska	31
--------------------------------	----

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek	53
------------------------	----

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz	91
----------------------------	----

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz	109
--------------------------	-----

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa

Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender	131
--	-----

Spis treści

Zanim przyjdzie inwestor... – Krzysztof Brzozowski.....	139
Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomasie	
Piotr Chrobak.....	155
Zagospodarowanie odpadów elektrycznych i elektrotechnicznych	
Piotr Maryński.....	165
Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska	
Czesław Kręcichwost.....	175
Odpady komunalne jako źródła energii – Zbigniew Chmielewski.....	185
Nota o Dolnośląskim Klastrze Energii Odnawialnej	195
Nota o SPDS i CPG Budexpo Wrocław	201
Wykaz Członków Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej	205
Prezentacja Członów DKEO	207
Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl	
Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz.....	217
PREZENTACJE (na dzień 26.03.2010):	
Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów	
dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk.....	227
Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego	
Sławomir Najnigier	237
Rola spółki celowej w PPP – Witold Grzybowski	249
Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009.....	261

Temat przewodni: „20 lat Samorządu Dolnośląskiego”

Środa, 24 marca 2010 r.

Teatr Zdrojowy

16.15

Otwarcie Forum:

- Sławomir Najnigier, prezes Zarządu SPDS
- Czesław Kręcichwost, burmistrz Kudowy-Zdroju

Wystąpienia:

- Marka Łapińskiego, Marszałka Województwa Dolnośląskiego
- Rafała Jurkowlańca, Wojewody Dolnośląskiego
- Jerzego Pokoja, Przewodniczącego Sejmiku Województwa Dolnośląskiego
- Liili Jaroń, Wiceminister MEN
- Rafała Dutkiewicza, Prezydenta Wrocławia

Rozstrzygnięcie konkursu „Gazety Wyborczej” (II edycja „Złotych Jedynek”)

Wręczenie dyplomów Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska dla osób działających w samorządzie od 1990 r.

Partnerzy Forum:

- prezentacja Radio Wrocław
- prezentacja BGK

19.30

Obiado-kolacja (miejscu zakwaterowania)

20.30 – 21.30

Koncert z okazji 20 lat Samorządu Dolnośląskiego
(Organizator: Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
Filharmonia Dolnośląska w Jeleniej Górze)

Porządek obrad

Czwartek, 25 marca 2010 r.

OBRADY PLENARNE (Teatr Zdrojowy)

- 9.30 Ewolucja i dokonania Samorządu Dolnośląskiego w latach 1990–2009
Wystąpienia autorów przygotowanej do druku publikacji
„20 lat samorządu terytorialnego na Dolnym Śląsku”
- „Zmiany ustroju samorządu terytorialnego w latach 1990-2010”, prof. Leon Kieres
 - „Rozwój instytucji samorządowych na Dolnym Śląsku”, dr Bogdan Cybulski
 - „Samorząd aktywnym partnerem w rozwoju gospodarczym regionu”,
prof. Stanisław Korenik
 - „Oświata”, dr Antoni Jeżowski
 - „Administracja samorządowa – obsługa mieszkańców”, Jerzy Zieliński
 - „Gospodarka komunalna i prywatyzacja mienia komunalnego”, Sławomir Najnigier
 - „Wpływ środków z Unii Europejskiej na rozwój regionu”, dr Zbigniew Dynak
 - „Partnerzy zagraniczni samorządów dolnośląskich”, Teresa Lis-Pieńkowska
 - „Strategia rozwoju regionu”, dr Maciej Zathey
- Wystąpienie Bartłomieja Ostrowskiego, Dyrektora Regionalnego Biura Województwa Dolnośląskiego w Brukseli „Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku.”
- 11.30-12.00 przerwa kawowa
- 12.00–14.00 Prezentacja i wręczenie dyplomów III edycji projektu „Interaktywny Samorząd”
- Debata:** „Czy Dolnoślązacy mogą być usatysfakcjonowani dokonaniem samorządowców?”
- Moderatorzy debaty:** Jerzy Sawka, Sławomir Najnigier
- Uczestnicy debaty:** dr Bogdan Cybulski, Henryk Gołębiowski, prof. Leon Kieres,
Marek Łapiński, Janisław Muszyński, Paweł Wróblewski
- Wystąpienie „Zmiany otoczenia prawnego – nowa ustawa o udostępnieniu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych”, Anna Marcinkowska, KRD BIG SA
- Prezentacja portalu internetowego WsiePolskie.pl (premiera na Dolnym Śląsku)
- Prezentacja PKO Bank Polski, Piotr Galas, Dyrektor Departamentu Klienta Sektora Publicznego
- Prezentacja Firmy „Panoramica”, Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz
- 14.30-15.30 Obiad (w miejscu zakwaterowania)

SPOTKANIA PANELOWE

(16.00–18.30)

Panel 1. Bezpieczeństwo publiczne (Hotel Gwarek – duża sala konferencyjna)

Opieka merytoryczna: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Moderatorzy spotkania:

- Jacek Pilawa, Przewodniczący Komisji Uchwałodawczej, Przestrzegania Prawa i Bezpieczeństwa, Sejmik Województwa Dolnośląskiego
- Borysław Zatoka, Pełnomocnik Zarządu Województwa Dolnośląskiego ds. Systemu Bezpieczeństwa, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Program panelu:

Obrady grupy mają służyć przedstawieniu potencjału technologicznego dolnośląskich instytucji zajmujących się szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Samorząd Województwa integrując systemy na bazie jednej platformy, jaką stanie się w niedalekiej perspektywie e-DolnyŚlask, może stać się liderem rozwiązań teleinformatycznych w tej dziedzinie. Zaangażowanie strategicznych dla projektu instytucji, dysponujących właściwym zasobem bazodanowym, będzie dla przyszłości projektu strategiczne. Dyskusja panelowa będzie miała charakter debaty nad stanem bezpieczeństwa na terenie województwa oraz kierunkiem rozwoju systemowych rozwiązań. Projekt ma charakter otwarty na współpracę zarówno z podmiotami publicznymi, prywatnymi jak i osobami fizycznymi.

Panel 2. Energia odnawialna — dobre praktyki w regionie (Teatr Zdrojowy)

Opieka merytoryczna: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

Moderatorzy spotkania:

- dr inż. Marek Mielczarek prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
- Ryszard Chruścicki sekretarz zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

Program panelu:

- „Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii”,
dr inż. Marek Mielczarek, prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
- „Efektywność energetyczna w samorządach – programy wsparcia UE”,
Bartłomiej Ostrowski, Dyrektor Regionalnego Biura Województwa Dolnośląskiego w Brukseli”

Porządek obrad

- „Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki na Dolnym Śląsku metodami foresightowymi”, prof. dr hab. inż. Zdzisław Szalbierz, Dyrektor Instytutu Organizacji i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej
 - „Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego w zakresie OZE”, dr inż. Kazimierz Herlender, koordynator Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego przy Dolnośląskim Parku Nauki i Innowacji
 - „Zanim przyjdzie inwestor ...”,
Krzysztof Brzozowski, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość, koordynator Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej
 - „Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomase”,
dr inż. Maciej Sygit, Prezes SYGMA Sp. z o.o.,
Piotr Chrobak, Prezes Fundacja CEDRES
 - „Zagospodarowanie odpadów elektrycznych i elektrotechnicznych a także innych odpadów np. hałd”, dyr. Piotr Maryński, KGHM Ecoren S.A.
 - „Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska”,
Czesław Kręćchwost, Burmistrz Kudowy Zdrój
 - „Odpady komunalne jako źródła energii”,
Przedstawiciel Firmy Fortum Power & Heat Polska Sp. z o.o.
 - „Stan przygotowań Aglomeracji Wrocławskiej do termicznej utylizacji odpadów”
Dariusz Ostrowski, prezes ARAW Wrocław, Piotr Jastrzębski, ARAW Wrocław
 - Wystąpienia członków Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej
- 19.00-21.00 Uroczysta kolacja (Teatr Zdrojowy - Sala Lustrzana)
- Od 21.30 Spotkanie tematyczne

Impreza towarzysząca Radia Wrocław „Bądź jak Obama – wygraj w Internecie”

Data: 25 marca 2010 r. , godz. 16.00-18.30

Miejsce: Hotel Gwarek – mała sala konferencyjna

Prowadzący: Łukasz Medeksza, szef redakcji internetowej Radia Wrocław

Idea:

- a) prezentacja najnowszych możliwości wykorzystania Internetu
w celach promocyjnych i kampaniach wyborczych
- b) przykłady najciekawszych projektów internetowych realizowanych
przez dolnośląskie samorządy

Piątek, 26 marca 2010 r.

Teatr Zdrojowy (9.30–11.30)

Finansowanie samorządu w warunkach spowolnienia gospodarczego oraz nowych rozwiązań w ustawie o finansach publicznych

Opieka merytoryczna: Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu

Moderatorzy spotkania:

- dr Bogdan Cybulski prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu
- prof. Wiesława Miemieć Katedra Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Program:

- „Dług publiczny według nowej ustawy o finansach publicznych”, dr Elżbieta Berezowska, skarbnik województwa
- „Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego”, dr Arkadiusz Babczuk, członek Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu
- „Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego”, Sławomir Najnigier, prezes Zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska
- „Rola spółki celowej w PPP” Witold Grzybowski, Dolnośląska Grupa Doradcza
- „Budowa siedziby Starostwa Powiatowego we Wrocławiu — przykład inwestycji realizowanej w systemie projektuj – buduj” Andrzej Wąsik, starosta wrocławski

Prezentacja BGK

Komunikaty

Podsumowanie obrad i zakończenie Forum

Spotkanie przy kawie

UWAGA:

Z okazji jubileuszu 20 lat Samorządu Dolnośląskiego Mennica Śląska przy ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji Dolnego Śląska wyemitowała wyjątkową monetę okolicznościową „20 Rajców Dolnośląskich”.

Instytucje i osoby zainteresowane pamiątkowymi monetami „20 rajców” powinny złożyć zamówienie: faxem: 71 354-57-00 lub e-mail: spds@dolnyslask.wroc.pl

Cena srebrnej i złotych monety w opakowaniu „książeczkowym” – 25,00 zł brutto

Cena monety w plastikowym opakowaniu – 15,00 zł brutto

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

8 marca 1990 r. Sejm przyjął ustawę o samorządzie terytorialnym. Samorządność oznaczała koniec powołanych w latach 50-tych „terenowych organów administracji państwowej” zarządzanych w sposób hierarchiczny, scentralizowany, pod nadzorem partii komunistycznej (PZPR). Trudno uwierzyć – tak naprawdę tę reformę przygotowali w chałupniczych warunkach niezależni od rządu eksperci i entuzjaści, którym uwierzył na słowo i rząd, i Sejm.

Po 20 latach widzimy, że tam odważna decyzja rządu Premiera Tadeusza Mazowieckiego i elit solidarnościowych zapoczątkowała pozytywistyczną rewolucję, która zmieniła nasze lokalne ojczyzny. Jak każdy proces społeczny, nie był wolny od sytuacji trudnych i dyskusyjnych. Reforma samorządowa nie była aktem jednorazowym. Po pierwszych wolnych wyborach 27 maja 1990 roku, wielokrotnie byliśmy świadkami recydywy zarządzania „resortowego”. W wielu dziedzinach zarządzanie niektórymi sprawami przechodziło wielokrotnie z rąk do rąk. W roku 1990 w sprawie utworzenia powiatów decyzji nie podjęto. W 1993 r. roku projekt ustawy powiatowej wylądował w koszu. Program Pilotażowy Reformy Administracji Publicznej (1993) Premier Hanny Suchockiej przyniósł dużym miastom więcej kompetencji, ale nie przyniósł rozwiązań stabilnych i systemowych. Na początku lat 90-tych nie było dobrych pomysłów na region. Wśród polityków przeważały obawy przed „federalizacją” Polski. Spory te zakończyła formalnie reforma powiatowa i regionalna przygotowana przez rząd Jerzego Buzka (1998), ale kształtowanie się wzajemnych relacji między administracją rządową i trzema rodzajami samorządu trwa do dziś.

Generalnie jednak reforma samorządowa z 1990 roku (obok takich wielkich decyzji takich jak reforma gospodarcza Leszka Balcerowicza, przywrócenie pluralizmu politycznego i wolności słowa, wyjście z orbity wpływów Rosji, powrót do państwa prawa, wejście do NATO i Unii Europejskiej) przyniosła trwałe, pozytywne i nieodwracalne zmiany. Samorządy są dziś znaczącą częścią państwa. Suma budżetów jest niewiele mniejsza niż budżetu państwa. Po 20 latach polski samorząd spełnia najlepsze standardy europejskie, choć w różnych sprawach np. dobrych obyczajów politycznych, ma jeszcze wiele do zrobienia.

Samorząd stał się nie tylko innym niż centralistycznym sposobem zarządzania sprawami publicznymi. Po smutnych czasach komunistycznych, gdzie po roku 1945 prawie wszystko było państwowe i tymczasowe, samorząd lokalny spowodował renesans społeczności lokalnych. Jest to szczególnie ważne w regionach takich jak Dolny Śląsk, gdzie, w wyniku II wojny światowej, nastąpiła całkowita wymiana ludności. Samorządy – poprzez prywatyzację mienia komunalnego- wspierały „odtworzenie” własności prywatnej. Samorządność oznaczała odtwarzanie zerwanych w czasach komunizmu więzi lokalnych, budowanie własnych elit, budowanie społeczności zdolnej do odpowiedzialnego, zdecentralizowanego „samorządzenia” sprawami publicznymi w ramach jednej Polski. I dlatego nie jest paradoksem, że samorządowcy cieszą się dużo większym zaufaniem, niż politycy parlamentarni i partie polityczne.

I za to wszystko im serdecznie dziękujemy wszystkim Dolnoślązakom, którzy aktywnie włączyli się w działanie samorządu w naszym Regionie.

Sławomir Najnigier

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

W tym roku obchodzimy ważną 20. rocznicę przywrócenia samorządu terytorialnego w Polsce. To jubileusz ważny dla Polski i Dolnego Śląska. Jest on symbolicznym przypieczętowaniem procesu głębokich i radykalnych zmian cywilizacyjnych, które w ciągu ostatniego dwudziestolecia zmieniały oblicze Europy, naszego kraju i naszego województwa na lepsze.

Dolny Śląsk jest dziś zupełnie innym miejscem niż 20 lat temu. To region nowoczesny, stale się rozwijający, mający na koncie wiele sukcesów. A co ważne – mający bogate i odważne plany na przyszłość. Mogący służyć za przykład sprawnego zarządzania i etosowych, wierzących w ideał skutecznego samorządu działaczy, polityków czy zwykłych obywateli, aktywnie działających na rzecz lokalnej wspólnoty.

Samorząd województwa, dzięki działaniom anty kryzysowym i sprawnemu wykorzystaniu środków europejskich wspiera dynamiczny rozwój naszego regionu. Przed nami stoi nadal wiele cywilizacyjnych wyzwań, z których najważniejszym jest wyrównywanie potencjału dolnośląskich gmin i szans wszystkich mieszkańców województwa. Skuteczne prowadzenie polityki spójności i wspólne budowanie dolnośląskiej tożsamości skutkować będzie w przyszłości pogłębieniem więzi, jakie łączą Dolnoślązaków. To cel, w którym powinniśmy się wzajemnie wspierać i uzupełniać.

Ten okrągły jubileusz jest dobrą okazją do gratulacji i podziękowań. Chciałbym przekazać wszystkim, którzy tworzyli zręby lokalnej demokracji, którzy poświęcali swój potencjał i czas na oddolne budowanie dolnośląskiego samorządu, którzy wiele pracy włożyli w dbałość o los Dolnoślązaków, wyrazy szczególnej wdzięczności. Bez Waszego wysiłku, wiedzy i poświęcenia, a także odwagi, dzięki której sprościliście odpowiedzialności wiążącej się z tą działalnością, nie moglibyśmy być tak dumni z rozwoju naszych małych ojczyzn. Życzę wszystkim samorządowcom wielu sukcesów w pracy na rzecz społeczności lokalnych i zasłużonej satysfakcji z wkładanego w nią wysiłku.

Marek Łapiński
Marszałek Województwa Dolnośląskiego

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

mija właśnie 20 lat odkąd w Polsce odrodził się samorząd terytorialny. To szczególna okazja do przemyśleń nad funkcjonowaniem naszych samorządów i podsumowaniem ich dorobku po roku 1990. Przeprowadzona wówczas reforma ustroju naszego państwa była konsekwencją przemian zapoczątkowanych zrywem solidarnościowym i ustaleniami Okrągłego Stołu. Przepisy ustawy o samorządzie gminnym z 1990 r. były odzwierciedleniem nastrojów społeczeństwa, które pragnęło Polski demokratycznej i obywatelskiej. Odrodzenie samorządu gminnego było początkiem społecznej edukacji na rzecz przejmowania odpowiedzialności za sprawy lokalne.

Przyjęto wówczas, jakże słuszne założenia, że w demokratycznym państwie społeczności lokalne powinny same decydować o swoich sprawach, wybierać swoje władze i sprawować bezpośrednią kontrolę nad ich działalnością. Dzisiaj wyraźnie widać, że była to podstawa rozwoju demokracji lokalnej, która wyzwoliła w ludziach aktywność, inicjatywę i przedsiębiorczość.

W krótkim czasie po wejściu w życie ustawy okazało się, że samorządy gminne potrafią zaspokajać potrzeby swoich mieszkańców i są gotowe do podejmowania trudnych i odpowiedzialnych decyzji. W 1998 r. zdecydowano więc o kontynuacji reformy samorządowej i stworzono samorząd województwa oraz szczebel powiatowy. To był kolejny milowy krok w procesie decentralizacji państwa, który podzielił ostatecznie kompetencje władzy centralnej i lokalnej.

Przy okazji rocznicy warto pamiętać, że sukces każdego samorządu opiera się na aktywności i kompetencji ludzi zasiadających w jego władzach. Bez ich wiedzy i zaangażowania idea samorządności nie mogłaby istnieć. Tym, którzy budowali polski samorząd ostatnich 20 lat i wzięli na swoje barki odpowiedzialność za kształtowanie oblicza swoich małych ojczyzn, należy się szczególne uznanie. Dzisiaj stanowią oni grono sprawnych i doświadczonych samorządowców, obdarzonych dużym zaufaniem społecznym. Ich kompetencje są bezcennym kapitałem dla lokalnych społeczności i gwarancją dobrego zarządzania.

W ciągu tych 20 lat okazało się jak ważne jest także wzajemne zaufanie. Zaufanie do obywateli, że wybiorą mądrych i dobrze przygotowanych do pełnienia funkcji publicznych przedstawicieli. Zaufanie wyborców do wybranych przez siebie władz i podejmowanych przez nich decyzji i wreszcie – zaufanie organów administracji rządowej do skuteczności i praworządności działań samorządów.

Dziś nikt nie ma już wątpliwości, że reforma samorządowa była jedną z najbardziej potrzebnych przemian ustrojowych w naszym kraju po 1989 r. Po upływie 20 lat nikt nie kwestionuje jej zasadności, nie domaga się likwidacji samorządów czy ograniczenia ich kompetencji. Kwestią otwartą pozostaje natomiast usprawnienie ich działalności. Reforma samorządowa nie została jeszcze zakończona a proces decentralizacji trwa nadal. Jestem przekonany, że w przyszłości rolą naszego państwa będzie jedynie harmonizacja interesów społeczności lokalnych i wspomaganie ich wysiłków tam, gdzie nie będą w stanie poradzić sobie same.

Rafał Jurkowlaniec
Wojewoda Dolnośląski

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Szanowni Państwo,

Polski system edukacji, w opinii ekspertów Banku Światowego, należy do najbardziej zdecentralizowanych w świecie. Proces ten rozpoczął się w 1990 r., a jego głównym celem było przeniesienie odpowiedzialności za podejmowanie decyzji w zakresie oświaty na poziom lokalny, poczynając od samorządów gminnych.

Dzięki decentralizacji władze lokalne mogą obecnie kształtować swoją politykę oświatową, która powinna być zgodna z oczekiwaniami i potrzebami lokalnej społeczności. Władze samorządowe poprzez bezpośredni kontakt z uczniami, ich rodzicami i kadrą pedagogiczną są w stanie lepiej niż inne instytucje wychodzić naprzeciw potrzebom edukacyjnym swoich mieszkańców.

Uważam, że samorządy są otwarte na ciekawe i innowacyjne projekty edukacyjne szkół, a zatem powinny również pomagać im w pozyskiwaniu środków unijnych. Ważnym elementem dobrej polityki edukacyjnej jest także współpraca władz samorządowych z placówkami oświatowymi, której celem jest wykształcenie absolwenta odpowiadającego oczekiwaniom regionalnego i europejskiego rynku pracy.

Z okazji 20 lat Samorządu Dolnośląskiego chciałabym życzyć gospodarzom Regionu oraz samorządom powiatowym i gminnym wytrwałości w dążeniu do jeszcze efektywniejszej współpracy ze szkołami oraz partnerami lokalnymi na rzecz podniesienia jakości kształcenia dzieci, młodzieży jak i dorosłych.

*Lilla Jaroń
Wiceminister
Ministerstwa Edukacji Narodowej*

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Prezentacje na dzień 25 marca 2010 r.

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski.....21

Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska31

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek.....53

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz.....91

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz 109

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa

Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender 131

Zanim przyjdzie inwestor... – Krzysztof Brzozowski..... 139

Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomase

Piotr Chrobak..... 155

Zagospodarowanie odpadów elektrycznych i elektrotechnicznych

Piotr Maryński..... 165

Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska

Czesław Kręcichwost..... 175

Odpady komunalne jako źródła energii – Zbigniew Chmielewski 185

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz..... 217

Publikacja pt. „Samorząd terytorialny Dolnego Śląska (1990-2010).

Dokonania i wyzwania” zawierająca wystąpienia autorów drugiego dnia obrad plenarnych ukaże się w cyklu wydawniczym „Dolny Śląsk wczoraj i dziś” w maju 2010 r.

Panelowi „Bezpieczeństwo publiczne” towarzyszy osobna publikacja pt.

Bezpieczeństwo wewnętrzne w działaniach administracji publicznej”, którą wszyscy uczestnicy i goście otrzymają z materiałami konferencyjnymi.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego
24-26 marca 2010 r. – Kudowa Zdrój

Bartłomiej Ostrowski, Dyrektor Regionalnego Biura Województwa Dolnośląskiego w
Brukseli

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

W latach 2007-2013 Polska otrzyma w ramach polityki spójności i innych polityk UE ponad 65 miliardów euro bezzwrotnych dotacji, przeznaczonych głównie na poprawę infrastruktury transportowej, ochronę środowiska, rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich, szkolenia, a także na innowacje i rozwój gospodarki opartej na wiedzy. Wsparcie UE dla naszego kraju jest rekordowo wysokie, nigdy wcześniej w historii integracji europejskiej żaden kraj nie otrzymał więcej pieniędzy.

Obecnie władze krajowe, regionalne i lokalne mają za zadanie wydanie tych ogromnych pieniędzy europejskich, dzięki którym musimy nadrabiać zapóźnienia cywilizacyjne i gonić inne kraje europejskie. Na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego pojawił się licznik, pokazujący ile pieniędzy z Regionalnego Programu Operacyjnego już wydaliśmy i na jaką kwotę zostały podpisane umowy z beneficjentami. Stawka wyścigu jest wysoka, po pierwsze nie możemy pozwolić na to, aby przepadło choćby jedno euro, które jest do naszej dyspozycji, po drugie regiony, które najlepiej wykorzystują unijne pieniądze otrzymają dodatkowe środki z rezerwy wykonania Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Jednak trzeba zadać sobie pytanie czy tak jak dziś będzie zawsze? W Unii Europejskiej rozpoczęła się już dyskusja na temat nowego budżetu wspólnoty na lata 2014-2020. Budżety UE są planowane i realizowane w perspektywach siedmioletnich. Kolejny budżet będzie przyjmowany pod koniec 2011 roku, czyli w okresie sprawowania przez Polskę przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej, potocznie zwanego prezydencją.

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski

Polityka spójności i wspólna polityka rolna są w nowym budżecie UE na lata 2014-2020 mocno zagrożone. Mówi się o istotnym ograniczeniu wspólnej polityki rolnej. W sprawie przyszłości polityki spójności trwa debata i piłka jest wciąż w grze. Musimy aktywnie włączyć się w debatę europejską o polityce spójności, przedstawiać argumenty za jej utrzymaniem w obecnym kształcie, który jest niezwykle korzystny dla Polski i jej regionów. Wyzwanie jest trudne, ponieważ czarne chmury nad polityką spójności przywiewa wiatr, wiejący z silnych krajów członkowskich, które są płatnikami netto do unijnego budżetu.

Polityka spójności w cieniu kryzysu

Obecna perspektywa finansowa 2007-2013 była planowana w czasie wzrostu gospodarczego i powszechnego optymistycznego patrzenia w przyszłość. Stąd tak ogromny sukces polskich negocjatorów. Następny budżet UE będzie planowany przez Europę, która przeszła największy kryzys gospodarczy powojennego świata. Będzie to miało wielowymiarowe konsekwencje. Po pierwsze najwięcej środków w ramach polityki spójności trafia do regionów celu pierwszego, to znaczy takich, których PKB nie przekracza 75% średniej unijnej. Obecnie wszystkie polskie regiony są regionami celu pierwszego. Choć Województwo Mazowieckie, dzięki niesłychanemu rozwojowi swojej stolicy już obecnie osiągnęło poziom 83% średniej unijnej i w przyszłej perspektywie finansowej powinno znaleźć się poza wsparciem celu pierwszego polityki spójności. Przypomnijmy, że obecnie Unia Europejska przeznacza na politykę spójności 347 miliardów euro, z czego 81,54% na cel pierwszy, czyli konwergencję – wyrównywanie poziomu rozwoju pomiędzy biednymi i bogatymi regionami UE.

Po drugie jako podstawę wyliczania średniej unijnej będą przyjmowane dane gospodarcze z lat 2008-2010. W tym okresie wszystkie państwa członkowskie przechodziły mniejszą lub większą recesję, z wyjątkiem Polski, która w ciągu całego tego okresu osiągała niewielki wzrost gospodarczy. Może się więc okazać, że również inne najsilniejsze polskie regiony, oprócz Mazowsza, przekroczą 75% dużo niższej średniej unijnej.

Te zagrożenia wydają się i tak mało istotne wobec dużo poważniejszych sygnałów płynących z niektórych starych państw członkowskich, że budżet polityki spójności powinien być ograniczony, a priorytety tej polityki przeddefiniowane. Myślenie takie znalazło odzwierciedlenie w Komunikacie Komisji Europejskiej dla Parlamentu

Europejskiego i Rady: Agenda reformy dla globalnej Europy – reformowanie budżetu i zmienianie Europy. Dokument został przygotowany w październiku zeszłego roku, wyciekł z Komisji i wywołał ożywioną dyskusję.

Komisja proponuje zmiany w polityce spójności

Przyjrzyjmy się dokładnie propozycji Komisji.

Dokument poddaje krytyce tradycyjne priorytety realizowane przez budżet UE, szczególnie wydatki na politykę rolną i konwergencję regionalną w ramach polityki spójności. Stąd przewiduje się koncentrację priorytetów budżetu UE tak, aby odpowiadały możliwościom finansowym państw członkowskich po kryzysie finansowym oraz wyzwaniom globalnym, przed którymi staje obecnie nasz kontynent.

Koncentracja priorytetów zakłada skupienie środków na trzech głównych zagadnieniach:

- Zrównoważony wzrost i miejsca pracy
- Zrównoważone zarządzanie surowcami w społeczeństwie niskoemisyjnym (klimat i energie)
- Ambitna zewnętrzna projekcja interesów Europy (globalna Europa)

Następnie reforma budżetu UE ma opierać się o 5 podstawowych zasad:

1. **Generowanie europejskiej wartości dodanej**, poprzez uwzględnienie znaczenia politycznego, zasady subsydiarności i zasady proporcjonalności. Tak, aby budżet UE był wykorzystywany wyłącznie dla realizacji celów traktatowych wspólnoty.
2. **Skupienie na kluczowych priorytetach**, które wymienione zostały już powyżej. W kwestii obecnej polityki spójności dokument przewiduje: „W takim budżecie znajdzie się też miejsce na bardziej tradycyjne obszary wydatkowania, ale reforma zapewni, że będą one w pełni odzwierciedlać te priorytety”. Ponadto: „Budżet UE musi zwiększyć swój wpływ w kwestii pobudzania inwestycji prywatnych w odpowiednich przypadkach we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym lub innymi Międzynarodowymi Instytucjami Finansowymi.” Tutaj widać zapowiedź odchodzenia od dotacji bezzwrotnych i dążenie w kierunku wspierania rozwoju regionalnego poprzez pożyczki oraz synergię kapitału publicznego i prywatnego.

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski

3. **Większa elastyczność**, tak aby budżet UE mógł szybko reagować na pojawiające się nowe potrzeby i priorytety, na przykład w obliczu kryzysu gospodarczego i finansowego. Cel ten można osiągnąć poprzez skrócenie perspektywy finansowej z siedmiu do pięciu lat, a także umożliwieniu zmian priorytetów w trakcie trwania perspektywy.
4. **Uproszczenie i skuteczność realizacji**, tak aby poprawić efektywność realizacji, zmniejszyć biurokrację, która często odstrasza od korzystania z funduszy europejskich, a także ogranicza innowacyjność realizowanych projektów. Programy powinny zapewniać widoczność interwencji i masę krytyczną, nacisk powinien być położony na zmiany strukturalne i efekty sieciowe.
5. **Sprawiedliwość i wartość dodana w finansowaniu budżetu**, polegająca na reformie wkładów do budżetu UE oraz kierowaniu środków na finansowanie wspólnych priorytetów państw członkowskich.

Ponadto dokument wprost formułuje postulat ograniczenia środków na politykę rolną i spójności oraz zwiększenia wydatków na trzy główne priorytety. W polityce spójności proponuje się odejście od nacisku na zwykłą absorpcję wydatków i wprowadzenie zasady warunkowości, to znaczy przyznanie finansowania byłoby uzależnione od stopnia realizacji założonych celów. Polityka spójności byłaby zorientowana na wyniki, a ocena interwencji brałaby pod uwagę, nie zgodność formalną tylko osiąganie rzeczywistych celów. Szczególnie udane projekty mogłyby liczyć na dodatkowe środki z rezerw. Dla regionów, które nie osiągają założonych celów i tych, które osiągnęły wysoki poziom rozwoju proponuje się klauzule ograniczające, czyli redukcję lub całkowite odebranie środków. Ponadto jednym z kryteriów przyznawania środków byłaby długość członkostwa w UE.

Zupełnie inne zagrożenie kryje się w zdawałoby się niewinnym pomysle przygotowania makroregionalnych strategii rozwoju, takie jak Morze Bałtyckie, dorzecze Dunaju, Morze Śródziemne, Europa Północna i Kanał La Manche. W Dokumencie kierunkowym dotyczącym przyszłej polityki spójności, opracowanym przez Pawła Sameckiego, byłego komisarza europejskiej ds. polityki regionalnej w grudniu 2009 r. przyszłość strategii jest wskazana tak: „Koncepcje makroregionów funkcjonalnych, jak np. Strategia UE dla Morza Bałtyckiego czy dorzecza Dunaju, należą do kategorii, które zasługują na większą uwagę.” Dokument bliżej nie precyzuje, w jaki sposób strategię makroregionalną mają uzyskać „większą uwagę”. Na razie na realizację strategii Komisja Europejska nie

przewidziała żadnych dodatkowych środków, a realizacja strategii ma się odbywać w ramach dostępnych środków polityki spójności lub innych programów sektorowych UE. Jednak zgodnie z zasadą dramatopisarza rosyjskiego Antoniego Czechowa, jeśli strzelba wisi na ścianie w pierwszym akcie, w trzecim wystrzeli. Strzelba strategii makroregionalnych właśnie zawisała na ścianie i na razie nie wiemy, po co, ale jak wystrzeli, może się okazać, że środki na politykę spójności pójdą na realizację strategii, a nie na projekty w poszczególnych regionach.

Polska w globalnej Europie

Niezagrożone wydają się być natomiast wydatki na cel trzeci polityki spójności: Europejską Współpracę Terytorialną, obejmującą współpracę transgraniczną, ponadnarodową i regionalną. Cel ten stanowi jedynie 2,52 % całości polityki spójności, jednak jest istotnym wsparciem w przypadku regionów leżących na zewnętrznych lub wewnętrznych granicach UE, jak Dolny Śląsk. Komisja w swym dokumencie tak charakteryzuje pozycję współpracy transgranicznej: „Tradycyjne wydatki na zwiększenie konkurencyjności w poszczególnych regionach nie pozwalają skupić się na wymiarze ponadnarodowym lub przygranicznym, który powinien zajmować centralną pozycję w wydatkach UE. Nowe ramy wydatkowania zabezpiecząby europejską wartość dodaną dzięki naciskowi na działania ponadnarodowe lub przygraniczne i projektom wybranym na zasadzie konkurencji przez niezależnych ekspertów.” Większe znaczenie będą miały instrumenty instytucjonalizacji współpracy transgranicznej i transeuropejskich sieci energetycznych i transportowych: „Część budżetu należy przeznaczyć na wzajemne działania transgraniczne. Możliwe jest wzmocnienie transgranicznego programowania, współpracy i koordynacji poprzez lepsze wykorzystanie i – w razie potrzeby – przystosowanie istniejących mechanizmów, takich jak europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej i Agencja TEN.”

Komisja Europejska zamierza również wzmocnić europejską politykę sąsiedztwa skierowaną do państw sąsiadujących ze wspólnotą objętych Partnerstwem Wschodnim oraz Unią Śródziemnomorską: „Aby zapewnić wiarygodne zachęty do reform i współpracy – niekoniecznie związane z perspektywą końcowego wstąpienia do UE – należy sporządzić lepszą ofertę finansową dla tych państw”. Działania te będą się opierały

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski

na wspólnych obszarach zainteresowań takich jak: energia, transport, środowisko, migracje i kontrola graniczna.

Podstawowym narzędziem realizacji unijnych działań międzynarodowych będzie utworzona na bazie Traktatu Lizbońskiego, Europejska Służba Działań Zewnętrznych, czyli unijna dyplomacja.

Działania w sferze międzynarodowej są szansą dla Polski i jej regionów. Jako państwo mające granicę zewnętrzną UE z trzema państwami jesteśmy predestynowani do zaangażowania się w realizację unijnej polityki zewnętrznej, szczególnie w kontekście wschodnich sąsiadów?

Wojna pozycyjna – obronić co się da, atakować ile trzeba

Dyskusja na temat przyszłości polityki spójności odbywa się w cieniu kryzysu gospodarczego i finansowego. Kryzys wydaje się powoli opuszczać Europę, jednak będzie on decydującym czynnikiem determinującym przyszły kształt unijnego budżetu, a co za tym idzie polityki spójności. Trudno oczekiwać od państw, płatników netto do wspólnej unijnej kasy, aby mimo spadku dochodów budżetowych utrzymały poziom finansowania UE na poziomie sprzed kryzysu. Ponadto presja społeczeństw starych krajów członkowskich na możliwie największy zwrot z kasy unijnej w postaci programów europejskich jest ogromna. Stąd postulaty przemodelowania polityki spójności tak, by służyła ona wszystkim państwom członkowskim.

Ważnym argumentem w dyskusji jest również konkurencyjność Europy na tle innych gospodarek świata. Europejskim decycentom daje do myślenia rosnąca rola Chin, Indii i Brazylii, które w średniookresowej perspektywie mogą stać się gospodarkami bardziej konkurencyjnymi niż Europa. Stąd nacisk na wspieranie innowacyjności i tworzenia miejsc pracy w przyszłościowych sektorach gospodarki, a także koncentracji zasobów w centrach innowacyjności i wzrostu. Obszary słabo rozwinięte i peryferyjne mają uzyskać jedynie dobre połączenia z obszarami wzrostu. Europa powoli odchodzi od założenia możliwości zapewnienia wszystkim mieszkańcom takiego samego poziomu usług publicznych i możliwości rozwoju. Stąd stawianie na mobilność i proces uczenia się przez

całe życie, umożliwiającą zmianę miejsca zamieszkania, a także pozyskiwania nowych kwalifikacji poszukiwanych na dynamicznym rynku pracy.

Polska, jako kraj ciągle jeszcze zapóźniony cywilizacyjnie wobec państw Europy zachodniej będzie dążyć do obrony polityki spójności w jej obecnym kształcie. Zdajemy sobie sprawę, że utrzymanie status quo jest prawie niemożliwe, więc należy obronić możliwie dużo. Dlatego Polska proponuje, aby polityka spójności służyła wszystkim krajom członkowskim. Również kraje zamożne borykają się z problemami takimi jak demografia, migracje, bezpieczeństwo energetyczne etc, które można rozwiązywać instrumentami polityki spójności. Więc opowiadamy się za szeroką polityką spójności dla wszystkich krajów członkowskich. Strategia ta ma tę zaletę, że każdy kraj może odnosić z niej korzyści, trudno w związku z tym taką politykę odrzucać.

Jednocześnie musimy uwzględnić fakt, że nasz kraj dzięki wykorzystaniu funduszy strukturalnych za kilka lat mocno się zmieni i staną przed nami nowe wyzwania dotyczące tworzenia gospodarki opartej na wiedzy i wspierania innowacyjności. Podobne doświadczenie mieliśmy już przed wstąpieniem do UE. Polski rząd dążył do jak najszybszego otwarcia rynków pracy dla Polaków, a większość starych państw członkowskich broniła się przed tym. Po kilku latach okazało się, że otwarcie rynków przynosi najwięcej korzyści państwom przyjmujących migrantów. Obecnie otwarcie rynku pracy przez Niemcy i Austrię w 2011 roku jest bardziej w interesie tych państw niż Polski. Podobnie może stać się w przypadku polityki spójności. Dziś zależy nam na pozyskaniu funduszy na najpilniejsze potrzeby w zakresie infrastruktury. Ale za kilka lat sytuacja może okazać się odmienna. Warto, więc być elastycznym i starać się rozumieć motywacje krajów UE, które w największej mierze finansują budżet unijny, a także interesy Europy, jako całości, która musi stanąć do konkurencji z innymi wschodzącymi rynkami świata.

Co robić?

Z punktu widzenia samorządu regionalnego i samorządów lokalnych musimy przygotować się zawnazu na zmiany, które w mniejszym lub większym stopniu są nieuniknione. Musimy zacząć sobie wyobrażać sytuację, w której nie będziemy mieli środków europejskich do wyłącznej dyspozycji, ale będziemy musieli o nie konkurować z

Przyszłość polityki spójności UE po 2013 roku

Bartłomiej Ostrowski

innymi regionami europejskimi. Musimy również przygotować się organizacyjnie i merytorycznie do aktywnego udziału w nowych priorytetach programowych UE.

Podobną drogę przed nami odbyły już kraje takie, jak Włochy, Hiszpania, Portugalia, Irlandia, a niedługo wkroczą na nią wschodnie landy niemieckie. Ze względu na wielkość kraju i specyfikę regionalną najbardziej adekwatnym przykładem dla Polski są przypadki Włoch i Hiszpanii. Oba kraje po utracie większości środków w ramach celu pierwszego polityki spójności, potrafiły odnaleźć się w pozyskiwaniu środków w celu drugim: Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie, który obejmuje 15,95 % całości środków polityki spójności, a także w pozyskiwaniu funduszy z programów sektorowych, zarządzanych przez Komisję Europejską i jej agendy.

Regionalne Biuro Województwa Dolnośląskiego w Brukseli przygotowało opracowanie dotyczące programów sektorowych. UE w latach 2007-2013 przeznacza kwotę 95,8 miliarda euro na programy sektorowe, dostępne dla wszystkich europejskich regionów w drodze otwartych konkursów grantowych. Jeśli Dolnoślązacy stanowią 0,6% wszystkich mieszkańców UE27 i powinni z programów sektorowych pozyskać odpowiadającą temu potencjałowi kwotę, czyli 575 milionów euro, to jest niewiele mniej niż połowa naszego obecnego RPO. Przyjęta metodologia jest myląca, ponieważ środki są rozdzielane w otwartych konkursach, a nie proporcjonalnie do liczby mieszkańców. Jednak wyliczenie pokazuje potencjał do wykorzystania w ramach programów sektorowych.

Analizując doświadczenia Włoch i Hiszpanii można zaproponować podjęcie następujących działań, aby zwiększyć w przyszłości szanse dolnośląskich samorządów na pozyskiwanie funduszy europejskich:

- Tworzenie wyspecjalizowanych publicznych, prywatnych bądź mieszanych agencji, spółek, stowarzyszeń, które będą się specjalizowały w zdobywaniu funduszy tematycznych, np. energetyka, transport, innowacje, migracje, bezpieczeństwo.
- Współpraca z komercyjnymi firmami, które przygotowują wnioski do europejskich programów sektorowych.
- Zapewnienie ze środków publicznych wkładów własnych do projektów dla organizacji pozarządowych, samorządów.
- Włączanie się w europejskie tematyczne sieci współpracy, w ramach których tworzone są transnarodowe projekty, dzięki stałej współpracy następuje w nich

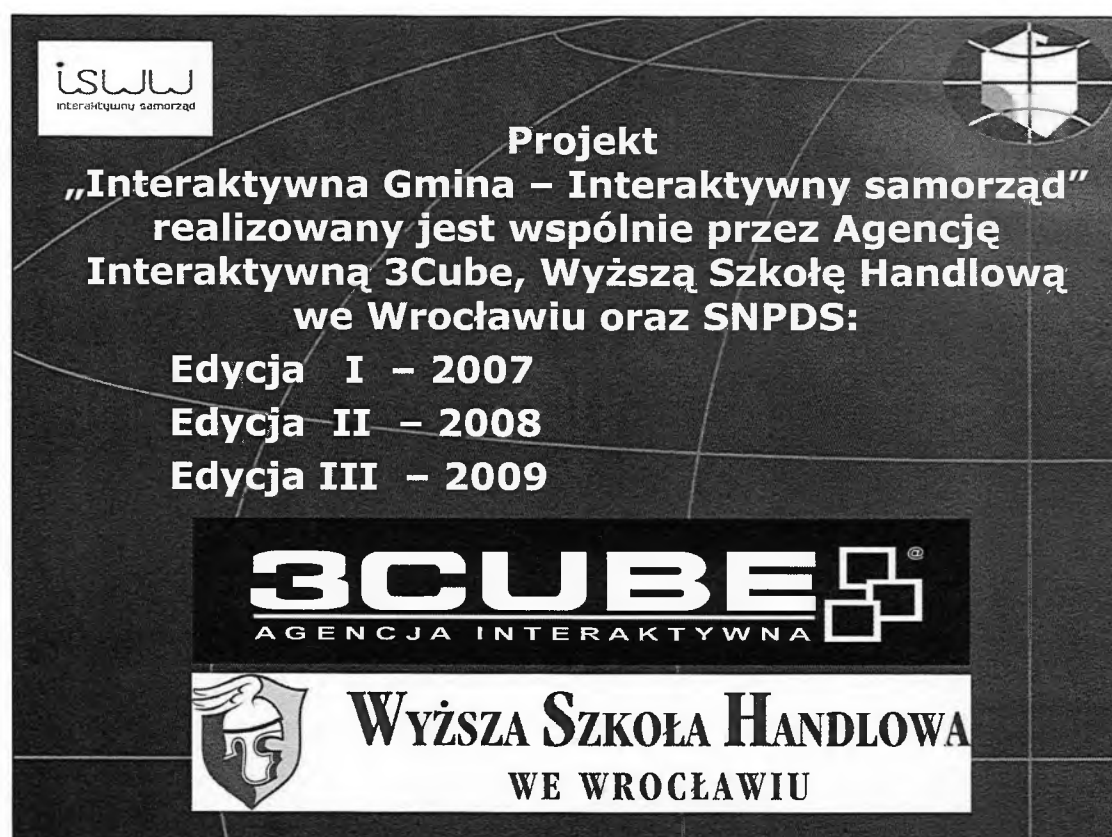
wymiana doświadczeń, a także synergia i uzupełnianie się potencjałów europejskich regionów.

- Ewolucja współpracy regionów i miast partnerskich w kierunku wielostronnej współpracy tematycznej, skierowanej na projekty europejskie i efekty sieciowe. Transformacja bilateralnych partnerstwa miast i regionów, odejście od rytualnych form bilateralnej współpracy, atrakcyjnych w latach 90 ubiegłego wieku i położenie nacisku na współpracę tematyczną z udziałem wielu partnerów.
- Aktywne włączenie się w szeroką współpracę, która mogłaby się stać w przyszłości podstawą do wygenerowania strategii makroregionalnej UE. W przypadku Dolnego Śląska może to być strategia Morza Bałtyckiego lub nieistniejąca jeszcze strategia obszaru pomiędzy Bałtykiem a Adriatykiem.
- Rozwój współpracy transgranicznej, prowadzący do tworzenia europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej, skupiającej samorządy wzdłuż granic z Niemcami i Czechami.
- Intensywna merytoryczna wymiana z partnerami z Ukrainy i Białorusi, a także pozostałymi państwami objętymi partnerstwem wschodnim.
- Implementacja priorytetów nowej polityki spójności w działaniach regionalnych i lokalnych, ze szczególnym uwzględnieniem efektywności energetycznej, transportu zbiorowego, środowiska, innowacji, kształcenia ustawicznego, mobilności.
- Położenie nacisku na korzystanie z rewolwingowych (zwrotnych) instrumentów wsparcia, szczególnie w sektorze MŚP. Dobrym przykładem w tym zakresie jest wdrożenie na Dolnym Śląsku inicjatywy Jeremie. Szersze korzystanie przez samorządy z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych międzynarodowych instytucji finansowych dla finansowania rozwoju regionalnego.

Należy nadal bacznie obserwować toczącą się dyskusję nad przyszłością polityki spójności aż do jej zakończenia w drugiej połowie 2011 roku. Niezależnie od jej wyniku, już dziś można założyć, że zmiany są nieuniknione. I tak dobrych warunków, jak dziś już polska i jej regiony mieć nie będą. Warto, więc już dziś rozpocząć przygotowania do nadchodzących zmian, bo rok 2014 to już za cztery lata, czyli za chwilę.

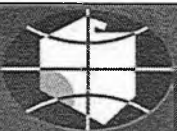
XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Cel Projektu:

- 1. Ocena funkcjonalna i merytoryczna serwisów internetowych gmin Dolnego Śląska.**
- 2. Ustalenie rankingu serwisów w 2009 r.**
- 3. Zmotywowanie dolnośląskich gmin do podejmowania efektywnych działań bazujących na medium Internetu.**
- 4. Pogłębianie społecznej świadomości użyteczności ICT w obszarach działań gmin Dolnego Śląska.**

Metoda :

- 1. Przedmiotem badań było 169 serwisów internetowych gmin.**
- 2. Każdy serwis był oceniany kilkakrotnie przez różne, dobierane losowo osoby na podstawie ankiety, zawierającej 72 pytania i łącznie 195 wariantów odpowiedzi.**
- 3. Każdej odpowiedzi przypisano wcześniej określoną liczbę punktów. Oceny uśredniono i zsumowano. Max ocena 203 pkt.**
- 4. Uzyskana suma punktów określiła syntetyczną ocenę każdego serwisu**

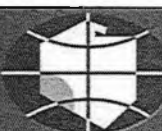
iSamorząd
interaktywny samorząd

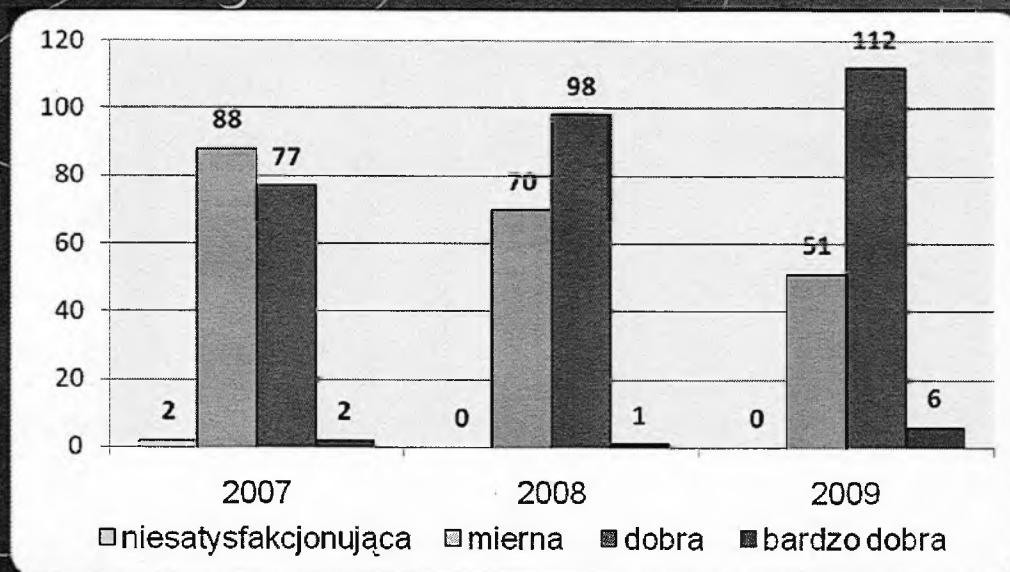
Metoda :

5. Oceniana była - forma i treść. Ankieta składała się z dwóch kwestionariuszy. Pierwszy pozwalał na przeprowadzenie badania ilościowego, a drugi - jakościowego.
6. Bezpośrednimi oceniającymi serwisy byli studenci starszych lat studiów Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu - blisko 150 osób. Ponad 1500 godzin pracy !!!
7. Wyniki oceny były gromadzone w specjalnej bazie 3 Cube, dostępnej w Internecie

iSamorząd
interaktywny samorząd

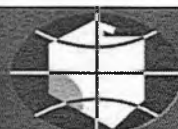
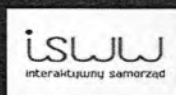
Ogólna ocena serwisów

Wnioski ogólne z badań 2009:

- 1. Oceny serwisów są z roku na rok coraz wyższe**
- 2. Duży rozrzut wyników (od 54,0 do 170,67 punktów)**
- 3. Już 6 serwisów oceniono jako bardzo dobre**
- 4. Łącznie jest 112 serwisów dobrych i 51 miernych**
- 5. Nie ma istotnego związku między jakością serwisu www, a dochodem gminy.**

CZĘŚĆ I BADAŃ

zawartość funkcjonalno-
merytoryczna serwisów

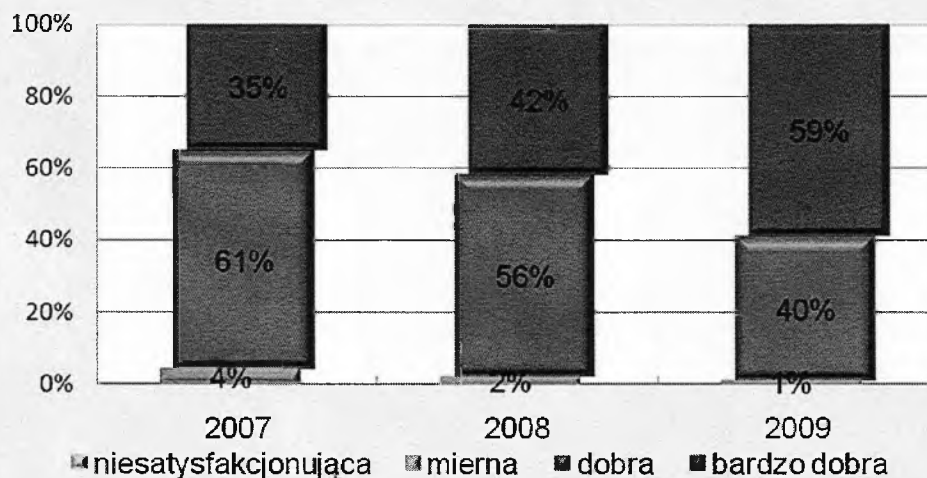
1. Aspekty funkcjonalne: max 36 pkt.

- ✓ Pozycjonowanie serwisu, różne wersje językowe;
- ✓ Poprawność językowa tekstów serwisu i używana terminologia;
- ✓ Czytelność układu informacji (zwięzłość i konkretność);
- ✓ Oryginalność treści serwisu (oryginalny serwis z linkami czy bramka do innych stron, lub BIP'u);
- ✓ Aktualność linków;
- ✓ Atrakcyjność szaty graficznej serwisu i znaczenie grafiki dla treści strony;
- ✓ Aktualność informacji i częstotliwość aktualizacji strony.

Aspekty funkcjonalne - oceny

Podstawowe aspekty funkcjonalne

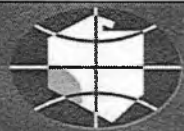
Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska

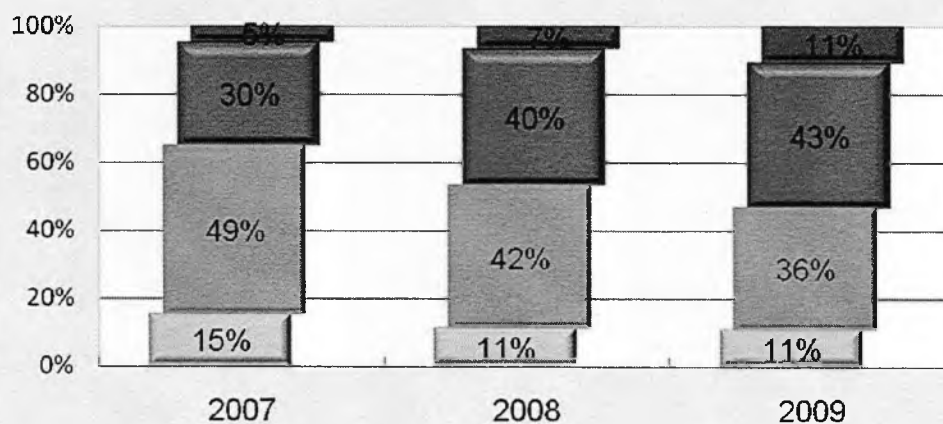
2. Zawartość merytoryczna, informacje proste, - max 20 pkt

- ✓ Herb (godło) gminy; Mapa gminy;
- ✓ Link do prognozy pogody dla regionu;
- ✓ Link do BIP'u?
- ✓ Informacje zagrożeniach lub alarmach, telefony alarmowe dotyczące awarii infrastruktury np. pogotowie energetyczne, gazowe, wodne, oznakowanie dróg itp.;
- ✓ Telefony alarmowe pogotowia ratunkowego, policji, straży pożarnej, GOPR'u;
- ✓ Kontakt ze służbą zdrowia, z całodobowymi aptekami i ostrymi dyżurami (adresy i telefony);
- ✓ Lokalizacja automatów telefonicznych.

Informacje proste - oceny

Zawartość merytoryczna – informacje proste

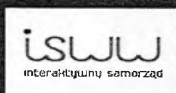

■ niesatysfakcjonująca ■ mierna ■ dobra ■ bardzo dobra

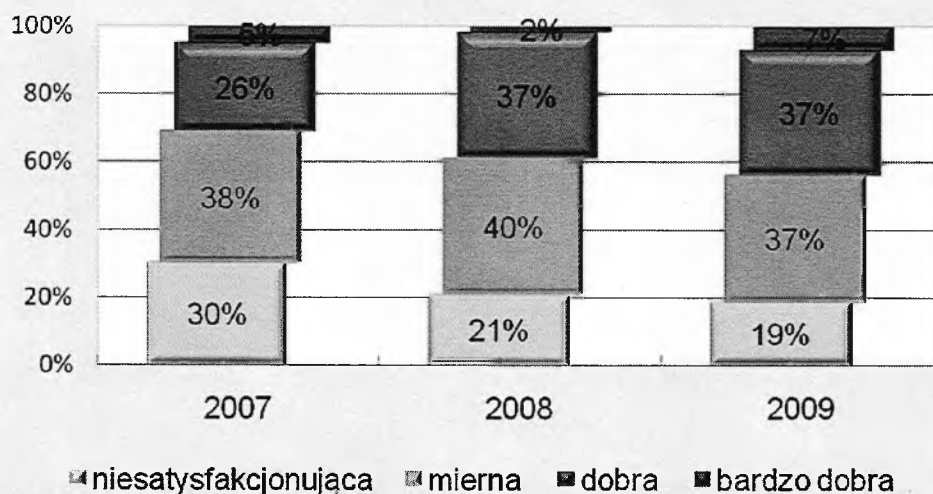
3. Zawartość merytoryczna, - informacje złożone: - max 40 pkt.

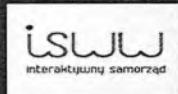
- ✓ Rozkłady jazdy komunikacji zbiorowej
- ✓ Repertuar kin, teatrów, kalendarz imprez artystycznych, spis muzeów, galerii etc.;
- ✓ Schroniska, campingi, stadiony, wyciągi narciarskie, baseny, tory motokrosowe, kartingowe etc.) i trasy turystyczne;
- ✓ Wypożyczalnie sprzętu sportowego i turystycznego;
- ✓ Historia gminy lub regionu, zabytki, atrakcje turystyczne;
- ✓ Gastronomia;
- ✓ Hotele i inne miejsca noclegowe;
- ✓ Sklepy całodobowe i stacje benzynowe;
- ✓ Stacje naprawy samochodu, całodobowe;
- ✓ Linki do kamer internetowych na terenie gminy.

Informacje złożone - oceny

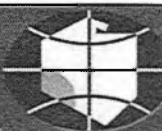
Zawartość merytoryczna – informacje złożone

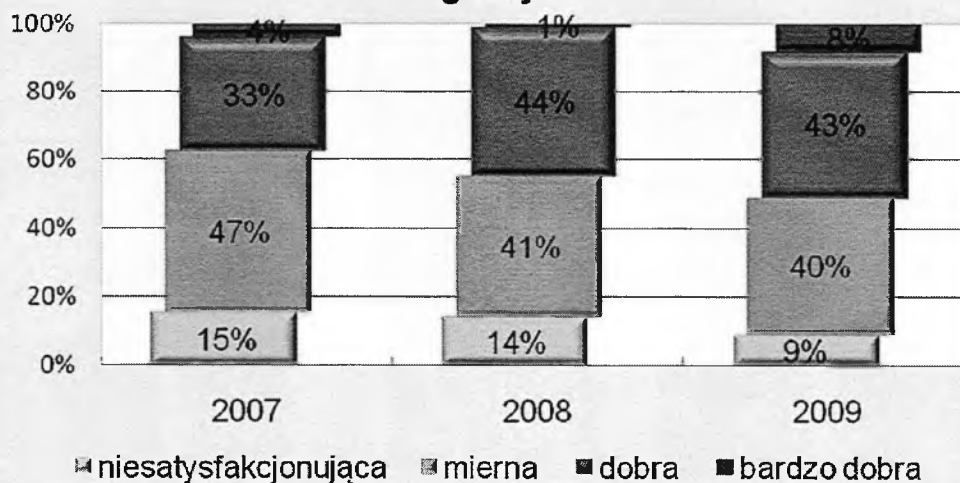
4. Informacje o pracy administracji gminy - max 40 pkt

- ✓ Władze samorządowe gminy, uchwały rady gminy;
- ✓ Godziny pracy urzędów gminnych;
- ✓ Zakres kompetencji stanowisk obsługi klientów;
- ✓ Procedury załatwiania typowych spraw w urzędzie gminy;
- ✓ Dostęp do formularzy w wersji elektronicznej;
- ✓ Specyfika gminy – jej profil i kierunki rozwoju;
- ✓ Możliwość inwestowania na terenie gminy;
- ✓ Oferty sprzedaży nieruchomości przez gminę;
- ✓ Firmy zlokalizowane na terenie gminy;
- ✓ Ogłoszenia o pracy;
- ✓ Szkoły, Przedszkola, Biblioteki publiczne w gminie (nazwa, adres, dane kontaktowe);
- ✓ Dostęp do Internetu (kafetki internetowe, spoty wi-fi itp.).

Administracja gminy - oceny

Zawartość merytoryczna – praca administracji gminy

ISW
interaktywny samorząd

Ocena część I

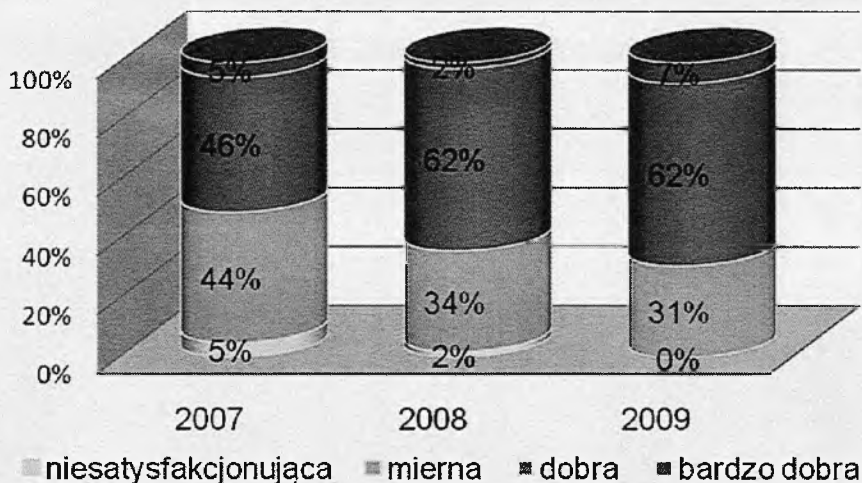
Zawartość funkcjonalno-merytoryczna serwisu (max 136 pkt):

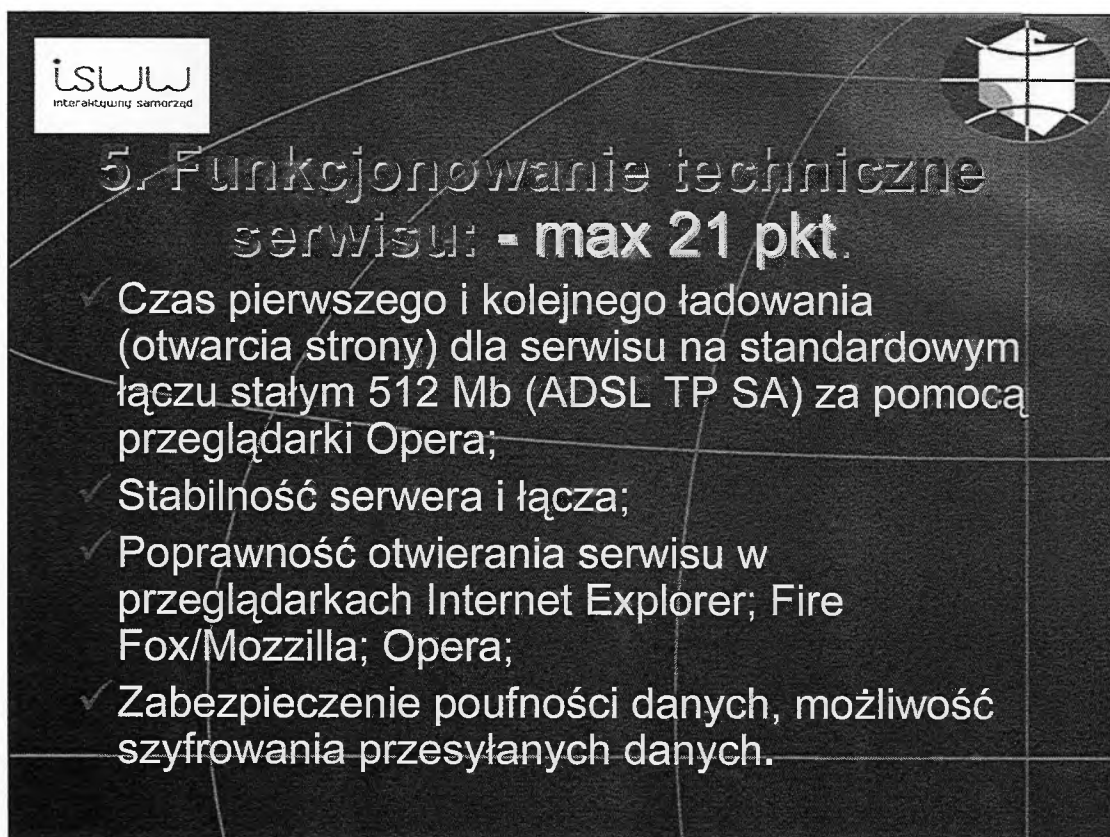
1. Coraz większa przewaga serwisów dobrych (62%) i bardzo dobrych (7%) nad miernymi (31%)
2. Średnia ocena serwisu stale rośnie: 68,54; 72,09; 76,56 pkt.
3. Wyrażna poprawa zakresu i aktualności informacji w serwisach

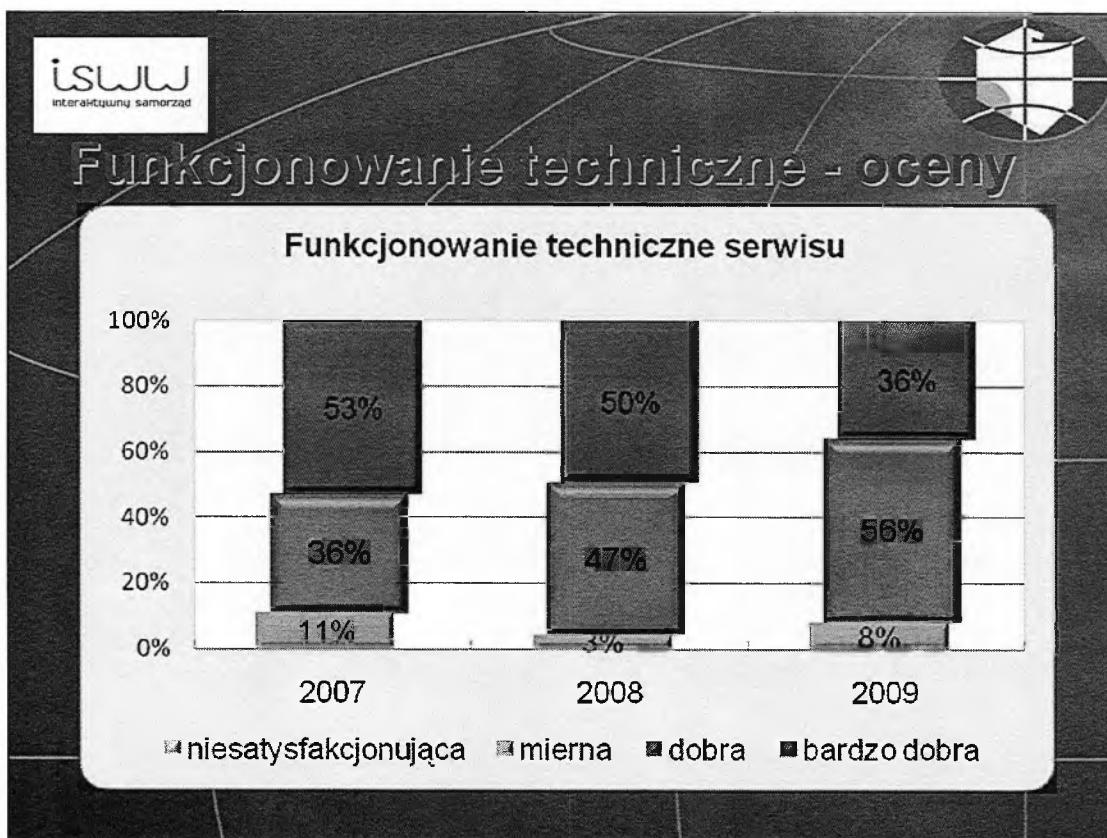
ISW
interaktywny samorząd

Część I zawartość funkcjonalno-merytoryczna

Część I zawartość serwisu

iSamorząd
interaktywny samorząd

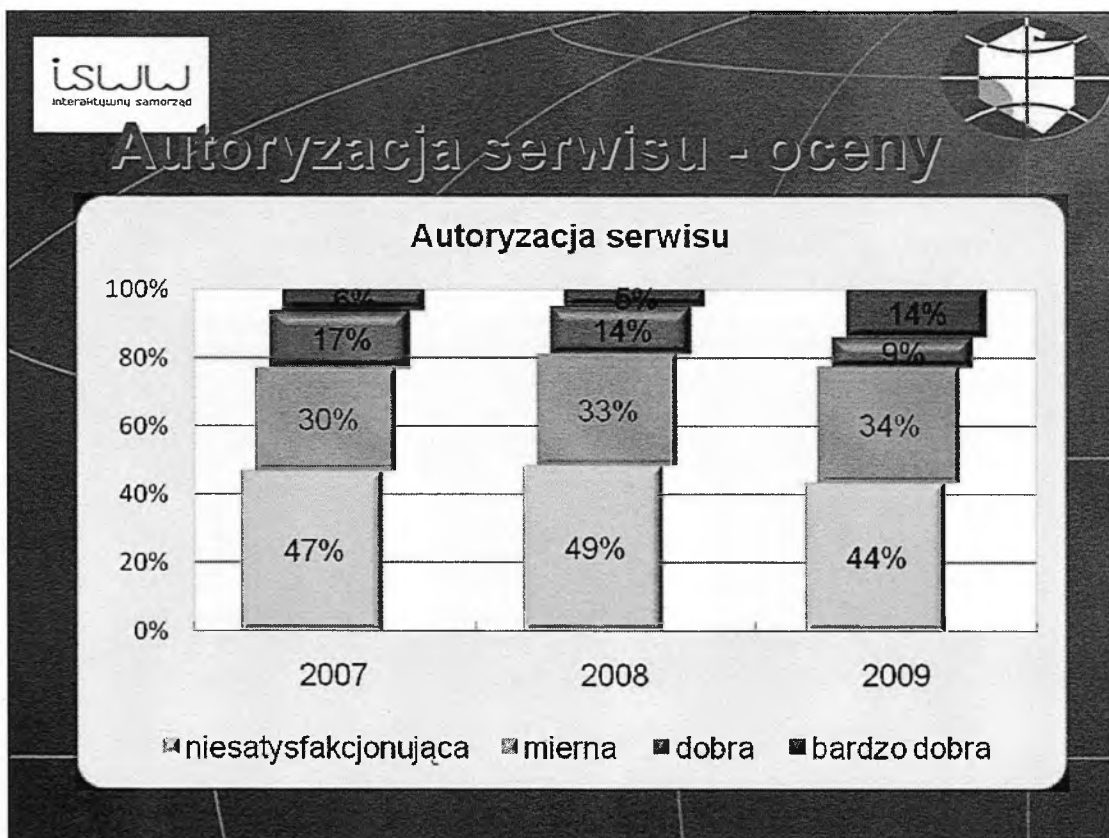
6. Autoryzacja serwisu – max 4 pkt

- ✓ Podane są informacje o autorze lub grupie tworzącej daną stronę www (dodatkowo jest możliwość przekierowania na autora strony i kontakt z nim);
- ✓ Do serwisu dołączone są inne źródła referencyjne na temat autorów serwisu.

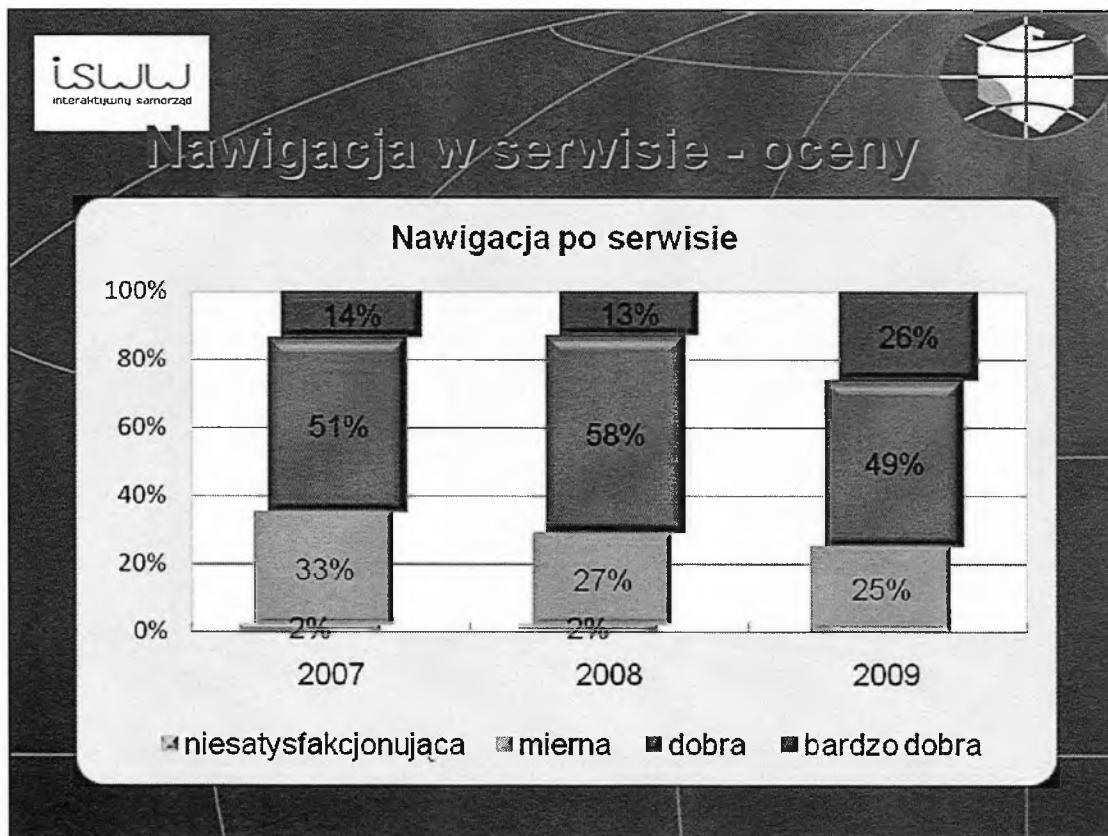
Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska

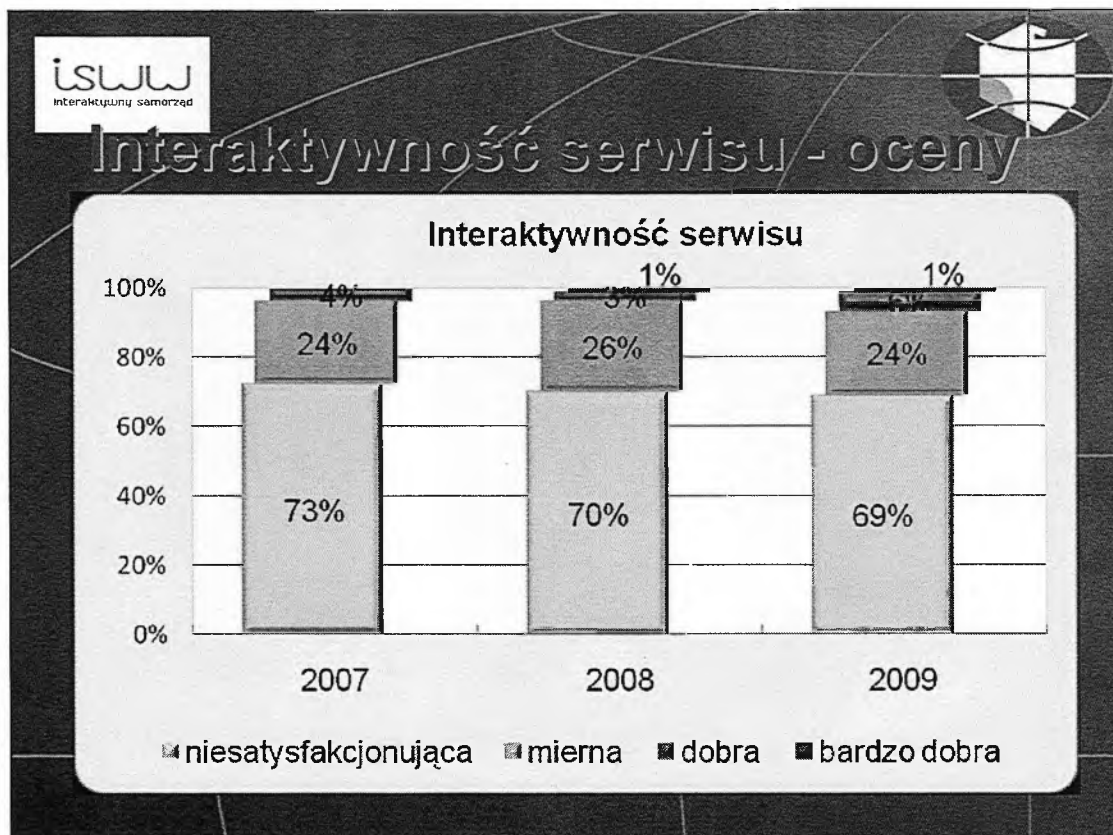

7. Nawigacja po stronach serwisu: max 23 pkt.

- ✓ Przyjazność intuicyjność i efektywność nawigacji;
- ✓ Dostępna mapa serwisu;
- ✓ Wyposażenie serwisu w stałe elementy służące nawigacji, obecne na wszystkich podstronach (poza przyciskami „przeviń w przód – przewiń w tył”);
- ✓ Wyposażenie serwisu w wyszukiwarkę;
- ✓ Logiczność i konsekwencja zorganizowania informacji;
- ✓ Wyposażenie serwisu w dodatkowe aplikacje pozwalające na odtwarzanie muzyki lub filmów video;
- ✓ Stosowanie w serwisie czcionek „szeryfowych”.

- 8. Interaktywność serwisu:
max 18 pkt.**
- ✓ Wyposażenie serwisu w funkcję FAQ;
 - ✓ Dostępność w serwisie dokumentów lub formularzy, które można wydrukować bądź zachować do pliku;
 - ✓ Możliwość internetowego złożenia zamówień na wybrane informacje, np. biuletyn gminy, katalog, bilety na imprezy;
 - ✓ Możliwość umieszczenia w serwisie informacji przesłanych elektronicznie przez przedsiębiorców, podmioty branży turystycznej, organizatorów imprez itp.;
 - ✓ Wyposażenie serwisu w forum, gdzie goście mogą wyrażać swobodnie swoje poglądy;
 - ✓ Możliwość dokonywania w serwisie płatności on-line.

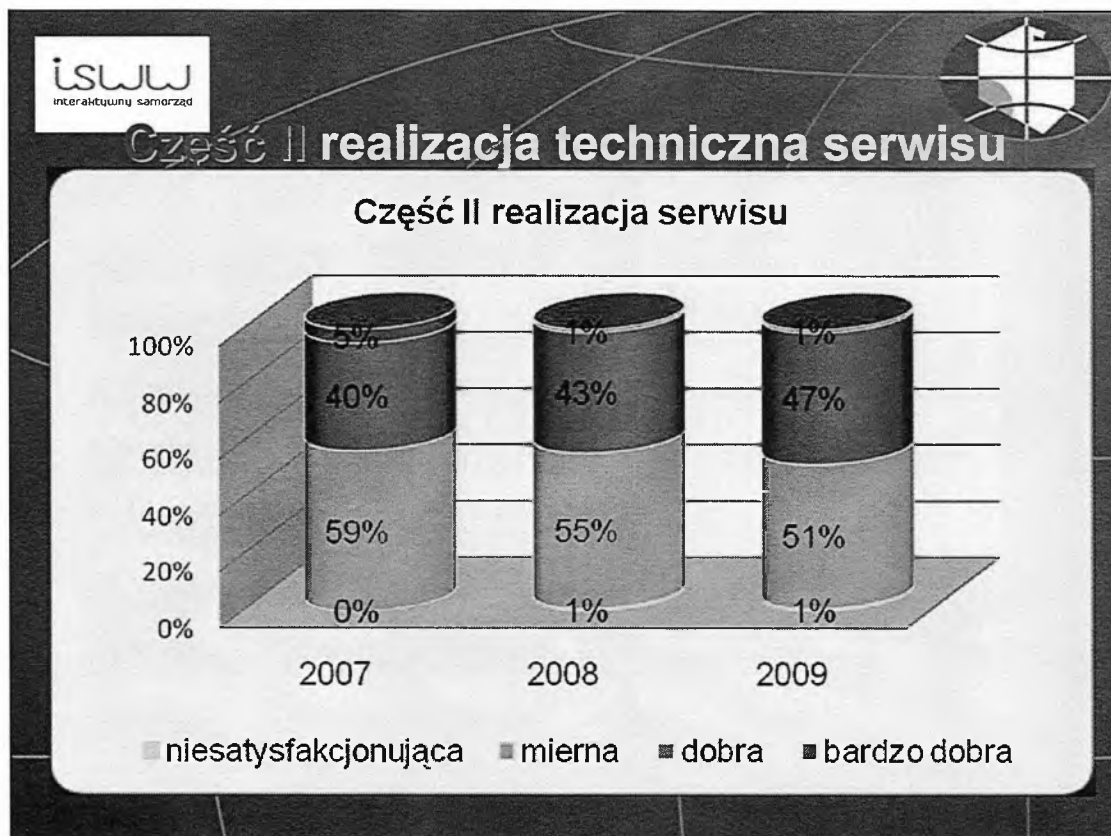

Interaktywny Samorząd
interaktywny samorząd

Ocena część II

**Ocena realizacji technicznej serwisów
(max 67 pkt):**

1. Nadal utrzymuje się przewaga serwisów miernych (51%) nad dobrymi (47%) i bardzo dobrymi (tylko 1%)
2. Średnia ocena wzrasta bardzo powoli: 32,73; 32,88; 33,56 pkt.
3. W ocenie widać „starzenie się” rozwiązań technologicznych

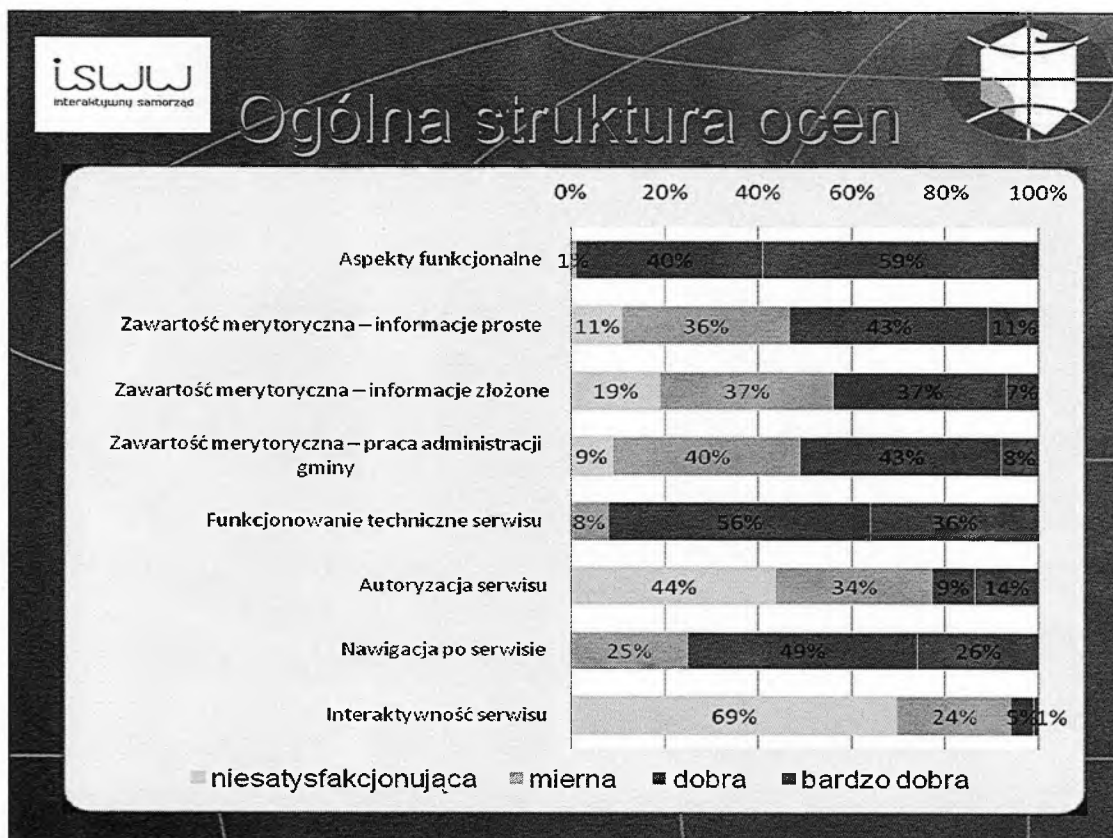

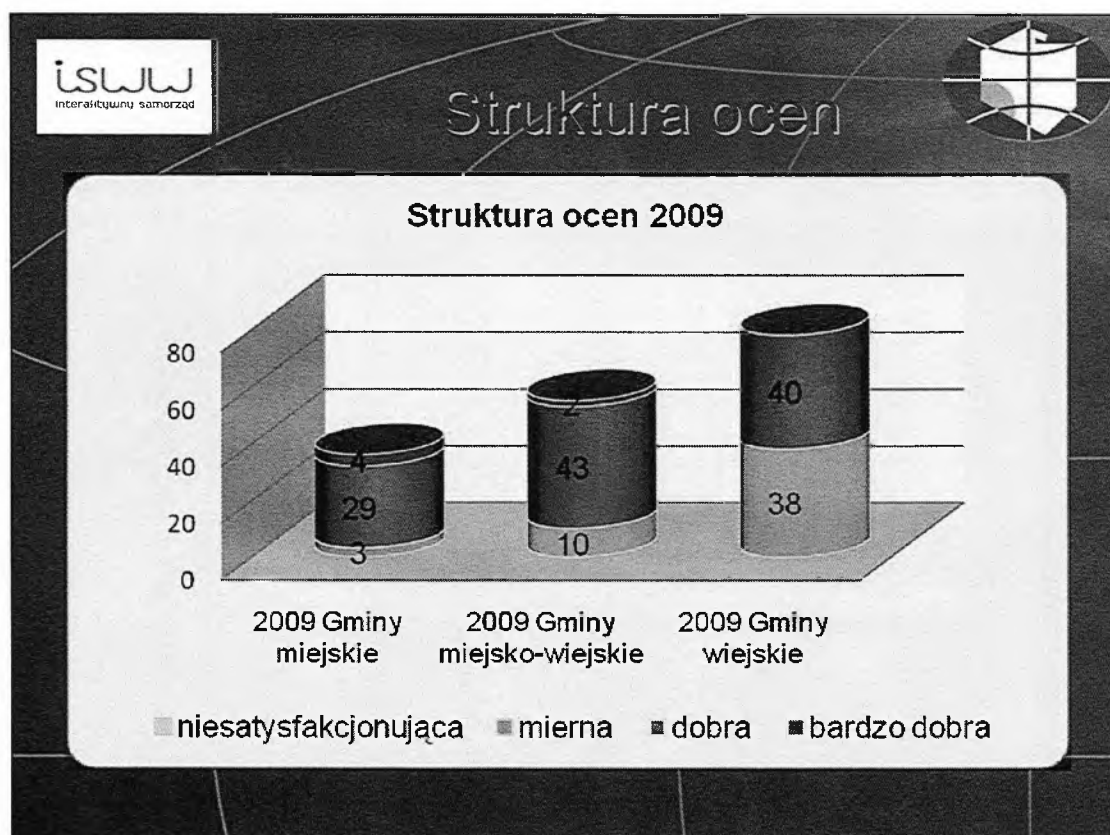
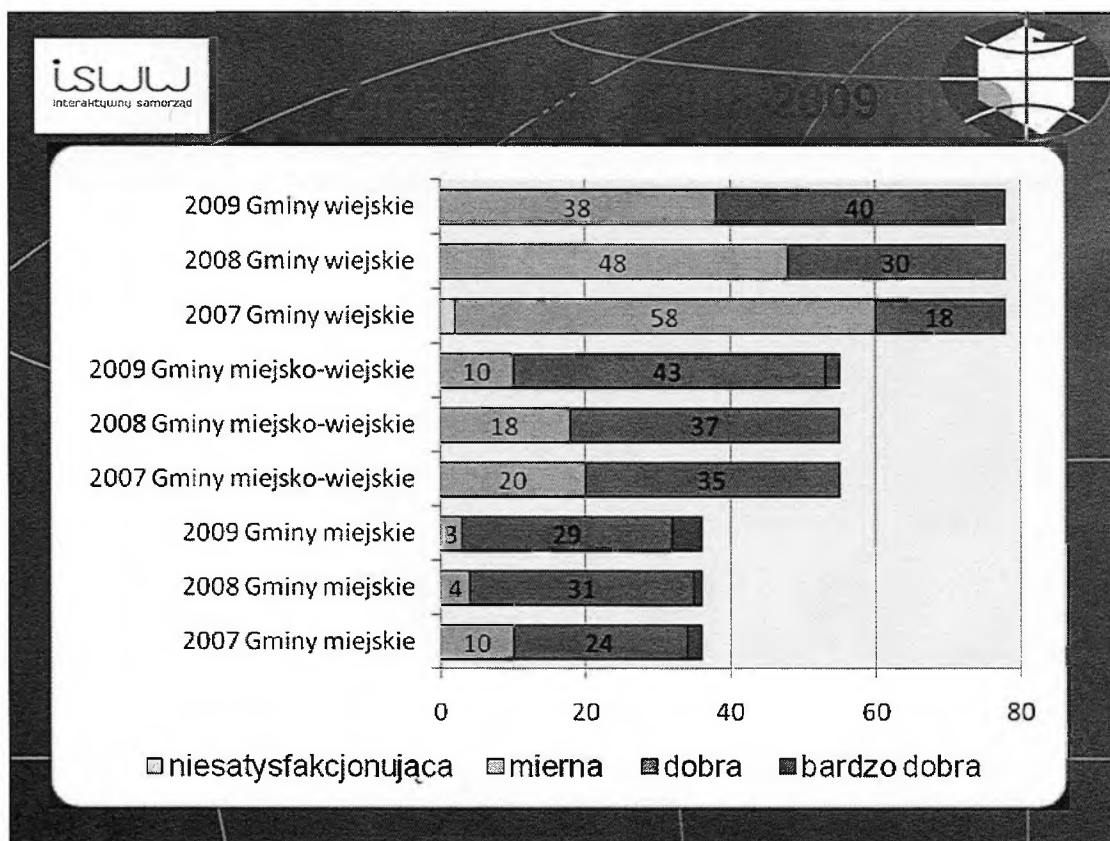
- ISWW**
interaktywny samorząd
- Ogólne wyniki badań 2007-2008-2009**
- Średnia ocena: 12 pkt.:
1. Wynik „bardzo dobry” dominuje w obszarach: podstawowe aspekty funkcjonalne, techniczne funkcjonowanie serwisu, nawigacja w serwisie.
 2. Wynik „dobre” lub „mierne” dominuje w obszarze zawartości merytorycznej (informacje proste, praca administracji gminy, informacje złożone).
 3. Wyniki „niesatysfakcjonujące” i „mierne” dotyczą głównie autoryzacji i interaktywności serwisu.
 4. Znacznie szybciej poprawia się zawartość informacyjna serwisów, niż ich realizacja techn

Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska

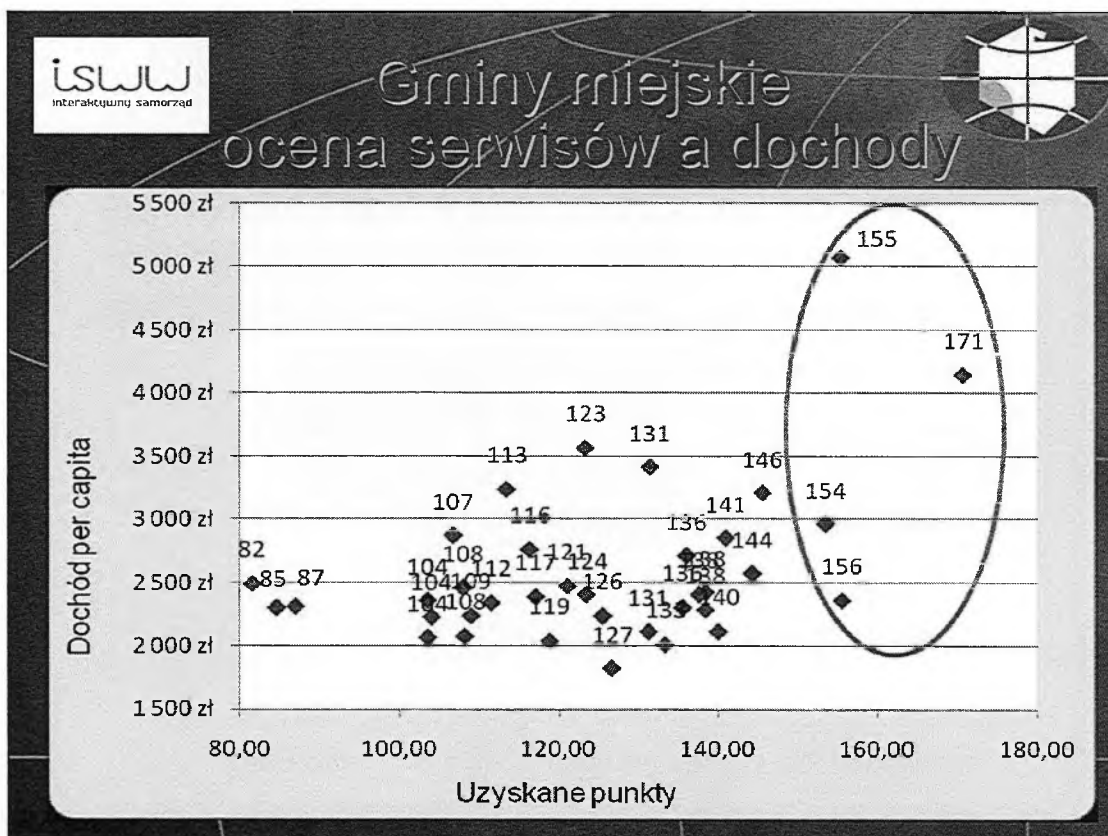

Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

Barbara Łukasik-Makowska

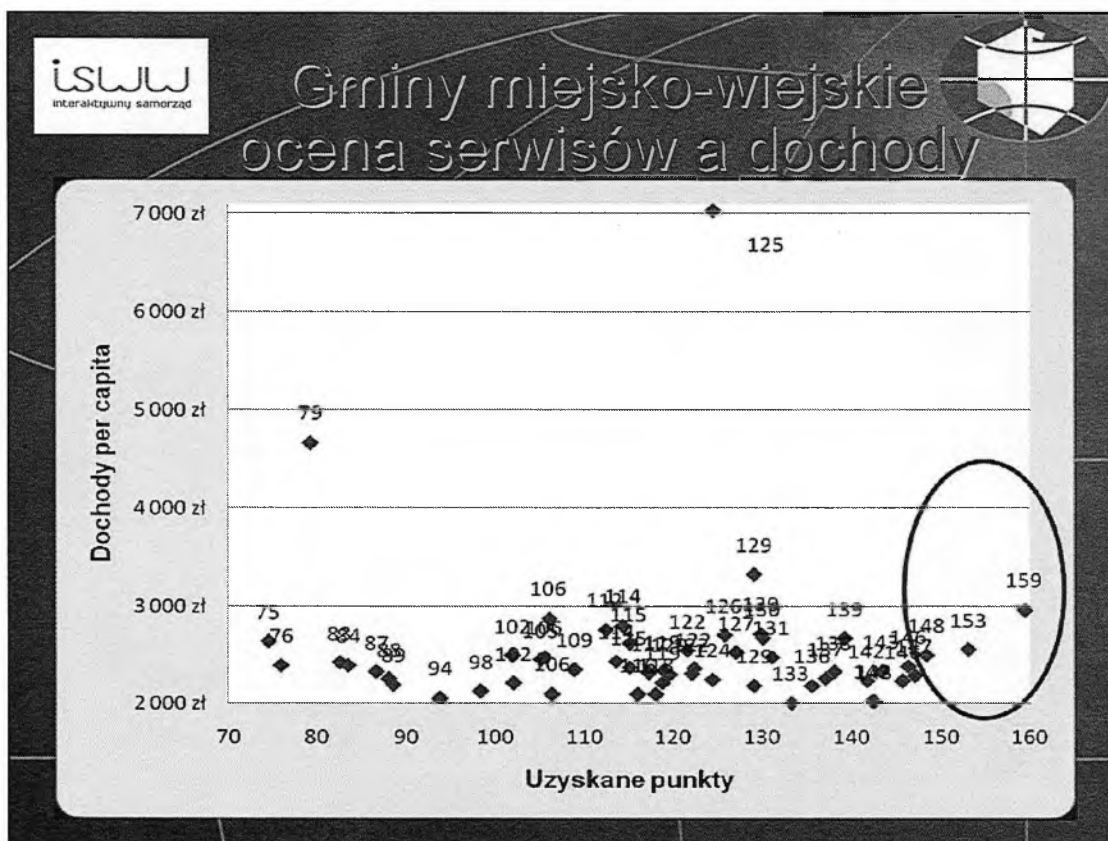

isww
interaktywny samorząd

Lider internetu 2009

Wyniki w kategorii : gminy miejskie (36 gmin)

1	Miasto Wrocław	170,67	bdb
2	Miasto Oława	155,50	bdb
2	Miasto Karpacz	155,33	bdb
3	Miasto Szklarska Poręba	153,50	bdb
4	Miasto Legnica	145,50	db
5	Miasto Polanica Zdrój	144,25	db
6	Miasto Duszniki Zdrój	140,83	db
7	Miasto Jawor	140,00	db
8	Miasto Lubań Śl.	138,33	db
9	Miasto Świebodzice	138,33	db
10	Miasto Kudowa Zdrój	137,50	db

Lider Internetu 2009

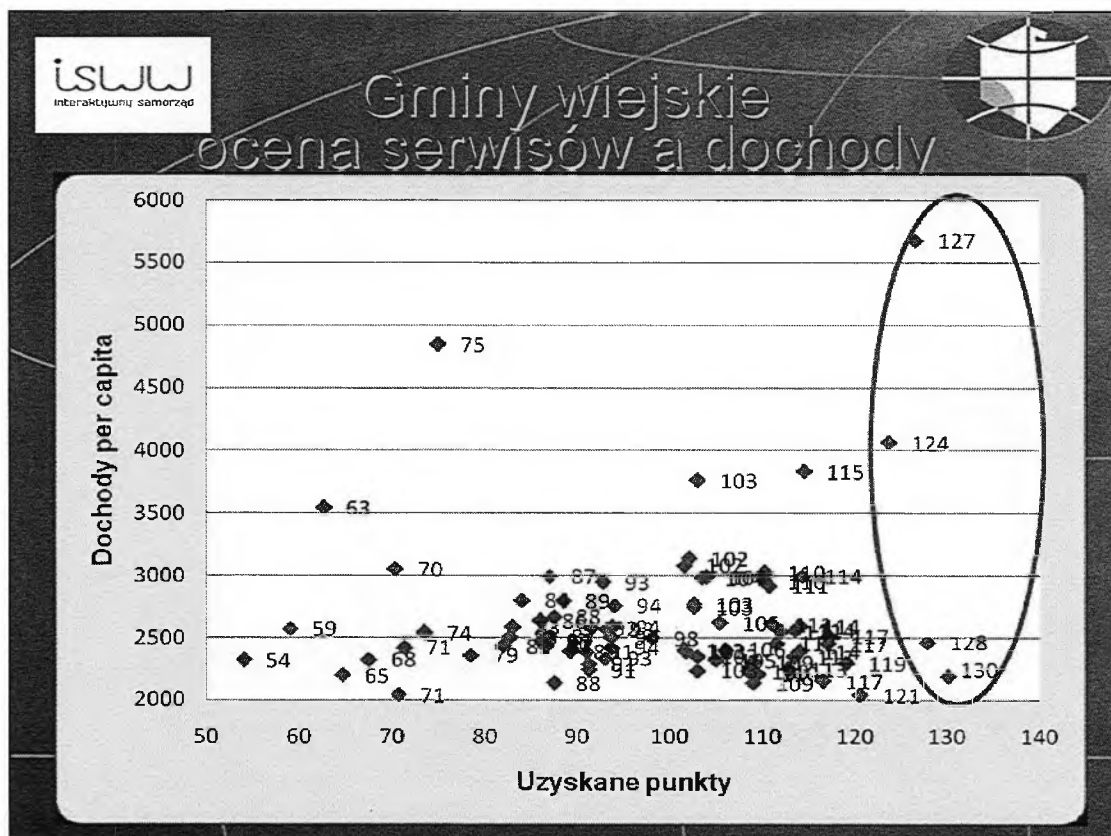
**Wyniki w kategorii : gminy miejsko-wiejskie
(55 gmin)**

1	Gmina Święta Katarzyna	159,33	bdb
2	Gmina Łądek Zdrój	153,00	bdb
3	Gmina Środa Śląska	148,33	db
4	Gmina Oborniki Śląskie	147,00	db
5	Gmina Stronie Śląskie	146,33	db
6	Gmina Strzegom	145,67	db
7	Gmina Bystrzyca Kłodzka	143,33	db
8	Gmina Syców	142,50	db
9	Gmina Bolków	142,25	db
10	Gmina Sobótka	141,67	db

Interaktywny Samorząd – Lider Internetu 2009

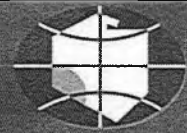
Barbara Łukasik-Makowska

Lider internetu 2009

Wyniki w kategorii : gminy wiejskie (78 gmin)

1	Gmina Kłodzko	130,00	db
2	Gmina Zawonia	127,83	db
3	Gmina Kobierzyce	126,50	db
4	Gmina Jerzmanowa	123,67	db
5	Gmina Oleśnica	120,50	db
6	Gmina Dobromierz	119,00	db
7	Gmina Udanin	117,17	db
8	Gmina Świdnica	117,00	db
9	Gmina Dzierżoniów	116,50	db
10	Gmina Grębocice	114,50	db

Raport z badań dostępny pod adresami:

- <http://www.interaktywnagmina.pl/>
- <http://www.interaktywna-gmina.pl/>
- <http://www.dolnyslask.wroc.pl>

WYŻSZA SZKOŁA HANDLOWA
WE WROCŁAWIU

3CUBE®
AGENCJA INTERAKTYWNA

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

*Dr inż. Marek Mielczarek
Prezes WFOŚiGW we Wrocławiu*

1

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii stanowi jeden z filarów polityki energetycznej kraju. Jest to działanie priorytetowe, co wynika zarówno z **„Polityki energetycznej Polski do 2030 roku”** (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 10 listopada 2009 r.), jak i **„Programu dla elektroenergetyki”** (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 28 marca 2006 r.).

Celem strategicznym polityki Polski jest uzyskanie **7,5% udziału energii z OZE** w bilansie energii pierwotnej w roku **2010**, a w **2020 r. 15%**.

Aby to osiągnąć, konieczny jest znaczny wzrost zainstalowanej mocy wytwórczej OZE.

2

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Finansowanie OZE w Polsce w latach 2007 – 2013

1. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji - część 1) NFOŚiGW
2. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji - część 2) wdrażana przez WFOŚiGW
3. Program Systemu Zielonych Inwestycji (GIS)
ZARZĄDZANIE ENERGIĄ W BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
4. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji - część 3) Banki
5. Program Systemu Zielonych Inwestycji (GIS)
BIOGAZOWNIE ROLNICZE

3

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Finansowanie OZE w Polsce w latach 2007 – 2013

Krajowe / Zagraniczne
PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
PROGRAM OPERACYJNY INNOWACYJNA GOSPODARKA
PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE
PROGRAM INTELIGENTNA ENERGIA DLA EUROPY (IEE)
7 PROGRAM RAMOWY W ZAKRESIE BADAŃ I ROZWOJU TECHNOLOGICZNEGO
LIFE+
SZWAJCARSKO-POLSKI PROGRAM WSPÓŁPRACY

4

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Programy Priorytetowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

I. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) i obiektów wysokosprawnej kogeneracji (CHP) - część 1) (NFOŚiGW)

II. Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) i obiektów wysokosprawnej kogeneracji (CHP) - część 2) wdrażana przez Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW)

5

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

1. Cel programów

Dofinansowanie inwestycji wpisujących się w cele:

- Zobowiązań wynikających z Traktatu o przystąpieniu Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej,
- Dyrektywy 2001/77/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 września 2001 roku w sprawie wspierania produkcji na rynku wewnętrznym energii elektrycznej wytwarzanej ze źródeł odnawialnych energii,
- Dyrektywy 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 roku w sprawie kogeneracji w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii.

6

www.wfosigw.wroclaw.pl

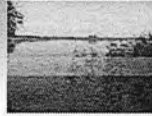

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

2. Wskaźniki osiągnięcia celu

Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 1) (NFOŚiGW)	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 2) (WFOŚiGW)
WSKAŹNIK PRODUKTU potencjał mocy elektrycznej:	
• Budowa odnawialnych źródeł energii (OZE) na poziomie 300 MW, • Budowa lub modernizacja wysokosprawnej kogeneracji na poziomie 50 MW.	• Budowa odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz budowa lub modernizacja wysokosprawnej kogeneracji na poziomie 120 MW.

7

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

2. Wskaźniki osiągnięcia celu

Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 1) (NFOŚiGW)	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 2) (WFOŚiGW)
WSKAŹNIK REZULTATU produkcja energii z:	
• Budowa OZE – ok. 1000 GWh/rok. • Wysokosprawnej kogeneracji ok. 200 GWh/rok.	• OZE – ok. 330 GWh/rok, • Wysokosprawnej kogeneracji ok. 60 GWh/rok.

8

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

2. Wskaźniki osiągnięcia celu

Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 1) (NFOŚiGW)	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 2) (WFOŚiGW)
WSKAŹNIK ODDZIAŁYWANIA Udział produkcji z instalacji, które uzyskały wsparcie, w energii elektrycznej sprzedanej w Polsce w 2012 roku	
- OZE – 0,6-0,8 % (wymagane 10,4 %). - Wysokosprawna kogeneracja 0,18-0,22% (wymagane 23,2%).	- OZE – 0,2% (wymagane 10,4 %), - Wysokosprawnej kogeneracji 0,1% (wymagane 23,2%).

9

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

3. Okres wdrażania

	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 1) (NFOŚiGW)	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 2) (WFOŚiGW)
Wdrażanie programu	styczeń 2009 – grudzień 2012	do 31.12.2011 rok
Alokacja budżetu	styczeń 2009 – grudzień 2011	2009 rok
Płatności	do 31.12.2012 rok	do 31.12.2012 rok

10

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

4. Podstawy prawne udzielenia dofinansowania

Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 1) (NFOŚiGW)	Program dla przedsięwzięć w zakresie OZE i CHP część 2) (WFOŚiGW)
• Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), • Pomoc publiczna udzielana będzie zgodnie z warunkami określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska (Dz.U.Nr 246, poz. 1795, z późn. zm.)	
• Rozporządzeniu Komisji (WE) NR 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz.Urz. L 379 z 28.12.2006) zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie pomocy de minimis”	

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

5. Warunki udzielanego dofinansowania

	Program część 1) (NFOŚiGW)	Program część 2) (WFOŚiGW)
Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia:	10 mln zł	0,5 mln zł
Maksymalny koszt całkowity przedsięwzięcia:	-	10 mln zł
Stałe oprocentowanie:	6% w skali roku	3% w skali roku
Okres finansowania:	do 15 lat od pierwszej wypłaty	do 10 lat od wypłaty pierwszej transzy pożyczki

12

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

5. Warunki udzielanego dofinansowania

	Program część 1) (NFOŚiGW)	Program część 2) (WFOŚiGW)
Okres karencji	karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty ostatniej transzy pożyczki, lecz nie dłuższa niż 18 miesięcy od daty zakończenia realizacji przedsięwzięcia	karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty pierwszej transzy pożyczki 18 miesięcy,
Spłata pożyczki	możliwe umorzenia do 50%	w ratach kwartalnych
Wysokość pożyczki	do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia	do 75% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia realizowanego przez ostatecznego beneficjenta.

13

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

6. Rodzaje przedsięwzięć - Program część 1) NFOŚiGW

Klasa	Rodzaj przedsięwzięć
A	• Wytwarzanie energii cieplnej przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MW _e).
	• Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 3 MW _e).
	• Wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu, powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych.
B	• Elektrownie wiatrowe o mocy poniżej 10 MW _e .
C	• Pozyskiwanie energii z wód geotermalnych.
	• Elektrownie wodne o mocy poniżej 5 MW _e .
D	• Wysokosprawna kogeneracja bez użycia biomasy.

14

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

6. Rodzaje przedsięwzięć - Program część 2) WFOŚiGW

Klasa	Rodzaj przedsięwzięć
A	• Wytwarzanie energii cieplnej przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 20 MW _e).
	• Wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu przy użyciu biomasy (źródła rozproszone o mocy poniżej 3 MW _e).
	• Wytwarzanie energii elektrycznej i/lub ciepła z wykorzystaniem biogazu, powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątek roślinnych i zwierzęcych.
B	• Elektrownie wiatrowe o mocy poniżej 10 MW _e .
C	• Pozyskiwanie energii z wód geotermalnych.
	• Elektrownie wodne o mocy poniżej 5 MW _e .
D	• Wysokosprawna kogeneracja bez użycia biomasy.
E	• Wytwarzanie energii cieplnej w pompach ciepła.
F	• Wytwarzanie energii elektrycznej w instalacjach fotowoltanicznych.
G	• Wytwarzanie energii cieplnej w instalacjach solarnych.

15

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Metoda obliczania dopuszczalnej kwoty umorzenia pożyczki

Umorzone mogą być jedynie pożyczki udzielone na przedsięwzięcia o niskiej rentowności.

Wyliczenie dopuszczalnej kwoty umorzenia pożyczki opiera się na szacowaniu luki finansowej (Financial Gap) za pomocą zaktualizowanej wartości netto (Net Present Value) z uwzględnieniem wartości rezydualnej

Wartość NPV to różnica zdyskontowanych przychodów z przedsięwzięcia i zdyskontowanych kosztów, jest zatem miarą efektywności przedsięwzięcia.

16

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Wartość NPV obliczana jest zgodnie z wzorem:

$$NPV = \sum_{t=0}^{t=n} \frac{P_t - KI_t - KE_t}{(1+i)^t} + \frac{WG}{(1+i)^n}$$

P_t - przychody z przedsięwzięcia (przychody ze sprzedaży energii i świadectw pochodzenia energii lub korzyści wynikające z oszczędności energii) uzyskane w danym roku – t;

KI_t - koszty inwestycyjne poniesione w danym roku – t;

KE_t - koszty eksploatacyjne poniesione w danym roku – t;

WG - wartość gruntu (Wartość gruntu jest uwzględniana, jeżeli koszt jego nabycia zaliczono do kosztów kwalifikowanych, w przeciwnym wypadku przyjmuje się wartość gruntu równą zero. Przyjmuje się, że wartość realna gruntu na koniec okresu analizy jest równa kosztowi jego nabycia.);

i - stopa dyskontowa (w postaci ułamka dziesiętnego);

t - rok, przyjmuje wartości od 0 do n, gdzie 0 jest rokiem, w którym ponosimy pierwsze koszty, natomiast n jest ostatnim rokiem działania instalacji;

17

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

DGC (dynamiczny koszt jednostkowy)

DGC – dynamiczny koszt jednostkowy jest równy cenie, która pozwala na uzyskanie zdyskontowanych przychodów równych zdyskontowanym kosztom. Inaczej to ujmując, wskaźnik DGC pokazuje, jaki jest techniczny koszt uzyskania jednostki efektu ekologicznego. Koszt ten jest wyrażony w złotych na jednostkę efektu ekologicznego. Im niższa jest wartość wskaźnika, tym przedsięwzięcie jest bardziej efektywne.

18

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Wzór na obliczenie wskaźnika DGC - zgodnie z Kryteriami Wyboru Przedsięwzięć

$$DGC = p_{EE} = \frac{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{KI_t - KE_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{EE_t}{(1+i)^t}}$$

- KI_t – koszty inwestycyjne poniesione w danym roku – t ;
- KE_t – koszty eksploatacyjne poniesione w danym roku – t ;
- i – stopa dyskontowa;
- t – rok, przyjmuje wartości od 0 do n , gdzie 0 jest rokiem, w którym ponosimy pierwsze koszty, natomiast n jest ostatnim rokiem działania instalacji;
- EE – miara efektu ekologicznego w jednostkach fizycznych uzyskiwanego w poszczególnych latach. Efekt ekologiczny, któremu przypisujemy cenę p_{EE} za jednostkę fizyczną (przy założeniu, że cena ta jest stała w całym okresie analizy);
- p_{EE} – cena za jednostkę fizyczną efektu ekologicznego.

19

www.wfosigw.wroclaw.pl

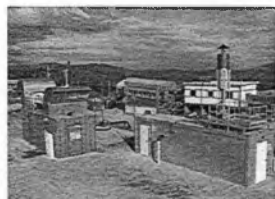
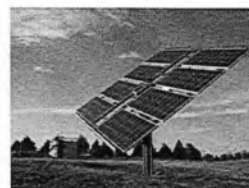

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Sugestia montażu finansowego

- ❖ środki własne
- ❖ pożyczka WFOŚiGW / NFOŚiGW
- ❖ pożyczka / poręczenie / Venture Capital / inne – w ramach inicjatywy JEREMIE (BGK)

20

www.wfosigw.wroclaw.pl

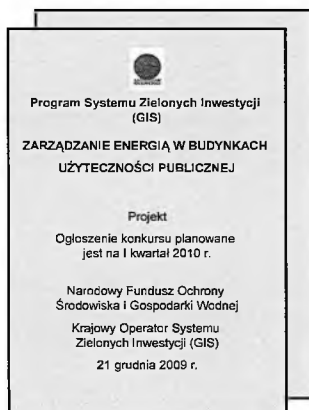

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Program Systemu Zielonych Inwestycji (GIS)

ZARZĄDZANIE ENERGIĄ W BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

21

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

1. Cel programu

Realizacja programu przyczyni się do realizacji zobowiązań wynikających z:

- 1) Protokołu Kioto z dnia 15.07.1998 r. (ratyfikowanego 13.12.2002 r.);
- 2) Dyrektywy 2002/91/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków;
- 3) Dyrektywy 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii oraz usług energetycznych;

transponowanej do prawa polskiego w szczególności poprzez:

- 1) Ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2006 r., Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.)
- 2) Ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.).

22

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

2. Wskaźniki osiągnięcia celu:

2.1 Wskaźnik produktu

Liczba obiektów objętych termomodernizacją - ok. 3000 (szt.)

2.2 Wskaźnik rezultatu

Ilość zaoszczędzonej energii wyniku realizacji projektów termomodernizacyjnych - 7 000 000 GJ/rok [1 950 000 MWh/rok]

2.3 Wskaźnik oddziaływania

Ograniczenie i uniknięcie emisji CO₂ w wyniku oszczędności energii poprzez realizację przedsięwzięć objętych niniejszym programem – 750 000 ton/rok

23

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

3. Budżet

Budżet ustala się na kwotę 3 165 mln zł, w tym 1 055 mln zł jako dotacja ze Śródków pochodzących z transakcji sprzedaży jednostek AAU1 lub środków NFOŚiGW oraz 2 110 mln zł w formie pożyczki ze Śródków NFOŚiGW.

4. Okres wdrażania

- 1) Wdrażanie programu: 2010-2012
- 2) Alokacja budżetu: styczeń 2010-2012
- 3) Płatności: do 31.12.2014.

5. Terminy składania wniosków

- 30 dni od daty ogłoszenia naboru wniosków,
- Nabór wniosków będzie się odbywał w trybie konkursowym.

6. Beneficjenci

Właściciele lub zarządcy budynków użyteczności publicznej.

24

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

7. Podstawy prawne udzielenia dofinansowania

- 1) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
- 2) Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. Nr 130 poz. 1070 z późn. zm.),
- 3) Pomoc publiczna udzielana będzie zgodnie z warunkami określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia programu pomocowego w zakresie regionalnej pomocy publicznej na niektóre inwestycje w ochronie środowiska (Dz. U. Nr 246, poz. 1795 z późn. zm.).

25

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

8. Szczegółowe zasady udzielania dofinansowania

8.1 Formy dofinansowania

- 1) Dotacja;
- 2) Oprocentowana pożyczka.

8.2 Intensywność dofinansowania

- 1) Dofinansowanie w formie dotacji: do 30% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia;
- 2) Dofinansowanie w formie pożyczki: do 60% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia;
- 3) Minimalny koszt całkowity przedsięwzięcia: 10 mln zł.

26

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

8.3 Warunki dofinansowania

- 1) Dofinansowanie w formie pożyczek inwestycyjnych bez możliwości umorzenia:
 - oprocentowanie zmienne: WIBOR 3M + 50 punktów bazowych (w skali roku)
 - okres finansowania: do 15 lat od pierwszej planowanej wypłaty transzy pożyczki
 - okres karencji: karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty ostatniej transzy pożyczki, lecz nie dłuższa niż 18 miesięcy od daty zakończenia realizacji przedsięwzięcia
- 2) Wypłata środków będzie możliwa po otrzymaniu przez NFOŚiGW faktur lub równoważnych dokumentów księgowych dokumentujących realizację poszczególnych etapów przedsięwzięcia (tzw. „kamieni milowych”) zapisanych w harmonogramie realizacji.

27

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

8.4 Rodzaje przedsięwzięć

- 1) Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów w szczególności:
 - a) ocieplenie obiektu,
 - b) wymiana okien,
 - c) wymiana drzwi zewnętrznych
 - d) przebudowa systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła),
 - e) wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji,
 - f) przygotowanie dokumentacji technicznej dla przedsięwzięcia.
 - g) systemy zarządzania energią w budynkach,
 - h) wykorzystanie technologii odnawialnych źródeł energii.
- 2) Wymiana oświetlenia na energooszczędne (jako dodatkowe zadania realizowane równolegle z termomodernizacją obiektów).

28

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

9. Koszty kwalifikowane

Zakres kosztów kwalifikowanych może dotyczyć inwestycji w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, w tym zmiany wyposażenia obiektów w urządzenia o najwyższych, uzasadnionych ekonomicznie standardach efektywności energetycznej związanych bezpośrednio z prowadzoną termomodernizacją obiektów.

29

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

9.1 Koszt kwalifikowany do dofinansowania ze środków pożyczkowych

- 1) koszt nabycia lub produkcji nowych środków trwałych, w tym:
 - a) budynki i budowle (niezbędny jest bezpośredni związek między nabytymi budynkami i budowlami, a celem projektu), zakłady i maszyny
 - b) narzędzia, sprzęt i urządzenia
 - c) infrastruktura techniczna związana z nową inwestycją, przy czym budowa infrastruktury technicznej rozumiana jest jako instalacje wewnętrzne obiektu technologicznego, połączenia między obiektami technologicznymi a urządzeniami, drogami, zapleczem technologicznym, itp.
- 2) koszt montażu i uruchomienia środków trwałych;
- 3) koszt zakupu materiałów i robot budowlanych pod warunkiem, że są one ściśle związane z celami projektu objętego pomocą;
- 4) nabycie wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, wiedzy technicznej, technologicznej, organizacyjnej czy zarządczej, nie chronionej patentami;
- 5) koszty nadzoru.

30

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

9.2 Koszt kwalifikowany do dofinansowania ze środków dotacyjnych

- 1) koszt wytworzenia nowych środków trwałych, włączając budynki i obiekty (niezbędny jest bezpośredni związek między nabytymi budynkami i budowlami, a celem projektu)
- 2) koszt nabycia lub produkcji nowych środków trwałych, w tym:
 - a) zakład i maszyny
 - b) narzędzia, sprzęt i urządzenia
 - c) infrastruktura techniczna związana z nową inwestycją, przy czym budowa infrastruktury technicznej rozumiana jest jako instalacje wewnętrzne obiektów technologicznych, połączenia obiektów technologicznych, drogi i place technologiczne
- 3) koszt montażu i uruchomienia środków trwałych,
- 4) koszt zakupu materiałów, narzędzi, sprzętu, urządzeń i robot budowlanych pod warunkiem, że są one ściśle związane z celami projektu objętego pomocą,
- 5) koszt nabycia wiedzy technicznej, technologicznej, organizacyjnej czy zarządczej,
- 6) usługi niezbędne do ukończenia projektu inwestycyjnego, w tym nadzór i monitorowanie/weryfikacja celem potwierdzenia osiągnięcia efektu środowiskowego.

31

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

WYMAGANIA DLA BENEFICJENTÓW REALIZUJĄCYCH PRZEDSIĘWZIĘCIA TERMOMODERNIZACYJNE DOFINANSOWYWANE W RAMACH PROGRAMU

- 1) Zakres prac termomodernizacyjnych wynikać musi z wykonanego audytu energetycznego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 17 marca 2009 r. w sprawie szczegółowego zakresu i form audytu energetycznego oraz części audytu remontowego, wzorów kart audytów, a także algorytmu oceny opłacalności przedsięwzięcia termomodernizacyjnego.
- 2) Wartości współczynnika przenikania ciepła u poszczególnych przegród budowlanych nie mogą być wyższe od wartości maksymalnej określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 (z późn. zm.) w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

32

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

WYMAGANIA DLA BENEFICJENTÓW REALIZUJĄCYCH PRZEDSIĘWZIĘCIA TERMOMODERNIZACYJNE DOFINANSOWYWANE W RAMACH PROGRAMU

- 3) Wymaga się, aby w wyniku przeprowadzonych prac termomodernizacyjnych obliczeniowe zapotrzebowanie na ciepło uległo zmniejszeniu w stosunku do stanu pierwotnego o minimum 30 %.
- 4) Potwierdzenie uzyskanych oszczędności energetycznych nastąpi poprzez wykonanie powykonawczego audytu energetycznego (jak w pkt-cie 1).
- 5) Projekty z zakresu termomodernizacji obiektów budowlanych muszą być prowadzone zgodnie z obowiązującym prawem, w tym między innymi ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880, z późn.zm.), dbałością o cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz różne formy ochrony przyrody.

33

www.wfosigw.wroclaw.pl

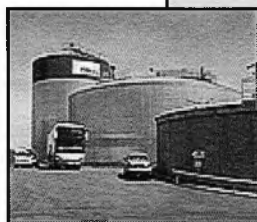
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

PROGRAM PRIORYTETOWY

Systemu Zielonych Inwestycji (GIS) - BIOGAZOWNIE ROLNICZE

W czerwcu 2010 roku Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej planuje ogłoszenie naboru wniosków w ramach programu priorytetowego „System Zielonych Inwestycji – Biogazownie rolnicze”.

80 MW;
400 mln PLN dotacje + 600 mln PLN pożyczki;
dotacja, pożyczka lub forma łączna;
tryb konkursowy;
efektywność kosztowa;
bez umorzenia.

P
R
O
J
E
K
T

34

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Warunki dofinansowania udzielanego przez NFOŚiGW

NFOŚiGW

- ☛ koszt przedsięwzięcia: < 10 mln PLN,
- ☛ pożyczka WIBOR 3M + 50 pkt bazowych w skali roku, na 15 lat,
- ☛ karencja w spłacie rat kapitałowych liczona od daty wypłaty pierwszej transzy pożyczki 18 m-cy,
- ☛ dotacja do 30%, pożyczka do 45% kosztów kwalifikowanych.

35

www.wfosigw.wroclaw.pl

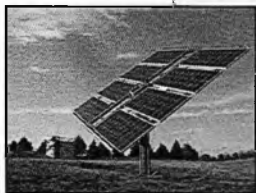

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

PROGRAM PRIORYTETOWY

Program dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii i obiektów wysokosprawnej kogeneracji - część 3) - dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych

200 000 m²;

300 mln PLN dotacje;

dotacja w formie dopłat do kredytu;

nabór w trybie ciągłym;

osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe;

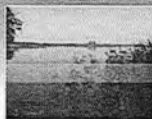
tytuł prawny do dysponowania budynkiem.

36

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Warunki dofinansowania udzielanego przez NFOŚiGW

NFOŚiGW

- ☛ koszt jednostkowy: $\geq 2.500 \text{ zł/m}^2 \text{ PLN}$,
- ☛ dotacja w wysokości 45% kapitału kredytu bankowego,
- ☛ środki z kredytu z dotacją wypłacane bezgotówkowo,
- ☛ wysokość kredytu z dotacją do 100% kosztów kwalifikowanych
- ☛ Zakup i montaż kolektorów słonecznych do ogrzewania wody użytkowej w budynkach przeznaczonych lub wykorzystywanych na cele mieszkaniowe. Efekty realizowanych przedsięwzięć nie mogą być wykorzystywane w działalności gospodarczej.

37

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Komunikat Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu Europejskiego

**7 sposobów na dwa miliony nowych miejsc pracy w UE
nisko węglowa eko-wydajna
i czystsza gospodarka dla mieszkańców Europy**

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Wprowadzenie:

Nisko węglowa eko-wydajna i czystsza gospodarka dla mieszkańców Europy

1. Brak jakichkolwiek działań – cel nie zostanie osiągnięty

(założenie: zmniejszenie zużycia energii o 20% w stosunku do planów do roku 2020)

2. Uzasadnienie dalszych działań związanych z oszczędzaniem energii:

- walka ze zmianami klimatu
- konkurencyjność, praca i uzdrowienie gospodarki
- bezpieczeństwo energetyczne
- walka z niedostatkiem energii

3. Zakres Planu Działań

39

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

7 sposobów na dwa miliony nowych miejsc pracy W UE

Niniejszy plan działań koncentruje się na następujących 7 sposobach:

1. Prawnie wiążące ustanowione cele dla Państw Członkowskich
2. Europejska Inicjatywa Budowlana –modernizacja 15 milionów budynków do roku 2020
3. Inteligentne Miasta Europy
4. Oszczędność energii w sektorze użyteczności publicznej
5. Pełne wykorzystanie potencjału Małych i Średnich Przedsiębiorstw
6. Kształtowanie zachowań i edukacja
7. Współpraca międzynarodowa

40

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

1. Prawnie wiążące cele dla Państw Członkowskich

Komisja Europejska zamierza zaproponować wprowadzenie dyrektywy nakładającej obowiązek na wszystkie Państwa Członkowskie w postaci osiągnięcia 20% oszczędności energii. Takie założenie wymagać będzie od Państw Członkowskich wspólnych działań mających na celu rozwój ogólnoeuropejskiego sprawnego przemysłu energetycznego, tworzenie znaczących synergii i oszczędność kosztów.

41

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

2. Europejska Inicjatywa Budowlana –modernizacja 15 milionów budynków do roku 2020

- 2.1. Utworzenie w każdym kraju członkowskim Narodowego Funduszu Sprawnej Energii mającego na celu pomoc finansową i merytoryczną wspomagającą modernizację budynków (m.in. poprzez niskooprocentowane pożyczki w szczególności dla gospodarstw domowych i MŚP)
- - *Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego*
- - *Dochody z aukcji ETS(System Handlu Emisjami)*
- 2.2 Wspólny instrument dzielenia ryzyka ((EC/EIB)
- 2.3 Promowanie świadomości i wsparcia technicznego
- 2.4. Odpowiednie struktury regulacyjne

42

www.wfosigw.wroclaw.pl

3. Inteligentne Miasta Europy

- Inteligentne Miasta Europy będą główną inicjatywą, skierowaną na poziom lokalny, dla której przewiduje się finansowe i polityczne wsparcie, mającą na celu rozwinięcie ambitnego systemu sprawnej energii, odnawialnych źródeł energii, systemów transportu w rejonach uprzemysłowionych, przy niewielkich nakładach pieniężnych. Inicjatywa ta powinna być wprowadzona w całej UE i nie tylko. Będzie to wspólna inicjatywa KE, EBI, EBOR oraz innych instytucji finansowych.
- Zakłada się wybór 1 Inteligentnego Miasta dla każdego małego Kraju Członkowskiego i 2 dla każdego dużego Kraju Członkowskiego

43

www.wfosigw.wroclaw.pl

3. Inteligentne Miasta Europy

- Wybór Inteligentnego Miasta może być oparty na następujących kryteriach:
- Ogólne zobowiązanie do osiągnięcia przed 2020r. redukcji CO₂, zaspokojenie potrzeb energetycznych przy użyciu odnawialnych źródeł energii, zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego
- Inwestycje w mieście bądź regionie przy udziale środków z funduszy strukturalnych, pożyczek i innych funduszy
- Jakość programu bazująca na poprawie jakości życia mieszkańców, tworzeniu nowych miejsc pracy oraz promowanie nowych technologii.

44

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

3. Inteligentne Miasta Europy

Obszar działania	Program
BUDYNKI	o Wyjście poza dyrektywę dotyczącą jakości energetycznej budynków
	o Wprowadzenie odnawialnych źródeł energii dla budynków (głównie solary i ogrzewanie wykorzystujące temperaturę otoczenia)
	o Zaawansowana izolacja
	o Niskie i „aktywne” budynki

45

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

3. Inteligentne Miasta Europy

Obszar działania	Program
OGRZEWANIE I CHŁODZENIE	o KOGENERACJA
	o regionalne systemy ogrzewania i chłodzenia
	o ogrzewanie i chłodzenie wykorzystujące odnawialne źródła energii

46

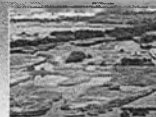
www.wfosigw.wroclaw.pl

3. Inteligentne Miasta Europy

Obszar działania	Program
ELEKTRYCZNOŚĆ	o inteligentne sieci energetyczne
	o System Automatycznego Odczytu i Przetwarzania Danych Pomiarowych
	o Inteligentne urządzenia elektryczne

47

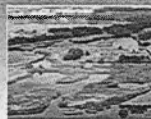
3. Inteligentne Miasta Europy

Obszar działania	Program
TRANSPORT	o paliwa alternatywne (elektro-paliwa, wodór, bio-paliwa etc.)
	o trwała zdolność poruszania się (dobrze rozwinięty transport publiczny, zarządzanie transportem, chodzenie, jeżdżenie na rowerze, etc...)

48

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

7 sposobów na dwa miliony nowych miejsc pracy W UE

4. Oszczędność Energii w sektorze użyteczności publicznej
 - 4.1. System „białych certyfikatów”
 - 4.2. Specyficzne sposoby promocji CHP (skojarzonych źródeł energii)
 - 4.3. Sprawne sieci energetyczne i Systemy Automatycznego Odczytu i Przetwarzania Danych Pomiarowych
5. Pełne wykorzystanie potencjału Małych i Średnich Przedsiębiorstw
6. Sposoby kształtowania zachowania i edukacja
7. Współpraca międzynarodowa.

49

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Priorytet IX Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, w tym efektywność energetyczna.

Działania w ramach priorytetu:

- 9.1. Wysokosprawne wytwarzanie energii,
- 9.2. Efektywna dystrybucja energii,
- 9.4. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych,
- 9.5. Wytwarzanie biopaliw ze źródeł odnawialnych,
- 9.6. Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych.

Priorytet X Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii

Działania w ramach priorytetu:

- 10.3. Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii.

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Priorytet I Badania i rozwój nowoczesnych technologii.
Działania w ramach priorytetu:
1.4. Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii.

Priorytet IV Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia.
Działania w ramach priorytetu:
4.1. Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R
4.4. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym
4.5. Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki

Priorytet V Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia.
Działania w ramach priorytetu:
5.3. Wspieranie ośrodków innowacyjności

INNOWACYJNA
GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA DLA POLSKI

51

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Działania 321. Podstawowe usługi dla ludności i gospodarki wiejskiej
Wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych.

Działania 311. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy.

Działania 312. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
Wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy.

52

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

DOLNY
ŚLĄSK

PROGRAM
REGIONALNY
Inicjatywa Społeczna i Pomości

Priorytet 5. Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Działania w ramach priorytetu:

5.1. Odnawialne źródła energii

5.2. Dystrybucja energii elektrycznej i gazu

5.3. Ciepłownictwo i kogeneracja

DOLNY
ŚLĄSK

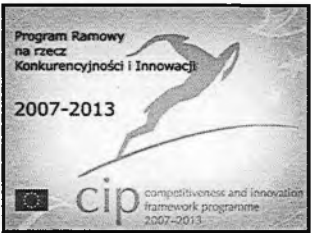
www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

CIP - Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007-2013
Program Ramowy na Rzecz Konkurencyjności i Innowacji 2007-2013

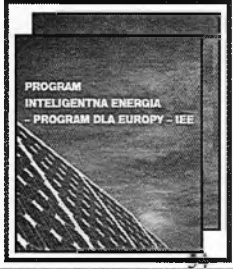
Program Ramowy
na rzecz
Konkurencyjności i Innowacji
2007-2013
cip competitiveness and innovation
framework programme
2007-2013

PROGRAM NA RZECZ
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I INNOWACJI (EIP)

PROGRAM NA RZECZ
WSPIERANIA POLITYKI
W ZAKRESIE TECHNOLOGII
INFORMACYJNYCH
I KOMUNIKACYJNYCH
ICT-PSP

PROGRAM
INTELIGENTNA ENERGIA
- PROGRAM DLA EUROPY - IEE

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Program Inteligentna Energia dla Europy (IEE)

jest programem o charakterze nieinwestycyjnym, dotyczącym energetyki, koncentrującym się na usuwaniu technologicznych barier i stymulowaniu rozwoju rynku energii w Unii Europejskiej.

Celem programy jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zrównoważonego rozwoju i konkurencyjnego rynku energii w Europie poprzez:

- poprawę efektywności energetycznej oraz racjonalne wykorzystanie zasobów energetycznych
- promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii i wspieranie dywersyfikacji źródeł energii
- promowanie efektywności energetycznej oraz zastosowanie nowych i odnawialnych źródeł energii w transporcie.

55

www.wfosigw.wroclaw.pl

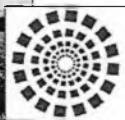
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

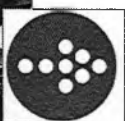
Trzy obszary działania

Efektywność energetyczna i racjonalne
wykorzystanie zasobów (SAVE)

Nowe i odnawialne zasoby (ALTENER)

Energia w transporcie (STEER)

Intelligent Energy

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

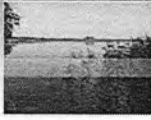

W ramach IEE wyszczególniono następujące działania:

SAVE (efektywność energetyczna)	ALTENER (odnawialne źródła energii)	STEER (energia w transporcie)	DZIAŁANIA ZINTEGROWANE
poprawa efektywności energetycznej i zapewnianie racjonalnego zużycia energii w budownictwie oraz związane z tym działania legislacyjne	promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej	działania dotyczące wszystkich aspektów transportu mających związek z energią oraz dotyczące zróżnicowania paliw	- działania lokalne (np. działania na rzecz: stworzenia lokalnych i regionalnych agencji energetycznych, europejskich sieci dla działań lokalnych) oraz - działania specjalne, np. zwiększania edukacji ekologicznej
- poprawa efektywności energetycznej i zapewnianie racjonalnego zużycia energii w przemyśle oraz związane z tym działania legislacyjne - zwiększenie udziału na rynku energooszczędnych produktów oraz wspieranie racjonalnego ich użytkowania	- promowanie nowych i odnawialnych źródeł produkcji ciepła i chłodu - promowanie małoskalowych źródeł energii odnawialnej	promowanie paliw odnawialnych oraz efektywności energetycznej w transporcie	działania specjalne (np. zwiększania edukacji ekologicznej, poprawy jakości usług energetycznych)
	Promowanie wykorzystania biopaliw		

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

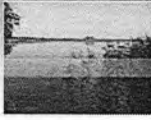

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

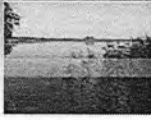

IEE - instrumenty

- konkursy na najlepsze projekty (zaproszenie do składania wniosków),
- przetargi na projekty zamówione przez Komisję Europejską,
- Inicjatywa ELENA.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

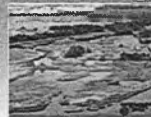

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

IEE w liczbach

- Budżet:
2003-06: € 250 mln
2007-13: € 730 mln
- Maksymalne dofinansowanie:
2003-06: 50%
od 2007: 75%
- Dotychczas zrealizowane projekty:
> 500 projektów
> 60 lokalnych lub regionalnych
agencji energetycznych
- Liczba beneficjentów:
> 3,000

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Jakie projekty finansuje program IEE ?

Projekt, który...

- wypełnia cele UE w zakresie zapobiegania zmianom klimatycznym
- spełnia wymagania priorytetów na dany rok
- angażuje minimum 3 partnerów z różnych krajów – wymagana jest współpraca międzynarodowa
- trwa maksymalnie 3 lata
- nie jest inwestycją, ani projektem badawczym

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Inicjatywa ELENA

W grudniu 2009 r. Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny uruchomiły, w ramach Programu IEE, nowy instrument finansujący o nazwie ELENA (European Local ENergy Assistance).

ELENA ma ułatwić mobilizację funduszy na inwestycje w energię zrównoważoną na poziomie lokalnym, poprzez pomoc techniczną skierowaną do władz lokalnych i regionalnych oraz innych instytucji publicznych.

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Najważniejsze elementy

- ELENA wspiera przejście od planów do faktycznych inwestycji
- ELENA jest innowacyjnym instrumentem, który łączy technologie z inwestycjami
- Wspiera rozwój programów realizowanych przez miasta i może być stosowany w różnych miastach lub regionach
- Ma na celu szersze wdrożenie innowacyjnych metod, procesów, produktów i praktyk

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

ELENA

ELENA Wsparcie techniczne

Wsparcie lokalnych/regionalnych
władz:

- Studia wykonalności
- Dodatkowe wsparcie techniczne
w postaci pracowników
- Badania techniczne
- Przetargi
- Struktura finansowa

PROGRAMY/PROJEKTY INWESTYCYJNE

Budynki prywatne i publiczne, w tym mieszkania
socjalne, a także oświetlenie uliczne i światła ruchu
drogowego (modernizacja budynków, sieci
ciepłowniczych, integracja OZE itp.)

Transport miejski (wymiana floty, inwestycje
ułatwiające wprowadzenie samochodów
elektrycznych, nowe rozwiązania w zakresie
efektywności energetycznej usprawniające logistykę
w obszarach miejskich itp.)

Infrastruktura lokalna, w tym inteligentne sieci
oraz infrastruktura teleinformatyczna wspierająca
efektywność energetyczną, instalacje miejskie,
transportowe centra intermodalne oraz infrastruktura
tankowania pojazdów napędzanych alternatywnymi
paliwami.

Intelligent Energy Europe

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Intelligent Energy Europe

Więcej informacji na temat inicjatywy ELENA, w tym listę
najczęściej zadawanych pytań, formularze aplikacyjne
i przykłady projektów można znaleźć na stronie
www.eib.org/elena

ELENA secretariat
e-mail: elena@eib.org

Krajowy Punkt Kontaktowy IEE:

Krajowa Agencja Poszanowania Energii

Linki:

www.cip.gov.pl

www.ec.europa.eu/energy/intelligent

www.ieo.pl/solcamp

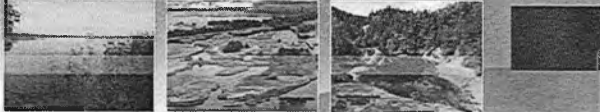
64

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

7 PROGRAM RAMOWY W ZAKRESIE BADAŃ
I ROZWOJU TECHNOLOGICZNEGO

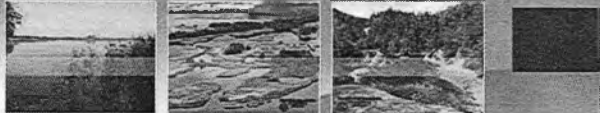
7 Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7th Framework Programme for Research and Technological Development) 7PR jest instrumentem finansowym Unii Europejskiej, który wspiera prace badawczo-rozwojowe obejmujące prawie wszystkie dziedziny naukowe.

65

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

7PR został podzielony na cztery następujące programy:

Współpraca, Pomysł, Ludzie, Możliwości

Program Współpraca składa się z 10 obszarów tematycznych:

- zdrowie;
- żywność, rolnictwo i rybołówstwo oraz biotechnologia;
- technologie informacyjne i komunikacyjne;
- nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie; produkcyjne;
- **energia;**
- środowisko (w tym zmiany klimatu);
- transport (w tym aeronautyka);
- nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne;
- przestrzeń kosmiczna;
- bezpieczeństwo

66

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

7 Program Ramowy - Współpraca

ENERGIA

Cel

Przekształcenie obecnego systemu energetycznego w system bardziej zrównoważony, w mniejszym stopniu oparty na paliwach importowanych, a w większym stopniu - na zróżnicowanych źródłach i nośnikach energii niepowodujących zanieczyszczeń, w szczególności na odnawialnych źródłach energii. Wspierane będą działania w kierunku wzmacniania efektywności energetycznej, między innymi poprzez racjonalizację zużycia i magazynowania energii. Działania te mają stanowić odpowiedź na pilne wyzwania w zakresie bezpieczeństwa dostaw i zmian klimatu, przy jednoczesnym wzmacnianiu konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw.

www.wfosigw.wroclaw.pl

67

7 Program Ramowy - Współpraca

ENERGIA

Wodór i ogniwa paliwowe
Wytwarzanie energii elektrycznej z **odnawialnych źródeł energii**
Wytwarzanie **paliw odnawialnych**
Paliwa odnawialne wykorzystywane do ogrzewania i chłodzenia
Technologie **wychwytywania i magazynowania CO₂** w celu wytwarzania energii o zerowej emisji zanieczyszczeń
Czyste technologie węglowe
Inteligentne sieci energetyczne
Wydajność energetyczna i oszczędzanie energii
Wiedza na rzecz polityki energetycznej

www.wfosigw.wroclaw.pl

68

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

Działania:

- **Wodór i ogniwa paliwowe** - zapewnienia trwałych technologicznych podstaw na rzecz konkurencyjnego przemysłu ogniw paliwowych i wodoru w UE,
- **Wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych** – wzrost ogólnej wydajności przetwarzania, efektywności i niezawodności oraz zmniejszenie kosztów produkcji energii elektrycznej z lokalnych odnawialnych źródeł energii, w tym odpadów,
- **Produkcja paliw odnawialnych** - udoskonalanie i redukcja jednostkowych kosztów paliw stałych, płynnych i gazowych (łącznie z wodorem) otrzymywanych z odnawialnych źródeł energii, w tym z biomasy i odpadów,

69

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

- **Paliwa odnawialne wykorzystywane do ogrzewania i chłodzenia** - wzrost wydajności oraz redukcję kosztów aktywnego i pasywnego ogrzewania i chłodzenia wykorzystujących odnawialne źródła energii,
- **Technologie wychwytywania i składowania dwutlenku węgla w celu bezemisyjnego wytwarzania energii** - stworzenie wysoce wydajnych i efektywnych pod względem kosztów elektrowni, ciepłowni lub elektrociepłowni o znikomej emisji zanieczyszczeń,
- **Czyste technologie węglowe** - rozwój technologii czystej konwersji energetycznej węgla i innych paliw kopalnych,

70

www.wfosigw.wroclaw.pl

Finansowanie inwestycji odnawialnych źródeł energii

Marek Mielczarek

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

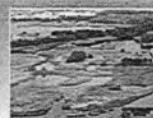
- **Inteligentne sieci energetyczne** - wzrost wydajności, bezpieczeństwa, niezawodności i jakości europejskich systemów i sieci elektroenergetycznych,
- **Efektywność energetyczna i energooszczędność** – racjonalne gospodarowanie energią w budownictwie, przemyśle usługach i transporcie, kogeneracja i poligeneracja,
- **Wiedza na rzecz polityki energetycznej** - rozwój metod i modeli w celu dokonania oceny najważniejszych kwestii gospodarczych i społecznych związanych z technologiami energetycznymi.

71

www.wfosigw.wroclaw.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu

3. LIFE +

Program LIFE + powołany w ramach rozporządzenia Rozporządzenia (WE) Nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23.05.2007 stanowi szczególne wsparcie w rozwoju i realizacji wspólnotowej polityki oraz prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska.

W ramach LIFE + wyszczególniono następujące działania:

Przyroda i różnorodność biologiczna	Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska	Informacja i komunikacja
Działanie ma na celu: ochronę, zachowanie, przywrócenie, obserwację i ułatwianie funkcjonowania naturalnych systemów, siedlisk oraz dzikiej flory i fauny, w celu zatrzymania utraty różnorodności biologicznej, w tym różnorodności zasobów genetycznych w UE do roku 2010.	Działanie wspiera projekty z zakresu rozwoju i wdrażania nowych podejść, technologii, praktyk w zarządzaniu środowiskiem, wdrażania polityki ochrony środowiska UE oraz wzrostu udziału społeczeństwa w zarządzaniu i ochronie środowiska.	Wspierane będą działania z zakresu rozpowszechniania informacji, ekoetykietowania, zwiększania świadomości i rozwijania konkretnych umiejętności dotyczących kwestii środowiskowych, w tym dotyczących zapobiegania pożarom lasów.

Dla przedsiębiorstw z sektora energetyki odnawialnej najbardziej interesujące będzie działanie: Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska. Działanie wspiera obszary priorytetowe⁴ z zakresu przeciwdziałania zmianom klimatycznym, a także odnoszące się do wód, powietrza, gleb, środowiska miejskiego, hałasu, substancji chemicznych, środowiskowych aspektów zdrowia, odpadów i zasobów naturalnych, lasów, innowacji, skutecznego zarządzania w ochronie środowiska oraz promowania organizacji pozarządowych.

71

www.wfosigw.wroclaw.pl

**Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu**

Swiss Contribution

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

W ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy można uzyskać wsparcie w ramach następujących bloków tematycznych i działań:

Bezpieczeństwo, stabilność, wsparcie reform	Środowisko i infrastruktura	Sektor prywatny	Rozwój społeczny i zasobów ludzkich	Grant blokowy
Inicjatywy na rzecz rozwoju regionalnego regionów peryferyjnych i słabo rozwiniętych	Odbudowę, remont, przebudowę i rozbudowę podstawowej infrastruktury oraz poprawę stanu środowiska	Poprawę środowiska biznesowego i dostępu do kapitału dla małych i średnich przedsiębiorstw (MSP)	Ochrona zdrowia (m.in. profilaktyka i kampanie promocyjne zdrowia oraz poprawa opieki społecznej)	Promowanie uczestnictwa społeczeństwa obywatelskiego jako ważnego uczestnika procesu rozwoju kraju w zwiększaniu spójności społeczno-gospodarczej
Zwiększenie ochrony wschodnich granic Unii Europejskiej	Bioróżnorodność i ochrona ekosystemów oraz wsparcie transgranicznych inicjatyw środowiskowych	Rozwój sektora prywatnego i promocja eksportu MSP	Badania i rozwój (m.in. Fundusz Stypendialny, projekty badawcze)	

www.wfosigw.wroclaw.pl

73

**Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu**

Programy UE uzupełniają się 8

Intelligent Energy - Europe

Intelligent Energy Europe

Non-technological activities, paving the way for market uptake
Trans-national cooperation

RTD Framework Programme

Research, technological development and innovation

EU Structural Funds

EUROPEAN UNION STRUCTURAL FUNDS

Regional and social cohesion
Regional / national / cross-border projects

LIFE

Environmental protection
Regional / national implementation

www.wfosigw.wroclaw.pl

74

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

**Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
we Wrocławiu
ul. Jastrzębia 24**

www.wfosigw.wroclaw.pl

75

**Finansowanie
przedsięwzięć
energooszczędnych**

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.
Kudowa Zdrój, 25 marzec 2010 r.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

**Bank z proekologiczną misją, która wyraża się
sformulowaniem:**

„Rzetelny bank – w trosce o Ciebie i Nasze środowisko”.

Bankowy lider w finansowaniu ochrony środowiska.

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Wyjątkowa oferta w BOŚ S.A.

KLIENCI INDYWIDUALNI

Konto Wyjątkowe

Konto Wyjątkowe Start

Konto Wyjątkowe VIP

Konto Wyjątkowe Student

e-Konto Wyjątkowe

e-Konto Wyjątkowe Plus

MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA

Konto Wyjątkowe Firma

Konto Wyjątkowe Firma Plus

Konto Wspólnota

Konto Wspólnota Plus

Konto Zarządca

3

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Konto Wyjątkowe Biznes

Rachunek bieżący służący do przeprowadzania rozliczeń krajowych i zagranicznych, związanych z prowadzoną przez klienta działalnością.

W ramach miesięcznej opłaty Klient otrzymuje:

- otwarcie i prowadzenie konta,
- korzystanie z bankowości internetowej – BOŚBank24 iBOSS,
- wydanie 2 tokenów i użytkowanie w okresie ważności,
- przelewy internetowe – poniżej standardowej opłaty.

W ramach Umowy rachunku bankowego Klient może korzystać z:

- Konta Wyjątkowego Biznes w złotych,
- rachunków pomocniczych w złotych i walutach wymiennych,
- lokat terminowych w złotych i walutach wymiennych,
- Konta Dynamicznego,
- Konta Nocnego.

4

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Konto Wyjątkowe Biznes

Warunki cenowe:

- opłaty miesięczna: 49 zł
- oprocentowanie: 0%
- opłata przelewy internetowe: 0,95 zł

Konto nocne:

- 50 tys. PLN - 99,9 tys. PLN 1,00 %
- od 100 tys. PLN (włącznie) 1,50 %

Konto dynamiczne - elastyczna lokata o progresywnym oprocentowaniu:

- 1 - 2 tydzień 1,10 %
- 3 - 4 tydzień 3,20 %
- 5 - 6 tydzień 3,60 %
- 7 - 8 tydzień 3,80 %
- 9 - 10 tydzień 4,20 %
- 11 - 12 tydzień 7,00 %

5

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Formy kredytowania w BOŚ S.A.

Kredyty preferencyjne

Udzielane w ramach współpracy z donatorami środków:

- kredyty ze środków Banku z dopłatami do odsetek,
- kredyty ze środków donatorów,
- kredyty w ramach wspólnego finansowania.

Kredyty komercyjne

Gdy nie ma możliwości skorzystania z kredytu preferencyjnego.

6

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Partnerzy BOŚ S.A.

- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW, WFOŚiGW),
- Bank Gospodarstwa Krajowego,
- Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - „Counterpart Fund”,
- zagraniczne instytucje finansowe,
- producenci i dystrybutorzy urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska.

7

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Współpraca z WFOŚiGW

oferta ekologiczna

Kredyty preferencyjne

Niskie oprocentowanie
kredytów na cele proekologiczne

**Linie kredytowe -
kredyty preferencyjne
ze środków BOŚ S.A.
z dopłatami
WFOŚiGW
we Wrocławiu
do oprocentowania.**

8

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Przedmiot kredytowania

- budowa i modernizacja systemów ciepłowniczych, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków o przepustowości do 500 m³/d, przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych,
- przedsięwzięcia termomodernizacyjne,
- likwidacja wyrobów zawierających azbest.

9

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Zasady kredytowania

Procedura

Wnioski kredytowe składane są w placówkach Banku na terenie województwa dolnośląskiego.

Warunki kredytowania

- okres kredytowania: do 5 lat,
- maksymalna kwota kredytu: od 80% do 100% kosztów inwestycji,
- karencja w spłacie kapitału: do 6 m-cy od daty zakończenia określonej w umowie,
- oprocentowanie: WIBOR 3M – 0,5%, lecz nie mniej niż 3,5% p.a.,
- prowizja: 1,5% od kwoty przyznanego kredytu.

10

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Współpraca z WFOŚiGW

Kredyty z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania - indywidualne decyzje Funduszu.

• Przedmiot kredytowania

Zgodny z „Listą przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW we Wrocławiu”.

• Procedura

Wniosek o udzielenie dopłaty należy złożyć w WFOŚiGW. Po uzyskaniu zawiadomienia o warunkach udzielenia dopłaty do kredytu i jej maksymalnej wysokości Wnioskodawca dokonuje wyboru banku kredytującego. W okresie 3 miesięcy od daty zawiadomienia o przyznaniu dopłaty Wnioskodawca przedkłada w Funduszu umowę z bankiem oraz umowę z wykonawcą zadania, które wraz ze złożonym wnioskiem stanowią podstawę do zawarcia ~~umowy trójstronnej pomiędzy Wnioskodawcą, Funduszem i Bankiem.~~

11

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Współpraca z WFOŚiGW

Warunki kredytowania

kwota kredytu: do 75% kosztów zadania

kwota dopłat:

• dla jednostek samorządu terytorialnego, ich związków i stowarzyszeń oraz spółek komunalnych ze 100% udziałem kapitału jst, realizujących zadania własne tych jednostek – max. 5% w skali roku,

• dla przedsiębiorców i pozostałych osób prawnych mających zdolność do zaciągania zobowiązań finansowych – max. 3% w skali roku.

Oprocentowanie wypadkowe (dla kredytobiorcy) nie może być niższe niż 3,5% w skali roku.

okres dopłat:

• dla jednostek samorządu terytorialnego, ich związków i stowarzyszeń oraz spółek komunalnych ze 100% udziałem kapitału jst, realizujących zadania własne tych jednostek – max. 6 lat,

• dla przedsiębiorców i pozostałych osób prawnych mających zdolność do zaciągania zobowiązań finansowych – max. 5 lat.

12

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Współpraca z NFOŚiGW

Kredyty preferencyjne z dopłatami NFOŚiGW udzielane na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska

• Kredytobiorca

Miasta i gminy, spółki wodno-ściekowe, osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i realizujące inwestycje w zakresie ochrony środowiska.

• Przeznaczenie kredytu

Inwestycje i przedsięwzięcia służące poprawie stanu oraz ochronie środowiska (w dziedzinie gospodarki wodnej i ochrony wód, ochrony atmosfery, powierzchni ziemi, przyrody, w zakresie monitoringu, produkcji urządzeń, utylizacji odpadów itp.), zgodne z priorytetami i kryteriami NFOŚiGW.

13

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Współpraca z NFOŚiGW

Warunki kredytowania

• kwota kredytu maksymalnie do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie mniej niż 2.000.000,- zł,

• oprocentowanie - stopa komercyjna BOŚ S.A. pomniejszona o stałe dopłaty NF,

• okres kredytowania - maksymalnie 10 lat,

• okres karencji w spłacie kredytu - nie dłuższa niż do 18 miesięcy, liczona od ostatniej wypłaty środków pieniężnych określonej w umowie,

• spłata

- odsetek - miesięcznie,

- kapitału - w terminach negocjowanych indywidualnie.

14

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Współpraca z NFOŚiGW

Procedura

- złożenie wniosku o udzielenie promesy do NF,
- wydanie promesy przez NF ważna 12 m-cy,
- wybór banku kredytującego (PZP),
- podjęcie przez BOŚ S.A. decyzji kredytowej i zawarcie warunkowej umowy kredytu na finansowanie przedsięwzięcia,
- złożenie wniosku o udzielenie dofinansowania do NF,
- wydanie przez NF decyzji o dofinansowaniu ważna 6 m-cy,
- zawarcie umowy trójstronnej dopłatowej.

15

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty ze środków EFRWP - - „Counterpart Fund”

- kredyty na przedsięwzięcia z zakresu agroturystyki,
- kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę,
- kredyty na budowę, remont i modernizację dróg.

16

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty proekologiczne komercyjne

- kredyty na przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe (*premia z BGK w wysokości do 20% kredytu*),
- kredyty na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska (*obniżone oprocentowanie w wyniku porozumienia z dystrybutorem*),
- kredyty na realizację przedsięwzięć proekologicznych w formule „trzeciej strony” (*realizacja zadania bez angażowania środków własnych inwestora*),
- kredyty we współpracy z międzynarodowymi instytucjami finansowymi KfW, CEB, EIB,
- kredyty na przedsięwzięcia energooszczędne.

17

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty termomodernizacyjne i remontowe

Premia termomodernizacyjna

jest to spłata za inwestora części kredytu zaciągniętego na przedsięwzięcie termomodernizacyjne. Wysokość premii termomodernizacyjnej stanowi 20% wykorzystanej kwoty kredytu, lecz nie więcej niż:

- 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego,
- dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego (opracowanie określające zakres oraz parametry techniczne i ekonomiczne przedsięwzięcia termomodernizacyjnego).

Premia remontowa

jest to spłata za inwestora części kredytu zaciągniętego na remont budynku wielorodzinnego, którego użytkowanie rozpoczęto przed 14 sierpnia 1961r. Wysokość premii remontowej stanowi 20% wykorzystanej kwoty kredytu, lecz nie więcej niż:

- 15% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia remontowego, dla którego sporządzony został audyt remontowy (opracowanie określające zakres oraz parametry techniczne i ekonomiczne przedsięwzięcia remontowego).

18

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty termomodernizacyjne i remontowe

Premia kompensacyjna

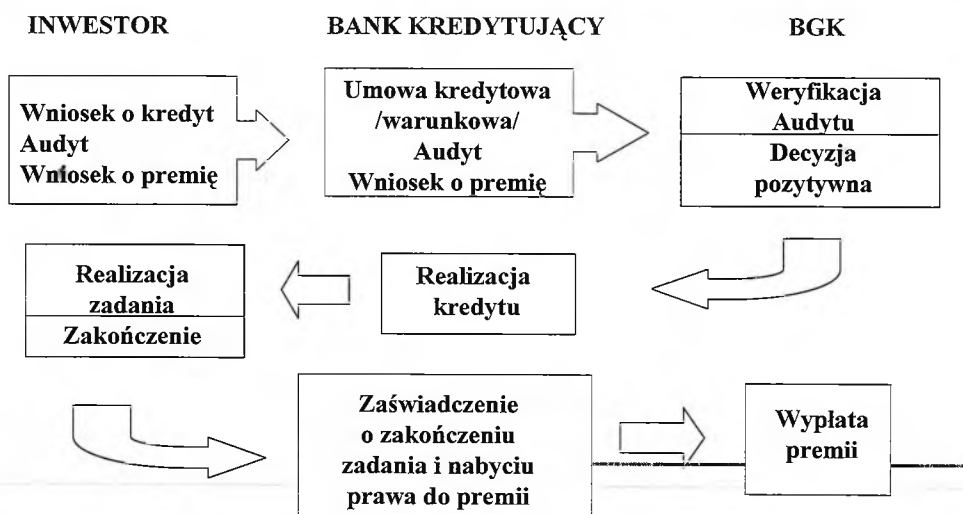
Jest to spłata za inwestora części kredytu zaciągniętego na remont budynku wielorodzinnego, którego użytkowanie rozpoczęto przed 14 sierpnia 1961r. (przyznawana łącznie z premią remontową) lub na remont budynku mieszkalnego jednorodzinnego.

O premię kompensacyjną może się ubiegać tylko osoba fizyczna, która w dniu 25 kwietnia 2005r. była właścicielem lub spadkobiercą właściciela budynku mieszkalnego, w którym był co najmniej jeden lokal kwaterunkowy.

19

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Procedura

20

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty ratalne

Przedmiot kredytowania

Zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, które legitymują się dokumentami potwierdzającymi prawo do wprowadzania ich do obrotu na rynek polski.

Warunki kredytowania

- kwota kredytu - do 100% kosztów zakupu i montażu,
- okres kredytowania - do 8 lat,
- oprocentowanie zmienne - ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A., w przypadku zawarcia przez Bank porozumienia ze sprzedawcą/wykonawcą mogą być oprocentowane od 1% p.a.

21

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty w formule trzeciej strony

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt

Podmioty gospodarcze, które na mocy kontraktu wprowadzają w obiektach zamawiającego odpowiednią technologię w celu osiągnięcia zysku z oszczędności lub opłat z eksploatacji inwestycji, zapewniającego zwrot udzielonego kredytu w okresie nie dłuższym niż 10 lat.

Przedmiot kredytowania

Zadania inwestycyjne, których celem jest uzyskanie oszczędności energii elektrycznej, energii cieplnej, zużycia wody lub z tytułu zmniejszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zadania inwestycyjne służące składowaniu, zagospodarowywaniu lub unieszkodliwianiu odpadów, oczyszczaniu ścieków lub uzdatnianiu wody.

Warunki kredytowania

- kwota kredytu - do 80% wartości przedsięwzięcia,
- okres kredytowania - do 10 lat,
- oprocentowanie zmienne - wg stawki WIBOR 1M + marża banku,
- okres karencji - do 6 m-cy od daty zakończenia zadania.

22

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Finansowanie projektów UE

Proponujemy

- identyfikację możliwości uzyskania dotacji z funduszy unijnych,
- usługi doradcze we współpracy z firmami partnerskimi,
- przygotowanie wniosku o dotację i dokumentacji uzupełniającej przez partnera Banku,
- zbilansowanie środków finansowych inwestycji.

EUROPRODUKT

23

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie projektów UE

W przypadku inwestycji realizowanych z udziałem środków UE

- promesy kredytowe,
- kredyty pomostowe preferencyjne i komercyjne – na prefinansowanie części kosztów kwalifikowanych, która podlega refundacji,
- kredyty uzupełniające – na tę część kosztów, która nie zostanie sfinansowana ze środków UE,
- kredyty inwestycyjne pod dotacje UE,
- kredyty technologiczne.

24

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Linia kredytowa EIB3

Linia dla MŚP

Kredytobiorcy

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP),

Przedmiot kredytowania

Projekty inwestycyjne związane z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury MŚP,

Okres kredytowania: minimum 2 lata – maksimum 12 lat,

Maksymalny udział EIB w finansowaniu projektów realizowanych przez MŚP wynosi 85%, minimalny wkład własny kredytobiorcy 15%,

Maksymalna wartość projektu – 25 mln EUR (udział EIB 12,5 mln EUR),

Nie ma określonej minimalnej kwoty kredytu.

25

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Linia kredytowa EIB3

Linia dla JST

Kredytobiorcy

Wszystkie podmioty segmentu finansów publicznych,

Przedmiot kredytowania

Projekty inwestycyjne związane z ochroną środowiska, infrastrukturą, racjonalnym zużyciem energii, zdrowiem, edukacją.

Okres kredytowania: minimum 4 lata – maksimum 12 lat,

Karencja w spłacie kapitału do 2 lat (nieobowiązkowa)

Okres realizacji inwestycji nie może być dłuższy niż do 5 lat.

Maksymalny udział EIB w finansowaniu projektów realizowanych przez JST wynosi 50%

Maksymalna wartość projektu – 25 mln EUR (udział EIB 12,5 mln EUR),

Minimalna kwota kredytu 20.000,- EUR, inwestycji 40.000,- EUR.

26

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Linia kredytowa CEB3

Linia CEB

Kredytobiorcy

Wszystkie podmioty finansów publicznych (jst i spółki komunalne) na finansowanie do 50% wartości inwestycji,

Przedmiot kredytowania

- inwestycje z zakresu ochrony środowiska,
- inwestycje mające na celu poprawę jakości życia,

Okres kredytowania: minimum 4 lata – maksimum 15 lat,

Struktura finansowania

Maksymalny udział w finansowaniu projektów realizowanych wynosi 50%.

27

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Linia kredytowa Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW6)

Finansowanie programów związanych z ochroną klimatu, w tym

- Program I - efektywności energetycznej w budynkach,
- Program II - modernizacji kotłów.

Kredytobiorcy

- Segment finansów publicznych, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, klienci indywidualni oraz MŚP w przypadku, gdy nie kwalifikuje się do Programu II,
- MŚP, segment finansów publicznych, podmioty duże.

Przedmiot kredytowania

- Modernizacja lub wymiana kotłów wody gorącej, termomodernizacja, instalacja kolektorów słonecznych, instalacja elektrycznych pomp ciepła,
- Wymiana lub modernizacja kotłów wody gorącej bądź kotłów parowych.

Kwota kredytu do 1 mln EUR (równowartość w PLN), lecz nie więcej niż 85% kosztów.

Okres kredytowania do 10 lat.

28

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty na przedsięwzięcia energooszczędne

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt EE:

Klienci korporacyjni, segmentu finansów publicznych, mikroprzedsiębiorstwa lub wspólnoty mieszkaniowe, będący właścicielami nieruchomości, lub którzy wykazą się prawem do dysponowania nieruchomością, na której realizowana jest przedsięwzięcie energooszczędne. W przypadku wymiany i/lub modernizacji oświetlenia dopuszcza się, aby Kredytobiorca dysponował umowami cywilno-prawnymi lub innym tytułem prawnym umożliwiającym przeprowadzenie inwestycji.

Przedmiot kredytowania:

Realizacja przedsięwzięć energooszczędnych, tj. przedsięwzięć umożliwiających oszczędność energii elektrycznej przez Kredytobiorcę, z przeznaczeniem na finansowanie:

- wymiany i/lub modernizacji, w tym rozbudowy, oświetlenia ulicznego,
- wymiany i/lub modernizacji oświetlenia wewnętrznego i zewnętrznego obiektów użyteczności publicznej, przemysłowych, usługowych itp.,
- wymiany przemysłowych silników elektrycznych,
- wymiany i/lub modernizacji dźwigów, w tym dźwigów osobowych w budynkach mieszkalnych,
- modernizacji technologii na mniej energochłonną,
- wykorzystanie energooszczędnych wyrobów i urządzeń w nowych instalacjach, innych przedsięwzięć służących oszczędności energii elektrycznej.

29

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Kredyty na przedsięwzięcia energooszczędne

Warunki kredytowania

Wysokość kredytu:

- klienci segmentu finansów publicznych do 100% kosztów inwestycji, z możliwością refundacji audytu energetycznego,
- pozostali klienci 80% kosztów inwestycji.

Na wniosek Kredytobiorcy kredyt może być spłacany ze środków pochodzących z oszczędności energii elektrycznej uzyskanych dzięki kredytowanej inwestycji.

W takim przypadku:

- bank odstępuje od wymogu przedstawienia prognoz wyników finansowych na okres kredytowania,
- ocena zdolności kredytowej dokonana zostanie w oparciu o bieżące dane finansowe oraz oszczędności kosztów energii elektrycznej osiągnięte dzięki zrealizowaniu inwestycji,
- okres kredytowania do 10 lat.

30

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Finansowanie przedsięwzięć energooszczędnych

Grzegorz Zienkiewicz

Finansowanie przedsięwzięć PPP

To pierwszy na rynku, bankowy produkt dedykowany bezpośrednio podmiotom segmentu korporacyjnego i finansów publicznych, zainteresowanym podjęciem finansowania inwestycji na podstawie umowy PPP. Oferta ta obejmuje kredyty inwestycyjne – na realizację projektów infrastrukturalnych oraz kredyty obrotowe – na sfinansowanie zapotrzebowania na kapitał obrotowy, wynikającego z biznesplanu przedsięwzięcia PPP. Ocena zdolności kredytowej dokonywana jest w oparciu o biznesplan przedsięwzięcia i umowę PPP. Długość okresu kredytowania dostosowana jest do przepływów finansowych z realizowanego zadania. Terminy oraz kwoty wypłat i spłat kredytu dostosowane są do nakładów inwestycyjnych i przychodów generowanych przez projekt.

31

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

Emisja obligacji

Jest coraz popularniejszym sposobem finansowania inwestycji, w tym inwestycji związanych z ochroną środowiska.

BOŚ S.A. jest w czołówce banków – organizatorów emisji niepublicznych obligacji komunalnych.

Prowadzi także organizację i obsługę emisji niepublicznych obligacji korporacyjnych. Emisja obligacji jako dłużnych papierów wartościowych charakteryzuje się relatywnie niskim kosztem i krótkim czasem pozyskania środków, elastycznością programu i dodatkowo promocją emitenta na rynku kapitałowym.

Środki z emisji obligacji mogą wspomagać realizację inwestycji proekologicznych.

32

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

ZAPRASZAMY DO BOŚ S.A.

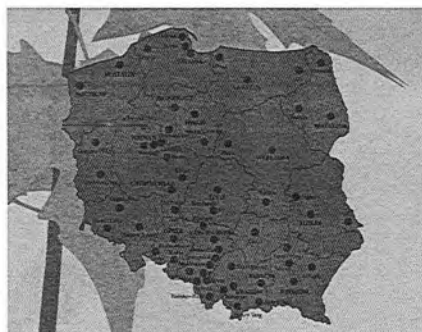
**BOŚ - bank z kapitałem polskim,
bank czystego, dobrego biznesu.**

<http://www.bosbank.pl>

**Grzegorz Zienkiewicz
Główny Ekolog**

**BOŚ S.A. Centrala
Centrum Korporacyjne we Wrocławiu
tel. 0/71 32-40-111**

grzegorz.zienkiewicz@bosbank.pl

33

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Politechnika Wrocławska

Strategia rozwoju energetyki na Dolnym Śląsku metodami foresightowymi

prof. dr hab. inż. Zdzisław Szalbierz
Dr inż. Edyta Ropuszyńska-Surma
Politechnika Wrocławska
Instytut Organizacji i Zarządzania

Politechnika Wrocławska

Podstawowe informacje o projekcie (1/2)

- PO IG 2007-2013
- Oś priorytetowa 1: *Badania i rozwój nowoczesnych technologii*
- Działanie 1.1: *Wsparcie badań naukowych dla budowy gospodarki opartej na wiedzy*
- Poddziałanie 1.1.1: *Projekty badawcze z wykorzystaniem metody foresight*
- Nr projektu: WND-POIG. 01.01.01-00-005/08
- Nr umowy: UDA-POIG.01.01.01-02-005/08-01

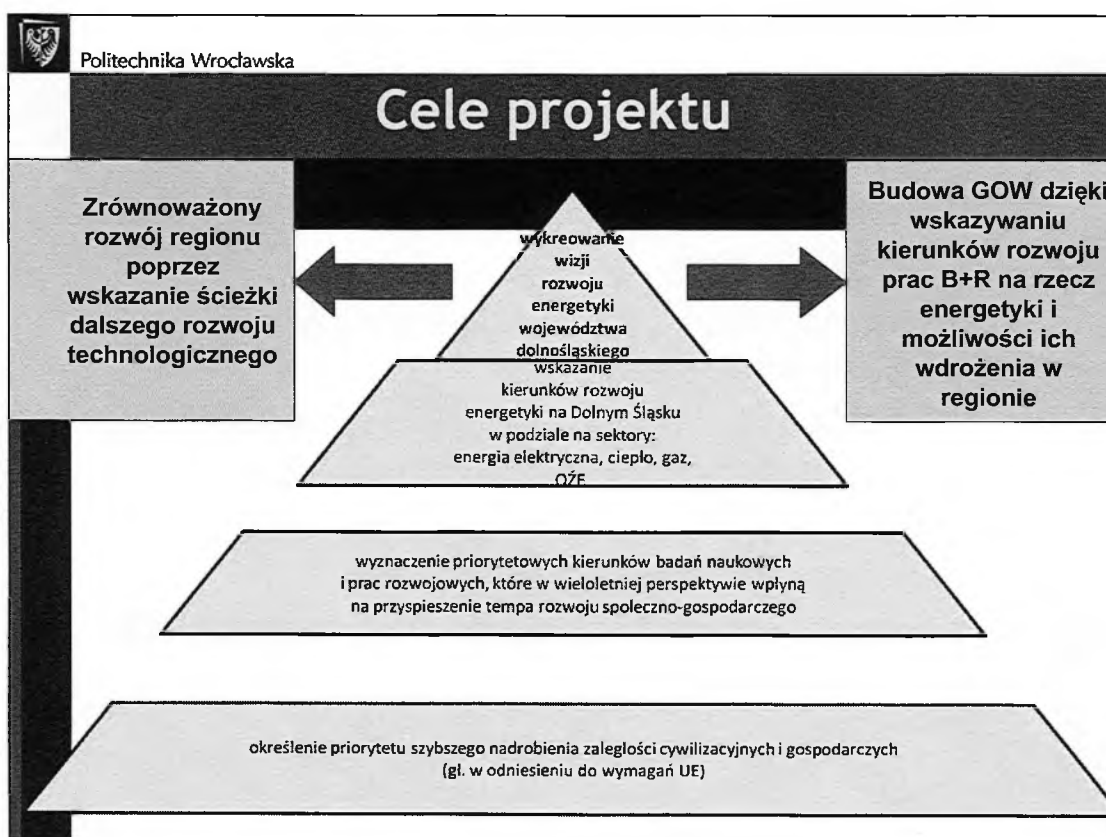
Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

 Politechnika Wrocławska

Podstawowe informacje o projekcie (2/2)

- Okres realizacji projektu:
01.07.2009-31.07.2011
- Wartość projektu:
1 170 800 zł
- Udział Unii Europejskiej:
85%

Politechnika Wrocławska

Efekty projektu

**DOLNY
ŚLĄSK**
www.dolnyslask.pl

„Strategia rozwoju energetyki na Dolnym Śląsku”

0 11 22 33 44 55 km

Źródło: <http://156.17.201.140/mapviewer>

©WODGIK, Wrocław 2008

Politechnika Wrocławska

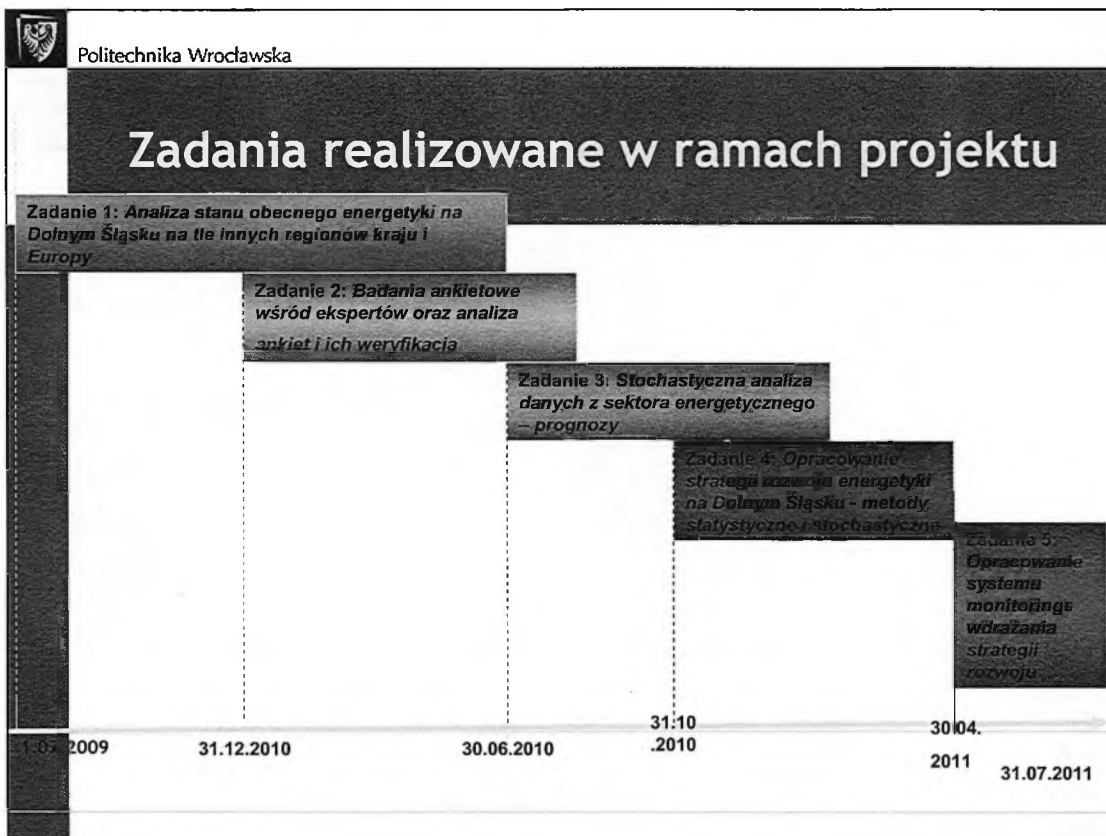
Wcześniejsze badania - przesłanki podjęcia prac w ramach projektu

1. Badania prof. W. Kasprzaka
2. *Strategia energetyczna Dolnego Śląska* - PWr, (kierownik projektu prof. Z. Szalbierz), 2000/01,
3. *Centrum Promowania Innowacji w Energetyce na terenie Dolnego Śląska* (CEPRIN) - IASE - 2006 (kierownik projektu: dr inż. P. Stawski),
4. *ABS - Klaster. Analizy, Badania, Symulacje* - IASE - 2007 (kierownik projektu: dr inż. M. Borgosz-Koczwarą),
5. *Scenariusze rozwoju technologicznego przemysłu wydobywania i przetwórstwa węgla brunatnego* (koordynator projektu: „Poltegor-Institut” Instytut Górnictwa Odkrywkowego - 2008)
6. *Uwarunkowania rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii na Dolnym Śląsku ze szczególnym uwzględnieniem farm wiatrowych w kontekście wytycznych Unii Europejskiej i regulacji krajowych* - PWr - 2009 - (kierownik projektu: dr inż. M. Borgosz-Koczwarą),
7. *Kształtowanie sieci współpracy na rzecz bezpieczeństwa energetycznego Dolnego Śląska ze szczególnym uwzględnieniem aspektów ekonomiczno-społecznych* - PWr - 2009 (kierownik projektu: dr inż. E. Ropuszyńska-Surma)

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

Politechnika Wrocławska

Foresight

- W języku angielskim oznacza „przewidywanie” i polega na spojrzeniu lub sięgnięciu w przyszłość, przy uwzględnieniu możliwości wpływu na bieg wydarzeń. Ma on na celu wskazanie i ocenę przyszłych potrzeb, szans i zagrożeń związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym oraz przygotowanie odpowiednich działań wyprzedzających z dziedziny nauki i techniki.

Politechnika Wrocławska

Foresight technologiczny - proces polegający na systematycznym patrzeniu w długiej perspektywie w przyszłość nauki i techniki, ekonomii i społeczeństwa, powiązany z umiejętnością dobierania strategicznych technologii, mających przynieść wielkie ekonomiczne i społeczne korzyści.

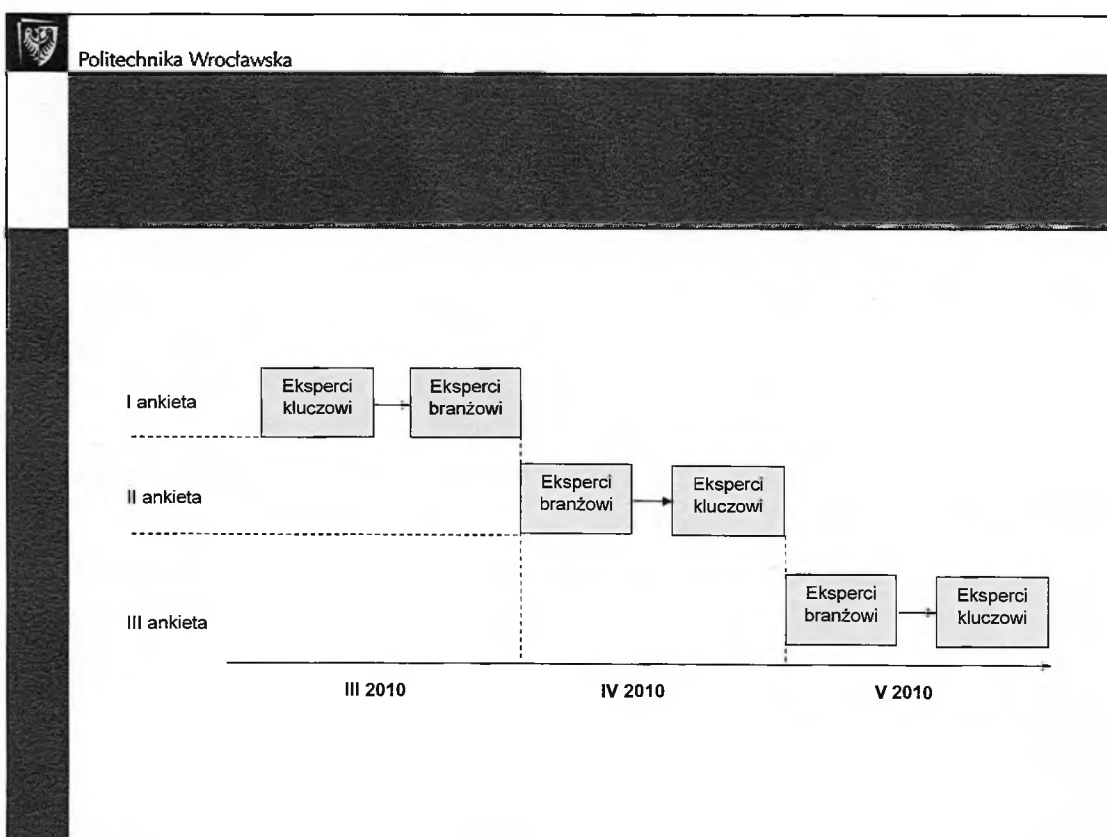
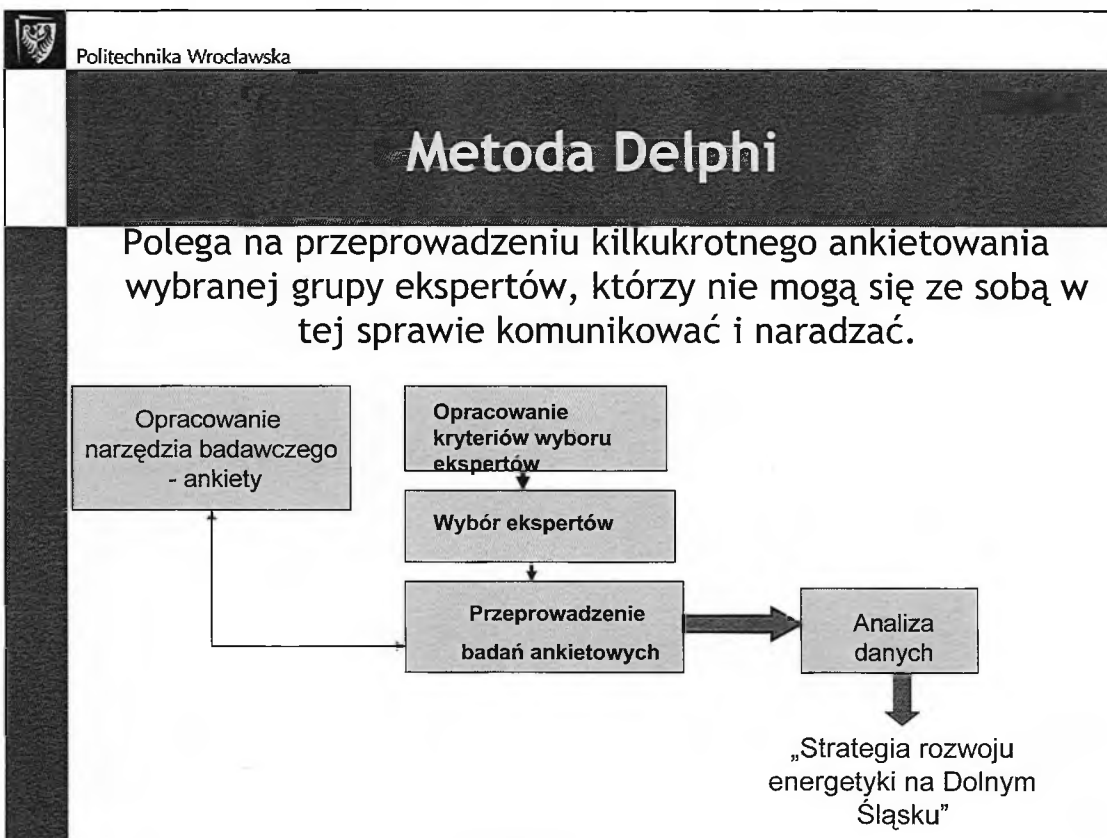
Foresight regionalny – usystematyzowany proces gromadzenia wiedzy dotyczącej przyszłości w krótszym lub dłuższym okresie, podejmowanie decyzji i zachęcanie do przyszłych działań na określonym obszarze geograficznym. Składa się z kilku elementów:

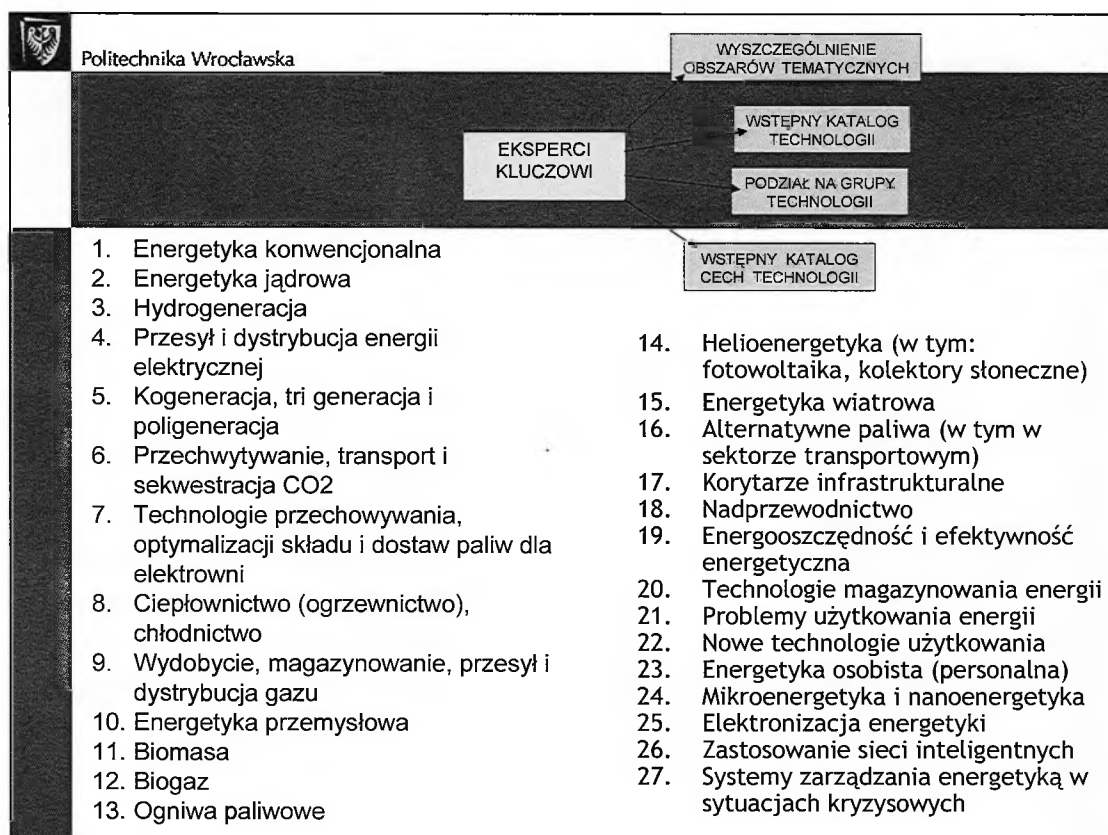
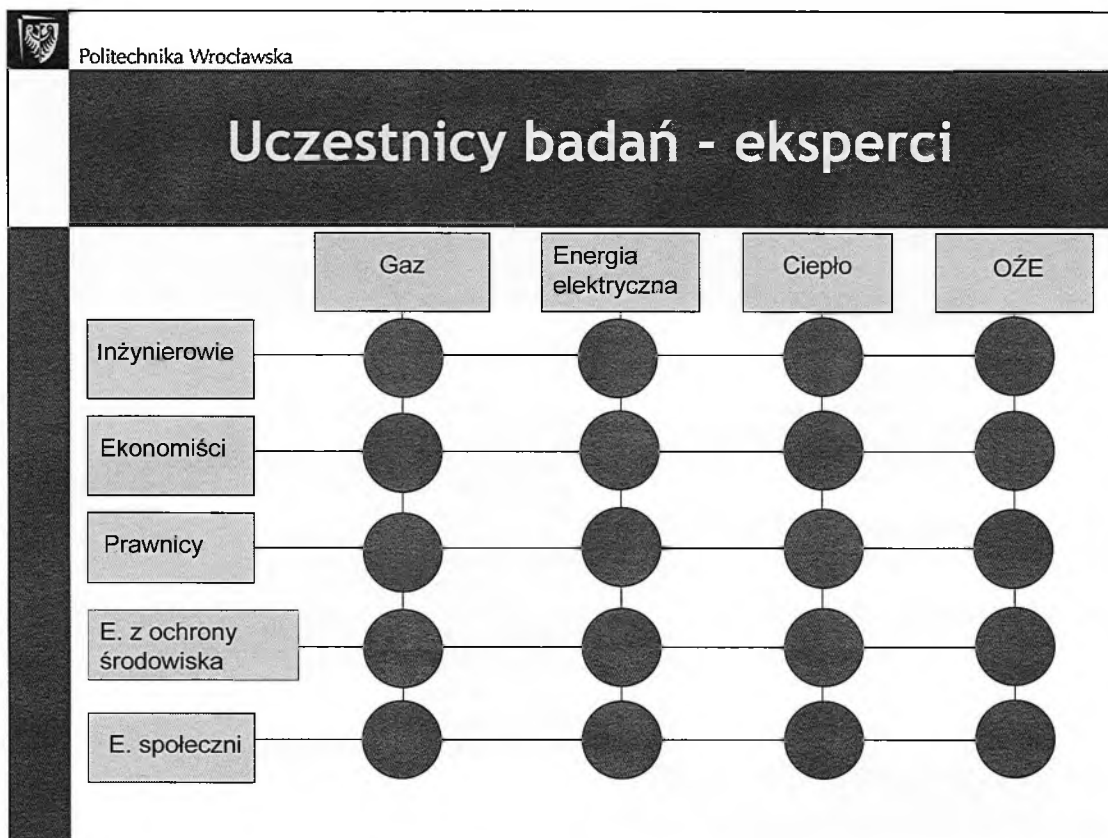
1. oczekiwanie (anticipation),
2. partycypacja (participation),
3. sieciowanie (networking),
4. wizja (vision),
5. działanie (action).

Politechnika Wrocławska

Foresight

- Jako nowoczesne narzędzie planowania wskazuje na najbardziej akceptowane społecznie sektory gospodarki i działania, a wyniki badań foresightowych, pozwalają na ukierunkowanie zmian regulacji prawnych w sposób służący poprawie warunków funkcjonowania przedsiębiorstw przy zachowaniu lub zwiększeniu korzyści ekonomicznych państwa.
- To systematyczny, przyszłościowy sposób docierania do informacji w celu budowania średnio lub długookresowej wizji rozwojowej, jej kierunków i priorytetów, a w tym kontekście podejmowanie bieżących decyzji i mobilizowanie wspólnych działań.

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

Politechnika Wrocławska

Zakres i stopień zaawansowania badań dotyczących diagnozy stanu

Główny Urząd Statystyczny
PORTAL INFORMACYJNY

DANE PIERWOTNE:

- Podmioty sektora:
 - Podmioty podsektora gazu,
 - Wybrane podmioty podsektora elektroenergetycznego (Energia Pro S.A.; PSE -Operator S.A.)
- URE Południowo-Zachodni Oddział Terenowy we Wrocławiu
- Ankieta do gmin dotycząca OZE

DANE WTÓRNE:

- ARE S.A.,
- GUS,
- ABS-Klaster. Analizy, Badania, Symulacje (2007),*
- Scenariusze rozwoju technologicznego przemysłu wydobywania i przetwórstwa węgla brunatnego (2008)*
- Uwarunkowania rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii na Dolnym Śląsku ze szczególnym uwzględnieniem farm wiatrowych w kontekście wytycznych Unii Europejskiej i regulacji krajowych (2009),*
- strony internetowe poszczególnych podmiotów,*
- Biuletyny URE,*
- Materiały konferencyjne i inne*

Politechnika Wrocławska

Zakres i stopień zaawansowania badań dotyczący porównania energetyki dolnośląskiej z energetyką innych regionów

DANE PIERWOTNE:

- Pytania do wybranych regionów partnerskich województwa dolnośląskiego

DOLNY ŚLĄSK
www.dolnyslask.pl
- Zgromadzenie Regionów Europy (Assembly of European Regions, AER)

DANE WTÓRNE:

- ARE,
- GUS,
- Raporty
- EUROSTAT,**
- strony internetowe poszczególnych regionów*
- Urzędy statystyczne w wybranych regionach*
- Materiały konferencyjne i inne*

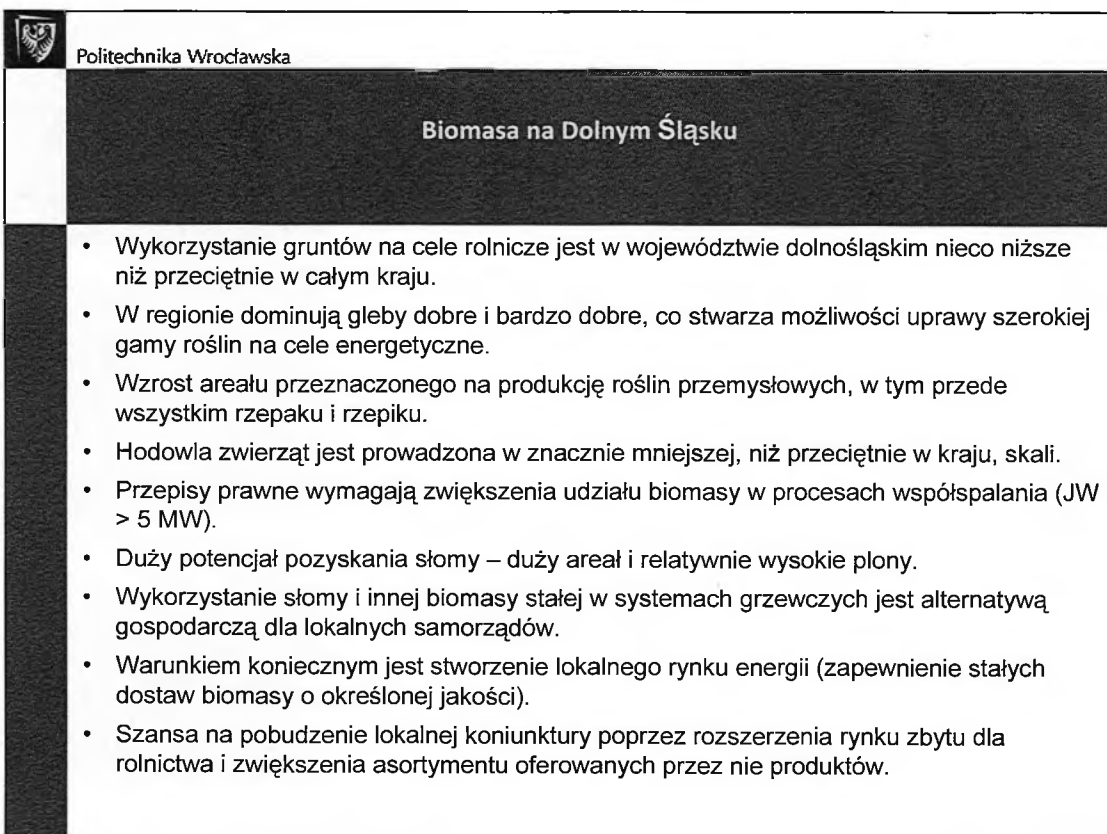
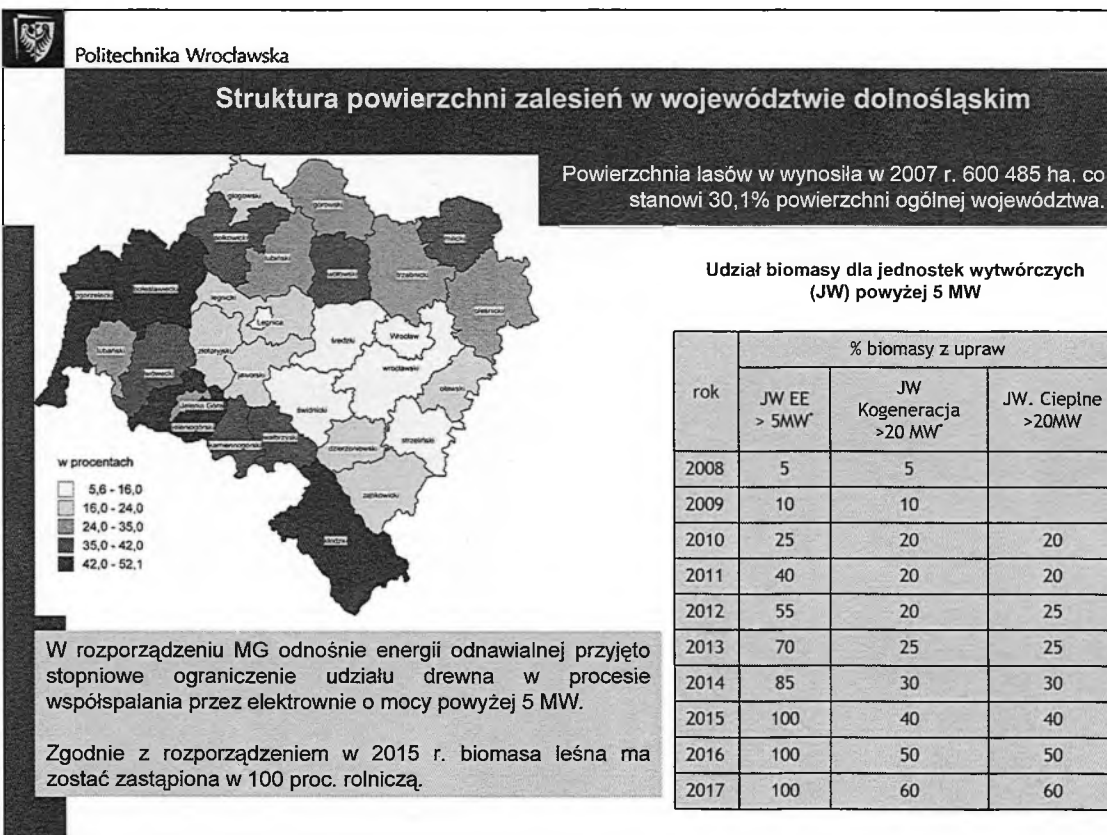
 Politechnika Wrocławska			
Struktura paliw i innych nośników energii pierwotnej zużywanych do wytworzenia energii elektrycznej sprzedanej przez Energia Pro Gigawat sp. z o.o.			
L.P	Źródło energii	Udział procentowy 2007	Udział procentowy 2008
1.	OZE, w tym:	3,75	3,99
	•biomasa	1,28	1,75
	•energetyka wiatrowa	0,05	0,08
	•duża energetyka wodna	1,61	1,43
	•mała energetyka wodna	0,72	0,65
	•biogaz	0,07	0,08
2.	Węgiel kamienny	63,75	64,78
3.	Węgiel brunatny	25,62	21,67
4.	Gaz ziemny	1,77	3,06
5.	Energetyka jądrowa	0,00	0,16
6.	Inne	3,51	6,34
7.	Dane niedostępne w dacie publikacji	1,02	-
	RAZEM	100,00	100,00

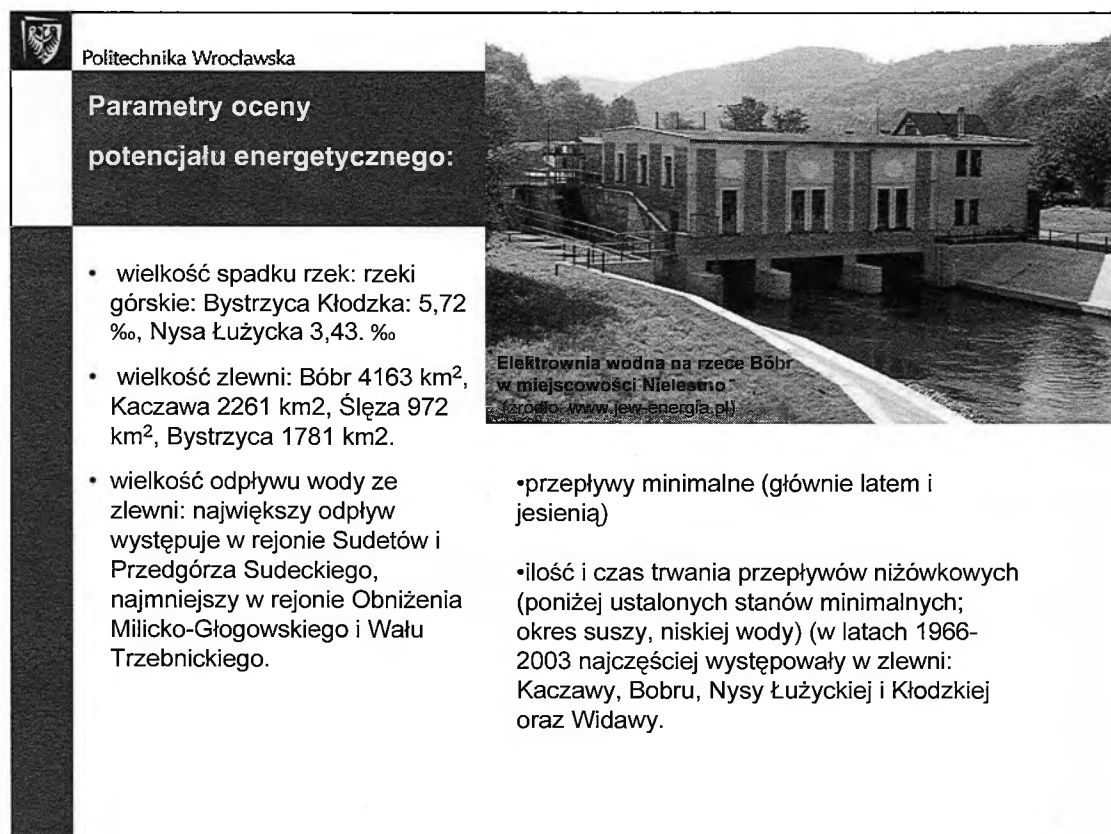
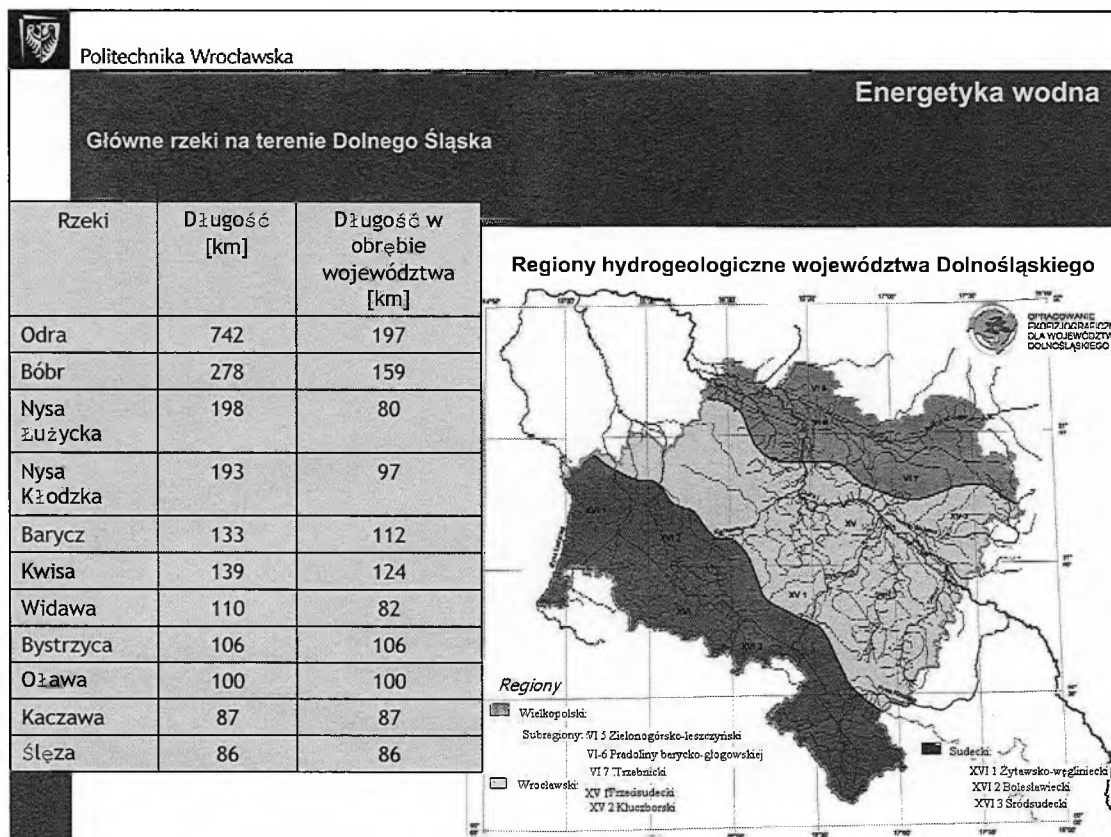
 Politechnika Wrocławska		
Plantacje roślin energetycznych		
• Udział powierzchni ugorów lub gruntów odłogowych stanowi 6,4-7,1% w skali kraju • Szacuje się, że w Polsce potrzeby produkcji biomasy będą wymagały ok. 500 tys. ha celowych upraw roślin energetycznych. • Dla Dolnego Śląska potencjał energii to ok. 10 PJ		Wierzba energetyczna
Uprawa wierzby energetycznej na Dolnym Śląsku: • Plantacja w Bielawie założona w Roztoczniku – wielkość uprawy to 3,8 ha, • Plantacja p. Świtonia w Radzowicach, powiat Oleśnicki – 1 ha, • Plantacja koło Świerzawy.		Ślaziowiec pensylwański (malwa)

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

Politechnika Wrocławska

Elektrownie wodne na Dolnym Śląsku

Jeleniogórskie Elektrownie Wodne – JEW Sp. z o.o. eksploatuje 29 elektrowni wodnych, w tym 9 zbiornikowych i 20 przepływowych (łączna moc: ok. 60 MW), z czego 23 znajdują się na terenie Dolnego Śląska (rzeki: Bóbr, Bystrzyca, Kamienna, Kwisa, Nysa Kłodzka, Odra i Mała Panew)

Nazwa elektrowni zbiornikowej	Nazwa rzeki	Liczba hydrozes polów	Moc zainstalowana [MW]	Moc osiągalna [MW]	Produkcja energii elektrycznej [MWh]
Pilchowice I	Bóbr	6	8	9,2	24 482
Złotniki	Kwisa	3	4,42	4,9	5 907
Leśna	Kwisa	6	2,61	2,78	4 557
Wrzeszczyn	Bóbr	2	4,71	4,20	9 255
Bobrowice 1	Bóbr	3	2,42	2	6 808
Lubachów	Bystrzyca	3	1,2	1,2	3 112
RAZEM:			23,36	24,28	54 121

Politechnika Wrocławska

Mała energetyka wodna – MEW – nie należąca do energetyki zawodowej

- 4,24 MW mocy zainstalowanej, z tego 3,6 MW mocy osiągalnej; produkcja energii elektrycznej: 12 470 MWh.
- Przykłady MEW: MEW Świątoszków 300 kW (1024 MWh), MEW Kliczków 770 kW (1 487 MWh), MEW Jagniątek: 10 kW (23 MWh), MEW Szklarska Poręba: 33 kW (67 MWh).
- Nadal istnieje wiele niewykorzystanych miejsc, gdzie przed wojną działały elektrownie wodne.
- Perspektywy rozwoju MEW (poniżej 1 MW) w Regionie Sudeckim (rzeki: Bóbr, Kwisa, Nysa Łużycka i Bystrzyca Kłodzka – zlewnie o dużych odpływach; mała liczna niżówek) – perspektywa budowy elektrowni zaporowych jak i przepływowych.
- Obecnie na rzece Bóbr istnieje średnio jedna MEW na ok. 10-15 km rzeki (30% wykorzystanego potencjału rzeki).
- Gmina Miasto Karpacz – 20% to energia odnawialna z MEW w całkowitym wolumenie sprzedawanej energii odbiorcom.

Politechnika Wrocławska

Energetyka wodna na Dolnym Śląsku - podsumowanie

- Na Dolnym Śląsku istnieją bardzo dobre warunki do rozwoju energetyki wodnej, głównie MEW.
- Obecnie zainstalowane jest ok. 50 MW w MEW z potencjałem produkcji energii elektrycznej na poziomie 180-250 GWh rocznie.
- Możliwe jest potrojenie zainstalowanej mocy czyli uzyskanie poziomu 130-150 MW mocy zainstalowanej.
- Duże zainteresowanie inwestorów MEW.
- Rozwój hydroenergetyki w regionie sudeckim (elektrownia Boborowice IV) i w obszarze Odry Środkowej (budowa stopni wodnych z wykorzystaniem energetycznym: elektrownia Malczyce).
- Elektrownia szczytowo-pomopowa w Młotach koło Bystrzycy Kłodzkiej.

Politechnika Wrocławska

Kolektory słoneczne – przetwarzanie energii słonecznej w energię ciepłą

- Na Dolnym Śląsku istnieje ok. 400 instalacji kolektorowych różnej wielkości (podgrzewanie wody użytkowej i ogrzewanie budynków).
- Kolektory słoneczne są realizowane często w ramach termomodernizacji budynków (ok. 80 instalacji na jednostkach publicznych: Domy Dziecka, schroniska górskie, baseny, etc.).
- Inwestorzy prywatni (średnia powierzchni instalacji to 4,7-7,5 m²).
- Programy inwestycyjne inicjowane i wspierane przez gminy: „Mała emisja”, „Słoneczny kolektorek” (dofinansowanie indywidualnych inwestorów).
- Programy działań lokalnych współfinansowane ze środków UE (np. w Szczawnicy).
- Wskaźnik mocy użytkowej na 1000 mieszkańców dla Polski wynosi 4,5 kWth/1000 (gdzie średnio dla Europy wynosi 30,7 kWth/1000).
- Wg ESTIF – European Solar Thermal Industry Federation wskaźnik ten ma wynosić dla UE w 2020r. 199kW th/1000, przy czym dla Polski to poziom ok. 10 kWth/1000.

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

Politechnika Wrocławska

Inne możliwości wykorzystania energii odnawialnej na Dolnym Śląsku

- Dolny Śląsk nie posiada zasobów energii geotermalnej jako źródło ciepłej wody pochodzącej z warstw skał porowatych.
- W monolitycznej strukturze warstw na Dolnym Śląsku pęknięcia i uskoki występują nielicznie, ale umożliwiają pozyskiwanie wód do celów leczniczych w Sudetach (Cieplice, Duszniki itd.).
- Perspektywą dla najbliższej przyszłości Dolnego Śląska jest wykorzystanie geotermii płytkiej, której wykorzystanie wymaga o wiele mniejszych nakładów inwestycyjnych i umożliwia wykorzystanie do celów grzewczych praktycznie w każdym miejscu i dla każdego obiektu jak domy mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej czy obiekty przemysłowe.
- Energię wykorzystuje się za pomocą pomp ciepła np. typu woda-woda, glikol-woda.
- Dzięki takiemu wykorzystaniu geotermii płytkiej efektywność energetyczna pomp ciepła wynosi od 4 do 6 czyli z jednej kilowatogodziny prądu uzyskamy aż do 6kWh energii cieplnej bez zubożania warstw wodonośnych w cenne źródła wód leczniczych czy pitnych. W tym przypadku wykorzystuje się jedynie energię zawartą w ziemi i warstwach wód wodonośnych.

Politechnika Wrocławska

Wnioski dotyczące energetyki Dolnego Śląska (1/3)

1. Wnioski wynikające z charakteru prowadzonych prac badawczych:

- Konieczność nawiązania trwałej współpracy opartej na zaufaniu między podmiotami w celu wymiany informacji,
- Konieczność opracowania w ramach **zadania 5** projektu zbioru wskaźników umożliwiających nie tylko monitoring realizacji strategii, ale przede wszystkim dających podstawę do agregacji danych, które obecnie nie są zbierane,
- Nawiązanie i podtrzymywanie współpracy badawczej (nie tylko na poziomie współpracy technologicznej) między regionami partnerskimi Dolnego Śląska

Politechnika Wroclawska

Wnioski dotyczące energetyki Dolnego Śląska (2/3)

2. Wiele zapisów ze „Strategii energetycznej Dolnego Śląska” (2000/01) jest nadal aktualnych,
3. Wiele podmiotów sektora energetycznego ma problem dekapitalizacji majątku, dostępu do wykwalifikowanej siły roboczej na poziomie technicznym,
4. Brak współpracy i przepływu informacji między podmiotami JST a podmiotami sektora,
5. Brak efektywnego wykorzystania środków finansowych,

Politechnika Wroclawska

Wnioski dotyczące energetyki Dolnego Śląska (3/3)

6. Jakie powinny być dalsze rozwiązania w zakresie polityki energetycznej na poziomie gmin i powiatów?
7. Podmioty sektora wprowadzają nowe rozwiązania w zakresie: poprawy efektywności i sprawności wytwarzania, rozwiązań proekologicznych reorganizacji organizacyjnych,
8. Pojawiają się nowe zagrożenia dla podmiotów sektora związane (pogorszenie wyników finansowych) z poprawą efektywności użytkowania energii (np. termoizolacje) oraz zmian czynników zewnętrznych (pogodowych), które sprzyjają zmianom na poziomie strategicznym

Politechnika Wrocławska

Tezy wyjściowe dla rozwoju OZE na Dolnym Śląsku (1/2)

Teza 1 - tworzenie w Polsce na dużą skalę scenariuszy rozwojowych w energetyce opartych tylko na energetyce konwencjonalnej nie odpowiada współczesnym wyzwaniom. Energia elektryczna elektrowni węglowych będzie coraz kosztowniejsza ze względu na internalizację kosztów zewnętrznych, a w przewidywanej przyszłości nie uda się na dużą skalę wdrożyć czystych technologii węglowych tzw. CCS

Teza 2 - niezbędne jest oparcie rozwoju polskiej energetyki nie tylko na dotychczasowych „energetycznych aktywach” w zakresie wytwarzania, przesyłania i dystrybucji, lecz także szerokie wykorzystanie energetyki odnawialnej i energetyki rozproszonej oraz innowacyjnych technologii

Politechnika Wrocławska

Tezy wyjściowe dla rozwoju OZE na Dolnym Śląsku (2/2)

Teza 3 - podstawową barierą rozwoju OZE w Polsce jest niewłaściwy, wadliwy system regulacji sektora energetycznego. Opiera się on na Prawie energetycznym, przyjętym przez Sejm 10 kwietnia 1997 roku i wielokrotnie nowelizowanym, nie odpowiadającym współczesnym wyzwaniom stojącym przed europejską i krajową energetyką. Podstawową wadą jest przechwycenie systemu regulacji przez wielkie podmioty sektora energetycznego. Rezultatem tego jest działanie systemu regulacji na rzecz klasycznego sektora energetycznego, który koncentruje się na powielaniu od wielu lat schematów rozwojowych charakteryzujących się relatywnie niskim poziomem innowacyjności.

Politechnika Wrocławska

Regulacje rozwoju OZE (1/4)

Regulacja - to proces polegający na wykorzystaniu w praktyce gospodarczej określonych instrumentów polityki gospodarczej państwa lub władz lokalnych dla stymulowania pożądanych zachowań gospodarczych lub/i kontroli tych zachowań

Politechnika Wrocławska

Regulacje rozwoju OZE (2/4)

1. Silne stymulatory dla rozwoju OZE w Europie i wielu innych krajach a zwłaszcza pakiet klimatyczno-energetyczny 3x20%
2. Regulacje krajowe w zakresie wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i zużycia energii (w Polsce Prawo energetyczne z 10 kwietnia 1997) z późniejszymi wieloma zmianami

	Politechnika Wrocławska
	Regulacje rozwoju OZE (3/4)
3. Regulacje w zakresie planów zagospodarowania przestrzennego i uzyskania pozwoleń na realizację inwestycji 4. Regulacje w zakresie wyłączenia gruntów z rolnego użytkowania 5. Wewnętrzne regulacje firm energetycznych będących właścicielami sieci	

	Politechnika Wrocławska
	Regulacje rozwoju OZE (4/4)
6. Regulacje w zakresie ochrony środowiska i funkcjonowania specjalistycznych stref ekologicznych 7. Regulacje w zakresie bezpieczeństwa, w tym energetycznego 8. Regulacje w zakresie wykorzystania funduszy strukturalnych 9. Regulacje bankowe w zakresie udzielania kredytów, pożyczek i poręczeń	

 Politechnika Wrocławska		
Bariery i stymulatory rozwoju OZE		
Stymulatory rozwoju OZE	Opis	Bariery rozwoju OZE
Promocja energetyki odnawialnej		
Ustalenie minimalnej ceny i poziomu produkcji	Określone- stabilne ceny, określony udział OZE w zaspokajaniu potrzeb energetycznych	Wysokie koszty inwestycyjne, małe moce, niekorzystne zasady ustalania cen. Ryzyko postrzegane jako wysokie
Swobodny dostęp do sieci dystrybucyjnych przy kosztach uwzględniających bliskość odbiorcy	Równe lub korzystne traktowanie dostępu do sieci energetycznych	Swobodne działanie niezależnego producenta energii, ułatwiony dostęp do sieci dystrybucyjnych
Polityka redukcji emisji zanieczyszczeń		
Rezerwowanie energii odnawialnej	Przydzielenie lub rezerwowanie limitów przydziału emisji wynikających z redukcji zanieczyszczeń	Czynniki zewnętrzne
Polityka zmniejszania emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń	Udzielanie kredytów na rozwój OZE w ramach zmniejszania emisji	Czynniki zewnętrzne

 Politechnika Wrocławska		
Bariery i stymulatory rozwoju OZE		
Stymulatory rozwoju OZE	Opis	Bariery rozwoju OZE
Restrukturyzacja sektora energetycznego, w tym sieci energetycznych		
Konkurencja na hurtowych rynkach energii	Umożliwienie konkurencji na hurtowych rynkach energii, ceny stanowione na giełdach energii, brak restrykcji cenowych,	Bariery dla konkurencji, wysokie ceny hurtowe, trudności w wycenie rynkowej wartości energii
Prywatyzacja przedsiębiorstw energetycznych	Miana struktur rynku i procesów systemu zarządzania poprzez zmiany właścicielskie	Występowanie podmiotów i silnej pozycji monopolistycznej
Polityka dostępu do sieci dystrybucyjnych		
Ustalanie cen wg przepływów w sieciach	Wartość energii z OZE określana w punkcie zużycia końcowego- sieci niskich napięć co pozwala na dostawę do niewielkich odbiorców	Zasady ustalanie cen przyłączeń, cen za energię
Regulacje z zakresu przesyłania i dystrybucji	Kreowanie zasad i standardów przesyłania i dystrybucji	Zasady ustalanie cen przyłączeń, cen za energię

Stan prac nad projektem Strategia rozwoju energetyki

Zdzisław Szalbierz

 Politechnika Wrocławska

Bariery i stymulatory rozwoju OZE

Stymulatory rozwoju OZE	Opis	Bariery rozwoju OZE
Elektryfikacja obszarów wiejskich		
Polityka elektryfikacji obszarów wiejskich i koncesje na dostarczanie energii	Energia z OZE jako element elektryfikacji obszarów wiejskich i planowania przestrzennego związanego z działalnością gospodarczą na tych obszarach	Subsydiowanie konkurencyjnych źródeł energii, brak możliwości otrzymania kredytu, niskie kompetencje, brak informacji, wysokie koszty
Analiza porównawcza źródeł energii	Analiza kosztów komparatywnych energii ze źródeł odnawialnych i konwencjonalnych	Subsydia dla konkurencyjnych źródeł, brak informacji i wiedzy, bariery administracyjne

 Politechnika Wrocławska

Kontakt

www.energia.pwr.wroc.pl

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

 Politechnika Wrocławska

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Główna Etapy prac Seminarium Forum | Deutsch

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIE EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Program Operacyjny: Innowacyjna Gospodarka
Priorytet 1: Badania i rozwój nowoczesnych technologii
Działanie 1.1: Wsparcie badań naukowych dla budowy gospodarki opartej na wiedzy
Poddziałanie 1.1.1: Projekty badawcze z wykorzystaniem metody foresight

Okres realizacji projektu: 01.07.2009-31.07.2011
Wartość projektu: 1 170 800 zł
Udział Unii Europejskiej: 834%
Numer umowy o dofinansowanie projektu: UDA-PD1G.01.01.01-01-005/08-00
Numer wniosku: WND-PD1G.01.01.01-01-005/08

Całkowicie zespołu merytorycznego projektu:
prof. dr hab. inż. Zbigniew Gniński
prof. dr hab. inż. Jacek Malicki
dr hab. inż. Zdzisław Szalbierz, prof. PWR
dr inż. Krzysztof Burek
prof. dr hab. Alexander Waron

PROJEKT NR:
PD1G.01.01.01-00-005/08

TYTUŁ PROJEKTU:
Strategia rozwoju energetyki na Dolnym Śląsku metodami foresightowymi

KONTAKT:
Biuro projektu
Politechnika Wrocławska
ul. Świdnicka 5
50-371 Wrocław
budynki B4 i 420
tel.: +48 (71) 320 42 38

Politechnika Wroclawska

Źródła:

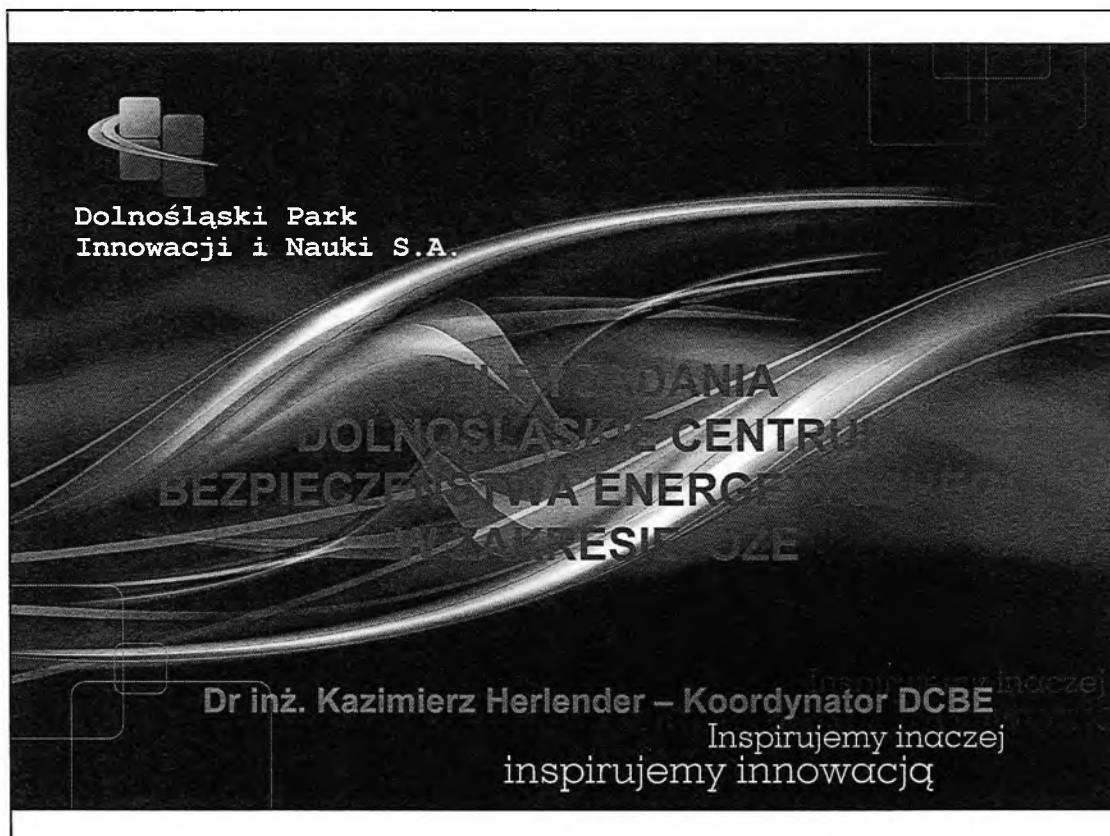
1. Kowalska-Pyzalska A., Odnawialne Źródła Energii na terenie Dolnego Śląska, prezentacja z 16 grudnia 2009.
2. Ropuszyńska-Surma E., *Wykonane analizy i badania w ramach projektu - wybrane problemy*, prezentacja z 16 grudnia 2009.
3. Szalbierz Z., Ropuszyńska-Surma E., *Geneza, cele i zadania projektu* - wprowadzenie, prezentacja z 16 grudnia 2009.
4. Ropuszyńska-Surma E., Węglarz M., Wylomańska A., *Materiały do dyskusji - panel ekspertów nr 1*, marzec 2010
5. Szalbierz Z., *Wyzwania rozwojowe energetyki w Polsce i Dolnym Śląsku*, prezentacja z 16 grudnia 2009.

Politechnika Wroclawska

Kontakt

Biuro projektu
Politechnika Wroclawska
ul. Smoluchowskiego 25
50-371 Wrocław
budynek B1 p. 407
tel.: +48 (71) 320 42 38

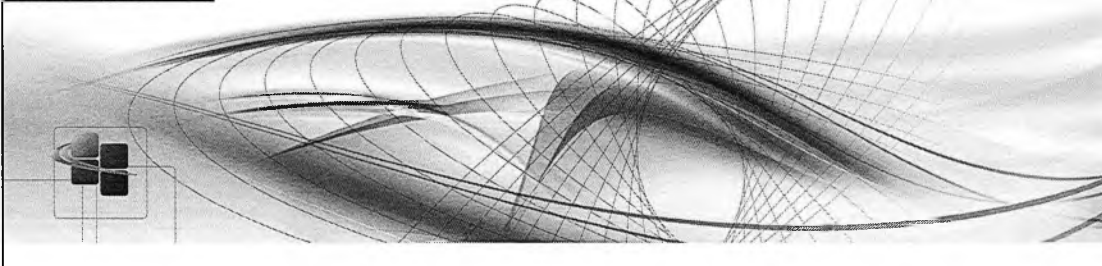

Bezpieczeństwo energetyczne

**Definicja bezpieczeństwa energetycznego
podana w *Prawie Energetycznym* brzmi:**

Bezpieczeństwo energetyczne jest to stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska

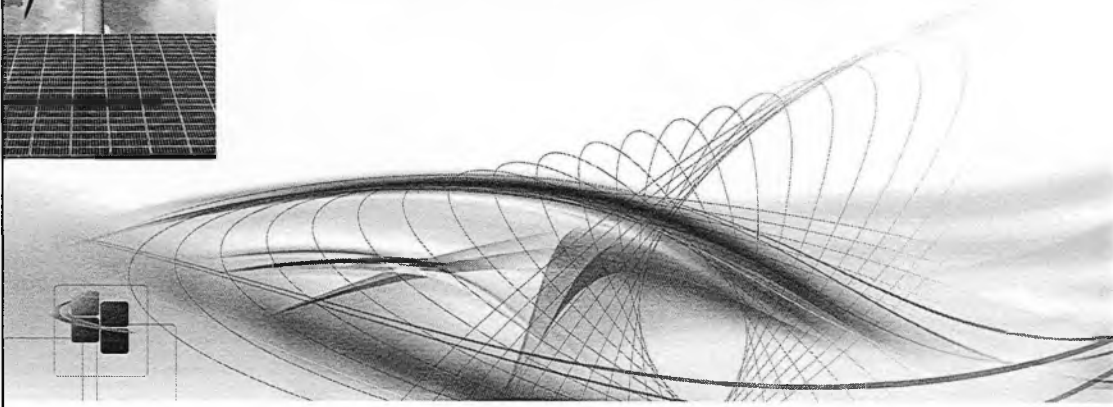

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender

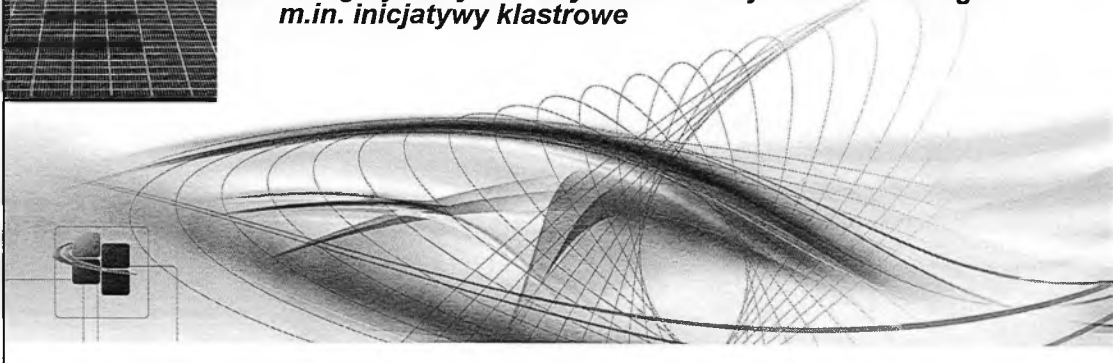
MISJA Centrum

Planowanie, wspieranie i budowanie innowacyjnego, harmonijnego oraz zrównoważonego rozwoju – w oparciu o wytwarzanie, przesył i dystrybucję energii przyjaznej środowisku oraz zwiększenie efektywności procesów wytwarzania i zużycia – warunkiem bezpieczeństwa energetycznego Dolnego Śląska.

CEL Centrum

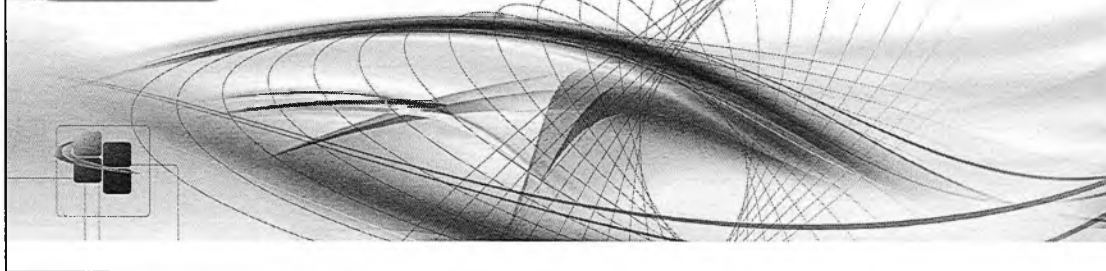
Osiągnięcie efektów synergii w zakresie bezpieczeństwa energetycznego oraz optymalnego wykorzystania zasobów energetycznych, w tym odnawialnych i konwencjonalnych źródeł energii, dla zagwarantowania pewności jej dostaw oraz poprawy efektywności produkcji i zużycia energii
poprzez
Inicjowanie, koordynowanie i promocję przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii m.in. inicjatywy klastrowe

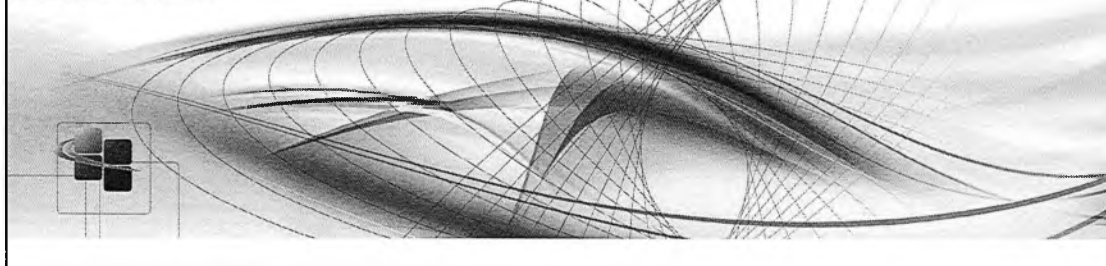
ZADANIA Centrum

- *Wsparcie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego i samorządów lokalnych w opracowaniu planów strategicznych w zakresie energetyki, poprzez koordynację lub opracowanie odpowiednich dokumentów,*
- *Identyfikacja, analizowanie, inicjowanie i promowanie działań sprzyjających bezpieczeństwu energetycznemu, rozwojowi OZE i poprawie efektywności energetycznej, a więc głównie promocja i rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie efektywności energetycznej i energetyki odnawialnej,*

ZADANIA Centrum

- *Wspieranie lub/i koordynowanie oraz organizowanie działań na rzecz poprawy efektywności wytwarzania i zużycia energii elektrycznej, ciepła i gazu.*
- *Planowanie, organizowanie i koordynowanie działań edukacyjnych, w tym szkoleniowych na rzecz bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska (m. in. OZE), efektywności energetycznej. Czynne włączenie w te działania przedsiębiorstw energetycznych, szkół wyższych, ośrodków doskonalenia zawodowego, szkół średnich.*

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender

ZADANIA Centrum

- *Wspieranie wymiany informacji w zakresie tzw. dobrych praktyk w trzech obszarach, poprzez organizowanie seminariów, wyjazdów technicznych i platformę informatyczną, a następnie zarządzanie taką platformą.*
- *Doradztwo dla podmiotów sektora w zakresie pozyskania środków finansowych na realizację projektów (np. partnerskich) istotnych dla regionu, pomoc przy wypełnianiu dokumentacji aplikacyjnej.*
- *Pozyskiwanie środków na realizację wyżej wymienionych zadań m.in. z programów wspólnotowych.*
- *Rozwijanie korzystnej współpracy międzynarodowej na płaszczyźnie statutowej.*

III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej Wrocław, 3 - 4 XII 2009

Miejsce: Hotel DIAMENT – Wrocław, ul Muchoborska 10

Organizatorzy:

- *Dolnośląskie Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego przy Dolnośląskim Parku Innowacji i Nauki S.A.*
- *Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość w Świdnicy*
- *Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska*
- *Fundacja Centrum Innowacji i Rozwoju Energii Odnawialnych*
- *Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej*

Patronat: Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Hasło przewodnie:
*Praktycy dla Praktyków –
Dobre praktyki w OZE i efektywności energetycznej*

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender

III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej Wrocław, 3 - 4 XII 2009

Część I: Energia odnawialna - dobre praktyki OZE cz. I - Gminy

1. Programy wspomagające Odnawialne Źródła Energii w Powiecie Dzierżoniowskim
– Dariusz Kucharski - Wicestarosta Dzierżoniowa
2. Inicjatywa Gminy Zgorzelec wspierająca rozwój instalacji kolektorowych
– Wanda Janiak – Naczelnik Wydziału Nieruchomości, Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa UG Zgorzelec
3. Wykorzystanie biomasy – wybrane przykłady w gminach
– Kazimiera Rusin - Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Prusice
4. Doświadczenia Gminy Ciepłowod w zakresie energii wiatru i biomasy
– Jan Bajtek - Wójt Gminy Ciepłowod
5. Efektywna gospodarka odpadami w Gminie
– Czesław Kręcichwost – Burmistrz Miasta Kudowy Zdroju,
– Aneta Potoczna – UM Kudowy Zdroju
6. Doświadczenia Gminy Strzelin w zakresie polityki energetycznej gminy
– Jerzy Matusiak - Burmistrz Miasta i Gminy Strzelin,
7. Wsparcie dla projektów energetycznych w gminach w ramach Mechanizmu Nadrządzonego na przykładzie projektów EkoGmina i Samorządowy Menedżer ds Energii
– Krzysztof Brzozowski - Prezes Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość

III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej Wrocław, 3 - 4 XII 2009

Część II: Energia odnawialna - dobre praktyki OZE cz. II - Firmy

1. Techniczne i ekonomiczne aspekty budowy MEW
– Władysław Bobrowicz - CIREO
2. Przykład praktycznego wykorzystania układów fotowoltaicznych
– Marek Zielony - PV Systems
3. Przykład polskiej firmy działającej na europejskim rynku energetyki odnawialnej
– Mirosław Socha - GEDEON
4. Wykorzystanie energii z odpadów w strategii zrównoważonego rozwoju Fortum
– Remigiusz Nowakowski, Zbigniew Chmielewski – Fortum Power and Heat Polska

Cele i zadania Dolnośląskiego Centrum Bezpieczeństwa Energetycznego w zakresie OZE – Kazimierz Herlender

III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej

Wrocław, 3 - 4 XII 2009

Część IV: Energia odnawialna i efektywność energetyczna – finansowanie

1. RPO - Aktualny stan finansowania rozwoju energii odnawialnej na Dolnym Śląsku
- Mieczysław Ciurla, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
2. Doświadczenia ekspertów Klastra w zakresie pozyskiwania dotacji na realizację projektów energooszczędnych z PO II i S i PO IG
- Ryszard Sobański, DKEO – MZEC Świdnica,
- Bartosz Miara, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość – CWB Świdnica
3. Instrumenty finansowania odnawialnych źródeł energii
- Marek Mielczarek, Prezes Zarządu WFOŚiGW we Wrocławiu
4. Oferta Banku Ochrony Środowiska w zakresie finansowego wsparcia odnawialnych źródeł energii
- Grzegorz Zienkiewicz, Główny Ekolog BOŚ

III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej

Wrocław, 3 - 4 XII 2009

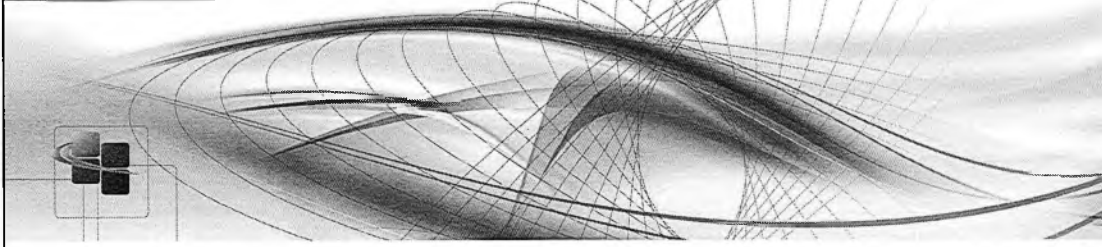
Część V: Efektywność energetyczna w gminach

1. Możliwości ograniczenia kosztów i zużycia energii w obiektach gminnych
- Szymon Liszka, Prezes Fundacji na Rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii
2. Audyt energetyczno-remontowy budynków użyteczności publicznej i ich certyfikacja
- Jerzy Żurawski, Dolnośląska Agencja Energii i Środowiska
3. Układy hybrydowe z pompami ciepła
- Andrzej Kwiatkowski, PAULAN
4. Doświadczenia eksploatacyjne i efekty ekonomiczne przykładowej instalacji kolektorów
- Artur Starowicz, Dyrektor Oddziału Odzysku Surowców KGHM ECOREN
- Piotr Maryński, Dyrektor Oddziału Galwanotechniki KGHM ECOREN,
5. Ekologiczna i energooszczędna modernizacja oświetlenia ulicznego w gminie
- Ewa Reszka, THORN Lighting Polska
6. System indywidualnego zarządzania i monitorowania zużycia ciepła
- Piotr Rutkowski, MEIBES
7. Instalacje inteligentne w obiektach użyteczności publicznej
- Piotr Kowalczyk, Schneider Electric Building Polska
8. Doświadczenia firm DKEO we wdrażaniu nowoczesnych technologii energooszczędnych

IV Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej
Wrocław, grudzień 2010

Hasło przewodnie:
Odnawialne Źródła Energii
a bezpieczeństwo energetyczne

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO
/DCBE/

Dziękuję za uwagę

Dr inż. Kazimierz Herlender – Koordynator DCBE
Tel. kom. 600 987 460
e-mail: kazimierz.herlender@dpin.pl

Dolnośląski Park Innowacji i Nauki S.A.
ul. Wystawowa 1, 51-618 Wrocław
tel. +48 071 725-40-41, fax +48 071 723-13-05
www.dpin.pl, e-mail: sekretariat@dpin.pl

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Zanim przyjdzie inwestor

Krzysztof Brzozowski –
Prezes Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość (SWP)

Wyspecjalizowana organizacja ekspercka w kreowaniu i wdrażaniu innowacyjnych projektów z zakresu rozwoju regionalnego i rozwoju przedsiębiorczości, włączających samorządy i firmy

SWP jest jedną z najstarszych organizacji w Polsce realizującą usługi szkoleniowo-doradcze w oparciu o swój etatowy zespół ekspertów

- zasięg ogólnopolski – biura i oddziały w Świdnicy, Gdańsku, Katowicach i Wrocławiu

- 135 współpracujących konsultantów

- na rynku od 1992 roku

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

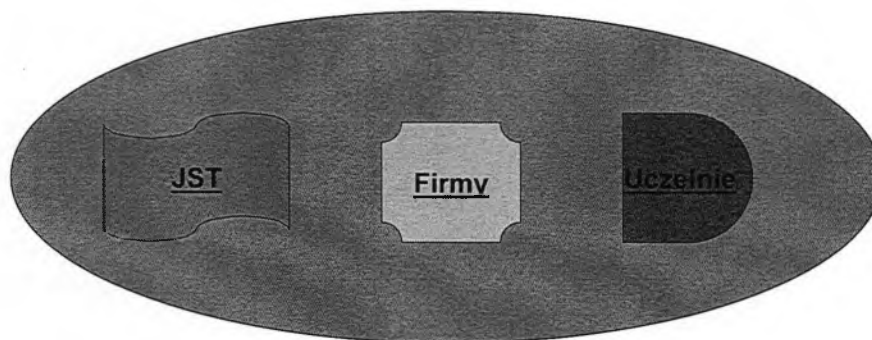

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Model działania

Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

• Koordinator Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej

Czym jest Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej

Grupa 42 współpracujących firm i uczelni

450 mln zł - roczna wielkość obrotów tylko w samych firmach klastrowych wynosi,

2 tys. osób - wielkość zatrudnienia tylko w firmach klastrowych

Koncentracja firm z klastra – Dolny Śląsk

Profil: energia odnawialna, energetyka komunalna, budownictwo energooszczędne, dystrybucja ciepła, nowe technologie, energia skojarzona, finansowanie projektów gmin

PARKTYCY DLA PRAKTYKÓW - Co może zaoferować Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej
Praktycy nowych technologii energetycznych – doświadczenie wyniesione z projektowania i wdrażania rozwiązań służących zmniejszaniu kosztów energii
Niskie koszty poprzez udział w projektach UE

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

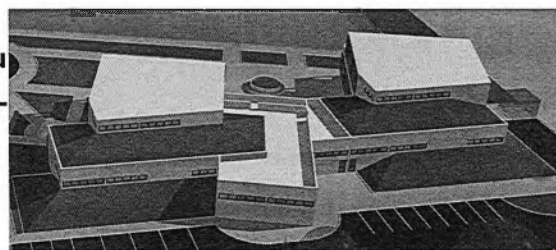
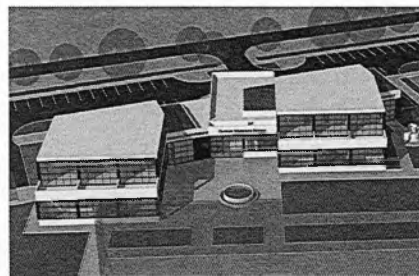
Samorządowy Menedżer ds. Energii

- **Projekt Centrum Technologii Energetycznych w Świdnicy**

Funkcja:

Demonstracja nowych technologii OZE:

- a) dla odbiorców samorządowych:
planujących inwestycje energet.
- b) dla firm z Klastra w celu
komercjalizacji innowacji pro-
duktowych i marketingowych

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

- **Projekt Centrum Technologii Energetycznych w Świdnicy**

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Czy energetyka odnawialna jest szansą rozwojową dla gmin?

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGETYKA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Szansą na inwestycje?

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGETYKA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Co słyszeć u sąsiadów

Gminy zeroenergetyczne w Niemczech, Austrii i w ...Polsce

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGETYKA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice

W stronę gminy zeroenergetycznej

- Gmina 22 300 mieszkańców, miasto 8 000
- Rozproszony rezydencjonalny charakter zabudowy

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGETYKA

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice W stronę gminy zeroenergetycznej

- Ulice i park miejski oświetlają lampy na słoneczne baterie.
- Szkoły, urzędy i biblioteki mają prąd i ciepło z urządzeń, zwanych ogniwami paliwowymi, które wytwarzają energię z biopaliw i biogazu.
- Woda w domach i basenach jest podgrzewana przy pomocy solarów,
- Zamek Królewski i osiedla korzystają z ciepła, które pochodzi z głębin ziemi.

To nie jest film science-fiction ...

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice To jest pomysł gminy Niepołomice na gminę zeroenergetyczną

To jest pomysł na:

- ograniczenie kosztów
- przyciągnięcie inwestorów
- wyróżnienie się spośród innych gmin
- zdobycie funduszy

To jest pomysł na przyszłość

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

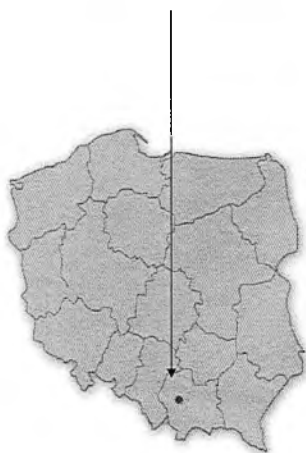
STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice

Podstawowe problemy lokalne związane z zapotrzebowaniem na energię

1. Zdecentralizowany układ urbanistyczny i energetyczny, bez zbiorczych źródeł ogrzewania
2. Konieczność wyeliminowania niskiej emisji ze względu na sąsiedztwo Puszczy Niepołomickiej – obszaru NATURA 2000
3. Duże zapotrzebowanie energetyczne Niepołomickiej Strefy Przemysłowej
4. Komunalne składowisko odpadów – do likwidacji i wykorzystania zasobów energetycznych
5. Ekspansja inwestycyjna – do 5 lat miasto podwyższy zapotrzebowanie energetyczne o 40%

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice - stan aktualny

1. Nowa stacja GPZ dla Strefy Przemysłowej
2. Pompa ciepła ogrzewająca komnaty Zamku Królewskiego w Niepołomicach – płytka geotermia
3. Badania głębokich źródeł geotermalnych – 3 odwierty, dobre wyniki
4. Odgazowanie składowiska odpadów
5. Ankieta solarna – chęć mieszkańców do współfinansowania projektu
6. Sludge for heat – piec do spalania osadu z komunalnej oczyszczalni ścieków
7. Dwubiegunowość zapotrzebowania energetycznego – miasto i strefa

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice

Nowe inwestycje, nowe technologie, nowe rozwiązania

- Geotermia głęboka – obiekty komunalne + deweloperzy w centrum – wykorzystanie likwidowanych studzien wodociągowych
- Koncepcja utylizacji składowiska odpadów – biogaz lub plazmowa technologia spalania
- Projekt solarny – wspomaganie istniejących źródeł energetycznych dla najmniejszych użytkowników

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIJA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Niepołomice

Nowe inwestycje, nowe technologie, nowe rozwiązania

Skąd pieniądze:

- 7 Program Ramowy – projekt Sludge for Heat
- inicjatywa CONCERTO (Komisja Europejska) - Projekt 6 min EUR (dofinansowanie 50%) – partnerzy projektu: MAN, EkoSchubert, BikoI, Enion, IEO; realizacja 01.2010 – 12.2012.

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIJA

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Niepołomice

Podstawowe problemy lokalne związane z zapotrzebowaniem na energię

1. Zdecentralizowany układ urbanistyczny i energetyczny, bez zbiorczych źródeł ogrzewania
2. Konieczność wyeliminowania niskiej emisji ze względu na sąsiedztwo Puszczy Niepołomickiej – obszaru NATURA 2000
3. Duże zapotrzebowanie energetyczne Niepołomickiej Strefy Przemysłowej
4. Komunalne składowisko odpadów – do likwidacji i wykorzystania zasobów energetycznych
5. Ekspansja inwestycyjna – do 5 lat miasto podwyższy zapotrzebowanie energetyczne o 40%

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Ostritz

Modelowa gmina zeroenergetyczna

- Gmina wiejska, 3,000 mieszkańców
- Lokalizacja – „Czarny Trójkąt” węgla brunatnego przy granicy z Polską i Czechami
- Bezrobocie, emigracja
- Niewiarygodny zwrot w lokalnej polityce energetycznej
- Inicjatywa ze strony duchownych z parafii Löbau-Zittau k.Drezna
- Zmiana cyklu ekonomicznego, jeden z elementów to idea samowystarczalności energetycznej
- Początek lawiny: ponowne uruchomienie małej elektrowni wodnej przy opactwie cysterskim St. Marienthal nad rzeką Neiße
- uruchomiło to cały szereg inicjatyw w miasteczku
- W chwili obecnej gmina wytwarza energię z wody, biomasy i wiatru, przekraczającą 100% całkowitego własnego zapotrzebowania

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

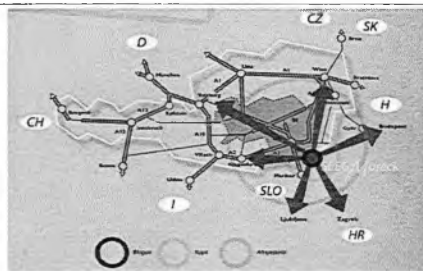

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Modelowa gmina zeroenergetyczna

Mureck

- 30 grudnia 1985 spotkanie przy „piwku” kilku lokalnych pasjonatów daje początek wizji energetycznie samowystarczalnego regionu
- Czego dotyczyła wizja „Mureck”?
 - Wizja dotyczy: całkowitego odejścia od tradycyjnych źródeł energii
 - Alternatywą- energia odnawialna, pozyskiwana w tzw. „lokalnym obiegu bioenergetycznym”
 - Dzień X – moment kiedy region Mureck ma osiągnąć samowystarczalność energetyczną (plan zakłada aby dzień X nastąpił przed 2010 rokiem)
 - Przez lata pomysł uchodził za szalony i niewykonalny

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Modelowa gmina zeroenergetyczna

Mureck

Struktura organizacyjna, zasady funkcjonowania

Seeg reg.Gen.m.b.H. 1989	Nahwärme Ges.m.b.H. 1998	Ökostrom Ges.m.b.H. 2003
580 członków 10% produkcji biodekla z rzepaku 90% produkcji biodekla ze słomy Produkcja 10 mln litrów biodekla rocznie	3 udziałowców (SEEG + 2 rolników) 2,5 MW mocy odbiorczej 250 klientów 95% lokalnego zapotrzebowania na energię ciepłą	8 udziałowców (Nahwärme + 7 rolników) 1000 kW mocy elektrycznej Ciepło pochodzące z produkcji energii elektrycznej wykorzystywane do ogrzewania firmy Energia elektryczna odnawialna z sieci publicznej
Odbiercy: Rolnicy Gminy Firmy transportowe Zakłady Stacje benzynowe Każde do min. 5000 zł rocznie	Koszty w przeliczeniu na jedno gospodarstwo domowe: 1000 kWh - 90 euro brutto 15.000 kWh - 1.350 euro brutto Możesz wykonać pracę maza o mocy 10 kW - 5.000 - 6.000 euro Na obecną chwilę brak dopłat do przyłączy	Wykorzystanie energii słonecznej oraz odpadów rolniczych z produkcji biodekla: kukurydza, słonka i gliceryna Uroczystość 10-ty 2005

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Inwestycje - nowe kierunki

kilka najnowszych i (pozornie) przypadkowych faktów:

- Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIIIZ) obsługuje obecnie 10 projektów w dziedzinie odnawialnych źródeł energii (OZE) o wartości ponad 700 mln euro, które mogą przynieść ponad 2.800 miejsc pracy.
- Powierzchnia użytków rolnych w Polsce wynosi ok. 90% potencjału w Niemczech. Powierzchnia użytków rolnych wynosi 10,7 mln ha (w Niemczech 11,9 mln ha). My mamy 5 biogazowni o łącznej mocy 6 MWel; w Niemczech jest obecnie 4780 biogazowni o mocy ponad 1400 MWel)
- Polska wykorzystuje swoje zasoby energii wodnej jedynie w 12%, dla porównania Niemcy korzystają z nich w 80%, zaś Francja - niemal w 100%.
- W okresie międzywojennym w Polsce działało ok. 6000 elektrowni wodnych; dziś zaledwie 700
- Wg danych Wojewódzkiego Biura Urbanistycznego we Wrocławiu, gminy na terenie Dolnego Śląska planują w najbliższych latach postawić łącznie 380 turbin wiatrowych.

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Klucz do nowych szans inwestycyjnych – ludzie w gminach

- „Być może elektrownie węglowe i jądrowe mogą powstawać w krajach, w których jest zaledwie kilkudziesięciu ekspertów w danej dziedzinie (o nich też trudno np. przypadku energetyki jądrowej), ale **w przypadku rozproszonej energetyki odnawialnej każdy kraj potrzebuje tysięcy specjalistów**” – Instytut Energetyki Odnawialnej

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Jak korzystać z pomocy innych, by oprzeć rozój gminy na energetyce

czyli

***Wsparcie dla projektów energetycznych
gmin w ramach EOG i Mechanizmu
Norweskiego na przykładzie projektów
„EkoGmina” i „Samorządowy Menedżer ds
Energii”***

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Co dają gminom nasze dwa projekty finansowane z EOG Mechanizmu Norweskiego?

1. ***Samorządowy Menedżer ds. Energii***
2. ***EkoGmina***

BEZPŁATNIE

**Praktyczną wiedzę
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE**

**Praktyczne rozwiązania
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE**

**Praktyczne narzędzia
jak planować rozwój gminy
oparty o OZE**

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Co dają gminom nasze dwa projekty finansowane z EOG Mechanizmu Norweskiego?

1. *Samorządowy Menedżer ds. Energii*
2. *EkoGmina*

BEZPŁATNIE

Praktyczną wiedzę
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE

Praktyczne rozwiązania
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE

Praktyczne narzędzia
jak planować rozwój gminy
oparty o OZE

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii _____

Co dają nasze dwa projekty finansowane z EOG Mechanizmu Norweskiego?

1. *Samorządowy Menedżer ds. Energii*
2. *EkoGmina*

Praktyczna wiedza
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE

- **Szkolenia:** Specjalista ds. Ekoenergetyki, Audytor ds. Efektywności Energetycznej
- **Seminaria tematyczne** (biogazownie, termomodernizacja, oświetlenie energooszczędne, etc.)

Praktyczne rozwiązania
jak oszczędzać energię
i zarabiać na OZE

- **Plany oszczędności energetycznych dla gmin**

Praktyczne narzędzia
jak planować rozwój gminy
oparty o OZE

- **Audyty i bilanse energetyczne gmin**
- **Projekty założeń** do planów zaopatrzenia gmin w energię
- **Studia wykonalności** projektów i komplety aplikacyjne o dotacje
- **Strategie energetyczne gmin**
- **Autonomiczne regiony energetyczne**

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Zanim przyjdzie inwestor...

Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Gmina racjonalna energetycznie

Co gmina powinna (i tak) mieć	Czego oczekuje inwestor
Spełnienie wymogów prawnych (prawo energet, ustawa o EE): - bezpiecz.energet - projekt zaopatrzenia gminy w energię, ciepło i gaz - WPI, studium uwarunkowań, miejscowe plany	- To co, dla gminy jest wymogiem, dla inwestora jest podstawową przesłanką do planowania inwestycji
Opisane i zbadane zasoby energetyczne gminy (audyt potencjału energetycznego)	- Kopalnia informacji niezbędnej do podjęcia decyzji o lokalizacji inwestycji energetycznej
System opomiarowania i gromadzenia informacji o zużyciu energii	- Źródło racjonalizacji (rynek!) i dodatkowego uzasadnienia dla inwestycji
Ustalane i opisane kierunki rozwoju energetyki gminy (strategia)	- Mniejsze ryzyko protestów
Programy oszczędzania energii, Procedury „zielonych” zamówień, zoptymalizowane taryfy	- Racjonalnie myślący partner, przygotowany do inwestycji energet.
Pomysły projektów energetycznych i zidentyfikowane Źródła finansowania	- Jako droga do aktywnego szukania inwestorów
Ludzie i metody zarządzania energią	- Prawdziwy wyróżnik gminy na tle pozostałych

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

Gmina racjonalna energetycznie

Co gmina powinna (i tak) mieć	Czy to ważne dla inwestora?	Co mogą dać nasze projekty (Samorządowy Menedżer i EkoGmina)
Spełnienie wymogów prawnych (prawo energetyczne, ustawa o efektywności energetycznej)	- bezpieczeństwo inwestycji - !!!	- Opracowanie projektów zaopatrzenia gminy w energię, ciepło i gaz dla 20 gmin i 3 powiatów - Programy oszczędności energetycznych dla 4 gmin (dostosowanie do ustawy o EE)
Opisane i zbadane zasoby energetyczne gminy	- Informacja - !!!	- Audyt potencjału energetycznego dla 20 gmin
System gromadzenia informacji o zużyciu energii	- Źródło uzasadnień rynkowych inwestycji - !!!	- Przeszkolenie 80 pracowników gmin i powiatów w zakresie metod i narzędzi gromadzenia informacji o zużyciu energii
Ustalane i opisane kierunki rozwoju energetyki gminy	- gmina jako świadomy swoich interesów partner	- Strategie rozwoju energetyki ze szczególnym uwzględnieniem OZE (dla 20 gmin i 3 powiatów)
Programy oszczędzania energii,	- racjonalnie myślący partner - !!!	- Programy oszczędności energetycznych dla 4 gmin (dostosowanie do ustawy o EE)
Pomysły projektów energetycznych	- droga do aktywnego szukania inwestorów - !!!	- Przeszkolenie pracowników w zakresie tworzenia i wdrażania projektów – 17 lat naszych doświadczeń - Dokumentacja aplikacyjna do projektów dotacyjnych (4 studia wykonalności dla wybranych projektów społeczno-gospodarczych)
Ludzie i metody zarządzania energią	- Przewaga konkurencyjna gminy - !!!	- Przygotowanie grupy 200 specjalistów gminnych (audytorów ds. efektywności energetycznej, lokalnych menedżerów ds. energii oraz promotorów projektów)

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
ENERGIA

Zanim przyjdzie inwestor... Krzysztof Brzozowski

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Samorządowy Menedżer ds. Energii

**Dziękuję za uwagę
Krzysztof Brzozowski**

Kontakt, zapytania o współpracę, udział w projektach:

Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość

TEL Świdnica +74 853 39 82

E-mail: k.brzozowski@cwbg.org.pl

biuro@samorzadowy.org.pl

www.samorzadowy.org.pl biuro@samorzadowy.org.pl

**STOWARZYSZENIE
WOLNA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ**

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomase

Piotr Chrobak

Kudowa-Zdrój 25 marca 2010r.

Specjalne podziękowania dla:

Damiana Rączki i Stanisława Róžańskiego z firmy ECO-TERMICA Sp. z o.o. oraz

Janusza Cieślaka z firmy MetalERG S.J.

Dolnośląski Klaster Eko-Energetyczny EEI - Energia, Ekologia, Innowacje

Fundacja CEDRES - Lider Klastra EEI

www.cedres.pl

Wstęp

Zarówno w świecie, jak i w krajach Unii Europejskiej od wielu lat rośnie znaczenie generacji rozproszonej, opartej na lokalnych źródłach energii. Atrakcyjne stają się wielocelowe procesy skojarzone: kogeneracja, trigeneracja i poligeneracja, zwłaszcza w małej i średniej skali. Idea generacji rozproszonej jest szczególnie atrakcyjna w przypadku odnawialnych źródeł energii.

W ciągu następnych kilku lat Unia Europejska przeznaczy miliardowe kwoty na rzeczowe inwestycje w zakresie energetyki odnawialnej. Kwestia rozwoju energetyki rozproszonej dotyka Państwo w szczególności na elementarnym poziomie, tj. na poziomie gminy mimo, iż rozwój odnawialnych źródeł energii jest silnie stymulowany ogólnie na szczeblu europejskim, krajowym jak i regionalnym. Jednakże konkretne inwestycje rzeczowe będą mieć niebagatelny wpływ na szereg czynników wpływających na stan gospodarczy gminy. W konsekwencji lokalnego rozwoju energetyki korzyści będą zauważalne na poziomie regionalnym i krajowym. Zakres działania gminy jest w Polsce uregulowany Ustawą o samorządzie gminnym. Pod kątem realizacji polityki energetycznej UE, obowiązki na szczeblu gminy są komplementarne względem obowiązków na szczeblu krajowym gospodarek europejskich i wywiązanie się z nich ma w szczególności przyczynić się do realizacji strategii energetycznej zarówno Polski jak i UE. W sferze energetyki najistotniejszym obowiązkiem jest obowiązek zaopatrzenia wspólnoty mieszkańców w energię elektryczną, ciepło i gaz. Jednakże spektrum zadań własnych gminy

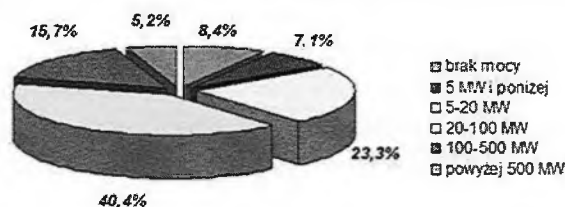
Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomasie

Piotr Chrobak

obejmuje również obowiązek poszanowania środowiska, utylizacji odpadów przy jednoczesnej dbałości o zdrowie wspólnoty. Ze względu na lokalny charakter zaopatrzenia w ciepło, odpowiedzialne za zapewnienie ładu energetycznego w gminach są przedsiębiorstwa energetyczne. W Polsce funkcjonują trzy kategorie przedsiębiorstw energetycznych dostarczających ciepło¹:

1. przedsiębiorstwa ciepłownictwa zawodowego (70,7% wytwarzanego ciepła),
2. przedsiębiorstwa elektroenergetyki zawodowej (6,5%),
3. elektrociepłownie i ciepłownie należące do jednostek przemysłowych i usługowych (22,8%).

W ostatnich latach nacisk na rozwój odnawialnych źródeł energii powoduje zmniejszanie się udziału energii ze źródeł niskiej emisji i centralizowanie ich w lokalnych źródłach dostarczających ciepło przez sieć ciepłowniczą. Warto zaznaczyć, iż jeszcze na początku XXI wieku na forach polityczno-gospodarczych postulowano unikanie działań rozproszonych², jednakże wówczas nie brano pod uwagę lokalnego wykorzystania zasobów odnawialnych a koncentrowano się na negatywnych skutkach transportu paliw kopalnych na znaczne odległości.

Rysunek 1. Struktura przedsiębiorstw ciepłowniczych wg mocy osiągalnej w 2006r.

Źródło: „Rynek ciepła”, Centrum Informacji o Rynku Energii na podstawie danych Urzędu Regulacji Energetyki; <http://www.cire.pl>

Lokalne rozwiązania na wybranych przykładach zagranicznych³

Brak stabilności dostaw biomasy do źródła jest najpoważniejszym czynnikiem ryzyka w tego typu podejmowanych przedsięwzięciach. Dostawy nie mogą być planowane jedynie w oparciu o matematyczne wyliczenia możliwych zbiorów⁴. Poniżej przedstawiono kilka wybranych przykładów lokalnych rozwiązań

¹ „Charakterystyka rynku ciepła 2008r.”, Urząd Regulacji Energetyki, Warszawa 2009

² „Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze 2000”, Fundacja „Krzyżowa”, Wrocław 2000

³ m.in. na podstawie Krzyżowski J., „Szwedzkie przykłady rozwiązań w energetyce rozproszonej na przykładzie gmin Enköping i Kölsbeck”, Eko Terra Consulting, Västerås 2004

⁴ Dragan J., „Biomasa z upraw celowych jako gwarancja stabilnej pracy kotła”. „Sorgo, proso różgowe, kukurydza transgeniczna.”, DSV Poznań III 2009

zagranicznych. Pierwszy z nich, Enköping, charakteryzuje inwestycję w elektrociepłownię, ale kolejne odwołują się do mniejszych rozwiązań w skali małej miejscowości. W każdym przykładzie lokalni farmerzy/właściciele lasów/rolnicy zaangażowani są w proces produkcji i dostaw biomasy.

Enköping (Szwecja)

W 1994 roku gmina Enköping (Ludność: 40 000 - gmina, 30 000 - miasto gminne) wraz z sąsiadującą gminą Vasteras rozpoczęły budowę wspólnej elektrociepłowni na biomasę (zrębki leśne, korę, trociny, zrębki wierzby energetycznej).

Główny kocioł na biomasę ma moc 55 MW_{th} oraz 24 MW_{el}. Gminna baza surowcowa pozwala na zaspokojenie 30% zapotrzebowania na biomasę. Niedobór pozyskiwany jest z terenów sąsiednich. 15% zapotrzebowania pokrywanych jest z wierzby energetycznej uprawianej na powierzchni 200 ha przez lokalnych farmerów. Prawie połowa tej powierzchni położona jest w pobliżu oczyszczalni ścieków, która nawozi grunty wodą pościekową i osadami z oczyszczalni. W gminie powstały również dwa dodatkowe osadniki, do których dowozi się ścieki z okolicznych gospodarstw, a następnie dystrybuuje się je na plantacje wierzby.

Kölbeck (Szwecja)

W 1991 roku farmerska spółka akcyjna (19 farmerów) wybudowała kotłownię o mocy 2 MW. Kotłownia zasilana jest w 100% zrębkami wierzby energetycznej uprawianej przez akcjonariuszy - łącznie 10 000 m³/rok z 184 ha plantacji. Ilość akcji przypadająca na akcjonariusza zależy od wielkości plantacji, która uprawia roślinę na potrzeby ciepłowni. Produkcja ciepła wynosi 27 000 GJ/rok.

Kannus (Finlandia)

Lokalną kotłownię o mocy 2 MW wybudowali lokalni właściciele lasów. Z terenów lasów zbierane są odpady drzewne, które następnie są mielone i przewożone na składowisko obok kotłowni. Kocioł przystosowany jest do spalania trocin i wiórów.

Inne przykłady

Örsundsbro (Szwecja)

Kotłownia na biomasę o mocy 900 kW / Produkcja ciepła 10 800 GJ/rok

Sieć ciepłownicza 1200 m

Fjärhundra (Szwecja)

Kotłownia na biomasę o mocy 900 kW / Produkcja ciepła 9 000 GJ/rok

Sieć ciepłownicza 500 m

Lokalne wykorzystanie dostępnej biomasy jest skutkiem przede wszystkim zależności pomiędzy mocą instalacji a kosztami dowozu biomasy. Np. problem kosztów transportu biomasy został nawet zauważony w 2004 r. przez Parlament Brytyjski, który podkreślił, że drewno energetyczne nie powinno pochodzić z źródeł odległych od małych kogeneracji więcej niż 10 mil. Przekroczenie tej odległości uniemożliwia otrzymywanie dotacji do upraw biomasy przez ich producentów.

Innymi istotnymi kwestiami są: infrastruktura, dostępność technologii, czy uwarunkowania organizacyjno-prawne. Kompleksowość rozwiązania zapewni sprawność przygotowania i realizacji inwestycji, obniżenie kosztów eksploatacji oraz lokalne wykorzystanie surowca. Poniżej przedstawiliśmy przykładowe przedsięwzięcie „pod klucz”, które realizują podmioty w ramach Dolnośląskiego Klastra Eko-energetycznego EEI - Energia, Ekologia, Innowacje.

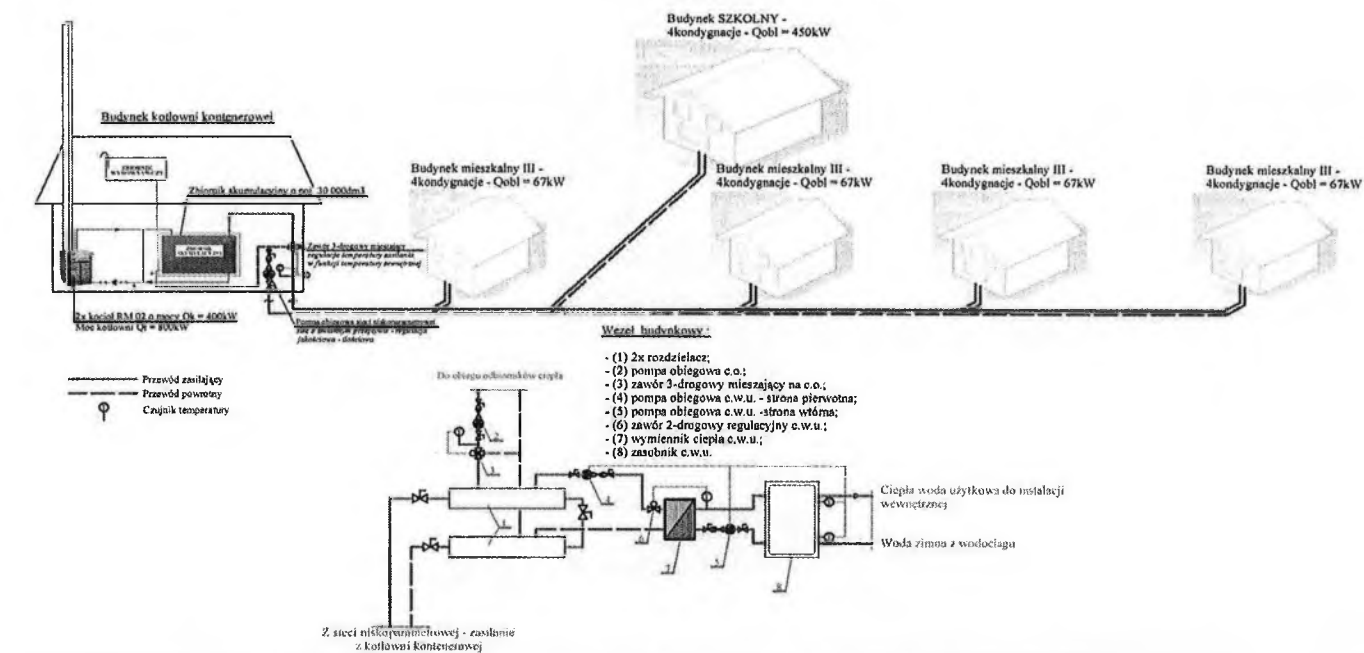
Przykładowe przedsięwzięcie

Opisana poniżej hipotetyczna inwestycja polega na budowie niskoparametrowej sieci ciepłowniczej zasilanej z kotłowni na biomasę.

Kotły wsadowe na słomę firmy EKOPAL są przeznaczone do wytwarzania wody o temperaturze do 95°C i mogą pracować w układach otwartych lub poprzez wymiennik w układach zamkniętych. W instalacji występują dwa obiegi wody. Pierwszy obieg występuje pomiędzy kotłem a zbiornikiem akumulacyjnym w kotłowni kontenerowej. Drugi obieg występuje pomiędzy zbiornikiem akumulacyjnym a siecią grzewczą odbioru ciepła. Zbiornik akumulacyjny jest niezbędny w przypadku takiego rozwiązania - instalacja grzewcza nie jest w stanie odebrać takiej ilości ciepła jaka w krótkim okresie czasu wytwarza się w kotle wsadowym. Spalanie paliwa w kotle EKOPAL oparte jest na opatentowanym przeciwprądowym systemie spalania. Wdmuchiwane powietrze dzieli się na strumień pierwotny i wtórny. Pierwotny strumień przechodzi do komory spalania i tam tworzy gazy pierwotne, które są zawracane i mieszane z wtórnym strumieniem świeżego powietrza, co powoduje całkowite dopalenie gazów.

W przykładowej inwestycji zaproponowaliśmy wybudowanie kotłowni kontenerowej wraz z siecią ciepłowniczą z przyłączami do czterech 4-kondygnacyjnych budynków mieszkalnych oraz jednego 4-kondygnacyjnego budynku szkolnego. Poniżej przedstawiono schemat ideowy i obliczeniowy dla przeprowadzanej symulacji.

SCHEMAT IDEOWY SIECI NISKOPARAMETROWEJ ZASILANEJ Z KOTŁOWNI KONTENEROWEJ WYPOSAŻONEJ W KOTŁY SPALAJĄCE BIOMASĘ.

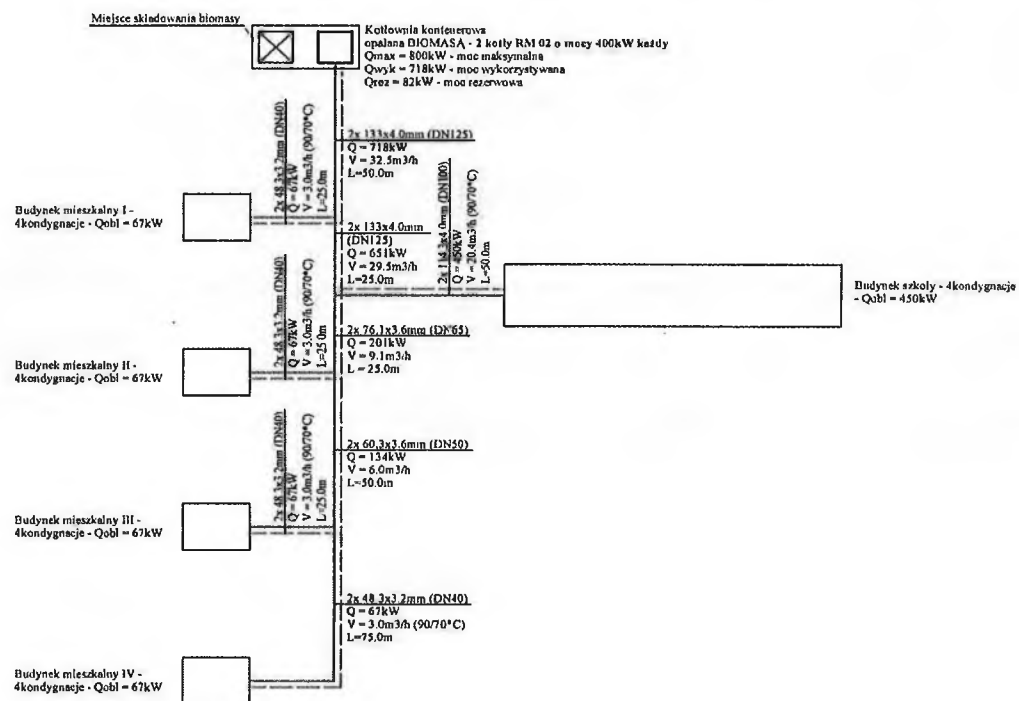

Rysunek 2. Schemat ideowy sieci niskoparametrowej.
Opracowanie: ECO-TERMICA Sp. z o.o.

**SCHEMAT OBLICZENIOWY SIECI NISKOPARAMETROWEJ
ZASILANEJ Z KOTŁOWNI KONTENEROWEJ WYPOSAŻONEJ W KOTŁY SPALAJĄCE BIOMASĘ.**

Rysunek 3. Schemat ideowy sieci niskoparametrowej.
Opracowanie: ECO-TERMICA Sp. z o.o.

Zapotrzebowanie na moc wynosi ok. 718 kW (4x67 kW dla budynków mieszkalnych i 450 kW dla budynku szkolnego). Przyjmując moc rezerwową na poziomie ok. 10% moc maksymalna kotłowni musi wynieść ok. 800 kW, dlatego w przedstawionym przykładzie wykorzystano dwa kotły RM 02 EKOPAL, każdy o mocy maksymalnej 400 kW. Kocioł RM 02 waży 5600 kg i ogrzewa kubaturę 8000 m³. Jednorazowy załadunek słomy wynosi 1 balot Ø 125 - 170 cm lub ok. 30 balotów 80x40x40 cm. Zbiornik akumulacyjny dla kotła o takiej mocy musi mieć co najmniej 15 000 litrów pojemności.

Tabela 1. Szacunkowe koszty wykonania sieci zasilanej z kotła opalanego biomasa.

Lp.	Wyszczególnienie robót	j.m.	Ilość	Cena	Wartość
A	PRZYŁĄCZE SIECI ZASILAJĄCEJ 4 BUDYNKI MIESZKALNE ORAZ BUDYNEK SZKOLNY				
1	Sieć preizolowana 2x133x4,0 mm (DN125 mm)	mb	150	310,00	46 500,00
2	Sieć preizolowana 2x114,3x4,0 mm (DN100 mm)	mb	100	259,00	25 900,00
3	Sieć preizolowana 2x76,1x3,6 mm (DN65 mm)	mb	50	196,00	9 800,00
4	Sieć preizolowana 2x60,3x3,6 mm (DN50 mm)	mb	100	165,00	16 500,00
5	Sieć preizolowana 2x48,3x3,2 mm (DN40 mm)	mb	300	159,00	47 700,00
B	INSTALACJA KOTŁOWNI				
1	Kotłownia hangarowa opalana biomasa 2 kotły RM 02 o mocy 400kW każdy Q _{max} = 800 kW - moc maksymalna Q _{wyk} = 718 kW - moc wykorzystywana Q _{rez} = 82 kW - moc rezerwowa Zbiornik akumulacyjny o poj. 30.000 dm ³ Zbiornik wyrównawczy	całość z 2 kottami	1	366 025,00	366 025,00
2	Komin	kpl	2	34 000,00	68 000,00
3	Pompa obiegowa w kotłowni wysok. podnoszenia 10m s.w. Q=32,5 m ³ /h wraz z armaturą	szt	1	27 500,00	27 500,00
4	Zawór odcinający kotłownicowy dn 100 mm Zawór zwrotny dn 100 mm Zawór mieszający 3-drogowy Czujnik temperatury Rurociąg wraz z izolacją	kpl	1	19 276,00	19 276,00
C	WĘZŁY BUDYNKOWE DLA 4 BUDYNKÓW MIESZKALNYCH 4-KONDYGNACYJNYCH				
1	Zasobnik Vitocell 100L V=500 dm ³ -1 szt. Wymiennik Vitotrans 222 do 80 kW Rozdzielacz Pompa obiegowa c.o. Zawór 3-drogowy mieszający na c.o. Pompa obiegowa c.w.u. - strona pierwotna Pompa obiegowa c.w.u. - strona wtórna Zawór 2-drogowy regulacyjny c.w.u. Czujnik temperatury Zawór odcinający dn 40 mm Zawór zwrotny dn 40 mm Rurociąg z izolacją	szt	4	33 296,00	133 184,00

D	WĘZEL BUDYNKOWY DLA BUDYNKU SZKOLNEGO 4-KONDYGNACYJNEGO				
1	Zasobnik Vitocell 100L V=750 dm ³ - 2 szt. Wymiennik Vitotrans 222 do 120 kW Rozdzielacz Pompa obiegowa c.o. Zawór 3-drogowy mieszający na c.o. Pompa obiegowa c.w.u. - strona pierwotna Pompa obiegowa c.w.u. - strona wtórna Zawór 2-drogowy regulacyjny c.w.u. Czujnik temperatury Zawór odcinający dn 40 mm Zawór zwrotny dn 40 mm Rurociąg z izolacją	całość	1	50 220,00	50 220,00
OGÓŁEM SZACUNKOWA WARTOŚĆ ROBOT NETTO					810 605,00

Zródło: Informacje handlowe ECO-TERMICA Sp. z o.o.

Inwestycja polega na przeprowadzeniu szeregu prac planistycznych i budowlanych, których efektem jest uruchomienie pracy kotłowni na biomase i dostarczanie ciepła do budynków np. użyteczności publicznej lub administracji samorządowej. Wartość prac budowlanych została oszacowana na ok. 810 tys. PLN netto. Należy zwrócić uwagę, iż przedstawiony projekt jest ujęciem modelowym oderwanym od konkretnej lokalizacji. W praktyce wielce prawdopodobne jest, że inwestycja będzie uwzględniać przeprowadzenie sieci ciepłowniczej przez drogi, chodniki, czy prywatne posesje. Spowoduje to wzrost kosztów inwestycji ze względu na dodatkowe koszty odbiorów i uzgodnień. Wliczając również koszt dokumentacji przygotowawczej i projektowej koszt inwestycji szacowany jest na ok. 990 tys. PLN.

Najprostszym i najistotniejszym efektem ekonomicznym liczonym z tej inwestycji powinna być różnica w koszcie zużytego paliwa. Jeżeli dotychczas każdy budynek był zasilany własnym źródłem na konwencjonalne paliwa np. węgiel kamienny to po realizacji inwestycji spalanie np. słomy spowoduje zmniejszenie kosztów eksploatacji proporcjonalnie względem różnicy w cenie jednostki energii.

Po realizacji projektu sieć dostarczać będzie w okresie październik-kwiecień ciepło w ilości 5619 GJ, a w sezonie letnim na ciepłą wodę użytkową przeznaczone będzie kolejne 710 GJ. Łączne roczne zużycie energii 6329 GJ, przy średnim obciążeniu instalacji na poziomie 309,7 kW.

Poniżej w tabelach przedstawiono różnice w obecnych cenach jednostkowych energii w zależności od surowca oraz korzyści związane z wymianą źródła energii w takiej skali jak przedstawiony projekt.

Tabela 2. Koszt jednostkowy energii w zależności od rodzaju paliwa

Paliwo	Cena za 1 Mg [PLN]	Wartość opałowa 1 Mg [GJ]	Cena za 1 GJ [PLN]
Gaz płynny	2350	46	51,09
Olej opałowy	1910	42	45,48
Węgiel kamienny	750	27	27,78
Miał węglowy	550	24	22,92
Drewno	200	12	16,67
Słoma	130	10	13,00

Tabela 3. Prosta stopa zwrotu z instalacji na słomę względem innych paliw

Różnica słomy względem	Różnica w cenie jednostkowej [PLN]	Różnica roczna kosztów [PLN]	Prosta stopa zwrotu [lata]
gazu płynnego	38,09	241052,35	4,15
oleju opałowego	32,48	205541,81	4,87
węgla kamiennego	14,78	93528,56	10,69
miału węglowego	9,92	62762,58	15,93
drewna	3,67	23206,33	43,09

Prosta stopa zwrotu w przypadku wcześniejszego zużywania paliw ciężkich wynosi mniej niż 5 lat. Należy zwrócić szczególną uwagę, iż przedstawiliśmy jedynie różnice w cenie jednostkowej energii w paliwie. Rozpatrując różne modele biznesowe dla wskazanej inwestycji, w szczególności uwzględniając jej proekologiczny (preferencyjny) charakter, stopa zwrotu będzie jeszcze krótsza.

Jednym z najistotniejszych problemów dla jednostki samorządu terytorialnego w realizacji takiej instalacji jest brak dostępnych kompleksowych rozwiązań zapewniających terminowość realizacji, zminimalizowanie ryzyka związanego z wartością robót budowlanych, dostarczeniem technologii, zapewnieniem stabilności surowca, itd. itp.

Dlatego w ramach Dolnośląskiego Klastra Eko-energetycznego EEI - Energia, Ekologia, Innowacje oferujemy kompleksowe rozwiązania w zakresie ciepłownictwa opartego na biomasie. Zapewniamy realizację inwestycji wraz z sieciami

Lokalne rozwiązania w ciepłownictwie oparte na biomasie

Piotr Chrobak

ciepłowniczymi „pod klucz” oraz prawno-organizacyjne rozwiązania w zakresie długoterminowej logistyki dostaw surowca.

Tabela 4. Kompleksowe rozwiązania w ciepłownictwie w ramach Dolnośląskiego Klastra EEI – Energia, Ekologia, Innowacje

SYGMA Sp. z o.o.	
A) doradztwo przy planowaniu energetycznym, strategii aktywizacji gmin, uzyskaniu koncesji i zezwoleń; B) przygotowanie aplikacji (wnioski, biznes plany, studia wykonalności) po zewnętrzne źródła finansowania (środki unijne, pożyczki i kredyty preferencyjne/komercyjne); C) prowadzenie procedury inwestycyjnej do wydania pozwolenia na budowę; D) nadzór inwestorski nad budową;	
www.sygma.pl	
ECO-TERMICA Sp. z o.o.	MetalERG S.J.
A) projekty kompleksowych lokalnych rozwiązań opartych na biomasie B) roboty wykonawcze w zakresie źródeł ciepła i sieci ciepłowniczych; C) terminowa realizacja robót; D) zarządzanie ryzykiem na etapie budowy;	A) dostawca innowacyjnych kotłów ekologicznych; B) źródła zasilane słomą, drewnem, zrębkami, trocinami, papierem i inną biomasą; C) rozpiętość mocy od 40 do 700 kW na jeden kocioł;
www.eco-termica.pl	www.metalerg.pl
CEDRES	
A) organizacja seminariów, sympozjów i konferencji dot. odnawialnych źródeł energii; B) pozyskiwanie partnerów i inwestorów krajowych/zagranicznych; C) promocja ekoenergii i innowacji;	
www.cedres.pl	

Zapraszamy do współpracy

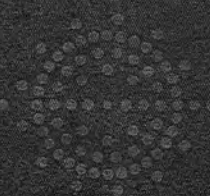
Źródła:

1. „Charakterystyka rynku ciepła 2008r.”, Urząd Regulacji Energetyki, Warszawa 2009, <http://www.ure.gov.pl>
2. Chrobak P., „Zadania gminy w sferze energetyki”, Wrocław 2009,
3. Chrobak P., Pielich M., Sygit M., „Szacowanie kosztów transportu biomasy”, Konferencja II Forum Ekologiczne „Odnawialne Źródła Energii - szanse i bariery rozwoju”, Wyd. SYGMA, Węgliniec 2008, s. 39-41
4. „Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze 2000”, Fundacja „Krzyżowa”, Wrocław 2000
5. Krzyżowski J., „Szwedzkie przykłady rozwiązań w energetyce rozproszonej na przykładzie gmin Enköping i Kölbeck”, Eko Terra Consulting, Västerås 2004, <http://szimin.ovh.org/pliki/kottlv/10k.pdf>
6. Dragan J., „Biomasa z upraw celowych jako gwarancja stabilnej pracy kotła”. „Sorgo, proso różgowe, kukurydza transgeniczna.”, DSV Poznań III 2009, <http://www.cire.pl/pdf.php?plik=/pliki/2/Biomasazuprawcelowych.pdf>

**Zagospodarowanie odpadów
elektrycznych i elektrotechnicznych**

**XI Dolnośląskie Forum
Samorządu Terytorialnego**
Kudowa Zdrój, 25 marca 2010 roku

**KGHM
ECOREN**

Misja i strategia

Spółka KGHM Ecoren S.A. działa w obszarze szeroko pojętych przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie obciążeń ponoszonych przez środowisko naturalne, a wynikających z działalności gospodarczej człowieka. Zapewniamy zrównoważony rozwój człowieka i jego otoczenia, koncentrując się na wzroście wartości spółki.

Nasze produkty znajdują zastosowanie w budownictwie drogowym, przemyśle motoryzacyjnym i lotniczym. Dzięki temu ludzie mogą przemieszczać się szybciej, bezpieczniej i dalej.

**KGHM
ECOREN**

Co nas wyróżnia

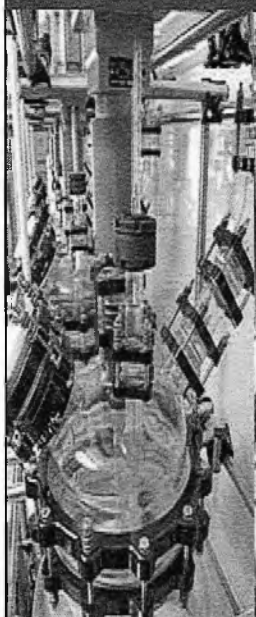
Przynależność do grupy kapitałowej KGHM Polska Miedź S.A. gwarantuje Ecorenowi stabilne zaplecze finansowe i wieloletnie doświadczenie technologiczne tego miedziowego potentata.

Zatrudnienie: 245 pracowników

Kapitał zakładowy: 213 321 912,15 zł

**KGHM
ECOREN**

Ecoren – kroki milowe

wrzesień 2005 - połączenie Dolnośląskiej Spółki Inwestycyjnej i KGHM Metale

2006 - opracowanie nowej strategii nastawionej na odzysk metali i zagospodarowywanie odpadów przemysłowych

grudzień 2006 – zmiana nazwy i logo spółki, pojawia się KGHM Ecoren

wrzesień 2007 – otwarcie Oddziału Hydrometalurgii

grudzień 2007 - podpisanie umowy z Rolls-Royce

październik 2008 – podpisanie umowy z Johnson Matthey

2010r. – otwarcie Oddziału Przetwarzania Elektroodpadów w Rynarcicach

**KGHM
ECOREN**

Oddziały Spółki

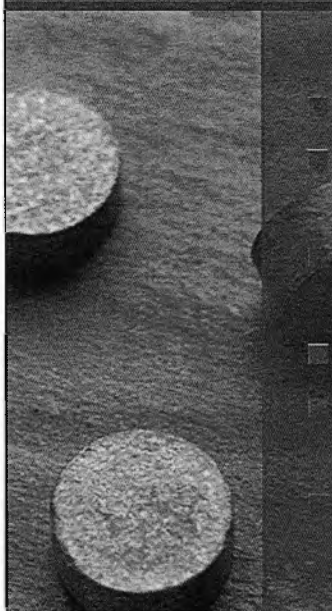
Oddziały KGHM Ecoren S.A.

- Oddział Hydrometalurgii,
- Oddział Produkcji Kruszyw,
- Oddział Odzysku Surowców.
- Oddział Przetwarzania Elektroodpadów
- Oddział Galwanotechniki

KGHM
ECOREN

Nasze produkty i usługi

- Ren (odzysk z kwasów odpadowych)
- Kruszywa drogowe (odzysk z odpadów hutniczych)
- Żużel granulowany (odzysk z odpadów hutniczych)
- Miedź i srebro (odzysk z odpadów)
- Usługi galwanotechniczne (zautomatyzowana oczyszczalnia ścieków)
- Przetwarzanie elektroodpadów (zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny)

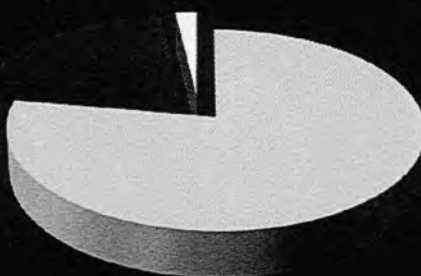
KGHM
ECOREN

Jesteśmy Eko - Rentowni.

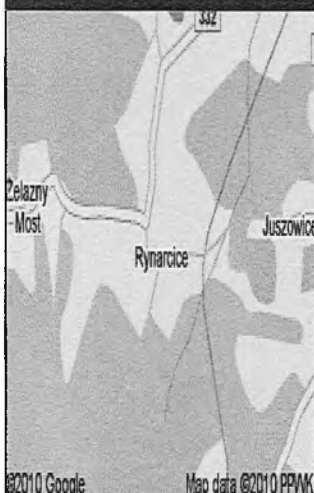
KGHM Ecoren S.A. uzyskuje niemal 78% przychodów ze sprzedaży wyrobów z przetwarzania odpadów.

Struktura sprzedaży w 2009 roku

**KGHM
ECOREN**

Budowa zakładu i organizacja Oddziału Przetwarzania Elektroodpadów

2008: pomysł przeróbki drobnego sprzętu RTV i AGD

2009: prace projektowe i realizacja budowy zakładu

wstępny rozruch technologiczny linii produkcyjnej szkolenia pracowników

prace nad siecią pozyskiwania ZSEiE

rozpoczęcie działalności – marzec 2010

12 tys. ton rocznie - planowana wydajność instalacji

**KGHM
ECOREN**

Takie były początki...

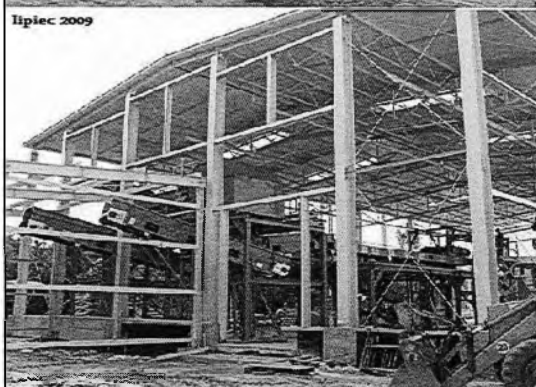
Maj 2009

Czerwiec 2009

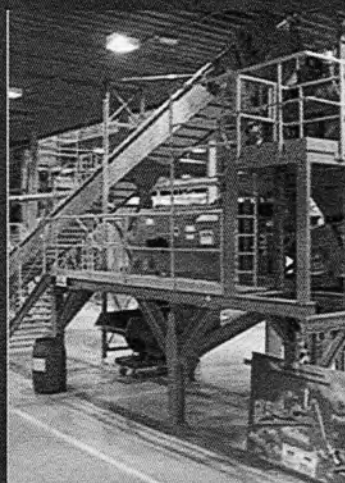
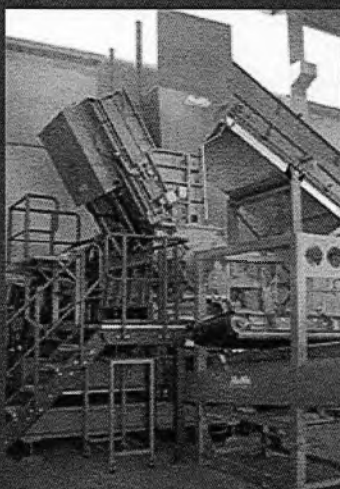
lipiec 2009

sierpień 2009

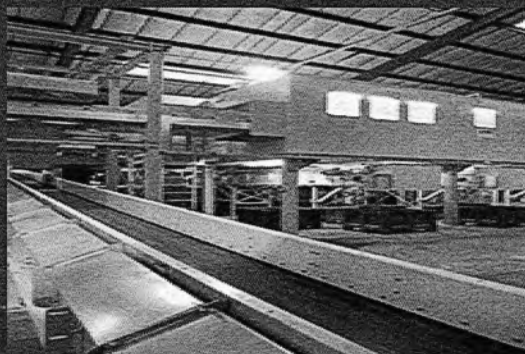
Instalacja do przetwarzania złomu elektrycznego i elektronicznego

KGHM
ECOREN

W pełni zautomatyzowana linia

Taśmy prowadzące częściowo zdemontowany sprzęt

KGHM
ECOREN

Surowce wtórne

Dzięki procesowi przetwarzania powstają surowce w postaci metali żelaznych, nieżelaznych, tworzyw

Otrzymujemy dokładnie oddzielone frakcje.

Baterie i akumulatory pozostają nienaruszone co pozwala na bezproblemowo wysortowanie

Oddzielone silniki elektryczne, płytki elektroniczne itp. nadają się bezpośrednio do sprzedaży.

Tworzywa jak i kable pozostają w większych kawałkach i ułatwiają wysortowanie.

KGHM
ECOREN

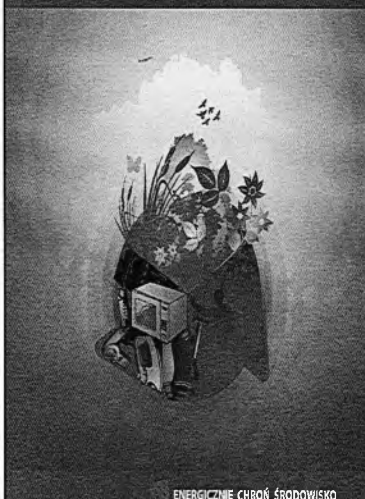
My mamy MOC!

Moc przerobowa instalacji to
od 2 do 15 ton na godzinę.

KGHM
ECOREN

Działania prospołeczne i ekologiczne

ENERGICZNIE CHROŃ ŚRODOWISKO

Akcja

„Energicznie chroń środowisko”

- uruchomienie społecznych zbiórek elektroodpadów
- wrzesień 2009 - pierwsze zbiórki w Lubinie i Głogowie
- działania edukacyjne, współpraca ze szkołami (trwa konkurs dla lubińskich szkół, który został rozstrzygnięty w lutym 2010 roku)
- strona internetowa akcji
- efekt: 25 ton elektroodpadów
- uruchomienie kolejnych zbiórek – wiosna 2010 roku

KGHM
ECOREN

Zagospodarowanie odpadów elektrycznych i elektrotechnicznych

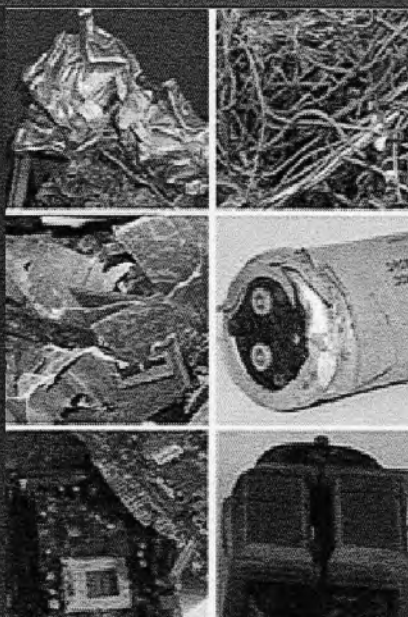
Piotr Maryński

Tak zbieramy elektroodpady

Odzyskany asortyment

Frakcja żelazna
Stal nierdzewna
Tworzywa sztuczne
Baterie i kondensatory
Transformatory
Płytki elektroniczne
Aluminium
Płytki elektroniczne
Kable

KGHM
ECOREN

Propozycja współpracy

- **Konceptcja I** – selektywna zbiórka elektroodpadów organizowana przez partnerskie jednostki samorządu terytorialnego.
- **Konceptcja II** – udział KGHM Ecoren S.A. w organizowaniu patronackich punktów selektywnej zbiórki.
- **Konceptcja III** - organizacja i zbudowanie systemu zbiórek mobilnych elektroodpadów.
- **Konceptcja IV** - stworzenie i realizacja programu 3-sektorowej współpracy w zakresie gospodarki elektroodpadami

**KGHM
ECOREN**

KGHM Ecoren

**Dziękujemy za uwagę.
Aneta Gonera i Robert Chlebicki**

**Oddział Przetwarzania Elektroodpadów
59 – 305 Rudna**

Rynarcice 38

telefon: 076 72 43 131,132,133

www.ecoren.pl

**PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY**

**KGHM
ECOREN**

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

**24-26 marca 2010r.
Kudowa Zdrój**

**20 lat Samorządu
Dolnośląskiego**

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Gmina Kudowa Zdrój liczy 10 400 mieszkańców.

W związku z uzdrowiskowo – turystycznym charakterem miasta oraz brakiem uciążliwych dla środowiska gałęzi przemysłu, powstają tu głównie odpady komunalne oraz w niewielkim stopniu z produkcji rolnej.

System gromadzenia odpadów stałych polega na zbiórce śmieci do pojemników (110 l, 1100 l.) rozstawionych w gospodarstwach domowych, osiedlach mieszkaniowych i obiektach użyteczności publicznej.

Odpady odbierane są raz w tygodniu i wywożone na miejskie wysypisko odpadów komunalnych.

Jednostką zajmującą się odbiorem i transportem odpadów komunalnych jest zakład budżetowy Gminy – Miejskie Zakłady Użyteczności Publicznej w Kudowie Zdroju.

Zorganizowanym wywozem odpadów zmieszanych objętych jest 100 % mieszkańców .

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W 1997 r. Gmina Kudowa Zdrój wprowadziła system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych i prowadzi go skutecznie do dnia dzisiejszego.

Celem wprowadzenia systemu było:

- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- wykorzystanie surowców wtórnych,
- zmniejszenie ilości odpadów na składowisku,
- wprowadzenie działań ekologicznych na terenie miasta tj. przyzwyczajanie mieszkańców do bardziej racjonalnego i zarazem mniej uciążliwego dla środowiska systemu usuwania odpadów.

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Na terenie miasta ustawiono 509 pojemników o poj. 240 l. do gromadzenia makulatury, szkła, plastiku i puszek aluminiowych.

Od roku 2002 wprowadzono system workowy w pensjonatach, hotelach, sanatoriach.

Celem zwiększenia ilości odzyskiwanych surowców wprowadzono w 2003 roku także wtórną segregację na składowisku odpadów.

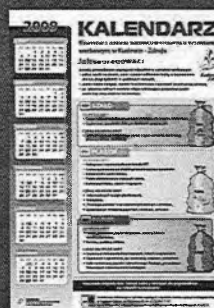

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Kolejnym etapem uzyskania lepszych wyników w systemie segregacji było wprowadzenie systemu workowego w zabudowie jednorodzinnej.

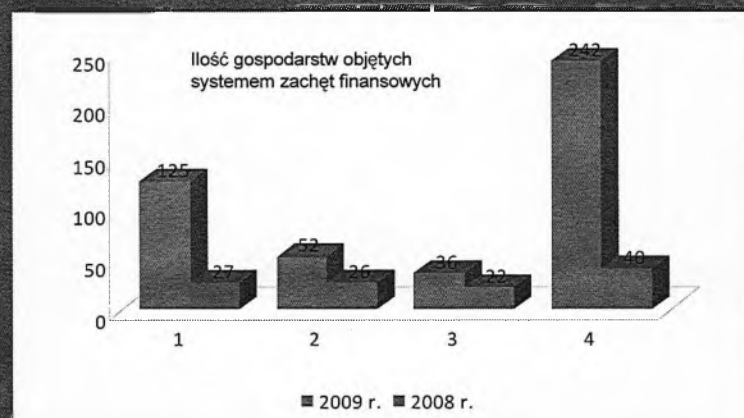
W lipcu 2008 r. w jednym z obrębów miasta wprowadzony został pilotazowy system segregacji odpadów. Mieszkańcy objęci systemem otrzymali komplet kolorowych worków przeznaczonych do segregacji, komplet kodów kreskowych, kalendarz odbioru surowców oraz zostali poinstruowani o zasadach zbiórki odpadów. Główną motywacją dla mieszkańców było wprowadzenie zachęt finansowych.

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

System zachęt finansowych przedstawia się następująco:

- 10 % zniżki otrzymał mieszkaniec, który zebrał powyżej 1 do 2 worków surowców wtórnych w ciągu pół roku,
- 20 % zniżki otrzymał mieszkaniec, który zebrał powyżej 2 do 3 worków surowców wtórnych w ciągu pół roku,
- 25 % zniżki otrzymał mieszkaniec, który zebrał powyżej 3 worków surowców wtórnych w ciągu pół roku.

Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska

Czesław Kręcichwost

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Uzyskanie tak dobrych wyników w ilości wysegregowanych odpadów zaskutkowało objęciem tym systemem wszystkich domów jednorodzinnych na terenie miasta.

Powodzenie i efekty systemu segregacji odpadów w dużej mierze zależą od szeroko prowadzonej edukacji ekologicznej w Gminie.

W ramach edukacji wśród dzieci z kudowskich szkół i przedszkoli przeprowadzane są warsztaty ekologiczne oraz organizowane są zabawy i konkursy na:

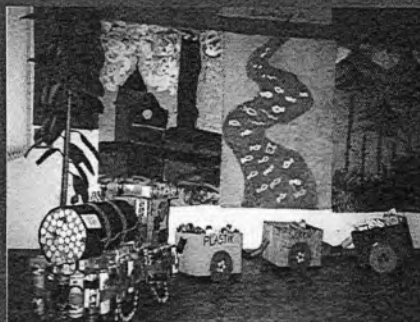
- Bajkę ekologiczną
- Plakat, fotografię
- Prace przestrzenne
- Hasło antyśmieciowe
- Album ekologiczny
- Stronę internetową itp.

DOLNOŚLĄSKIE
FORUM SAMORZĄDU
TERYTORYALNEGO

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

DOLNOŚLĄSKIE
FORUM SAMORZĄDU
TERYTORYALNEGO

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Każdego roku w ramach edukacji organizowany jest konkurs na zbiórkę surowców wtórnych (makulatura, PET, puszki aluminiowe, baterie akumulatorowe) wśród dzieci z kudowskich szkół i przedszkoli, który cieszy się ogromnym zainteresowaniem. Nagrody dofinansowane są dodatkowo ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

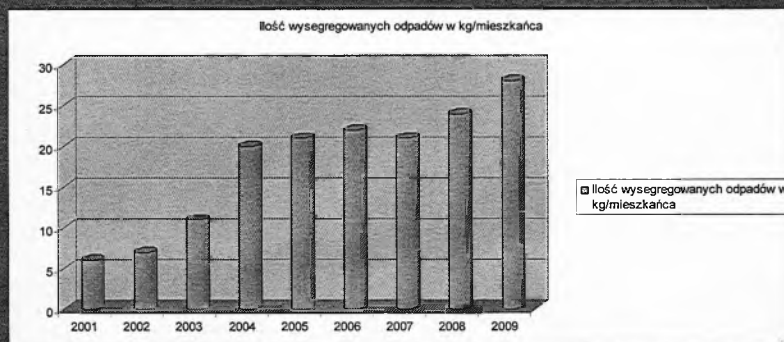
Jednocześnie prowadzone są aktywne działania informacyjne wśród wszystkich mieszkańców i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą:

- Wykonuje się i rozpowszechnia ulotki oraz kalendarze informacyjne,
- Opracowane stronę ekologiczną Kudowy Zdroju (www.eko.kudowa.pl),
- Dystrybuuje się gadżety ekologiczne (torby, kubki)

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Programy edukacyjne i informacyjne prowadzone są regularnie, wymagają wiele pracy i zdecydowanej dyscypliny ale dają bardzo duże efekty:

W przeliczeniu na jednego mieszkańca Gminy Kudowa Zdrój w 2008 r. odzyskano 24,93 kg na mieszkańca – średnia dla województwa dolnośląskiego to 7,16 kg co plasuje Gminę na 6 pozycji wśród najlepszych gmin prowadzących selektywną zbiórkę.

W 2009 r. odzyskano 28,88 kg/mieszkańca.

Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska

Czesław Kręcichwost

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W chwili obecnej Gmina stanęła przed koniecznością zmiany systemu gospodarki odpadami w związku z zamknięciem gminnego składowiska odpadów z dniem **31 grudnia 2009 r.**

Ponieważ od 1 stycznia 2010 r. odpady z terenu gminy są wywożone na wysypisko oddalone o ok. 50 km, podjęto działania w celu maksymalnego ograniczenia ilości wywożonych odpadów zmieszanych oraz doposażenia służb komunalnych w sprzęt techniczny.

Z uwagi na znaczny koszt całego przedsięwzięcia podjęto działania zmierzające do uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej.

Wynikiem tych działań jest wspólna realizacja z czeskim partnerem – Miastem Nachod – zadania pn.: „Segregacja odpadów komunalnych w Mieście Europejskim Kudowa Zdrój – Nachod”.

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W ramach projektu zakupiono:

- samochód do zwózki odpadów zmieszanych o DMC 18 000 kg,
- samochód do zwózki odpadów wysegregowanych o DMC 3 500kg,
- 150 szt. pojemników o pojemności 1 100 l. do odpadów wysegregowanych,
- 150 szt. pojemników o pojemności 1 100 l. do odpadów zmieszanych,
- 40 000 szt. worków plastikowych do odpadów segregowanych,
- 3 000 szt. toreb ekologicznych,
- 20 000 szt. woreczków na psie odchody,
- 10 000 szt. ulotek informacyjnych,
- 1 000 szt. kalendarzy ekologicznych,
- sprzęt komputerowy, kody kreskowe i czytniki
- nagrody dla zwycięzców konkursów ekologicznych.

Zagospodarowanie odpadów w gminach Dolnego Śląska

Czesław Kręcichwost

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

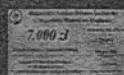
Proekologiczne działania Gminy zostały niejednokrotnie docenione w regionalnych i ogólnopolskich konkursach:

Nagroda za działania na rzecz ochrony środowiska w I edycji Wielkiego Konkursu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pt. „Nasza Gmina w Europie” dla Miasta Kudowa Zdrój w dziedzinie ogólnej w wysokości 400 000 złotych - listopad 2003 rok.

Nominacja gminy Kudowa Zdrój do finału w konkursie „Przyjaźni Środowisku” pod Patronatem Honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego w kategorii GMINA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU – listopad 2003 rok.

Wyróżnienie w 2006r oraz nagrodę finansową w wysokości 7 000 zł w VII edycji konkursu o puchar recyklingu w kategorii „Złota Bela Makulatury”. Organizatorem konkursu był miesięcznik „Przegląd Komunalny”

XI DOLNOŚLĄSKIE FORUM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Wyróżnienie w 2006r oraz nagrodę finansową w wysokości 7 000 zł w VII edycji konkursu o puchar recyklingu w kategorii „Złota Bela Makulatury”. Organizatorem konkursu był miesięcznik „Przegląd Komunalny”

Nagroda za zajęcie I miejsca w roku 2008, w konkursie ogłoszonym przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego oraz Fundację Zielona Akcja na „Najciekawsze gminne strony internetowe poświęcone odpadom”

Dyplom uznania za zajęcie VI miejsca w roku 2009, w konkursie ogłoszonym przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego oraz Fundację Zielona Akcja „Na najlepiej segregującą gminę” na Dolnym Śląsku.

Dziękuję za uwagę

Urząd Miasta Kudowa Zdrój
ul. Zdrojowa 24
57-350 Kudowa Zdrój
tel. 074 8621 717
www.kudowa.pl

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

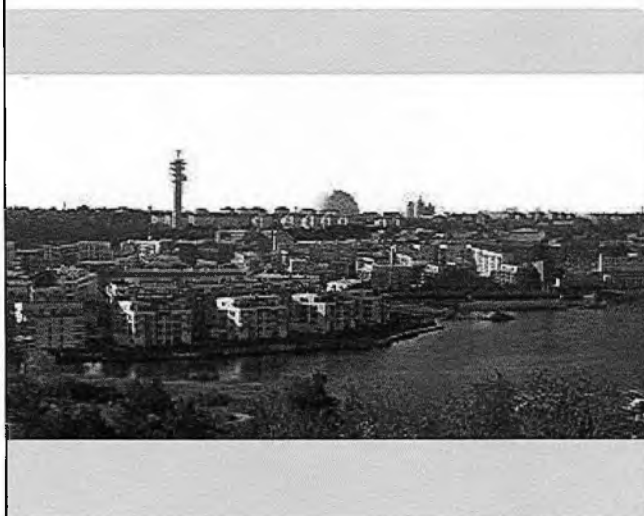
Odpady komunalne jako źródło energii

Kudowa Zdrój, 24-26 marzec 2010 roku

1 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Sztokholm - Zarządzanie odpadami i energia z odpadów produkowana przez Fortum

800.000 mieszkańców w Sztokholmie
i 1,8 mln mieszkańców w regionie

398.000 domów i mieszkań

275.000 kontenerów
85.000 punktów zbiórki odpadów

235.000 ton odpadów domowych
z miasta Sztokholm (każdy mieszkaniec
produkuje ~600 kg odpadów rocznie,
z czego ~300 kg odpadów
przeznaczonych jest do spalarni)

700.000 ton odpadów komunalnych
i przemysłowych jest zużywane przez
Fortum do produkcji energii ciepłej
i elektrycznej.

2 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

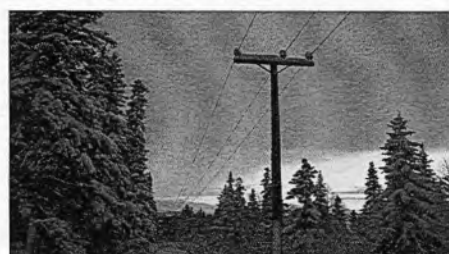

Odpady komunalne jako źródła energii

Zbigniew Chmielewski

Fortum – wiodący partner energetyczny

- Działa w 11 krajach, głównie na obszarze krajów nordyckich, nadbałtyckich, Rosji oraz Polski
- Zatrudnia ok. 11.500 pracowników
- Produkuje energię elektryczną dla 1,2 mln klientów
- 1,6 mln odbiorców korzysta z usług koncernu w zakresie dystrybucji energii elektrycznej
- Zarządza systemami ciepłowniczymi w 90 miastach w ośmiu krajach
- To drugi, co do wielkości, producent energii w krajach nordyckich.

3 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

 Fortum

Zaangażowanie Fortum w zrównoważony rozwój

- Rozwijanie czystych technologii węglowych
- Promowanie energii z odnawialnych źródeł
- Wydajne korzystanie z zasobów
- Ograniczanie negatywnego wpływu na lokalne środowisko naturalne

Podstawowe
zadanie Fortum:

Nasza energia
poprawia jakość życia
obecnym i przyszłym
pokoleń

4 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

 Fortum

Zrównoważony rozwój - lokalnie...

- Rzeki Oulujoki
 - Fortum uczestniczy w działaniach na rzecz poprawy warunków hodowlanych i połowu migrujących ryb w systemie rzeczny Oulujoki.
- Rzeki Klarälven i Gullspång
 - W Szwecji i Finlandii Fortum bierze udział w projektach mających na celu poprawę siedlisk zagrożonych gatunków ryb żyjących w rzekach Gullspång i Klarälven oraz w jeziorze Sommen.
- Fortum w Polsce
 - W Polsce budujemy elektrociepłownię w Częstochowie, która będzie współspalać 250.000 ton biomasy rocznie oraz uczestniczymy w projektach rewitalizacji Wrocławia.

5 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Nasze wysiłki są globalnie doceniane

Fortum :

- jest jedyną nordycką spółką energetyczną notowaną na indeksie DJS World i indeksie STOXX.
- Według Storebrand jest najbardziej odpowiedzialną spółką energetyczną na świecie.
- jest zdobywcą tytułu „Best in Class” przyznawanego przez organizację Carbon Disclosure Project za swoje zaangażowanie w ograniczanie zmian klimatycznych.

**Dow Jones
Sustainability Indexes**
Member 2008/09

BEST IN CLASS
environmental and
social performance
STOREBRAND SRI

CARBON DISCLOSURE PROJECT

6 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

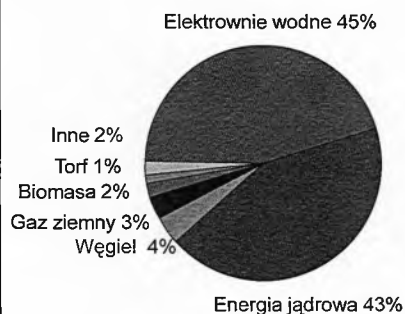

Odpady komunalne jako źródła energii

Zbigniew Chmielewski

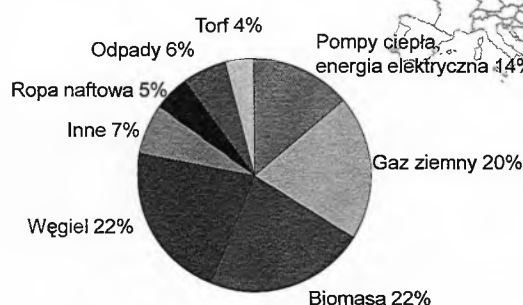
Produkcja Fortum w Europie, 2009

Produkcja energii elektrycznej

Razem 49,3 TWh
(Moc produkcyjna 11.155 MW)

Produkcja energii ciepłej

Razem 23,2 TWh
(Moc produkcyjna 10.534 MW)

7 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Program inwestycyjny Fortum kraje nordyckie, Polska, kraje bałtyckie

- Olkiluoto 3, Finlandia, elektrownia jądrowa
- Szwecja, elektrownia jądrowa
- Suomenoja, Finlandia (elektrociepłownia gazowa)
- Järvenpää, Finlandia (elektrociepłownia opalana biomasa)
- Brista, Szwecja (elektrociepłownia opalana odpadami)
- Modernizacja istniejących elektrowni wodnych
- Farmy wiatrowe, Szwecja
- Częstochowa, Polska (elektrociepłownia opalana węglem/biomasa)
- Tartu, Estonia (elektrociepłownia opalana biomasa/torfem)
- Pärnu, Estonia (elektrociepłownia opalana biomasa/torfem)
- Kłajpeda, Litwa (spalarnia odpadów komunalnych WtE CHP)

Moc produkcyjna ~1,200 MW
~80% wolne od emisji CO₂

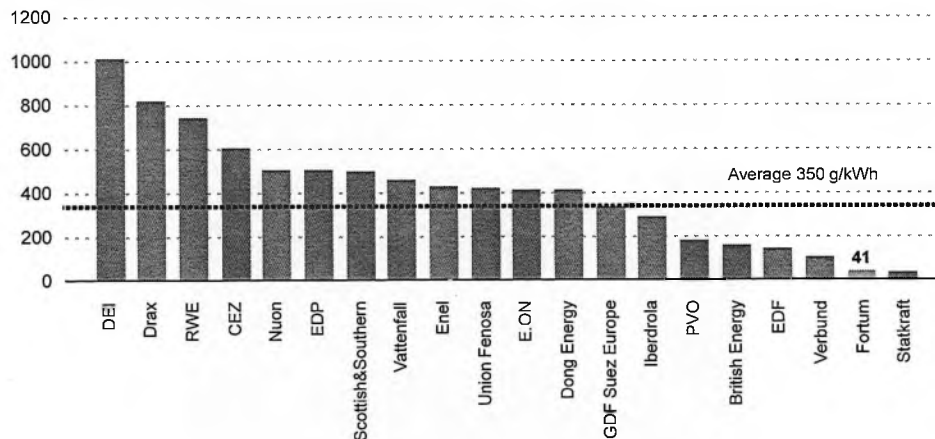
8 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Emisja CO₂ Fortum jedną z najniższych wśród koncernów energetycznych

g CO₂/kWh electricity, 2008

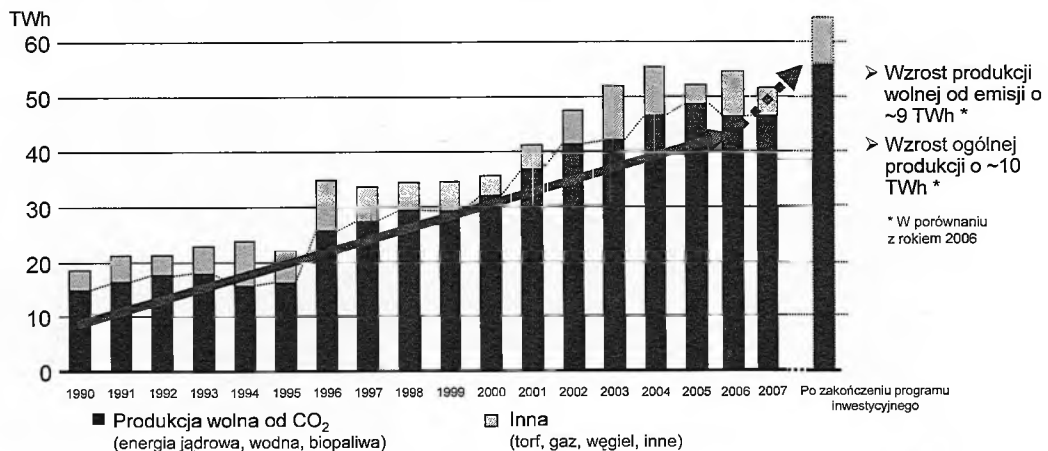

9 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Stale rosnąca ilość energii produkowanej bez emisji CO₂

Produkcja energii Fortum w krajach nordyckich

10 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Odpady komunalne jako źródła energii

Zbigniew Chmielewski

Badania i Rozwój w Fortum – w kierunku czystej przyszłości

11 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Działalność badawczo-rozwojowa

- Samochód z napędem elektrycznym
- Wychwytywanie dwutlenku węgla
- Wykorzystanie energii fal morskich
- Wykorzystanie odpadów przemysłu drzewnego do produkcji energii

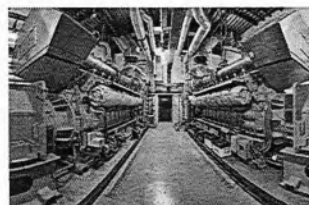
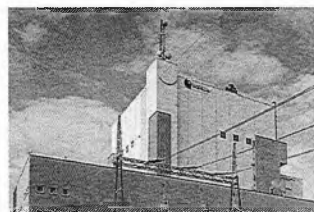
12 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Energia z odpadów jednym z elementów strategii Fortum w Polsce

1. **Produkcja energii w kogeneracji połączonej z miejską siecią ciepłowniczą**
 - Biopaliwa preferowanym paliwem podstawowym
2. **Ciepło z odpadów częścią produkcji w kogeneracji (CHP)**
 - Zastosowanie odpadów komunalnych i przemysłowych jako paliw

13 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Termiczne przekształcanie odpadów w elektrociepłowniach Fortum

Ponad 35 lat doświadczeń w używaniu odpadów jako paliw w produkcji energii.

Korzyści dla miast to np.

- Zmniejszenie ilości składowanych odpadów w proporcji 1/10
- Przyjazne rozwiązania dla środowiska naturalnego
- Wykorzystanie paliw lokalnych, niskie koszty transportu
- Dodatkowe wpływy za paliwo (gate fee)
- Niższe koszty segregacji i przekształcania odpadów

Wymogi prawne / Dyrektywa składowiskowa UE

Dotacje UE do termicznego przekształcania odpadów

Termiczne przekształcanie odpadów jako ekonomiczna i przyjazna dla środowiska alternatywa dla składowania odpadów.

14 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Odpady komunalne jako źródła energii

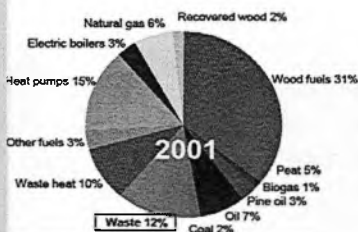
Zbigniew Chmielewski

System energetyczny w Szwecji

Zmiany struktury zużycia paliw w systemach ciepłowniczych miast w Szwecji

Systemy ciepłownicze dostawa ciepła 27 TWh

Systemy ciepłownicze dostawa ciepła 46 TWh

Systemy ciepłownicze dostawa ciepła ~ 48 TWh

- Sukcesywne odchodzenie od energii z olejów opałowych do energii odnawialnej i do energii z odpadów
- Znaczący udział i stały wzrost ilości spalanych odpadów komunalnych
- Czyż może zabraknąć odpadów komunalnych w przyszłości?

15

Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Miasto Sztokholm Zbiórka odpadów komunalnych

W Sztokholmie 5 firm zbiera i segreguje odpady komunalne, dodatkowo 2 firmy zajmują się zbiórką kontenerową odpadów i 1 firma która przewozi odpady w systemie podciśnieniowym.

Miasto posiada 75 własnych śmieciarek, w tym 32 śmieciarki z silnikami na biopaliwa.

16

Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

Högdalen elektrociepłownia na paliwa z odpadów

Ilość spalanych odpadów – łącznie 700.000 ton/rok, w tym:

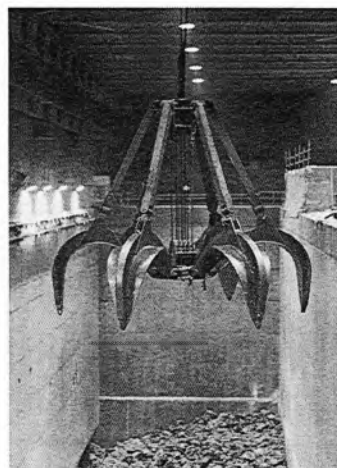
- Odpady komunalne 500.000 ton/rok
- Odpady przemysłowe 200.000 ton/rok

Produkcja energii łącznie 2.200 GWh, w tym:

- 1.750 GWh Energii ciepłej,
- 450 GWh Energii elektrycznej.

Każdego dnia przyjeżdża 200 pełnych śmieciarek i do jednego, dużego bunkra zrzuca odpady z całej okolicy.

Technologia, jak w większości tego typu obiektów na świecie oparta jest na dwóch blokach, z których jeden składa się z czterech kotłów rusztowych na odpady zmieszane o łącznej mocy 171 MW, i drugi blok z kotłem fluidalnym na odpady przemysłowe o mocy 92 MW. Kotły te zasilają układ dwóch turbin parowych służących do produkcji energii elektrycznej.

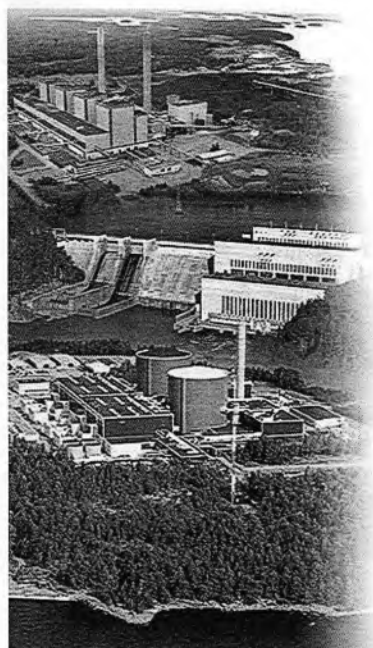
17

Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

 Fortum

Dziękuję za uwagę

Zapraszamy do obejrzenia filmu o elektrociepłowni Fortum w Högdalen (Sztokholm), gdzie odpady wykorzystywane są jako paliwo.

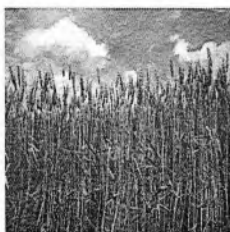

18 Fortum Power and Heat Polska, marzec 2010

 Fortum

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Magdalena Borgosz-Koczwara
Kazimierz Herlender

ROLA I ZADANIA DOLNOŚLĄSKIEGO KLASTRA ENERGII ODNAWIALNEJ (DKEO)

1. WPROWADZENIE

Globalizacja ma istotny wpływ na rozwój przemysłów i regionów oraz ich konkurencyjność. Zmusza to twórców polityki regionalnej do analizy strategii oraz podejmowania nowych działań. Jednym z nich jest tworzenie procesów budowania inicjatyw klastrowych, które przyczyniają się do rozwoju innowacyjności regionu i do wzmocnienia regionalnej konkurencyjności.

Inicjatywy klastrowe ułatwiają i przyspieszają innowacje oraz prowadzą je do dojrzałości rynkowej, zapewniając tym samym, w perspektywie długoterminowej, ekonomiczny sukces zaangażowanych przedsiębiorstw. Stanowią one skuteczne narzędzie koncentracji zasobów i finansowania, osiągania decydujących płaszczyzn oraz gwarancję upowszechniania nauki i wiedzy, które są czynnikami wzmacniającymi zarówno regiony, jak i gospodarkę.

Obecnie regiony oraz przedsiębiorstwa regionalne stoją w obliczu wyzwań tworzonych przez globalny rynek. Konkurencyjność regionu nie jest określana przez pojedyncze przedsiębiorstwa, ale coraz bardziej przez działania innowacyjne całych przemysłów i branż. Z tego powodu regionalna konkurencyjność stała się centralnym tematem polityki gospodarczej i technologicznej Unii Europejskiej oraz jej państw członkowskich.

Ponadto warto zwrócić uwagę na takie zjawiska jak: gwałtownie rosnące zainteresowanie inwestorów energią wiatrową, coraz większe zainteresowanie inwestowaniem w segmencie technologii w rolnictwie energetycznym, zainteresowanie zagranicznych inwestorów – potężnych koncernów – budową wielkich bloków energetycznych w Polsce. Wszystkie wymienione działania i zjawiska pokazują, że nie ma powodu bać się o brak inwestorów ale trzeba im zapewnić stabilne środowisko rynkowe i regulacyjne. Z kolei sprawa możliwości wypełnienia przez Polskę celów obligatoryjnych unijnego Pakietu energetycznego 3 x 20 pokazuje niezwykle ważną wagę otwarcia na niezależne badania. Jednym z elementów Pakietu energetycznego jest wzrost udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) do 20%, drugim jest obniżenie wykorzystania energii pierwotnej o 20%, a trzecim redukcja emisji gazów cieplarnianych o 20%.

Właściwym sposobem osiągnięcia tych celów polityki unijnej jak i krajowej jest rozwój inicjatyw klastrowych. Perspektywa potencjalnych korzyści płynących z inicjatyw klastrowych dla przedsiębiorstw oraz regionów zachęca rządy oraz innych publicznych partnerów do wdrażania polityki promowania klastrów.

Bazując na ww. celach polityki unijnej i krajowej oraz na przeprowadzonej analizie technicznej, gospodarczej i ekonomicznej regionu podjęto działania zmierzające do powołania Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej.

2. POWOŁANIE DOLNOŚLĄSKIEGO KLASTRA ENERGII ODNAWIALNEJ

W dniu 3 marca 2008 roku w Świdnicy został założony Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej (DKEO; www.dkeo.pl), jako dobrowolne porozumienie jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych, przedsiębiorstw, jednostek badawczo-rozwojowych oraz organizacji i instytucji wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii propagujących idee poszanowania energii działających na terenie Dolnego Śląska.

Klaster jest otwarty dla wszystkich samorządów terytorialnych i ich jednostek organizacyjnych, przedsiębiorstw, zespołów badawczych, wdrożeniowych i innych, działających w obszarach tematycznych klastra oraz zainteresowanych współpracą w ramach klastra.

Praca merytoryczna DKEO prowadzona jest w ramach sześciu sieci tematycznych. Przedmiotem działań klastra są następujące obszary tematyczne:

- odnawialne źródła energii.
- ochrona środowiska naturalnego.
- racjonalna gospodarka energetyczna.
- finansowanie przedsięwzięć z zakresu energii odnawialnej.

Członkowie DKEO mają obowiązek aktywnie uczestniczyć w przygotowaniu i realizacji projektów badawczych i wdrożeniowych oraz edukacyjnych. Ponadto członkowie DKEO wzajemnie się wspierają, a unikają wzajemnej konkurencji i dublowania zadań.

Doświadczenia innych [1] pokazują, że inicjatywa klastrowa powinna obejmować przynajmniej 30-50 członków (przedsiębiorstw i innych uczestników), w celu osiągnięcia masy krytycznej. Dlatego tak ważny jest wybór sektora reprezentowanego przez klaster. Wybrany sektor odnawialnych źródeł energii jest sektorem rozwijającym się, wspieranym przez polityki unijne i stanowiącym w przyszłości znaczny element gospodarki i bezpieczeństwa energetycznego kraju i regionu.

Siłą DKEO jest zaangażowanie w jego tworzenie, realizację i zarządzanie czterech różnych podmiotów, które wzajemnie się uzupełniają i stanowią swoistą siłę napędową klastra. Inicjatywa założenia DKEO rodziła się przez lata. Katalizatorem powołania klastra do życia był projekt CEPRIN – *Centrum Promowania Innowacyjnych Rozwiązań w Energetyce*, który umożliwił stworzenie mocnej sieci powiązań pomiędzy różnymi podmiotami. Po jego zakończeniu pojawiła się silna presja społeczna na kontynuowanie tej działalności.

Bazując na doświadczeniach w tworzeniu klastrów w Europie [1] na rysunku 1 przedstawiono fazy rozwoju inicjatywy klastrowej. By móc istnieć i rozwijać się, inicjatywa klastrowa wymaga struktury ideologicznej. Klaster DKEO jest obecnie w fazie rozwijania powiązań strategicznych i jednocześnie pracuje nad zdefiniowaniem strategii i wizji klastra.

Rys.1. Fazy rozwoju inicjatywy klastrowej

Definicja i korelacja z innymi politykami, a w szczególności implementacja strategii regionalnej, musi zostać jasno zdefiniowane w strategii klastra.

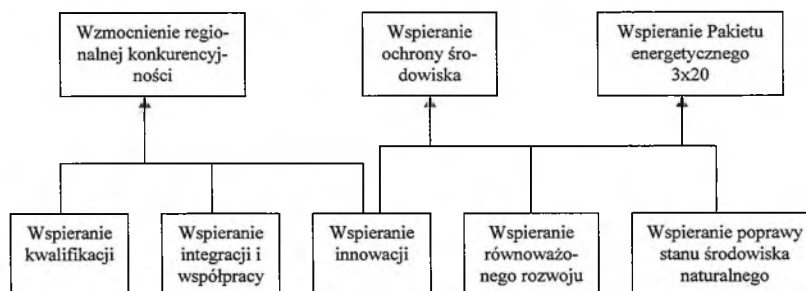
3. CELE I ZADANIA KLASTRA

Inicjatywa klastrowa, aby mogła skutecznie działać musi mieć dobrze zdefiniowane cele. Cele te wynikają bezpośrednio z polityki unijnej z Pakietu energetycznego 3 x 20, jak również z polityki krajowej i regionalnej. Inicjatywa ta wpisuje się w Regionalną Strategię Innowacji. Pomimo dużej zbieżności w programach regionalnych i krajowych dostrzeżono lukę we wspieraniu inicjatyw eko-energetycznych w naszym regionie. Chcąc tę lukę zapisać zaproponowano realizację wyszczególnionych poniżej celów.

Głównymi celami działalności DKEO jest po pierwsze wzmacnianie regionalnej – dolnośląskiej konkurencyjności, po drugie wspieranie ochrony środowiska, a po trzecie wspieranie Pakietu energetycznego 3x20. Powyższe cele będą realizowane poprzez następujące zadania:

- wspieranie poprawy stanu środowiska naturalnego,
- wspieranie integracji i współpracy,
- wspieranie kwalifikacji,
- wspieranie innowacji,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju.

Rys.2. Cele i zadania Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej

Ponieważ niektóre zadania służą jednocześnie realizacji dwóch celów, dlatego na rysunku 2 przedstawiono powiązania pomiędzy celami i poszczególnymi zadaniami. Należy zatrzymać się chwilę na opisie wybranych zadań i przypisanych do nich działań. Pod hasłem wspieranie kwalifikacji kryje się edukacja (członków sieci jak i innych podmiotów z regionu) w zakresie ochrony środowiska, racjonalnej gospodarki energią, odnawialnych źródeł energii. Edukacja obejmuje różnego rodzaju szkolenia, warsztaty, seminaria i spotkania robocze jak również publikację biuletynu i materiałów szkoleniowych. Kolejne zadanie obejmuje wspieranie integracji i współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, ośrodkami naukowo-badawczymi i badawczo-rozwojowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, jednostkami edukacyjnymi oraz instytucjami i organizacjami wspierającymi rozwój energii odnawialnej oraz propagującymi ideę poszanowania energii na terenie Dolnego Śląska. Z racji tego, że innowacje są bardzo szerokim pojęciem, zawężono ich obszar do innowacji w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz poszanowania energii, tworzonych bądź wdrażanych na Dolnym Śląsku. Kolejne dwa zadania są ze sobą powiązane i obejmują wspieranie rozwoju i stosowania odnawialnych źródeł energii, racjonalnego gospodarowania energią (oszczędzania energii) oraz energooszczędnych technologii w regionie. Innym kluczowym działaniem w ramach tych zadań jest szeroko rozumiana promocja ww. rozwiązań.

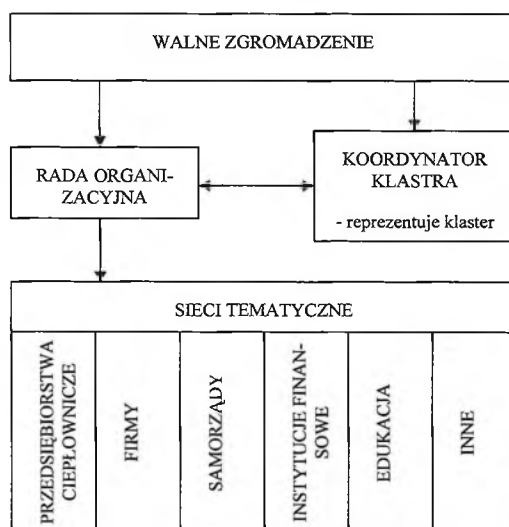
4. ORGANIZACJA KLASTRA

Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej

DKEO jest dobrowolnym porozumieniem różnych podmiotów i nie posiada osobowości prawnej. Toteż zachodzi konieczność sformalizowania wewnętrznych zależności pomiędzy członkami klastra. Zaproponowano strukturę, przedstawioną na rysunku 3, w której można wyróżnić następujące organy:

- Walne Zgromadzenie,
- Radę Organizacyjną,
- Koordynatora
- Sieci Tematyczne.

Rys.3. Schemat – struktura organizacyjna DKEO

Walne Zgromadzenie, w skład którego wchodzi każdy uprawniony członek klastra, dokonuje zmian w Statucie DKEO, wybiera Koordynatora i Radę Organizacyjną, przyjmuje roczne sprawozdania Rady Organizacyjnej i udziela jej absolutorium, dokonuje oceny działań Sieci Tematycznych, ustala plan działań klastra na kolejny rok. Rada Organizacyjna składa się z wybranych członków klastra, którzy odpowiadają za realizację zadań wyznaczonych przez Walne Zgromadzenie. Każdy członek reprezentuje jedną z sześciu sieci tematycznych:

- Przedsiębiorstwa ciepłownicze – przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją i dostarczaniem ciepła, które prowadzą działania związane z OZE, ochroną środowiska naturalnego i racjonalną gospodarką energetyczną.
- Firmy - przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją, instalacją i dostarczaniem urządzeń związanych z OZE, ochroną środowiska naturalnego i racjonalną gospodarką energetyczną.
- Samorządy – jednostki samorządu terytorialnego, urzędy miast i gmin, urząd marszałkowski i urząd wojewódzki.
- Instytucje finansowe – banki, Fundusze Ochrony Środowiska i inne instytucje finansujące przedsięwzięcia związane z OZE, ochroną środowiska naturalnego i racjonalną gospodarką energetyczną.

- Edukacja – ośrodki badawczo rozwojowe, jednostki edukacyjne, szkoły średnie i wyższe, firmy szkoleniowe.
- Inne - fundacje, stowarzyszenia, izby, i inne jednostki non-profit, które wspierają rozwój OZE, ochronę środowiska naturalnego i racjonalną gospodarkę energetyczną.

Funkcja reprezentowania klastra została powierzona Koordynatorowi, który użycza swojej osobowości prawnej do reprezentowania członków DKEO wobec osób trzecich w zakresie działalności klastra, bez prawa do zaciągania zobowiązań majątkowych.

Tak sformalizowana struktura może działać i podejmować wspólne inicjatywy. Wspólnymi przedsięwzięciami DKEO są działania wyszczególnione w zatwierdzonym przez Walne Zgromadzenie długoterminowym planie działania klastra, a w szczególności: prowadzenie wspólnych prac badawczych, wdrożeniowych i instalacyjnych, organizacja konferencji, seminariów i warsztatów edukacyjnych, prowadzenie bazy danych dotyczącej branży energii odnawialnej, wydawanie materiałów informacyjnych DKEO.

5. PODSUMOWANIE

Inicjatywy klastrowe pomagają regionom w zarządzaniu swoim rozwojem gospodarczym, naukowym i ekonomicznym. Zachęca to również społeczności do ponownego skupienia swoich wysiłków na istniejących sektorach gospodarki. Dodatkowo warto zauważyć, że silne krajowe inicjatywy klastrowe pomagają regionowi w przyciągnięciu zagranicznych inwestycji. A także jako wiodąca platforma dla swoich gałęzi przemysłu, klastry mogą przyciągać kluczowych partnerów krajowych i międzynarodowych.

Zaprezentowane zadania DKEO, a mianowicie: wspieranie poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zrównoważonego rozwoju, wspieranie integracji, współpracy, kwalifikacji oraz innowacji, przyczynią się do wzrostu konkurencyjności regionu, do osiągnięcia założeń polityki 3x20 w regionie oraz do wzmocnienia ochrony środowiska.

Wartością dodaną klastra będzie opracowanie i uaktualnianie bazy danych dotyczącej branży energii odnawialnej, poczynając od firm produkujących OZE poprzez ośrodki naukowo-badawcze zajmujące się badaniem danej technologii czy instalacji oraz poprzez firmy wdrażające instalacje OZE po zakończone i działające (bądź nie) inwestycje na terenie Dolnego Śląska.

Podsumowując niniejszy referat należy podkreślić, że klaster to źródło innowacyjności dla regionalnej gospodarki i katalizator rozwoju konkurencyjności regionu.

LITERATURA

- [1] Projekt Interreg IIIC WEST – CLOE – Cluster linked over Europe: Europejska sieć doskonałości na rzecz zarządzania, współpracy i promocji klastrów. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
- [2] Popczyk J.: Stabilizacja bezpieczeństwa energetycznego Polski w okresie 2008-2020 za pomocą zasobów własnych, mechanizmów rynkowych (ekonomiki) i innowacyjnych technologii. Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki, marzec 2008.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Czysta energia

W ciągu ostatnich 30 lat zużycie energii wzrosło 2,5-krotnie. Światowa Rada Energetyki szacuje, że w najbliższych latach zużycie to wzrośnie o kolejne 50%, co może – przy takim stopniu zużycia energii – stać się powodem wyczerpania zasobów ropy naftowej i gazu oraz poważnego kryzysu energetycznego w najbliższych latach. Technologie produkcji energii w oparciu o paliwa kopalne polegają na wykorzystaniu procesu spalania. Wiąże się to z wytwarzaniem wielu szkodliwych produktów ubocznych, którymi są przede wszystkim tlenki azotu i tlenki siarki, a w przypadku paliw stałych – dodatkowo pyły i popioły.

Powstającym w wyniku procesu spalania gazem chemicznie obojętnym jest dwutlenek węgla. Gaz ten był w atmosferze, odkąd istnieje życie na Ziemi. Jest produktem przemiany materii u ludzi i zwierząt oraz podstawowym budulcem ziemskiej flory, asymilowanym w procesie fotosyntezy. Jest tym samym dla świata roślin, czym dla zwierząt i ludzi tlen, zatem w atmosferze musi istnieć. Jednak w ostatnich latach – poprzez działalność człowieka – równowaga pomiędzy produkcją dwutlenku węgla a asymilowaniem go przez świat roślin została wyraźnie zachwiana. Energetyka produkuje coraz więcej dwutlenku węgla, a drzew i roślin do jego wchłaniania jest na Ziemi coraz mniej.

W chwili obecnej przed energetyką światową stoją więc dwa główne zadania. Po pierwsze – pomnożenie ilości produkowanej energii ze względu na bardzo dynamiczny przyrost ludności Ziemi oraz ze względu na konieczność wyrównania dysproporcji cywilizacyjnych pomiędzy krajami najbogatszymi i najuboższymi. Po drugie – zastąpienie technologii energetycznych opartych na spalaniu innymi, ponieważ wyczerpują się zasoby kopalnych surowców energetycznych, które można spalać, a równocześnie – podstawowy produkt spalania, którym jest dwutlenek węgla, stanowi realne zagrożenie dla równowagi ekologicznej na Ziemi.

Alternatywą w tej sytuacji jest wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii, które – na dzień dzisiejszy – są ekologicznie najbezpieczniejsze oraz są powszechnie akceptowalnym społecznie kierunkiem rozwoju energetyki. Podstawowym „surowcem” energetycznym dla źródeł odnawialnych jest Słońce – „surowca” tego nie zabraknie jeszcze przez około pięć miliardów lat. Można mieć również nadzieję, że oparcie energetyki światowej w głównej mierze na energii Słońca przyczyni się do umocnienia pokoju światowego. Energia ta jest bowiem rozłożona na Ziemi bardziej równomiernie niż kopalne surowce energetyczne.

Zatem aktualnie, przy obecnym stanie wiedzy i możliwościach technologicznych, jedyną szansą na rozwiązanie problemu wytwarzania coraz większej ilości energii bez stwarzania poważnego zagrożenia naruszenia równowagi ekologicznej Ziemi jest wykorzystanie w energetyce odnawialnych źródeł energii.

W energetyce światowej wiek XIX był epoką węgla i pary wodnej. Z kolei wiek XX okazał się epoką ropy naftowej i gazu. Zapowiada się, że XXI wiek będzie epoką energii niekonwencjonalnej, tym bardziej, że ostatnie lata to okres rozwoju działań na rzecz energetyki na bazie odnawialnych źródeł energii.

Działaniom tym sprzyja również Unia Europejska, która postawiła wszystkim swoim członkom bardzo ambitne cele w polityce energetycznej do 2020 roku. Hasło unijne „3x20%” określa osiągnięcie następujących celów: 20% redukcji emisji gazów szklarniowych w stosunku do poziomu z 1990 roku, 20% zmniejszenia zużycia energii opartej na procesach spalania, zwiększenie do 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii UE do końca roku 2020.

Perspektywy wyczerpania się zasobów paliw kopalnych oraz obawy o stan środowiska naturalnego człowieka znacznie zwiększyły zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii już w latach dziewięćdziesiątych. Od 1990 roku ilość energii wytwarzanej z energii promieniowania słonecznego wzrosła ponad dwukrotnie, a z energii wiatru – czterokrotnie. Technologie odnawialnych źródeł energii rozwinęły się już do takiego stopnia, że mogą konkurować z konwencjonalnymi systemami energetycznymi. Odnawialne źródła energii są źródłami lokalnymi, toteż mogą zwiększyć

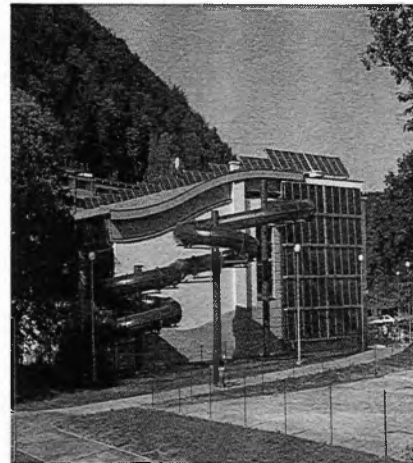
poziom bezpieczeństwa energetycznego - zmniejszając eksport paliw kopalnych, stworzyć nowe miejsca pracy, szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach, promować rozwój regionalny.

Energia odnawialna - biała energia - stała się modnym hasłem również w Polsce. Dyrektywa unijna dotycząca zwiększenia udziału energii z odnawialnych źródeł energii nałożyła na Polskę obowiązek osiągnięcia 15-sto procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku. Stąd - coraz popularniejsze w naszym kraju stają się wszelkiego rodzaju spotkania, seminaria, targi poświęcone tematyce odnawialnych źródeł energii.

Także Dolny Śląsk coraz żywiej kieruje swoje zainteresowania w tym kierunku. Takie hasła, jak: „Dolny Śląsk - energetycznie odnawialny”, „Dolny Śląsk 2020 - czysta energia, czyste środowisko” nie są sloganami - stanowią wyraźny dowód na coraz większe zainteresowanie się naszego społeczeństwa tematyką odnawialnych źródeł energii. W całym kraju powstają oddolnie różne grupy społeczne próbujące zainteresować swoją lokalną społeczność alternatywnymi rozwiązaniami dotyczącymi pozyskania energii. Ujawniają się przeróżne organizacje, które wspierają dobre pomysły i działania społeczne. Tworzone są inicjatywy pozarządowe jakimi są Stowarzyszenia. Bardziej znanymi już w kraju tego typu grupami są Stowarzyszenie Gmin Przyjaznych Energii Odnawialnej w Zgorzelcu czy też podobne Stowarzyszenie utworzone w Gdańsku. Celem tych Stowarzyszeń jest wspieranie inicjatyw popularyzujących i promujących produkcję i wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych z zachowaniem równowagi ekologicznej i przestrzeganiem zasad współżycia społecznego poprzez m.in.: opiniowanie i promowanie inicjatyw prawnych i gospodarczych związanych z pozyskaniem i produkcją energii w oparciu o wykorzystanie siły wiatru, energii wody, słońca, biomasy i gazu.

We Wrocławiu powstała również inna organizacja pozarządowa jakim jest Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, które działa w obiektach Centrum Promocji Gospodarczej „Budexpo” (ul. Krzemieniecka 60A). Stowarzyszenie to utworzyło w swojej siedzibie punkt zajmujący się tematyką energii odnawialnej, aktualnie głównie - instalacjami solarnymi (tel. 071/357 55 60, biuro@budexpo.pl).

Instalacje solarne są aktualnie najpopularniejszymi i najłatwiejszymi urządzeniami służącymi do zamiany energii słonecznej w ciepło. Są jednocześnie najtańszymi urządzeniami pozwalającymi na wykorzystanie energii słońca w warunkach domowych. Instalacje takie znajdują zastosowanie zarówno w gospodarstwach domowych jak i w hotelach, pensjonatach, ośrodkach wypoczynkowych, ośrodkach użyteczności publicznej, basenach kąpielowych, a także w rolnictwie i zakładach produkcyjnych. Służą m.in. do uzyskiwania ciepłej wody użytkowej, ogrzewania basenów, klimatyzacji, stosuje się je do celów suszarniczych, wspomaganie instalacji centralnego ogrzewania itp.

Warto jest zainwestować w solarną instalację grzewczą, ponieważ - odpowiednio dobrane i wykonane instalacje solarne pozwalają zaoszczędzić rocznie ok. 65% energii potrzebnej do uzyskania ciepłej wody użytkowej oraz ok. 30 % na ogrzanie budynku. Sezonowo instalacja pozwala zaoszczędzić do 80% energii potrzebnej do ogrzania ciepłej wody użytkowej lub wody w basenie. W rezultacie poważnie ogranicza wysokość rachunków za ciepłą wodę i ogrzewanie.

Koszt wykonania takiej instalacji w typowym domku jednorodzinnym, w zależności od ilości ciepłej wody użytkowej, uwarunkowań montażowych oraz w zależności od zastosowanego typu kolektora słonecznego waha się w granicach od 10.000 zł.(netto) do 17.000 zł.(netto). W przypadku wsparcia instalacji C.O. przez kolektory słoneczne - okres amortyzacji instalacji wynosi ok. 4 - 6 lat i jest tym szybszy im większe jest zapotrzebowanie obiektu na ciepłą wodę użytkową. Ponadto czas użytkowania instalacji dla kolektorów płaskich to ok. 25 - 30 lat bez żadnych remontów.

Także instytucje bankowe włączyły się intensywnie do propagowania i rozwoju inwestycji związanych z wprowadzaniem urządzeń i inwestycji związanych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii. Zarówno jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, osoby fizyczne i prawne mogą ubiegać się o dofinansowanie budowy instalacji solarnej.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców należy zwracać się do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, natomiast osobom fizycznym i pozostałym osobom prawnym kredytów preferencyjnych udziela Bank Ochrony Środowiska z dopłatą do oprocentowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Przykładowe dofinansowania do instalacji indywidualnych zestawów kolektorowych mogą nawet osiągnąć 40% wartości inwestycji. Takie rozwiązania zastosowano już np.: w gminie Zgorzelec, gdzie dofinansowanie wyniosło nawet do 5.000 zł. do każdej instalacji.

Marek Kubiak
doradca ds. energii odnawialnej
(tel. 606 773 058); szeftu@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska,
ul. Krzemieniecka 60A ; 54-613 Wrocław
tel. 71/354 57 00
spds@dolnyslask.wroc.pl

Centrum Promocji Gospodarczej „Budexpo-Wrocław” Sp. z o.o.
ul. Krzemieniecka 60A ; 54-613 Wrocław
tel. 71/357 55 60
biuro@budexpo.wroc.pl

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Członkowie Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej

Lp.	Przedsiębiorstwo / Instytucja	Osoba reprezentująca	Kontakt		Adres
1.	Doradztwo Ekonomiczno-Finansowe Sp. z o.o.	Marcin Marszałek	695345808	marcin.marszalek@def.org.pl	58-100 Świdnica ul. Kolejowa 8
2.	Fundacja Centrum Innowacji i Rozwoju Energii Odnawialnych	Władysław Bobrowicz	691 708 352 71/ 723 40 90	wladyslawbobrowicz@cir.eo.pl kazimierz.herlender@pwr.wroc.pl Magda.Borgosz-Koczwar@pwr.wroc.pl	54-215 Wrocław ul. Bystrzycka 69C
3.	Miejski Zakład Energetyki Ciepłej w Świdnicy Sp. z o.o.	Ryszard Sobański	607145517	ryso@cfl.com.pl	58-100 Świdnica ul. Pogodna 1
4.	P.H.U. "PAULAN"	Andrzej Kwiatkowski	601 851 328 74/ 852 24 52	paulan@paulan.com.pl	58-100 Świdnica ul. Sikorskiego 66B
5.	Stowarzyszenie Polskich Energetyków	Józef Szambier	600 237 039 71/ 324 55 40	szambier@gazeta.pl	51-167 Wrocław, al. Poprzeczna 64/9
6.	ELEKTROTIM S.A.	Roman Wciórka	697 400 463 71/ 352 13 41	roman.wciorka@elektrotim.pl	54-156 Wrocław ul. Stargardzka 8
7.	Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Legnicy S.A.	Leszek Kuchciak	76/85 68 251	leszek.kuchciak@wpec.legnica.pl	59-220 Legnica ul. Poznańska 48
8.	ELKAS Edward Kaspura	Edward Kaspura	509 682 914 74/ 640 42 40	elkas@pro.onet.pl	58-100 Świdnica ul. Sikorskiego 6/2
9.	Przedsiębiorstwo Produkcyjne Podzespołów Elektronicznych "DOLAM" S.A.	Jan Zawisłański	71/ 343 02 58 71/ 342 58 59	directors@dolam.pl	50-425 Wrocław ul. Krakowska 64
10.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "POLITECH" Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej	Wojciech Trudziński	74/853 53 61 w.306 74/ 853 53 63	wojtekt@politech.com.pl	58-100 Świdnica ul. Budowlana 3
11.	SOLGAZ Sp. z o.o.	Mieczysław Kaczmarczyk	74/ 645 36 33	kaczmarczyk@solgaz.com.pl	58-200 Dzierżoniów ul. Zielona 2
12.	GEDEON Sp.j.	Mirosław Socha	502 323 142 74/ 831 43 40	m.socha@gedeon.com.pl	58-200 Dzierżoniów ul. Batalionów Chłopskich 7B
13.	Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Górze	Jerzy Birecki	605 693 336 65/ 544 21 55	jbirecki@zecgora.intertdsl.pl	56-200 Góra ul. Poznańska 23
14.	Powiatowe Centrum Kształcenia Praktycznego w Bielawie	Grzegorz Raganowicz	663 334 398 074/ 833 43 98	pckp@poczta.onet.pl	58-260 Bielawa ul. Żeromskiego 41a
15.	Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Spółka z o.o.	Jarosław Tatomir	602 508 158 74/ 645 07 88	cieplo@barl-bielawa.pl	58-260 Bielawa ul. Bankowa 5
16.	Zespół Szkół w Bielawie	Irenusz Rutowicz	74/ 833 45 67	zs-bielawa@wp.pl	58-260 Bielawa ul. Żeromskiego 41
17.	EOD Dorsystem energie odnawialne	Piotr Leszek	501 541 673 75/ 6412236	Piotrleszek@eod.pl	58-500 Jelenia Góra ul. Mickiewicza 22/3
18.	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Wałbrzychu	Franciszek Waśniowski	74/ 886 91 00	prezes@pecsa.pl	58-306 Wałbrzych ul. Ogrodowa 19
19.	Polski Klub Ekologiczny Okręg Dolnośląski	Aureliusz Mikłaszewski	71/ 347 14 44	klub@eko.wroc.pl	50-020 Wrocław ul. Piłsudskiego 74
20.	PV SYSTEMS	Marek Zielony	608482698	zielony@pvsystems.pl	59-220 Legnica ul. Armii Ludowej 22
21.	Centrum Promocji Gospodarczej "Budexpo - Wrocław" Sp. z o.o.	Ryszard Chruścicki	71/ 357 55 60 502 656 364	biuro@budexpo.wroc.pl	54-613 Wrocław ul. Krzemieniecka 60a
22.	Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska	Marek Kubiak	71/ 354 57 00 606773058	szeftu@poczta.onet.pl; spds@dolnyslask.wroc.pl	54-613 Wrocław ul. Krzemieniecka 60a
23.	Instytut Energoelektryki Politechniki Wrocławskiej	Waldemar Dołęga	71/ 320 34 65	waldemar.dolega@pwr.wroc.pl	50-370 Wrocław ul. Wyb. Wyspiańskiego 27
24.	Ośrodek Energetyki Odnawialnej i Innowacji	Kazimierz Herlender	609 165 038 71/ 320 44 01	kazimierz.herlender@pwr.wroc.pl	50-370 Wrocław ul. Wyb. Wyspiańskiego 27
25.	REBUD Sp. z o.o.	Maciej Żebrowski	601 768 366 68/ 387 38 62	zebrowski@rebud.pl	67-100 Nowa Sól ul. Mickiewicza 8

Członkowie Dolnośląskiego Klastra Energii Odnawialnej

26.	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Jeleniej Górze	Andrzej Łatuszek Łukasz Trześniewski	75/ 64 69 112 75/ 64 69 200	a.latuszek@pecig.pl l.trzesniewski@pecig.pl	58-500 Jelenia Góra ul. Karola Miarki 46
27.	GLOBAL	Michał Bartocha	71/ 725 52 37 790 440 428	michal.bartocha@global-online.pl	42-700 Lubliniec ul. Rusałki 13
28.	Osadkowski-Cebulski Sp. z o.o.	Tomasz Pawluk	76/ 850 61 49 694 481 498	t.pawluk@osadkowski-cebulski.pl	59-220 Legnica ul. Nasienna 6
29.	Centrum Wspierania Biznesu Oddział Terenowy Stowarzyszenia "Wolna Przedsiębiorczość"	Krzysztof Brzozowski	74/ 853 39 82	k.brzozowski@cwbp.org.pl	58-100 Świdnica Rynek 38
30.	FHU WIERT-INSTAL Andrzej Maćkowski	Andrzej Maćkowski	601 70 92 93	amackowski@op.pl	58-508 Jelenia Góra Komarno 30 D
31.	Fundacja na Rzecz Energii Ekologicznej ECONERGIA	Piotr Maryński	71/796 73 18	marynskip@econergia.org	53-023 Wrocław ul. Róży Wiatrów 6/9
32.	Fortum DZT Service Sp. z o.o.	Jolanta Sulawa	74/ 854 46 70 602 751 546	jsulawa@fortum.pl	58-160 Świebodzice ul. Wałbrzyska 7a
33.	Towarzystwo Budownictwa Społecznego "TBS" Sp. z o.o.	Marzena Makaś	74/ 744 26 14	inspektor@tbskg.com.pl	58-400 Kamienna Góra ul. Sienkiewicza 7
34.	Towarzystwo Budownictwa Społecznego "TBS" Sp. z o.o.	Mirosław Gałek	74/ 856 90 22	mg.swidnica@wp.pl	58-100 Świdnica ul. Budowlana 1a
35.	ZESPÓŁ Sp. z o.o.	Tadeusz Twirbut	608 478 323 T: (32) 700-98-27, F: (32) 209-59-09	zespol.office@gmail.com lmc.pl@wp.pl	40-172 Katowice ul. Grabowa 3
36.	AGRO-LEG Sp. z o.o.	Paweł Piotrowski Tadeusz Twirbut	608 478 323 76/ 857 53 48	agroleg@gmail.com lmc.pl@wp.pl	58-100 Świdnica ul. Rosochata 69
37.	POLTEGOR-INSTYTUT Instytut Górnictwa Odkrywkowego	Halina Tomaszewska	71/ 348 82 00	Halina.Tomaszewska@iqo.wroc.pl barbara.rogosz@iqo.wroc.pl	58-100 Świdnica ul. Rosochata 69
38.	REHAU Sp z o.o.	Ryszard Obłoz	61/ 849 84 00	Ryszard.Obloza@REHAU.com	62-081 Przeźmierowo ul. Poznańska 1A
39.	Pracowania Projektowa ARCHIPELAG Sp.j.	Hanna Krzyżosiak Marcin Krzyżosiak	71/ 798 38 00	mk@archipelag.pl	50-013 Wrocław ul. Czysta 2-4
40.	FarData Derela i Wspólnicy Sp.j.	Robert Konieczny	71/ 330 66 77	robert.konieczny@fardata.pl	30-702 Kraków ul. Lipowa 3
41.	Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa SIPH	Mariusz Hoszowski	74/ 853 50 09	siph@siph.pl	58-100 Świdnica ul. Rynek 1A
42.	PUHIP ŚFUP Servis sp. z o.o.	Bogdan Bawiec	74/ 649 91 01	b.bawiec@sfup-servis.pl	58-100 Świdnica ul. Kliczkowska 30
43.	Mostostal Dolny Śląsk Sp. z o.o.	Piotr Bawiec	71/ 361 27 54 509 725 110	p.bawiec@mostostal-ds.com	53-146 Wrocław ul. Raclawicka 2/4
44.	TAPP Technika Automatyzacji Procesów Produkcyjnych Zbigniew Stadnicki	Zbigniew Stadnicki	74/ 853 48 95 603 973063	zb.stadnicki@interia.pl	58-100 Świdnica ul. Jodłowa 19/2

P.H.U. „PAULAN” Andrzej Kwiatkowski - Świdnica
ul. Sikorskiego 66 B
58-100 Świdnica
Tel/fax 74 852-24-52
paulan@paulan.pl
www.paulan.pl

osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą

Głównym obszarem naszych zainteresowań są:

- pompy ciepła,
- instalacje solarne,
- turbokominki,
- zmiękczacze wody,
- przydomowe oczyszczalnie ścieków,
- systemy centralnego odkurzania,
- wentylacja i rekuperacja,
- energooszczędne oświetlenie użytkowe LED.

Jesteśmy firmą:

- wiarygodną, na poparcie czego przedkładamy szereg referencji od zadowolonych z naszych usług inwestorów,
- wszechstronną, realizującą szeroki wachlarz zamówień, poczynwszy od doradztwa techniczno-ekonomicznego, poprzez projektowanie a na wykonawstwie i serwisie kończąc,
- mobilną, mogącą realizować zadania na terenie całej Polski.

W zakresie zainteresowań firmy są wszelkie projekty związane z instalacjami sanitarnymi i grzewczymi poczynając od pojedynczych mieszkań i domów jednorodzinnych, poprzez takie obiekty jak pensjonaty, hotele, szkoły, ośrodki służby zdrowia aż po zakłady przemysłowe.

Firma PAULAN stale współpracuje m.in. z Powiatowym Centrum Kształcenia Praktycznego w Bielawie oraz z działającą w Zespole Szkół Zawodowych w Bielawie Szkołą Słoneczną gdzie młodzież zdobywa wiedzę o wykorzystaniu nie tylko energii słonecznej, ale i innych źródeł energii, jakimi m. in. są pompy ciepła, biomasa. Naukę mogą tam pobierać także uczniowie innych szkół, jak również pracownicy i pracodawcy firm specjalizujących się w tym zakresie.

Firma nasza zaangażowana jest również w stworzony przy Instytucie Automatyki Systemów Energetycznych Politechniki Wrocławskiej Projekt CEPRIN, który ma na celu stworzenie sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami sektora energetyki, ośrodkami badawczymi prowadzącymi prace z zakresu systemów energetycznych, dużymi odbiorcami energii, odbiorcami indywidualnymi i samorządami lokalnymi (gminy, powiaty), wytwórcami energii, zarówno dużymi jak i lokalnymi. Idea stworzenia takiego klastra została pośrednio zawarta w Strategii Energetycznej Dolnego Śląska opracowanej w 2002 r.

W ubiegłym roku firma PAULAN wspólnie z Fundacją Centrum Innowacji i Rozwoju Energii Odnawialnej oraz firmą Doradztwo Ekonomiczno-Finansowe Sp. z o.o. założyła Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej, którego celem są:

- * dążenie do poprawy stanu środowiska naturalnego Dolnego Śląska,
- * integracja przedsiębiorstw, ośrodków naukowo-badawczych i badawczo-rozwojowych, jednostek samorządu terytorialnego i instytucji czy organizacji wspierających rozwój energii odnawialnej i propagujących ideę poszanowania energii z terenu Dolnego Śląska,

Wykorzystanie energii odnawialnej w Wyższym Seminarium Duchownym w Świdnicy
Wyższe Seminarium Duchowne w Świdnicy, 58-100 Świdnica ul. Wojska Polskiego 2

Do czasu realizacji projektu całość potrzeb grzewczych oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej w Seminarium pokrywała kotłownia gazowa oparta o urządzenia firmy Viessmann. Kotłownia wyposażona była w kocioł typu Vitocell 100 o mocy 400 kW z którego zasilane były trzy obiegi grzewcze z mieszaczami (dwa grzejnikowe, jeden ogrzewania podłogowego) oraz układ przygotowania ciepłej wody użytkowej wyposażony w dwa pojemnościowe podgrzewacze ciepłej wody typu Vitocell 100 o pojemności 500dm³ każdy.

W istniejący układ kotłowni gazowej wbudowano pompę ciepła firmy Stiebel Eltron typu WPF 20 o mocy 22kW, która zapewnia ogrzewanie tej części budynku Seminarium w której wykonane jest ogrzewanie podłogowe (kaplica, aula, biblioteka – łączna powierzchnia ok. 420m²) oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej.

Wbudowana pompa ciepła WPF 20 zasila instalację ogrzewania podłogowego pośrednio przez bufor ciepła o pojemności 400dm³, z którego podgrzana woda przepływa szeregowo przez cztero i trzydrogowy zawór mieszający, z których ten ostatni sterowany jest z automatyki pompy ciepła typu WPMWII. Układ hydrauliczny pompy ciepła po stronie ogrzewania połączony z istniejącymi instalacjami poprzez czterodrogowy zawór mieszający zapewnia współpracę pompy ciepła z kotłem gazowym w układzie biwalentnym równoległym, tzn. w przypadku gdy temperatura uzyskiwana z pompy ciepła do zasilania instalacji ogrzewania podłogowego byłaby zbyt niska zawór czterodrogowy ma możliwość jej podniesienia poprzez podmieszanie cieplejszej wody z układu hydraulicznego kotła gazowego.

Ciepła woda przygotowywana w istniejących podgrzewaczach została spięta z pompą ciepła za pośrednictwem stacji wymiany ciepła WTS30.

Z uwagi na znaczący udział mocy do celów przygotowania ciepłej wody pompa ciepła pracuje w sezonie grzewczym tylko i wyłącznie dla potrzeb grzewczych ciepłą wodę podgrzewając jedynie w okresie letnim. Dolnym źródłem dla pompy ciepła jest płaski wymiennik spiralny wykonany z rury PE40 o łącznej długości 800mb. Wymiennik ten został ułożony na głębokości ok. 1,2m pod dnem przepływającej w pobliżu seminarium rzeki Witoszówka. Studnia zbiorcza dolnego źródła zlokalizowana na brzegu rzeki została połączona z kotłownią rurociągiem magistralnym z rury PE50 o długości 2 x 150mb. do zasilania instalacji.

Zrealizowana inwestycja poza oczywistymi korzyściami finansowymi powstającymi dzięki mniejszym kosztom ogrzewania ma ważniejszą dla inwestora funkcję. Jej realizacja bowiem jest sprawdzianem przed podjęciem decyzji o budowie pomp ciepła o większej mocy, które mogłyby zostać zainstalowane na tym obiekcie jak też innych dla których taka inwestycja okazałaby się uzasadniona.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Far Data Spółka z o.o. Spółka Komandytowa

ul. Lipowa 3
30-702 Kraków
tel.: +48 12 255 99 99
fax: +48 12 255 99 98
email: biuro@fardata.pl

Biuro Handlowe we Wrocławiu

ul. Okólna 2
50-422 Wrocław
tel.: +48 71 330 66 77
fax: +48 71 330 66 79
email: biuro.wroclaw@fardata.pl

www.fardata.pl

www.wiatromierze.pl

Far Data Spółka z o. o. Spółka Komandytowa powstała w 2005 roku z połączenia się trzech niezależnych podmiotów gospodarczych, które funkcjonowały na rynku od lat 90 XX wieku. Połączenie to miało znaczny wpływ na poprawę konkurencyjności firmy jak i zwiększenie jej potencjału handlowego oraz technicznego. Rok 2009 był rokiem przekształcenia się w spółkę komandytową, która weszła w prawa i obowiązki dotychczasowego podmiotu.

Podstawowa działalność firmy Far Data to projektowanie, sprzedaż i wdrażanie zaawansowanych rozwiązań z zakresu automatyki przemysłowej i systemów pomiarowych. Atutem firmy Far Data jest wyspecjalizowana kadra pracowników, na którą składa się zespół doświadczonych inżynierów. Wiedzę oraz umiejętności pracowników firmy potwierdzają zdobyte przez nich certyfikaty. Posiadane przez firmę tak szerokiego grona specjalistów umożliwia ciągły rozwój oraz stałe poszerzenie oferty produktowej.

Firma Far Data ma duże doświadczenie i własne rozwiązania w dziedzinie technologii pomiarów środowiskowych. Dotychczas produkowała urządzenia pomiarowe, tj. wiatromierze, urządzenia do monitorowania konstrukcji budowlanych, urządzenia do monitorowania hałasu i warunków środowiskowych, systemy automatycznego sterowania w szklarniach ogrodnich, systemy radarowe i inne urządzenia pomiarowe. Urządzenia te cieszą się dużą popularnością na rynku oraz pozytywnymi opiniami zarówno instalatorów jak i użytkowników.

Odbiorców usług Far Data charakteryzuje duże zróżnicowanie, ale ich oczekiwania względem produktów są bardzo podobne. Jest to bardzo korzystna sytuacja dla firmy, ponieważ nie opiera się ona tylko na jednego rodzaju klientach, lecz na branżowo różnicowanych odbiorcach, co w dużym stopniu zmniejsza zagrożenia zmniejszenia popytu dla firmy.

Far Data ma na swoim koncie wiele innowacyjnych projektów dla poważnych instytucji jak i dużych prywatnych przedsiębiorstw. Należą do nich między innymi: GDDKiA - most w Puławach (systemy pomiarowe), WiOŚ w Szczecinie i Krakowie (systemy pomiarowe), Urząd Miasta Kielce (systemy pomiarowe), Sieć marketów Kaufland (systemy teleinformatyczne), Raiffeisen Bank Polska (systemy teleinformatyczne), Grupa Tarmac (systemy multimedialne), Libet S.A. (systemy teleinformatyczne),

Porty morskie w Skandynawii (systemy pomiarowe), COS z Zakopanego Wielka Krokiew (systemy pomiarowe), TelForceOne S.A. (systemy teleinformatyczne), Zakłady Mięsne Sokołów S.A. (automatyka przemysłowa), Finder S.A. (automatyka przemysłowa), UNIQA TU S.A. (systemy teleinformatyczne), Molex (systemy teleinformatyczne), Kopalnia Soli Wieliczka S.A. (automatyka przemysłowa), EUROCASH S.A. (systemy teleinformatyczne), Kancelaria Sejmu (systemy multimedialne), Kontap S.A. (systemy teleinformatyczne), FMG International S.A. (systemy teleinformatyczne), Bałtycka Agencja Poszanowania Energii S.A. (automatyka przemysłowa), Zakłady Tłuszczowe "KRUSZWICA" S.A. (systemy pomiarowe), Technokabel S.A. (systemy teleinformatyczne), Zakłady Mechaniczne "BUMAR-ŁABEDY" S.A. (systemy teleinformatyczne), dr. Irena Eris (systemy teleinformatyczne), EFL S.A. (systemy teleinformatyczne), Zakład Automatyki i Urządzeń Pomiarowych AREX Sp. z o.o. (systemy pomiarowe), Instytut Chemii i Techniki Jądrowej Warszawa, Dr Ząber Sp. z o.o. (systemy pomiarowe), Delgreen Sp. z o.o. (systemy pomiarowe).

Nagrody i wyróżnienia:

19 listopada 2009 roku Far Data Spółka z o.o. Spółka Komandytowa otrzymała Natowski Kod Podmiotu Gospodarki Narodowej.

10 września 2009 roku uzyskaliśmy certyfikat ISO 9001:2008.

29 października 2008 roku nasza stacja monitorowania hałasu komunikacyjnego i warunków środowiskowych ENVIRO 151 zdobyła Złoty Medal Międzynarodowych Targów Ochrony Środowiska POLEKO 2008.

Specjaliści z branży flotowej uznali system Finder On-Line produktem Flotowym 2007 roku. Far Data jest producentem osprzętu do powyższego systemu.

Przykładowe projekty:

1. STACJA ENVIRO 151

Hałas komunikacyjny i zanieczyszczenie powietrza to obecnie dominujące zagrożenia w obrębie miast i dróg. Wywierają one negatywny wpływ na zdrowie, warunki pracy i wypoczynku, są zatem jednymi z najważniejszych czynników decydujących o komforcie życia.

Stacja ENVIRO 151 przeznaczona jest do ciągłej i długookresowej rejestracji poziomu dźwięku, natężenia ruchu pojazdów oraz warunków środowiskowych: temperatury, wilgotności powietrza, ciśnienia atmosferycznego, prędkości i kierunku wiatru oraz opadów. Ponadto stacja posiada możliwość montażu modułu pomiarów parametrów jakości powietrza (wyposażenie opcjonalne). Zaletą stacji jest wsparcie danych pomiarowych rejestracją sygnałów AUDIO i VIDEO.

Firma FAR DATA posiada szereg doświadczeń w montażu systemów monitoringu. Na życzenie Klienta dostosowuje stacje do pracy lokalnej lub mobilnej (montaż w samochodzie lub specjalistycznej przyczepce). Posiada w swojej ofercie stacje pogodowe, kable, maszty i wsporniki.

W 2008 roku na terenie miasta Kielce zrealizowaliśmy projekt dotyczący Stacji Enviro 151, dostarczyliśmy do Urzędu Miasta trzy stacje monitorujące przeznaczone do ciągłej długookresowej rejestracji poziomu dźwięku, natężenia ruchu pojazdów oraz warunków środowiskowych. Stacje zostały polecane i zaopiniowane przez pracowników Katedry Mechaniki i Wibroakustyki AGH w Krakowie.

Stacje pracują w następującej konfiguracji:

- pomiar poziomu dźwięku (miernik klasy 1 oraz sonda wszech-pogodowa),

- pomiar natężenia ruchu pojazdów (metoda radarowa),
- pomiar warunków środowiskowych (temperatura powietrza, wilgotność, ciśnienie atmosferyczne, kierunek i siła wiatru oraz poziom opadów),
- pomiary uzupełnione są o rejestrację audio i video,
- bezprzewodowa transmisja danych (UMTS, WiFi),
- inteligentny system zasilania,
- zapasowe źródła zasilania.

Projekt został sfinansowany przez Urząd Miasta Kielce. Realizacja przyczyniała się przede wszystkim do ograniczenia kosztu pomiarów środowiskowych niezbędnych do przygotowania cyfrowej mapy akustycznej. Brak konieczności angażowania dużej ilości pracowników w celu prowadzenia pomiarów poza osobami do obsługi systemu. Wzrost liczby pojazdów powoduje pogarszanie jakości środowiska zarówno naturalnego jak też występującego na terenach zurbanizowanych, a w konsekwencji utratę istotnej wartości jaką jest cisza. Stworzenie mapy akustycznej pozwoli w przyszłości wprowadzić działania zapobiegawcze szkodliwemu wpływowi hałasu na mieszkańców miasta.

W 2008 roku dostarczyliśmy do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie oraz do WIOŚ w Szczecinie mobilne stacje monitorujące, przeznaczone do długotrwałej rejestracji poziomu dźwięku, natężenia ruchu pojazdów oraz warunków środowiskowych. W roku 2009, w ramach współpracy, WIOŚ Krakowie zakupił dwie kolejne stacje Enviro 151 dla Delegatur w Nowym Sączu i Tarnowie. Realizację tych przedsięwzięć pozwoliły na pełniejsze monitorowanie warunków środowiskowych, oraz sprawne wykonywanie zadań związanych z realizacją Państwowego Monitoringu Środowiska. Funkcjonalność stacji, oraz ich nowoczesne rozwiązania technologiczne pozwoliły na sprawniejsze działanie zespołów badawczych, a tym samym zmniejszenie ilości pracowników zaangażowanych w prowadzenie pomiarów.

2. SYSTEM POMIAROWY DATA LOGGER MDL-2009

Rejestrator danych MDL-2009 został zaprojektowany z myślą o pomiarach, niezbędnych przy przeprowadzaniu audytów wietrzności, poprzedzających budowę elektrowni wiatrowych. Urządzenie oprócz rejestracji danych pomiarowych związanych z prędkością i kierunkiem wiatru umożliwia także rejestrację temperatury powietrza, wilgotności oraz ciśnienia atmosferycznego.

Firma DR ZĄBER Sp. z o.o. z Nowego Sącza w ramach współpracy zakupiła system pomiarowy Data Logger, który posłużył do oceny potencjału energetycznego wiatru, poprzedzającej instalację turbin wiatrowych Zefir. Użyte do pomiaru anemometry zostały wzorcowane w akredytowanym laboratorium, co gwarantowało poprawność danych pomiarowych. W całym okresie użytkowania system okazał się bezawaryjnym i pewnym rozwiązaniem. Ponadto dostarczamy anemometry i wskaźniki kierunku wiatru, stanowiące nieodzowny element osprzętu kontrolnego produkowanych przez firmę DR ZĄBER turbin wiatrowych Zefir. Nasze produkty zostały wykorzystane przy turbinach m.in. w Rybniku i San Mamede w Hiszpanii.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

PRZEDSIĘBIORSTWO ENERGETYKI CIEPLNEJ SP. Z O.O. W JELENIEJ GÓRZE

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Jeleniej Górze jest lokalnym liderem i głównym dostawcą Ciepła Systemowego w mieście. Firma świadczy również usługi związane ze sprzedażą i doradztwem w zakresie energii elektrycznej, a także specjalistycznych usług remontowych. Oferta PEC Sp. z o.o., skonstruowana w oparciu o wieloletnią praktykę i fachową wiedzę pracowników oraz doświadczenia zdobyte we współpracy z klientami, powinna pozwolić na osiągnięcie pożądaných celów przy wykorzystaniu najbardziej ekonomicznych rozwiązań.

Doświadczenie i wiedza:

- wykwalifikowani profesjonaliści
- produkcja, dystrybucja i sprzedaż energii ciepłej, elektrycznej i pary technologicznej
- świadczenie wyspecjalizowanych usług

Technologia:

- stosowanie rur preizolowanych
- wykorzystanie automatyki pogodowej
- radiowy odczyt liczników

Ekologia:

- kogeneracja – produkcja energii czerwonej
- ograniczanie emisji gazów cieplarnianych
- ograniczanie strat sieciowych
- zagospodarowanie ubocznych produktów spalania

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY

Kierunki działania:

- wzrost produkcji energii elektrycznej
- inwestycje w infrastrukturę i pozyskiwanie nowych odbiorców
- rozwój odnawialnych źródeł energii

Otoczenie lokalne:

- Mecenas edukacji i kultury w regionie
- uczestnik projektu Otwarta Firma
- Przedsiębiorstwo Fair Play

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY

Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Jeleniej Górze

ul. Karola Miarki 46, 58-500 Jelenia Góra, tel. 75 64 69 200, fax. 75 64 69 199
e-mail: sekretariat@pecjg.pl

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, IX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
Numer KRS 0000034550 Kapitał zakładowy 24.686.000 PLN w całości wpłacony
NIP 611-02-03-138 REGON 230415510
konto : 82 WKB S.A. Jelenia Góra 69 1090 1926 0000 0005 1400 5869

www.pecjg.pl

Ciepło. Blisko. Bezpiecznie.

Informacja nt. inwestycji
Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Jeleniej Górze

Cieplej. Bliżej. Bezpieczniej.

W 2009 roku PEC Jelenia Góra rozpoczął realizację największej w swojej historii inwestycji infrastrukturalnej, która znacząco zmieni sposób funkcjonowania Spółki i istotnie wpłynie na jakość życia w naszym mieście. Projekt pn. „Likwidacja wysokoemisyjnego źródła ciepła z systemu ciepłowniczego w Jeleniej Górze” uzyskał wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Wartość projektu oszacowana została na kwotę 28 993 000,- PLN, a maksymalny poziom dofinansowania wyniósł 7 041 000,- PLN.

Podstawowym celem projektu jest poprawa jakości powietrza w Kotlinie Jeleniogórskiej poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń i szkodliwych substancji do atmosfery, pozwalając jednocześnie PEC Jelenia Góra dostosować się do nowych standardów emisyjnych obowiązujących od 1 stycznia 2016 roku. Przeniesienie produkcji Ciepła Systemowego z Ciepłowni Zabobrze na tereny przemysłowe - do Elektrociepłowni Miasto - umożliwi zwiększenie produkcji energii elektrycznej w skojarzeniu i spowoduje relatywnie niższą emisję spalin. Inwestycja wpłynie również na podniesienie poziomu bezpieczeństwa miasta w zakresie dostaw Ciepła Systemowego, a także umożliwi mieszkańcom i firmom łatwiejsze przyłączanie się do niego.

W ramach projektu zlikwidowane zostaną obiekty ciepłowni przy Osiedlu Zabobrze, a uwolniony teren zostanie przeznaczony pod nowe inwestycje. Projekt przewiduje ponadto powstanie m.in. niewielkiej, ekologicznej i wydajnej kotłowni rezerwowo-szczytowej oraz magistrali ciepłej o długości prawie 4,5 km. PEC Jelenia Góra zmodernizuje również układ odpylania spalin w Elektrociepłowni Miasto oraz istniejące tam kotły.

Przez cały 2010 rok trwać będą intensywne prace budowlane pod nadzorem wynajętego przez firmę Inżyniera Kontraktu, które zakończą się w 2011 roku umożliwiając osiągnięcie założonego w projekcie efektu ekologicznego oraz wielu innych korzyści.

INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓTNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dla rozwoju infrastruktury i środowiska.

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego
Kudowa Zdrój 24-26 marca 2010

Magdalena Kuncewicz, Jarosław
Wieprow
PANORAMICA Agencja Fotograficzna

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Inwestujemy w waszą przyszłość

Od sierpnia 2009 roku realizujemy projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka w ramach działania 8.1 „Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej”, oś priorytetowa 8 „Społeczeństwo informacyjne – zwiększenie innowacyjności gospodarki”.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Cel projektu

- Stworzenie serwisów turystycznych promujących i stymulujących rozwój turystyki na Dolnym Śląsku przy użyciu nowoczesnej techniki fotograficznej, panoram sferycznych 360

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Czym są panoramy sferyczne 360?

Nowoczesna technika fotografii przenosząca oglądającego zdjęcie na ekranie komputera w wirtualny świat. Widz ma wrażenie, jakby rzeczywiście znajdował się w sfotografowanym miejscu. Może zarówno rozejrzeć się wokół, jak i obejrzeć dowolny fragment w dużym przybliżeniu.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓRNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wirtualne wycieczki

Zdjęcia panoramiczne mogą być połączone w prezentację, dzięki której oglądający przechodzi pomiędzy poszczególnymi zdjęciami odbywając wirtualny spacer po często odległych i niedostępnych dla siebie miejscach. Może zwiedzić muzeum, zobaczyć atrakcje regionu, wnętrza hotelu czy restauracji. Zarówno pojedyncze zdjęcia, jak i prezentacje mogą być uzupełnione filmami, tradycyjną fotografią, tekstem, podkładem muzycznym.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓRNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Promocja regionu

Zdjęcia panoramiczne 360, wirtualne spacery stanowią doskonałe narzędzie promocji regionu. Dają możliwość pokazania najciekawszych, wartych prezentacji miejsc naszego regionu, przyrody, obiektów kultury i sztuki, zabytków, atrakcji turystycznych – tego, co może zainteresować potencjalnych gości i inwestorów. Prezentacje panoramiczne uatrakcyjniamy i unowocześniają strony internetowe.

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Strona Kudowy Zdrój

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja Kudowy Zdrój

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Przykładowa panorama

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wirtualna wycieczka

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl

Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Strona główna

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wyniki wyszukiwania

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

Prezentacja portalu www.dolnyslask360.pl Jarosław Wieprow, Magdalena Kuncewicz

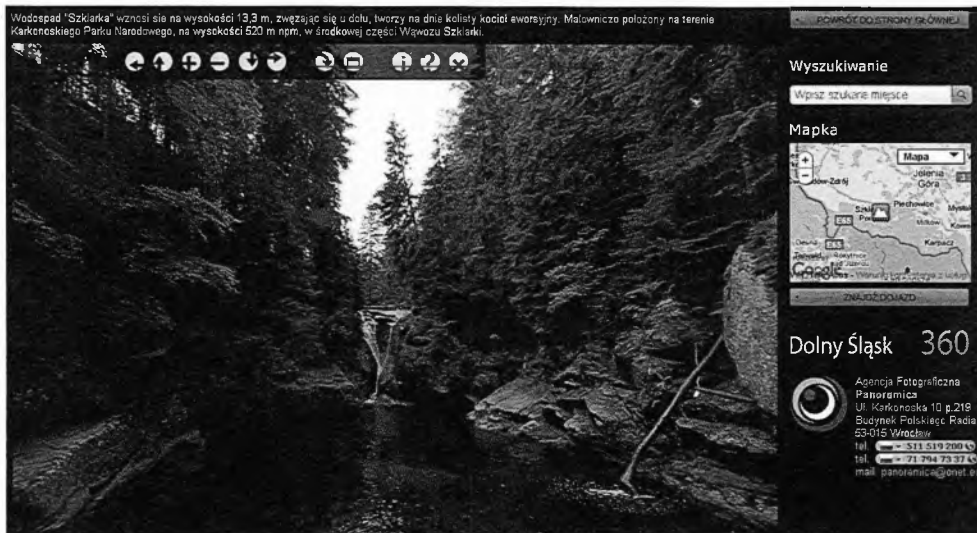
INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wodospad Szklarka

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dziękujemy za uwagę

Zapraszamy do obejrzenia naszych stron
www.dolnyslask360.pl, www.wroclaw360.pl

PANORAMICA Agencja Fotograficzna
Jarosław Wieprow

PROJEKT WSPÓLFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ ZE ŚRODKÓW
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Prezentacje na dzień 26 marca 2010 r.

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk.....	227
Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego	
Sławomir Najnigier	237
Rola spółki celowej w PPP – Witold Grzybowski	249
Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009.....	263

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Arkadiusz Babczuk

adiunkt Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, członek Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu

Ograniczenia dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w świetle regulacji europejskich

Wstęp

W literaturze przedmiotu wskazuje się szereg powodów, dla których niektóre wydatki jednostek samorządu terytorialnego powinny być finansowane w oparciu o przychody zwrotne. Odpowiednie wykorzystanie takich środków może służyć sprawiedliwemu rozłożeniu ciężarów publicznych pomiędzy poszczególne generacje podatników, umożliwić ograniczenie wahań poziomu obciążeń podatkami samorządowymi, przyczynić się do optymalizacji kosztów realizacji zadań publicznych oraz poprawiać konkurencyjność poszczególnych wspólnot terytorialnych. O zaciąganiu długu komunalnego mogą decydować także inne czynniki jak dążenie do zmiany struktury istniejącego zadłużenia samorządowego, czy też brak środków koniecznych dla dokonywania nawet najniezbędniejszych wydatków bieżących. Nadmierne zadłużenie może jednak stanowić zagrożenie dla wypłacalności jednostek samorządu terytorialnego oraz utrudniać wypełnianie przez Polskę jej zobowiązań wobec Unii Europejskiej. Celem niniejszego opracowania jest prezentacja wpływu stosowania europejskiej metodologii obliczania rozmiarów zadłużenia publicznego na obowiązujące w Polsce prawne ograniczenia dopuszczalnych rozmiarów długu publicznego obciążającego jednostki samorządu terytorialnego. W części pierwszej przedstawiono przesłanki ustanawiania prawnych ograniczeń swobody zaciągania długu przez jednostki samorządu terytorialnego. W kolejnej części zaprezentowano aktualne oraz przyszłe prawne ograniczenia dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. W ostatniej części omówiono przesłanki oraz konsekwencje stosowania europejskiej metodologii obliczania rozmiarów długu publicznego w Polsce.

1. Przesłanki ograniczania dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego

Celem ograniczania dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest ochrona zdolności wykonywania przez nie zadań publicznych oraz ochrona państwa przed koniecznością ponoszenia konsekwencji podejmowania nadmiernego ryzyka przez jednostki samorządu terytorialnego. Utrata wypłacalności przez jednostkę samorządu terytorialnego mogłaby skutkować dezorganizacją systemu świadczenia usług publicznych należnych obywatelom. Jednocześnie mogłaby prowadzić do prób przerzucania konsekwencji finansowych decyzji podejmowanych na szczeblu lokalnym lub regionalnym na władze państwowe oraz ogół obywateli przyczyniających się do tworzenia dochodów publicznych zasilających budżet państwa. Masowe trudności finansowe wspólnot lokalnych oraz regionalnych mogą wręcz zagrozić stabilności finansowej całego państwa, co potwierdza doświadczenie Brazylii, czy też Argentyny¹.

Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego regulacji ograniczających rozmiary dopuszczalnego długu publicznego, którego składową stanowi zadłużenie jednostek

¹ Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Część I. Zagadnienia teoretyczne*, „Finanse Komunalne” 2008 nr 3, s. 5-15; Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Cz. II. Przypadek brazylijskich stanów*, „Finanse Komunalne” 2008 nr 4, s. 69-79.

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk

samorządu terytorialnego, umożliwia także wywiązywanie się Polski z obowiązków wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej. Wyznacza je w szczególności art. 126 (dawny art. 104 TWE) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (w brzmieniu nadanym Traktatem z Lizbony) oraz Protokołu (nr 20) w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu stanowiącego załącznik do Traktatu, a także rozporządzenie Rady nr 1466/97/WE z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych (Dz.U. L 209 z 2.8.1997) i rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L 209 z 2.8.1997).

Zgodnie z art. 126 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej państwa członkowskie unikają nadmiernego deficytu budżetowego, a Komisja Europejska nadzoruje rozwój sytuacji budżetowej i wysokość długu publicznego w państwach członkowskich w celu wykrycia oczywistych błędów. Bada ona poszanowanie dyscypliny budżetowej na podstawie dwóch kryteriów:

- a) stosunku planowanego oraz rzeczywistego deficytu sektora finansów publicznych do produktu krajowego brutto, który nie powinien przekraczać 3%, chyba że:
 - stosunek ten zmniejszył się znacznie oraz w sposób stały i osiągnął poziom bliski wartości odniesienia,
 - lub przekroczenie wartości odniesienia ma charakter wyjątkowy oraz tymczasowy i stosunek ten pozostaje bliski wartości odniesienia;
- b) stosunku długu publicznego do produktu krajowego brutto, który nie powinien przekraczać 60%, chyba że stosunek ten zmniejsza się dostatecznie i zbliża się do tej wartości w zadowalającym tempie.

Problematyka nierównowagi finansowej sektora finansów publicznych, a więc także jednostek samorządu terytorialnego stanowi zatem obszar szczególnego zainteresowania Unii Europejskiej. Szczegółowe sposoby postępowania w przypadku przekroczenia wspomnianych wyżej reguł fiskalnych zostały przedstawione w przywołanych tu rozporządzeniach Rady konstytuujących Pakt Stabilności i Wzrostu.

2. Ograniczenia dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w prawie polskim

Dopuszczalne rozmiary zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego podlegają ograniczeniom ustawowym. Zgodnie z art. 85 pkt 3) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241) art. 169-171 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych tracą moc z dniem 31 grudnia 2013 r. Nowy mechanizm ograniczający dopuszczalne rozmiary zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego statuowany art. 243-244 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, zgodnie z art. 121 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych będzie miał zastosowanie po raz pierwszy do uchwał budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na rok 2014.

Zgodnie z art. 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60 % wykonanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym. Jednocześnie w trakcie roku budżetowego obowiązuje zasada, iż łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec każdego kwartału nie może przekraczać 60 % planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki. Spod wskazanych wyżej rygorów wyłączono jedynie zobowiązania powstałe z tytułu emisji papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej.

Na podstawie art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych dług obciążający jednostkę samorządu terytorialnego musi być kształtowany w taki sposób, aby łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym spłat rat kapitałowych długoterminowych kredytów i pożyczek, odsetek od kredytów i pożyczek (w tym także krótkoterminowych), wykupów długoterminowych papierów wartościowych, odsetek i dyskonta od papierów wartościowych (w tym także krótkoterminowych), potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji nie przekroczyła 15 % planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego. W przypadku, gdy państwowy dług publiczny przekroczy poziom 55% PKB dopuszczalna wartość powyższej relacji ulegnie obniżeniu do 12%.

Spod ograniczeń swobody zaciągania długu wynikających z art. 169 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych wyłączono zobowiązania powstałe z tytułu emisji papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciąganych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej, a także potencjalnych spłat kwot wynikających z poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego z wykorzystaniem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Art. 171 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych nakazuje odpowiednie stosowanie powyższych regulacji w odniesieniu do związków gmin oraz związków powiatów.

Zgodnie z nowym mechanizmem ograniczającym dopuszczalne rozmiary zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego organ stanowiący nie będzie mógł uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym następnym roku naruszony zostanie nowy indywidualny wskaźnik dopuszczalnego zadłużenia. Wskaźnik ten bazuje na kategorii salda operacyjnego netto jednostki samorządu terytorialnego. Należy przez nie rozumieć dochody bieżące jednostki samorządu terytorialnego powiększone o dochody z tytułu sprzedaży majątku pomniejszone o jej wydatki bieżące. Udział środków przeznaczanych na obsługę długu w dochodach budżetowych ogółem danego roku nie może być wyższy niż przeciętny udział nadwyżki operacyjnej netto w dochodach budżetowych ogółem w ciągu trzech lat poprzedzających dany rok budżetowy (Ramka 1). Przez obsługę długu należy rozumieć łączną kwotę spłat rat kapitałowych długoterminowych kredytów i pożyczek (innych niż zaciągane w państwowych funduszach celowych) oraz wszelkich spłat rat kapitałowych pożyczek zaciąganych w państwowych funduszach celowych, łączną kwotę wykupów długoterminowych papierów wartościowych, należne w danym roku odsetki od kredytów i pożyczek (w tym krótkoterminowych), należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych (w tym krótkoterminowych), potencjalne spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji.

Zgodnie z art. 244 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych do łącznej kwoty obsługi długu będzie należało dodać przypadające do spłaty w danym roku budżetowym, kwoty zobowiązań związku gmin lub związku powiatów współtworzonego przez daną jednostkę samorządu terytorialnego, chyba iż jednostka udzieliła gwarancji i poręczeń ich spłaty. W tym ostatnim przypadku zostały już one uwzględnione w konstrukcji wskaźnika.

Ramka 1. Konstrukcja indywidualnego wskaźnika dopuszczalnego limitu zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego

$$\left(\frac{R+O}{D} \right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}} \right)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk

R -	planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
O -	planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,
D -	dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym,
Db -	dochody bieżące,
Sm -	dochody ze sprzedaży majątku,
Wb -	wydatki bieżące,
n -	rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
n-1 -	rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
n-2 -	rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata,
n-3 -	rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Przy obliczaniu wskaźnika przedstawionego powyżej wskaźnika nie będzie się uwzględniać:

- 1) wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej Polsce przez państwa członkowskie EFTA (z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań),
 - 2) poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej Polsce przez państwa członkowskie EFTA
- w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków.

Warto zauważyć, iż zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych przepisy dotyczące jednostek samorządu terytorialnego stosuje się odpowiednio do związków gmin i związków powiatów. Nie oznacza jednak automatycznego stosowania w pełnej rozciągłości wszystkich regulacji dotyczących jednostek samorządu terytorialnego do związków gmin i związków powiatów. Należy wyrazić wątpliwość co do zasadności odnoszenia indywidualnego wskaźnika dopuszczalnego zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego (statuowanego art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) do związków gmin oraz związków powiatów w sytuacji gdy zgodnie z art. 244 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych kwoty przypadające do spłaty z tytułu obsługi długu związku gmin lub związku powiatów są przyporządkowywane poszczególnym jednostkom tworzącym związek i wpływają wartość indywidualnego wskaźnika dopuszczalnego długu poszczególnych gmin oraz powiatów.

3. Zakresu długu publicznego w świetle europejskiej metodologii rachunków narodowych i regionalnych

Zgodnie z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240): „Państwowy dług publiczny oblicza się jako wartość nominalną zobowiązań jednostek sektora finansów po wyeliminowaniu wzajemnych zobowiązań między jednostkami tego sektora.”. Zakres podmiotów, których zobowiązania, po wyeliminowaniu zobowiązań wzajemnych, składają się na dług publiczny został określony w art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. W pkt. 2 tegoż artykułu wskazuje się, iż podmiotami współtworzącymi sektor finansów publicznych są m.in.: „jednostki samorządu

terytorialnego oraz ich związki". Zadłużenie gmin, powiatów, województw oraz związków gmin i związków powiatów stanowi zatem element państwowego długu publicznego.

Zgodnie z art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych „Państwowy dług publiczny obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów:

- 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne;
- 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek;
- 3) przyjętych depozytów;
- 4) wymagalnych zobowiązań:
 - a) wynikających z odrębnych ustaw oraz prawomocnych orzeczeń sądów lub ostatecznych decyzji administracyjnych,
 - b) uznanych za bezsporne przez właściwą jednostkę sektora finansów publicznych, będącą dłużnikiem.”².

Zakres przedmiotowy pojęć użytych przez ustawodawcę w art. 72 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) powinien być ustalany z uwzględnieniem Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.). Ustanowiony tym rozporządzeniem Europejski System Rachunków ESA 1995 stanowi metodologię wspólnych standardów, definicji, klasyfikacji i zasad księgowości, którą kraje członkowskie Unii Europejskiej mają stosować przy sporządzaniu rachunków narodowych i regionalnych dla celów Wspólnoty. Rozporządzenie nie zobowiązuje żadnego państwa członkowskiego do stosowania ESA przy sporządzaniu rachunków do jego własnych celów. Brzmienie art. 126 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przesądza, iż problematyka nierównowagi finansów publicznych wchodzi zakres celów Wspólnoty o których mowa w art. 1 rozporządzenia Rady w Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie.

W świetle przepisów punktu 5.69 załącznika A (Europejski System Rachunków ESA 1995) do Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie: „Kategoria pożyczek (F.4) obejmuje wszystkie transakcje w pożyczkach (AF.4), to jest aktywach finansowych tworzonych w momencie, gdy wierzyciele pożyczają fundusze dłużnikom bezpośrednio lub przez brokerów, które są udokumentowane poprzez niezbywalne dokumenty albo w ogóle nie są udokumentowane w dokumentach.” Jednocześnie w punkcie 5.70 niniejszego dokumentu wskazano, iż: „Pożyczki posiadają następujące ogólne cechy charakterystyczne:

- a) warunki pożyczki są albo ustalone przez spółkę finansową udzielającą pożyczkę, albo negocjowane przez pożyczkodawcę i pożyczkobiorcę;
- b) inicjatywa pożyczki leży na ogół po stronie pożyczkobiorcy;
- c) pożyczka stanowi bezwarunkowy dług wobec wierzyciela, który musi być spłacony w ustalonym terminie spłaty i który jest oprocentowany.”.

W świetle przepisów punktu 5.83 oraz 5.125 załącznika A (Europejski System Rachunków ESA 1995) do Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie nie są zaliczane do pożyczek „kredyty kupieckie uznane przez przedsiębiorstwa handlujące długami (factoringowe), z wyjątkiem uznanych za pożyczki” (punkt 5.125 lit. e). Zatem o tym czy

² Katalog tytułów dłużnych określonych w art. 72 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych) został rozszerzony w stosunku do przywołanego Rozporządzenia Rady o kategorię „wymagalnych zobowiązań” z różnych tytułów (pkt 4) ze względu na konieczność dostosowania kasowego ujęcia wydatków w polskiej gospodarce budżetowej do metody memoriałowej przyjętej w rozwiązaniach wspólnotowych.

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk

konstrukcje prawne przewidujące odroczenie terminu płatności zaliczać do kategorii „pożyczki” decyduje ich treść ekonomiczna.

Stosowanie norm prawa krajowego powinno uwzględniać wspólnotowy dorobek prawny. Szczególne miejsce w tym dorobku przypada rozporządzeniom. Przemawia za tym art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (w brzmieniu nadanym Traktatem z Lizbony), który stanowi m.in., iż: „Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich Państwach Członkowskich.”. Oznacza to, iż żadna dodatkowa implementacja tego rodzaju przepisów do krajowego porządku prawnego nie jest konieczna. Zgodnie z art. 91 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, a w przypadku kolizji z obowiązującymi w RP ustawami mają przed tymi ustawami pierwszeństwo.

Na to, iż w zakresie stosowania prawa krajowego nie można pomijać istniejącego dorobku prawnego wspólnot europejskich wskazuje orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Zasada prymatu prawa wspólnotowego została w nim sformułowana już w latach 60-tych XX wieku w orzeczeniu w sprawie *Costa v. ENEL*. W orzeczeniu *Variola ETS* rozciągnął zasadę pierwszeństwa prawa wspólnotowego m.in. na rozporządzenia. W wyroku *Solange I* z 1970 r. w którym ETS potwierdził prymat prawa wspólnotowego wobec każdej normy prawa krajowego. Warto także zauważyć, iż ETS odnosi stosowanie zasady prymatu prawa wspólnotowego również do orzecznictwa administracyjnego, co zostało wskazane w orzeczeniu *Factortame I*³.

Należy także zauważyć, iż: „(...) od organów stosujących prawo w państwach Unii Europejskiej oczekuje się interpretacji prawa wewnętrznego zgodnej z prawem europejskim (...). To powoduje, że nawet normy wspólnotowe, które same w sobie nie nadają się do bezpośredniego stosowania są punktem odniesienia, obowiązkowym kryterium do osiągnięcia zgodnej interpretacji (*ETS, Van Colson and Kamann, 14/83, 10.4.1984, Zb. Orz. 1891*), a ponadto uznaje się powinność wykorzystania prawa europejskiego jako wzorca przy interpretacji prawa wewnętrznego (*ETS Marleasing, C-106/89, 13.11.1991, Zb. Orz. s. I-4135*)”⁴.

Pojęcia „kredyty i pożyczki” oraz „papiery wartościowe” zostało określone w sposób odmienny niż wynikałoby to z aktów prawa krajowego (w szczególności art. 720 i art. 921⁶-921¹⁶ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny oraz art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe) w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 20 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa (Dz.U. z 2006 r. Nr 112, poz. 758) (wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych) oraz Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. z 2006 r. Nr 113, poz. 770) (wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych). Załącznik nr 6 do Ministra Finansów z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych stanowi „Instrukcja sporządzania sprawozdań”. Jej rozdział 1 dotyczy kwartalnego sprawozdania Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozdziału w układzie przedmiotowym sprawozdania Rb-Z prezentowane są zobowiązania wynikające m.in. z następujących tytułów dłużnych:

³ Kalisz A., Wykładnia i stosowanie prawa wspólnotowego, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 106

⁴ Czerwiński W., *Elementy metodyki pracy prokuratora w trybie kontroli przestrzegania prawa*, Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze, <http://www.zielona-gora.p.o.gov.pl/index.php?id=26/> (data pobrania 31.10.2009)

„1) papiery wartościowe - rozumiane jako zobowiązania wynikające z wyemitowanych papierów wartościowych, z wyłączeniem praw pochodnych, dopuszczone do obrotu zorganizowanego, czyli takie, dla których istnieje płynny rynek wtórny;

2) kredyty i pożyczki - rozumiane jako zobowiązania wynikające z zaciągniętych kredytów i pożyczek, jak również z umów leasingu finansowego oraz sprzedaży na raty. Do pożyczek należy również zaliczać zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, w przypadku gdy umowa ta ma wpływ na poziom długu publicznego, zgodnie z odrębnymi przepisami. W tej kategorii mieszczą się również papiery wartościowe, z wyłączeniem papierów udziałowych, których zbywalność jest ograniczona (tzn. nie istnieje dla nich płynny rynek wtórny). Wyłączone są z niej natomiast kredyty handlowe, czyli zobowiązania powstające w wyniku bezpośredniego udzielenia kredytu (przez dostawców lub producentów) na transakcje dotyczące wyrobów i usług.”

Podejście takie znalazło swój wyraz również w projekcie nowego rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (z dnia 2 lutego 2010 r.). Załącznik nr 9 do projektu tego rozporządzenia stanowi „Instrukcja sporządzania sprawozdań”. Jej rozdział 1 dotyczy kwartalnego sprawozdania Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozdziału w układzie przedmiotowym sprawozdania Rb-Z prezentowane są zobowiązania wynikające m.in. z następujących tytułów dłużnych:

„1) papiery wartościowe – rozumiane jako zobowiązania wynikające z wyemitowanych papierów wartościowych, z wyłączeniem praw pochodnych, dopuszczone do obrotu zorganizowanego, czyli takie dla których istnieje płynny rynek wtórny. Kategoria ta nie obejmuje papierów udziałowych oraz praw pochodnych;

2) kredyty i pożyczki – rozumiane jako zobowiązania wynikające z zaciągniętych kredytów i pożyczek, jak również z umów leasingu finansowego oraz sprzedaży na raty. Do pożyczek należy również zaliczać zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, w przypadku gdy umowa ta ma wpływ na poziom długu publicznego, zgodnie z odrębnymi przepisami. W tej kategorii mieszczą się również papiery wartościowe, których zbywalność jest ograniczona (tzn. nie istnieje dla nich płynny rynek wtórny) z wyłączeniem akcji oraz innych papierów udziałowych. Do kredytów i pożyczek nie zalicza się kredytów handlowych, czyli zobowiązań powstających w wyniku bezpośredniego udzielenia pożyczki przez dostawców lub producentów na transakcje dotyczące wyrobów i usług. W przypadku, gdy kredyt handlowy zostanie przejęty od dostawcy (producenta) przez bank, zalicza się go do kredytów i pożyczek.”

Pogląd o konieczności ustalania zakresu znaczeniowego pojęć „kredyty i pożyczki” oraz „papiery wartościowe” w oparciu o regulacje ESA 95 jest obecny również w orzecznictwie administracyjnym (uchwała numer 12/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 21.01.2009 r., uchwała numer 83/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r., uchwała numer 85/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r., uchwała numer 84/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r., uchwała numer 93/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 25.11.2009 r.) oraz sądownoadministracyjnym (wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt III SA/Wr 108/09).

Zakończenie

Dążąc do zapewnienia ochrony zdolności wykonywania zadań publicznych przez samorząd terytorialny oraz ochrony państwa przed koniecznością ponoszenia konsekwencji

Regulacje Unii Europejskiej dotyczące zaliczania tytułów dłużnych do długu publicznego – Arkadiusz Babczuk

podejmowania nadmiernego ryzyka przez wspólnoty lokalne i regionalne, ustawodawca wprowadził do polskiego systemu prawnego ograniczenia dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Zakres stosowanych w ustawodawstwie krajowym pojęć „kredyty i pożyczki” oraz „papiery wartościowe” powinien jednak być ustalany przy użyciu wspólnotowej metodologii rachunków narodowych i regionalnych. Prowadzi to do objęcia ograniczeniami dopuszczalnych rozmiarów zadłużenia zobowiązań z tytułu wszystkich umów przewidujących odroczenie terminu płatności, jeśli ich treść ekonomiczna jest tożsama z pożyczką, w szczególności dotyczy to leasingu finansowego oraz zobowiązań z tytułu kredytu handlowego jeśli zostaną one przejęte od dostawcy (producenta) przez bank.

Literatura

1. Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Część I. Zagadnienia teoretyczne*, „Finanse Komunalne” 2008 nr 3, s. 5-15.
2. Babczuk A., *Miękkie ograniczenia budżetowe jako przesłanka niewypłacalności jednostek samorządu terytorialnego. Cz. II. Przypadek brazylijskich stanów*, „Finanse Komunalne” 2008 nr 4, s. 69-79.
3. Czerwiński W., *Elementy metodyki pracy prokuratora w trybie kontroli przestrzegania prawa*, Prokuratura Okręgowa w Zielonej Górze, <http://www.zielona-gora.po.gov.pl/index.php?id=26/> (data pobrania 31.10.2009).
4. Kalisz A., *Wykładnia i stosowanie prawa wspólnotowego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 Nr 78, poz.483 z późn. zm.).
6. projekt rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (z dnia 2 lutego 2010 r.).
7. rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie szczegółowego sposobu klasyfikacji tytułów dłużnych zaliczanych do państwowego długu publicznego, w tym do długu Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 112, poz. 758).
8. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz.U. z 2006 r. Nr 113, poz. 770).
9. Rozporządzenie Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie (Dz. U. UE L310 z 30 listopada 1996 r.).
10. Rozporządzenie Rady nr 1466/97/WE z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych (Dz.U. L 209 z 2.8.1997).
11. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L 209 z 2.8.1997).
12. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (w brzmieniu nadanym Traktatem z Lizbony) (Dz. U. UE C 115/99 z 9 maja 2008 r.).
13. ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).
14. ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.).
15. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240).

16. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241).
17. ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665)
18. uchwała numer 12/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 21.01.2009 r.
19. uchwała numer 83/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r.
20. uchwała numer 85/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r.
21. uchwała numer 84/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 04.11.2009 r.
22. uchwała numer 93/2009 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 25.11.2009 r.
23. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt III SA/Wr 108/09.

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego

Sławomir Najnigier

Kudowa Zdrój, 26 marca 2010 r.

City
onsulting

www.cityconsulting.pl

City
onsulting

www.cityconsulting.pl

Zadania gminy a sposób wykonania zadania

- Gmina może, lecz nie musi bezpośrednio wykonywać zadania, za które odpowiada.
- Ustawa o samorządzie gminnym określa zadania gminy w sposób deklaratoryjny (niektóre zadania nie są faktycznie wykonywane).
- Nie uprawnione są poglądy, iż ustawa o samorządzie gminnym nakazuje zorganizowanie i utrzymanie przedsiębiorstwa lub innej instytucji, która zobowiązana jest do bezpośredniego świadczenie danej usługi.

Zadania gminy a sposób wykonania zadania (1)

Gmina ma dużą swobodę tworzenia własnych jednostek organizacyjnych, które świadczą usługi, lub ich prywatyzacji. Przykładowe działania:

- gmina tworzy od podstaw przedsiębiorstwo lub równoważną jednostkę organizacyjną,
- gmina nabywa przedsiębiorstwo np. w drodze komunalizacji,
- gmina restrukturyzuje przedsiębiorstwo komunalne w celu poprawy efektywności.

Zadania gminy a sposób wykonania zadania (2)

- gmina prywatyzuje działalność operacyjną z zachowaniem własności najważniejszych urządzeń służących wykonywaniu zadania,
- gmina częściowo prywatyzuje przedsiębiorstwo z zachowaniem istotnego wpływu,
- gmina wchodzi w związek komunalny,
- gmina całkowicie prywatyzuje przedsiębiorstwo (pozbywa się obowiązków właściciela)

Rola podmiotów prywatnych w wykonywaniu zadania publicznego

Spektrum sytuacji: od działania na zlecenie do pełnego przejęcia zadania publicznego:

- a/ w tradycyjnej metodzie zamówień publicznych podmiot publiczny ponosi ryzyko budowy, ryzyko dostępności, ryzyko popytu (np. publiczny aquapark bez klientów).
- b/ przy pełnej prywatyzacji zadania publicznego podmiot prywatny ponosi ryzyko budowy, ryzyko dostępności, ryzyko popytu (np. prywatne ciepłownictwo)

Projekty typu PPP jako forma pośrednia wykonywania zadania publicznego

Z ekonomicznego punktu widzenia projekty typu PPP zdefiniować można jako grupę form realizacji i finansowania inwestycji w zakresie zadań publicznych, które lokują się pomiędzy tradycyjnymi metodami zamówień publicznych, a pełną prywatyzacją zadania publicznego.

Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego

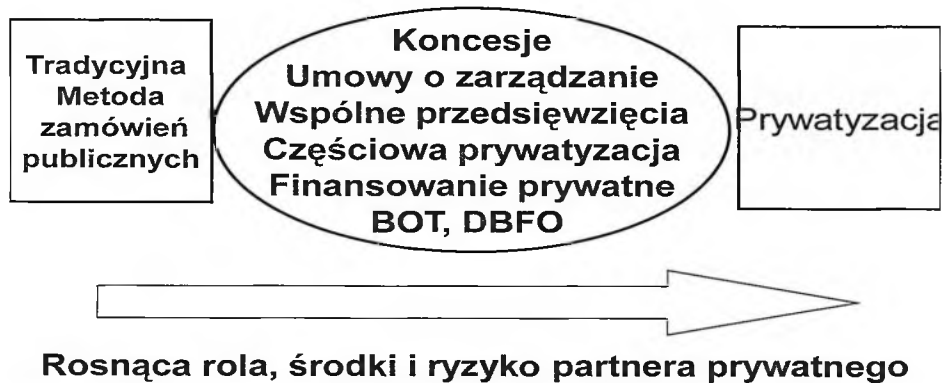
Sławomir Najnigier

City Consulting

www.cityconsulting.pl

Projekty typu PPP jak forma pośrednia wykonywania zadania publicznego

Różne formy (schematy) PPP

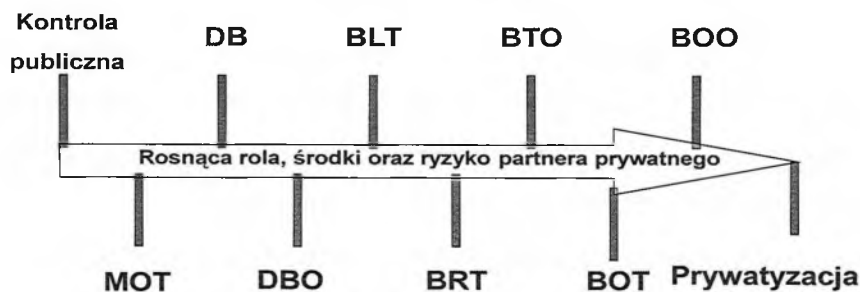

City Consulting

www.cityconsulting.pl

Projekty typu PPP jak forma pośrednia wykonywania zadania publicznego

Różne formy (schematy) PPP

Kontraktowanie PPP – w miejsce bezpośredniej kontroli infrastruktury i wykonywania zadań publicznych

Przykłady projektów typu PPP

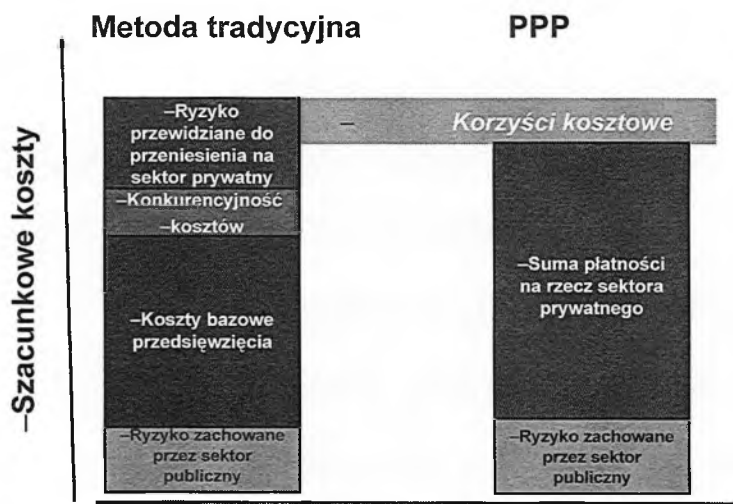
- BOO (buduj, posiadaj, eksploatuj - bez obowiązku przekazania)
- BOT (buduj, posiadaj, przekaz)
- BOR (buduj, eksploatuj i odnawiaj koncesję)
- BOOT (buduj, posiadaj, eksploatuj i przekaz)
- BLT (buduj, najmuj, przekaz)
- BRT (buduj, dzierżaw, przekaz)
- BT (buduj i przekaz natychmiast)

Przykłady projektów typu PPP

- BTO (buduj, przekaz i eksploatuj)
- BDBFO (projektuj, buduj, finansuj, eksploatuj)
- DCMF (projektuj, buduj, zarządzaj i finansuj)
- DBO (projektuj, buduj, eksploatuj)
- DB (projektuj, buduj)
- MOT (modernizuj, posiadaj/eksploatuj, przekaz)
- ROO (uzdrów, posiadaj, eksploatuj)

Ekonomiczne korzyści z projektów typu PPP

PPP w realiach prawnych

- Podstawowe akty prawne :
 - Ustawa o finansach publicznych (2005) art. 169-171
 - Ustawa o finansach publicznych (2009)
 - Ustawa „Prawo zamówień publicznych” (2004)
 - Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym (2008)
 - Ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi (2009)
 - Prawo UE

Zaciągania zobowiązań przez SFP w nowej ustawie o FP (2009)

▪ „Państwowy dług publiczny” obejmuje zobowiązania sektora finansów publicznych z następujących tytułów:

- 1) wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne;
- 2) zaciągniętych kredytów i pożyczek;
- 3) przyjętych depozytów;
- 4) wymagalnych zobowiązań:
 - a) wynikających z odrębnych ustaw oraz prawomocnych orzeczeń sądów lub ostatecznych decyzji administracyjnych,
 - b) uznanych za bezsporne przez właściwą jednostkę sektora finansów publicznych będącą dłużnikiem”. Art.72 ust.1 ustawy o FP (2009)

▪ Definicje państwowego długu publicznego w obu ustawach co do istoty nie zmieniła się.

Limity zadłużenia JST – stan zadłużenia (30.09.2009 r.)

- Zadłużenie JST jest częścią państwowego długu publicznego.
- Aktualnie (30.09.2009 r.) zadłużenie Sektora Finansów Publicznych wynosi: 659,79 mld zł w tym zadłużenie sektora:
 - rządowego 625.698,7 mln zł (94,8% długu),
 - samorządowego 32.072,7 mln zł (4,9% długu),
 - ubezpieczeń społecznych 2.018,9 mln zł (0,3% długu),
- Do końca 2013 r. limity zadłużenia JST określają art.169-171 „starej” ustawy o FP (2005). Limity ulegają zmniejszeniu jeżeli zadłużenie SFP przekroczy 55 % PKB.

Projekty typu PPP w jednostkach samorządu terytorialnego

Sławomir Najnigier

Limity zadłużenia JST do końca 2013 r.

- Przejęciowo mają zastosowanie zasady w art. 169—171 ustawy o FP 2005 r. (jednak nienależy stosować tych przepisów dosłownie, lecz w powiązaniu z art. 89 i 243 ustawy o FP 2009 r.).
 - Stare zasady
 - Łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym:
 - spłat rat kredytów i pożyczek wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek,
 - wykupów papierów wartościowych emitowanych przez JST na cele określone w art. 82 ust. 1 pkt 2 i 3 wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 82 ust. 1,
 - potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez JST poręczeń oraz gwarancji
- nie może przekroczyć 15% (12%*) planowanych na dany rok budżetowy dochodów (art. 169 ust. 1). W)
- Limitów nie stosuje się do kredytów, pożyczek, obligacji itp. w związku z realizacją projektów z udziałem środków UE.

Stan zadłużenia JST na Dolnym Śląsku – III kw. 2009

Typ JST	Zadłużenie ogółem w zł		Relacja zadłużenia do dochodów planowanych
		w tym kredyty i pożyczki	
RAZEM	3 460 697 776	2 860 220 663	25,6 %
Województwo samorządowe	100 591 336	591 336	5,5 %
Powiaty	440 374 801	346 846 010	24,8 %
Miasta na prawach powiatu	1 656 092 789	1 549 073 258	42,6 %
Gminy, z tego:	1 263 638 849	963 710 059	21,3 %
gminy miejskie	512 612 047	438 443 673	22,6 %
gminy wiejskie	283 891 966	216 996 099	17,9 %
gminy miejsko-wiejskie	467 134 836	308 270 287	22,6 %

Projekty typu PPP a zadłużenie JST – przykład różnic w interpretacji zadłużenia

▪Istota projektu:

Program „Budowa i modernizacja dróg lokalnych – powiatowych i gminnych” wymaga zaciągnięcia zobowiązań 105 ml zł. Finansowania miało odbyć się metodą wykupu wierzytelności (forfaitingu) w latach 2010-2026. W SIWZ założono, że w przetargu zostaną wyłonione dwa podmioty: wykonawca robót budowlanych wraz z podmiotem finansującym. Celem takiego rozwiązania było nie przekroczenie limitu zadłużenia jst.

▪Rodzaj projektu PPP: DBF (projektuj, buduj, finansuj)

▪Rozstrzygnięcie nadzorcze RIO (z 4 listopada 2009 r.):

stwierdzenie nieważności uchwały Rady Powiatu w Świdnicy w sprawie zaciągnięcia zobowiązań. Wg RIO nastąpi przekroczenie limitu zadłużenia (odwołanie w WSA)

Projekty typu PPP a zadłużenie JST – przykład różnic w interpretacji zadłużenia

▪Wykładnia ekonomiczna wg RIO we Wrocławiu:

„ Stosowanie norm prawa krajowego powinno uwzględniać wspólnotowy dorobek prawny(..) o tym, czy konstrukcje prawne przewidujące odroczenie terminu płatności są kredytami kupieckimi, faktoringiem (a także forfaitingiem, czy też pożyczką, nie decyduje nazwa, lecz ich treść. Reasumując, o tym czy zaciągnięte zobowiązania są „pożyczką” (w rozumieniu Rozporządzenia Rady (WE) Nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie) decydują względy ekonomiczne.”

▪**Wniosek:** zadłużenie z tytułu umów nienazwanych na gruncie prawa krajowego są częścią długu publicznego i podlegają ograniczeniom.

Projekty typu PPP a zadłużenie JST – przykład różnic w interpretacji zadłużenia

Podobne interpretacje:

- **Wyrok WSA we Wrocławiu** z dnia 8 lipca 2009 (sygn. Akt III SA/Wr 108/09)
- **Interpretacja Ministerstwa Finansów** z dnia 11 04 2005 r. („zobowiązania finansowe wynikające z przesunięcia terminu płatności w czasie za usługi, roboty lub dostawy wykazują w pewnych sytuacjach cechy analogiczne jak pożyczki i powinny być klasyfikowane jako pożyczki i w konsekwencji zaliczane do długu”)
- **Doktryna prawna**

Projekty typu PPP a zadłużenie JST od roku 2014

- **Każda JST będzie miała swój indywidualny limit zadłużenia, wyznaczony realizacją poprzednich budżetów.** Przestają obowiązywać jednolite zasady ograniczania zaciągania i obsługi długu przez JST (15 % procent do dochodów ogółem), bez względu na ich faktyczną, ekonomiczną zdolność do zaciągania i obsługi długu. Zakaz uchwalania budżetu, w którym kwoty zobowiązań przekroczą wskaźnik określony w art. 243.

$$\left(\frac{R+O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} * \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}} \right)$$

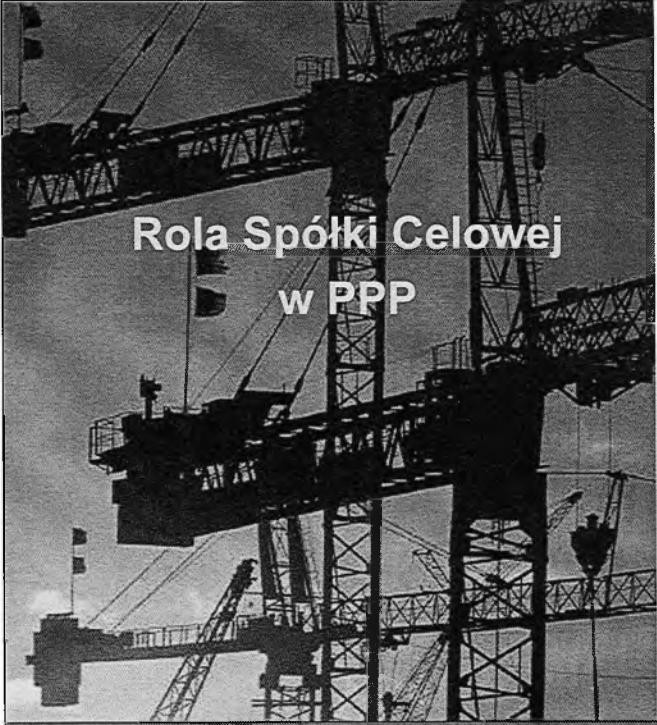
Projekty typu PPP a zadłużenie JST

- **Od roku 2011 wprowadza się obowiązek sporządzania odrębnego dokumentu pod nazwą :wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego (art. 226 -232) WPF JST zawiera m.in. prognozę kwotę długu jednostki , w tym relację, o której mowa w art. 243, oraz sposób sfinansowania spłaty długu. Prognozę sporządza się na okres, na który zaciągnięto zobowiązania, jednak nie krótszy niż 3 lata.**
- **W załączniku do uchwały w sprawie WPF określa się odrębnie dla każdego przedsięwzięcia m.in. okres realizacji i łączne nakłady finansowe; limity wydatków w poszczególnych latach; limit zobowiązań.**
- **Przez przedsięwzięcia należy rozumieć m.in. wieloletnie programy, projekty lub zadania, w tym związane z umowami o partnerstwie publiczno-prywatnym.**

Dziękuję za uwagę

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

**Rola Spółki Celowej
w PPP**

**XI Dolnośląskie
Forum Samorządu
Terytorialnego**
24–26 marca 2010 r.
Kudowa-Zdrój

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

Polska

Kudowa 24- 26 marca 2010

Tytuł prezentacji:

**Rola spółki celowej w przedsięwzięciach
partnerstwa publiczno-prywatnego**

Prelegent: Witold Grzybowski

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

www.collect.pl

Collect Consulting Sp. z o.o.

2

Rola spółki celowej w PPP

Witold Grzybowski

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

Zawartość prezentacji

1. Podstawy prawne PL;
2. Podstawy prawne UE;
3. Modele operacyjne i Definicje;
4. Przykład
5. Uwagi
6. Pytania i odpowiedzi

www.collect.pl

Collect Consulting Sp. z o.o.

3

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

Podstawy Prawne PL 1

Ustawa z 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym dopuszcza tworzenie podmiotów obrotu gospodarczego w formie spółki na podstawie art. 14 ust. 1

„Umowa o partnerstwie publiczno-prywatnym może przewidywać, że w celu jej wykonania podmiot publiczny i partner prywatny zawiążą spółkę kapitałową, spółkę komandytową lub komandytowo-akcyjną....”

www.collect.pl

Collect Consulting Sp. z o.o.

4

Podstawy Prawne PL 2

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej. art. 9

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, a także mogą przystępować do takich spółek.
2. Jednostki samorządu terytorialnego mogą także tworzyć spółki komandytowe lub komandytowo-akcyjne, o których mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100).

Podstawy Prawne PL 3

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej. art. 10

1. Poza sferą użyteczności publicznej gmina może tworzyć spółki prawa handlowego i przystępować do nich, jeżeli łącznie zostaną spełnione następujące warunki:
 - 1) istnieją nie zaspokojone potrzeby wspólnoty samorządowej na rynku lokalnym,
 - 2) występujące w gminie bezrobocie w znacznym stopniu wpływa ujemnie na poziom życia wspólnoty samorządowej,.....
2. Poza sferą użyteczności publicznej gmina może tworzyć spółki prawa handlowego i przystępować do nich również wówczas, jeżeli zbycie składnika mienia komunalnego mogącego stanowić wkład niepieniężny gminy do spółki albo też rozporządzenie nim w inny sposób, spowoduje dla gminy poważną stratę majątkową.

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

Podstawy Prawne PL 3a(planowana nowelizacja)

ustawa z dnia ...2010 r. o zmianie ustawy o gospodarce komunalnej, ustawy o samorządzie województwa i ustawy o samorządzie powiatowym (17 grudnia 2009 projekt zgłoszono do Marszałka Sejmu RzP)

1. Poza sfera użyteczności publicznej gmina może tworzyć spółki, o których mowa w Art. 9, i przystępować do nich, jeżeli łącznie zostaną spełnione następujące warunki:
 - 1) przedmiot działalności spółki mieści się w katalogu zadań własnych tej jednostki,
 - 2) utworzenie lub przystąpienie do spółki zostało przewidziane w planie przez organ stanowiący strategii rozwoju tej jednostki.
2. Ograniczenia, o których mowa w ust. 1, nie mają zastosowania do posiadania przez jednostkę samorządu terytorialnego akcji lub udziałów spółek zajmujących się działalnością doradczą, promocyjną, edukacyjną i wydawniczą na rzecz samorządu terytorialnego.

www.collect.pl

Collect Consulting Sp. z o.o.

7

Collect Consulting
Wspieramy Projekty Rozwojowe

Podstawy Prawne PL 4

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej. art. 10

3. Ograniczenia, dotyczące tworzenia spółek prawa handlowego i przystępowania przez gminę do nich, o których mowa w ust. 1 i 2, nie mają zastosowania do posiadania przez gminę akcji lub udziałów spółek zajmujących się czynnościami bankowymi, ubezpieczeniowymi oraz działalnością doradczą, edukacyjną i wydawniczą na rzecz samorządu terytorialnego,

Nowela usunie tę część zapisu

~~a także innych spółek, ważnych dla rozwoju gminy.~~

www.collect.pl

Collect Consulting Sp. z o.o.

8

Collect Consulting
Wsparany Projekt Rozwoju

Podstawy Prawne PL 5

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 o finansach publicznych

Art. 4. ust.1 pkt.2

wymienia jednostki sektora finansów publicznych, jako podlegające przepisom ustawy, również inne podmioty **w zakresie, w jakim wykorzystują środki publiczne lub dysponują tymi środkami.**

Implikacje dla spółek celowych

www.collect.plCollect Consulting Sp. z o.o.9

Collect Consulting
Wsparany Projekt Rozwoju

Podstawy Prawne UE 6

Część 1 Podręcznika ESA95 na temat długu publicznego i deficytu sektora finansów publicznych w sprawie operacji sekuryzacji deficytu i długu podejmowanych przez władze publiczne

„dla realizacji celów spółki celowej (SPV) powołuje się specjalnie do tego przeznaczony podmiot, jednakże istniejące podmioty również mogą podejmować czynności spółki celowej”

www.collect.plCollect Consulting Sp. z o.o.10

Podstawy Prawne UE 7

W kontekście ESA95/V treść Art. 14 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 o partnerstwie publiczno-prywatnym, dopuszczająca, że umowa o partnerstwie publiczno-prywatnym może przewidywać, że w celu jej wykonania podmiot publiczny i partner prywatny zawiążą spółkę jest zgodna z przepisami UE. Jednakże sformułowanie użyte w ustawie: „zawiązanie spółki” jest o tyle niefortunne, że może być interpretowane zawężająco w stosunku do prawa UE, przez interpretację w wyniku której:

- 1) podpisanie umowy o partnerstwie musiałyby nastąpić przed utworzeniem spółki celowej;
- 2) podpisanie umowy o PPP sankcjonowałoby utworzenie spółki celowej;
- 3) spółka celowa musiałaby powstać tylko i jedynie, jako rezultat uzgodnień stron umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym;
- 4) podmiot publiczny i partner prywatny musieliby wystąpić w roli uczestników spółki celowej.

Powyższa interpretacja ograniczała by zapisy prawa unijnego, jak również byłaby sprzeczna z zapisami zarówno ESA95/V jak i Nowej Decyzji Eurostatu.

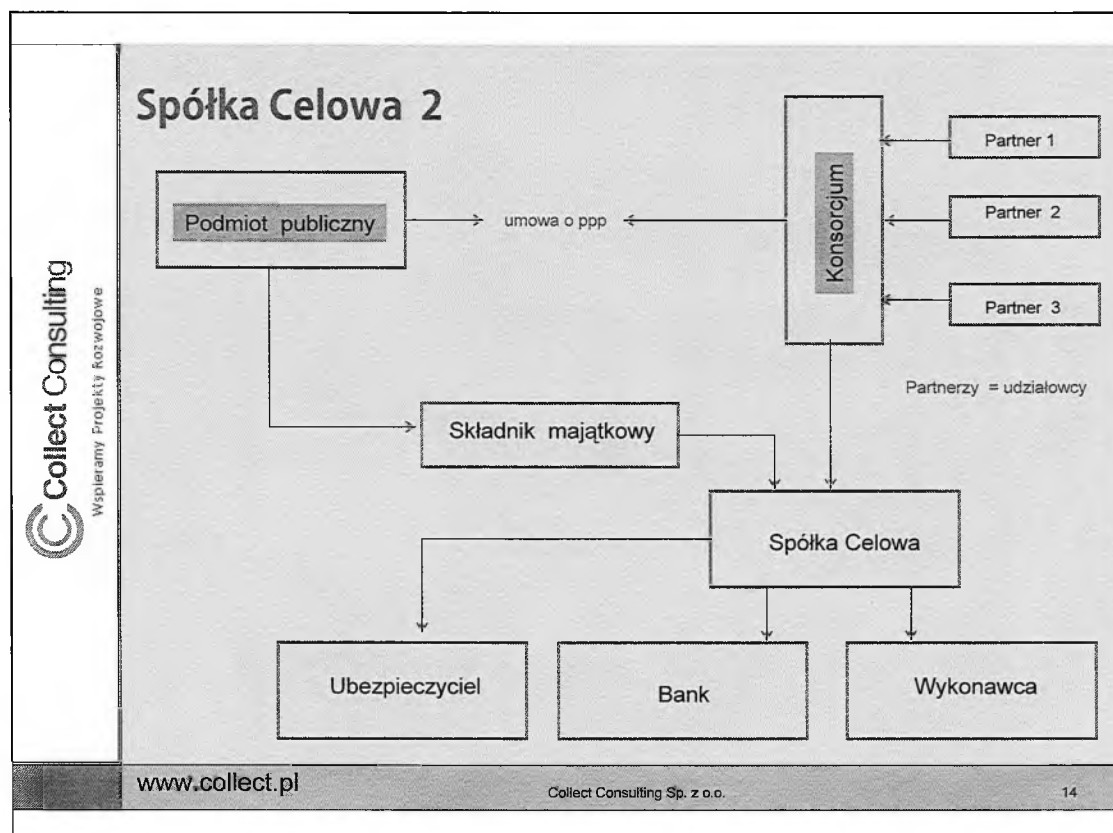
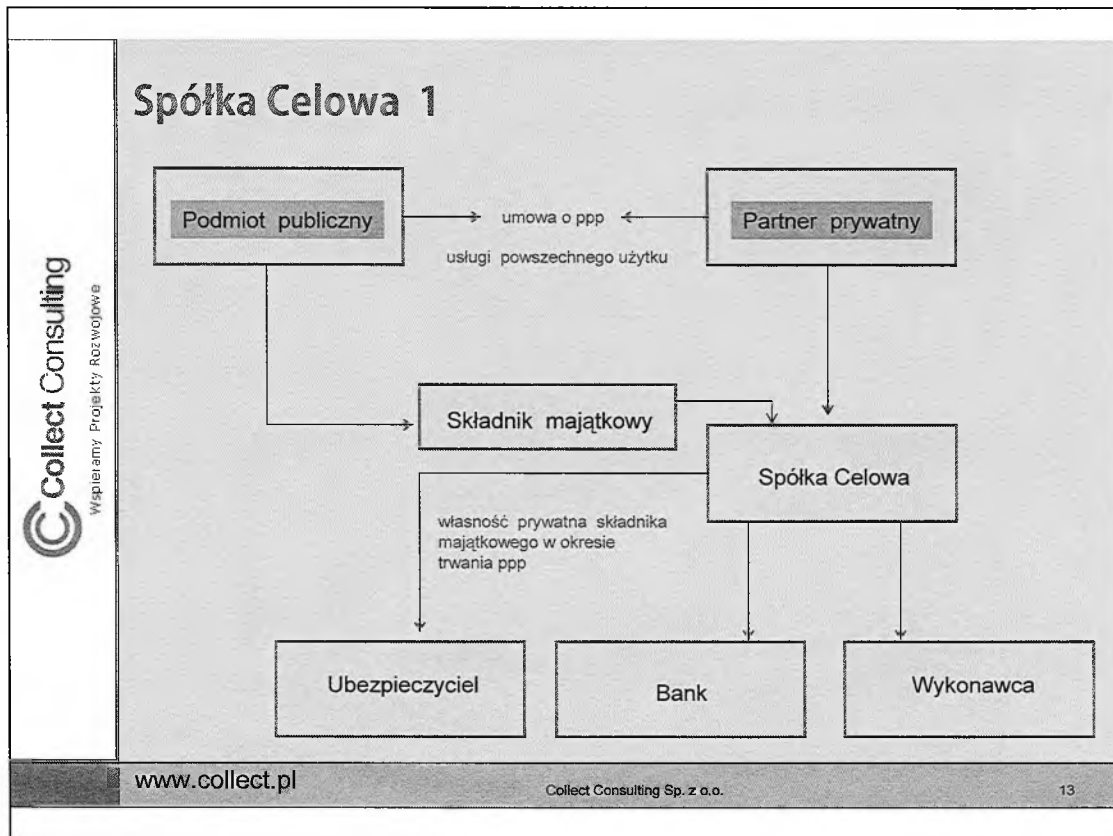
Podstawy Prawne UE 8

Zawiązanie spółki celowej przez podmiot publiczny, wniesienie do niej aktywów, sposób wniesienia i zabezpieczenia aktywów oraz przyszłych korzyści oraz traktowanie spółki celowej w sprawozdawczości księgowej regulowane jest przez Decyzję Eurostatu

Nr 80/2002 z dnia 3 lipca 2002,

pt: „Nowa decyzja Eurostatu w sprawie operacji sekuryzacji deficytu i długu podejmowanych przez władze publiczne”.
(Originalny tytuł: “New decisions of Eurostat on deficit and debt Securitisation operations undertaken by general government”)

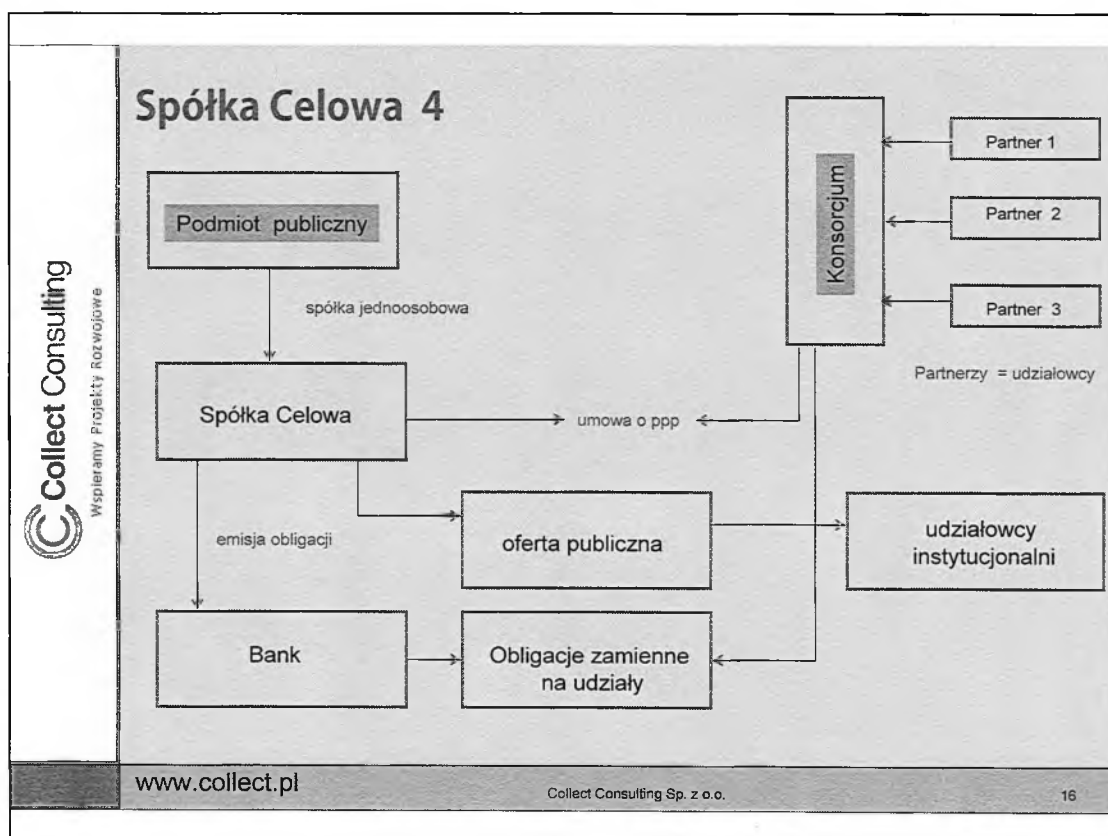
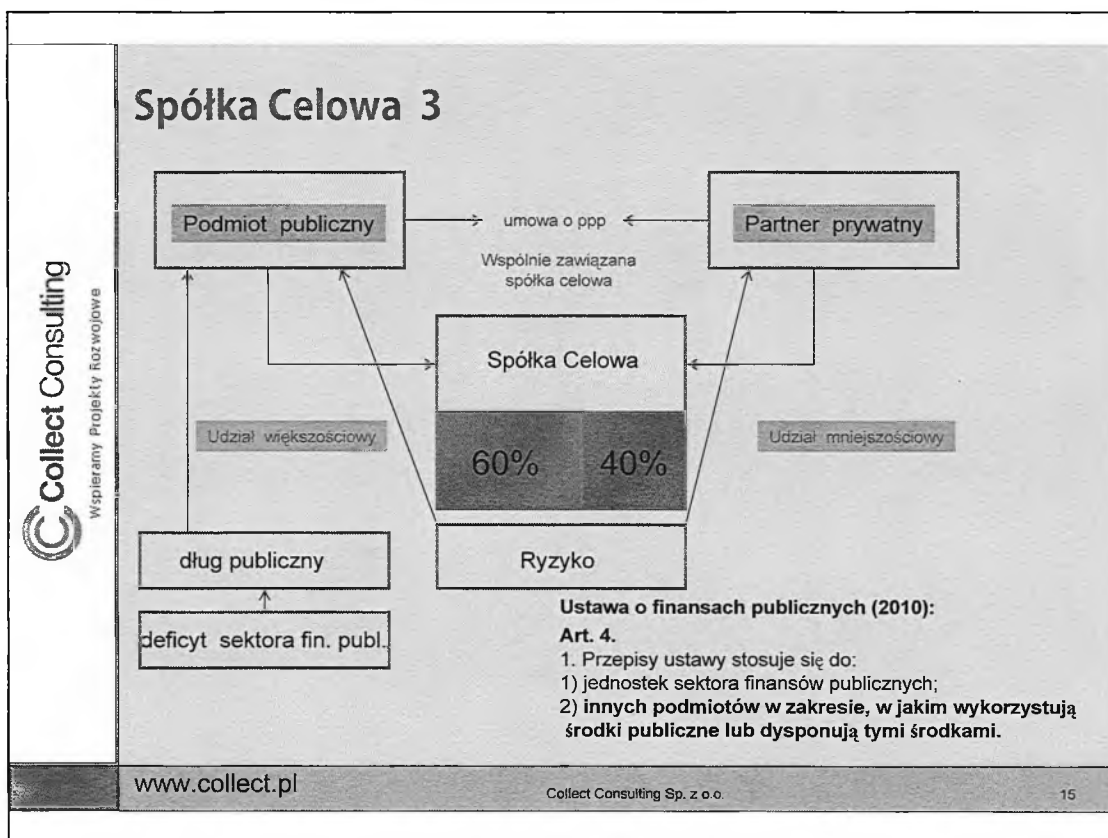
W większości wypadków transfer aktywów publicznych do spółki celowej poparty gwarancją, lub po cenie poniżej ceny rynkowej (-15%) jest interpretowany jako dług publiczny.

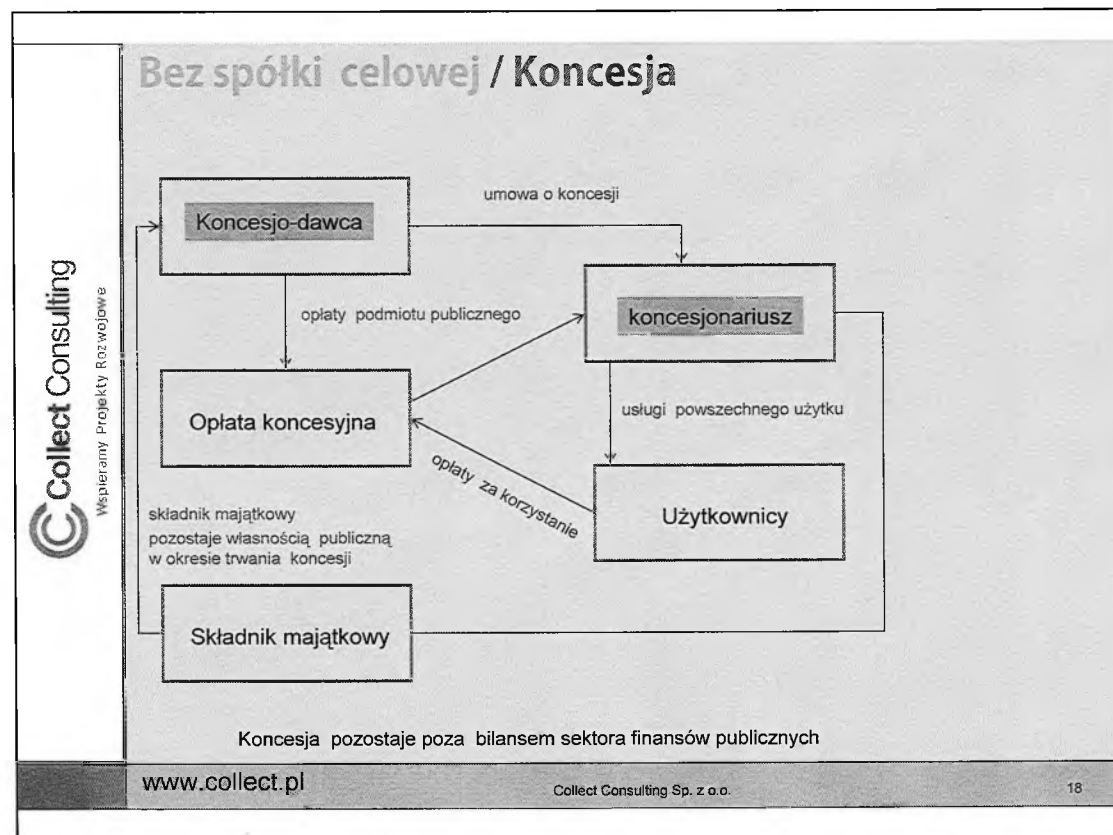
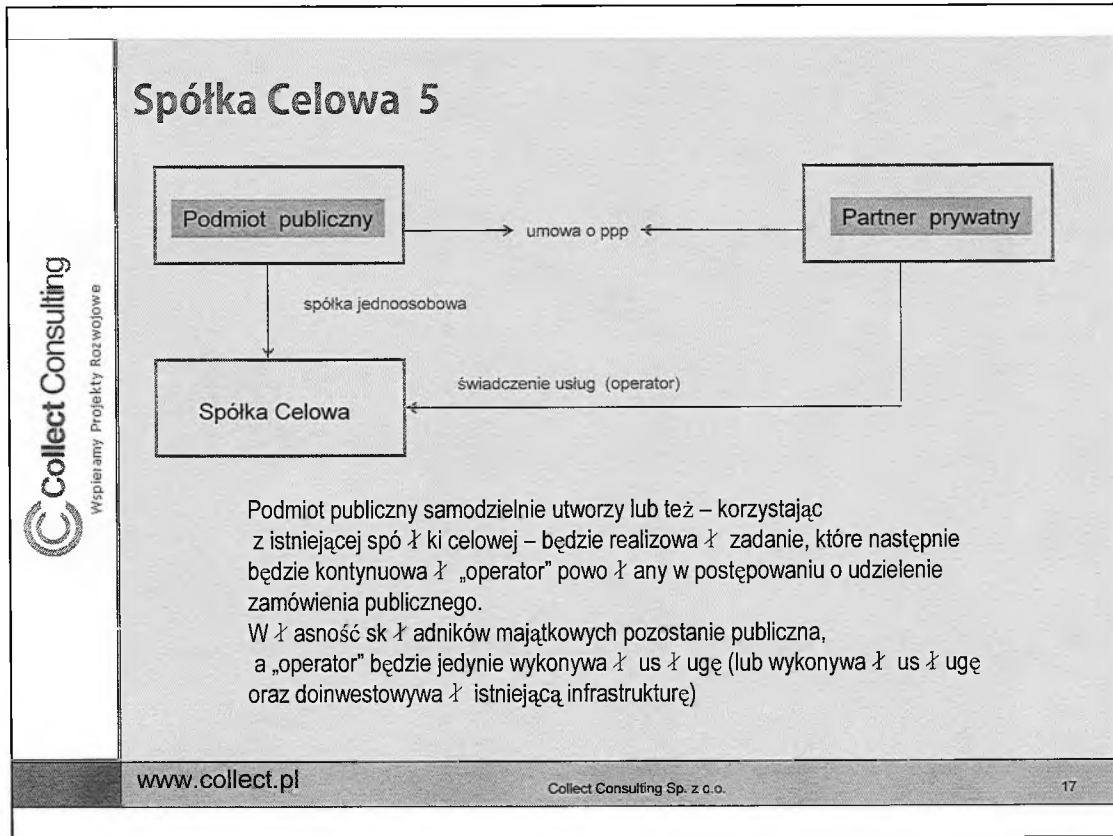

Rola spółki celowej w PPP

Witold Grzybowski

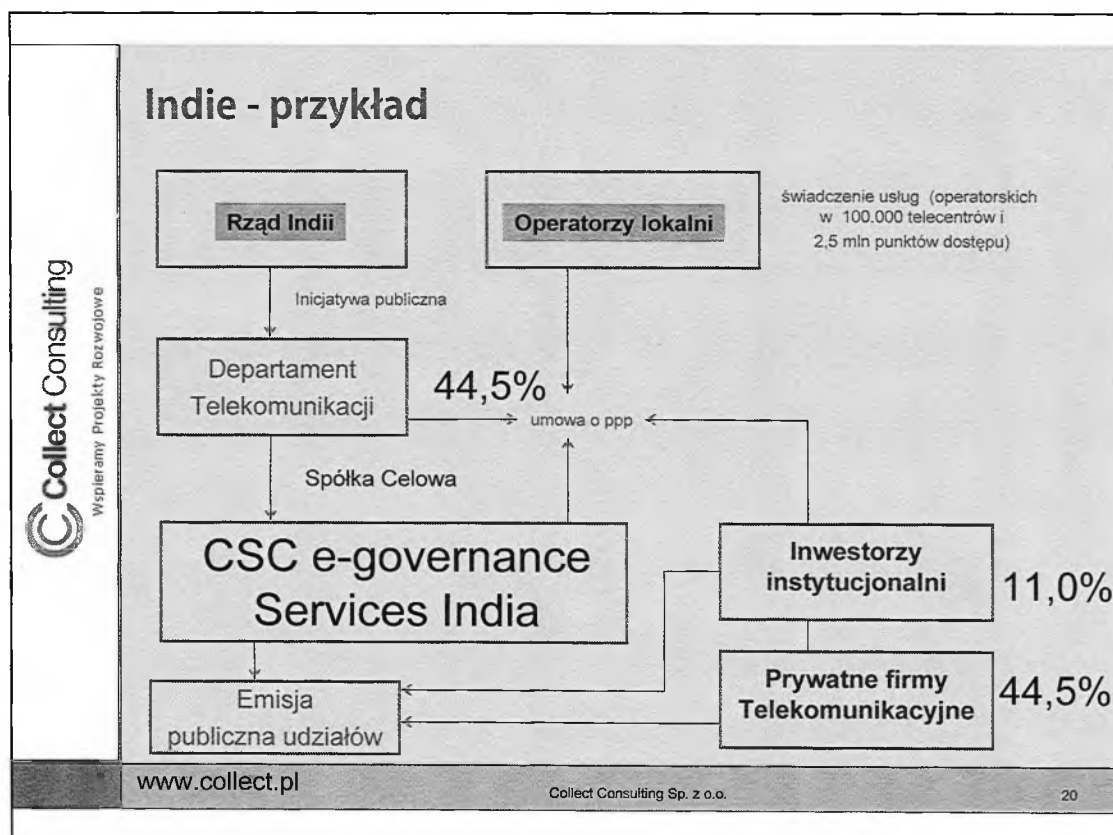
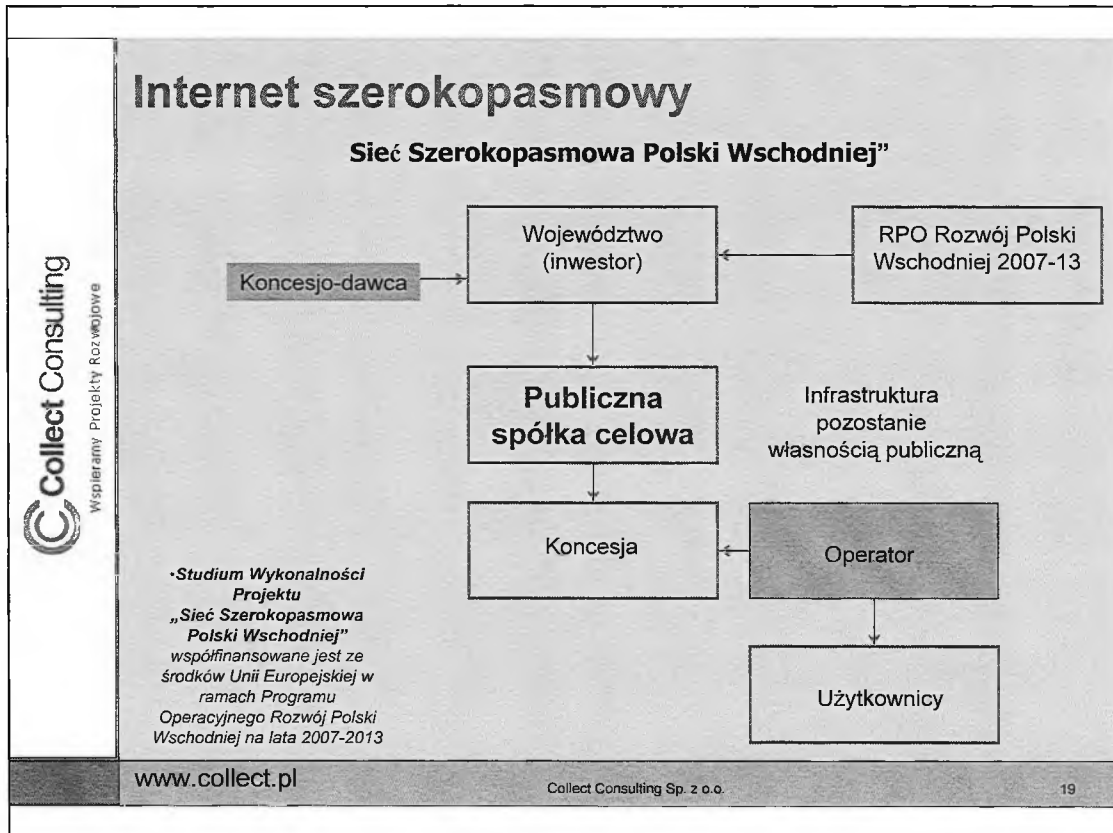

Rola spółki celowej w PPP

Witold Grzybowski

Uwagi o spółce celowej w PPP

1. Utworzenie spółki celowej przez podmiot publiczny powinno być wynikiem strategii wdrożenia przedsięwzięcia, a nie założeniem a priori;
2. Po przez udział w spółce celowej podmiot publiczny dzieli ryzyko, jakie spoczywa na takiej spółce;
3. Publiczna spółka celowa jest szczególnie uzasadniona w transakcjach, gdzie nie następuje transfer aktywów z sektora publicznego do prywatnego;
4. Utworzenie spółki celowej przez partnera prywatnego bez udziału podmiotu publicznego jest dozwolone i powszechnie praktykowane;
5. Spółka celowa może być instrumentem dla pozyskania funduszy prywatnych z rynków kapitałowych przez sektor publiczny.

Publikacja

FINANSE - ZARZĄDZANIE

Rola spółki celowej w partnerstwie publiczno-prywatnym

Spółka celowa, lub spółka specjalnego przeznaczenia jest podmiotem obrotu gospodarczego i tworem prawnym, powstającym przez partnera prywatnego lub podmiot publiczny bądź też wspólnie przez strony umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP) dla realizacji przedmiotu umowy. W zależności od celu powołania spółki pełni ona określone funkcje w danym przedsięwzięciu.

Utworzenie 11 grudnia 2004 r. w partnerstwie publiczno-prywatnym, dla realizacji projektu „Budowa i eksploatacja systemu oczyszczania ścieków w miejscowości...” (zwanego dalej „projekt”) przez podmiot publiczny i podmiot prywatny, w ramach którego powołano spółkę celową, jest przedmiotem niniejszego artykułu.

Na podstawie danych dostarczonych przez podmiot publiczny, który jest stroną umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, można stwierdzić, że powołanie spółki celowej jest zgodne z zasadami prawa publicznego, a także z zasadami prawa prywatnego.

W ramach projektu „Budowa i eksploatacja systemu oczyszczania ścieków w miejscowości...” (zwanego dalej „projekt”) powołano spółkę celową, która jest podmiotem obrotu gospodarczego i tworem prawnym, powstającym przez partnera prywatnego lub podmiot publiczny bądź też wspólnie przez strony umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP) dla realizacji przedmiotu umowy.

W ramach projektu „Budowa i eksploatacja systemu oczyszczania ścieków w miejscowości...” (zwanego dalej „projekt”) powołano spółkę celową, która jest podmiotem obrotu gospodarczego i tworem prawnym, powstającym przez partnera prywatnego lub podmiot publiczny bądź też wspólnie przez strony umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym (PPP) dla realizacji przedmiotu umowy.

PRZEGLĄD 2/2010

Komunalny

GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA

ZESZYTY KOMUNALNE

Praktyczne aspekty

komunalnych

Rola spółki celowej w PPP

Witold Grzybowski

 Collect Consulting Wspieramy Projekty Rozwojowe	Rola Spółki Celowej w PPP Dalsze pytania proszę kierować do: Collect Consulting Sp. z o.o. E-mail: witold@partnerstwopublicznoprywatne.info Dziękuję Państwu za udział w prezentacji Witold Grzybowski Telefon: 607 292 585 http://www.partnerstwopublicznoprywatne.info
	www.collect.pl Collect Consulting Sp. z o.o. 23

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

W załączeniu przekazujemy Państwu analizę wykonaną przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Łodzi dla Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, przekazaną w lutym 2010 r. Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Celem opracowania było uświadomienie zarówno organom centralnym państwa, jak i samorządowcom skutków wprowadzenia w życie art. 242 i 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

(Dz. U. Nr 157, poz. 1240)

[...]

DZIAŁ V

Budżet, wieloletnia prognoza finansowa i uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego

Rozdział 3

Uchwała budżetowa

Art. 242. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, w którym planowane wydatki bieżące są wyższe niż planowane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6.

2. Na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3, w przypadku gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.

Art. 243. 1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

- 1) spłat rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90, wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90,
- 2) wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90 wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90,
- 3) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji

do planowanych dochodów ogółem budżetu przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu, obliczoną według wzoru:

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

$$\left(\frac{R+O}{D}\right)_n \leq \frac{1}{3} \times \left(\frac{Db_{n-1} + Sm_{n-1} - Wb_{n-1}}{D_{n-1}} + \frac{Db_{n-2} + Sm_{n-2} - Wb_{n-2}}{D_{n-2}} + \frac{Db_{n-3} + Sm_{n-3} - Wb_{n-3}}{D_{n-3}} \right)$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2-4 oraz art. 90,
- O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,
- D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym,
- Db – dochody bieżące,
- Sm – dochody ze sprzedaży majątku,
- Wb – wydatki bieżące,
- n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
- $n-1$ – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,
- $n-2$ – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata,
- $n-3$ – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

2. Przy obliczaniu relacji, o których mowa w ust. 1, dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Do obliczenia relacji dla poprzednich dwóch lat przyjmuje się wartości wykonane wynikające ze sprawozdań rocznych.

3. Ograniczenia określonego w ust. 1 nie stosuje się do:

- 1) wykupów papierów wartościowych, spłat kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, z wyłączeniem odsetek od tych zobowiązań,
 - 2) poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2
- w terminie nie dłuższym niż 90 dni po zakończeniu programu, projektu lub zadania i otrzymaniu refundacji z tych środków.

4. W przypadku gdy określone w umowie środki, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2, nie zostaną przekazane lub po ich przekazaniu zostanie orzeczony ich zwrot, jednostka samorządu terytorialnego nie może emitować papierów wartościowych, zaciągać kredytów, pożyczek ani udzielać poręczeń i gwarancji do czasu spełnienia relacji, o której mowa w ust. 1.

Krajowa Rada RIO

***Wstępna informacja
o wykonaniu budżetów JST za lata 2007-2009
w ujęciu art. 242 i 243
ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r.
o finansach publicznych***

Regionalna Izba Obrachunkowa w Łodzi
2010-02-02

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

*Wstępna informacja o wykonaniu budżetów JST za lata 2007-2009 w ujęciu art. 242 i 243
ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*

Wstęp

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wprowadza m.in. dwie ważne regulacje wpływające w istotny sposób na konstruowanie budżetów JST oraz na limity określające możliwości zaciągania zobowiązań. Zgodnie z art. 242 ustawy o finansach publicznych od 2011 r. JST nie będą mogły uchwalić budżetu, w którym bieżące wydatki budżetowe nie znajdą pokrycia w dochodach bieżących, powiększonych o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych oraz o wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6.

Odmienne niż w poprzedniej ustawie o finansach publicznych, w której zdefiniowano dwa progi zadłużenia obowiązujące każdą JST (art. 169 i art. 170) zgodnie z art. 243 nowej ustawy o finansach publicznych od 2014 r. próg zadłużenia dla każdej z JST od 2014 r. będzie liczony odrębnie.

W związku z nowymi regulacjami podjęto próbę obliczenia i przeanalizowania dwóch wielkości:

- nadwyżki operacyjnej obliczonej jako różnica dochodów bieżących i wydatków bieżących
- relacji dochodów bieżących pomniejszonych o wydatki bieżące i powiększonych o dochody ze sprzedaży mienia do dochodów budżetowych ogółem obliczonych zgodnie z zasadami art. 243 ust 1 i 2

Źródłem danych do obliczeń były sprawozdania budżetowe Rb-27s i Rb-28s jednostek samorządu terytorialnego (bez związków komunalnych) za lata 2007-2008 (wykonanie) oraz za III kw 2009 r. (plan).

Niniejsza analiza została opracowana w celu oszacowania skali problemów jakie mogą pojawić się w przypadku opóźnień procesu dostosowywania metod planowania budżetowego do nowych regulacji, w szczególności opóźnień przy optymalizacji wydatków bieżących.

Finansowanie wydatków bieżących dochodami bieżącymi

Wg stanu na III kw 2009 r. planowane dochody bieżące nie pokrywały w pełni planowanych wydatków bieżących w **506 JST**, przy czym łączny niedobór wyniósł **1 504 775,9 tys. zł.**

Stan na 30.09.2009 r.	Planowana ujemna nadwyżka operacyjna		Planowana dodatnia nadwyżka operacyjna	
	Liczba JST	Deficyt operacyjny (w złotych)	Liczba JST	Nadwyżka operacyjna (w złotych)
Gminy	394	-522 676 529,7	2019	4 667 663 912,7
Miasta na prawach powiatu	14	-758 271 916,7	51	2 117 376 856,3
Powiaty	98	-223 827 467,7	216	540 405 101,8
Województwa			16	1 398 036 849,5
Razem	506	-1 504 775 914,1	2302	8 723 482 720,3

Mimo, iż do 2009 r. JST nie miały prawem określonego obowiązku pokrywania wydatków bieżących wyłącznie dochodami bieżącymi (jak to zostało sformułowane w art. 242 nowej ustawy o finansach publicznych), to w latach 2007-2009 w 2.257 JST (80,4%¹ ogółu) zasada ta była zachowana w całym analizowanym okresie.

¹ W ramach tej analizy nie badano nadwyżki z lat ubiegłych i wolnych środków.

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Wstępna informacja o wykonaniu budżetów JST za lata 2007-2009 w ujęciu art. 242 i 243
ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

Wynik operacyjny 2007 (wykonanie)	Wynik operacyjny 2008 (wykonanie)			Wynik operacyjny 2008 (wykonanie)	Wynik operacyjny 2009 (plan)		
	deficyt	nadwyżka	Razem		Deficyt	Nadwyżka	Razem
deficyt	40	53	93	Deficyt	67	20	87
Nadwyżka	47	2 668	2 715	Nadwyżka	439	2282	2 721
Razem	87	2 721	2 808	Razem	506	2 302	2 808

Lp.	Wynik operacyjny za 2007 r.	Wynik operacyjny za 2008 r.	Wynik operacyjny wg planu za III kw 2009		
			Liczba JST z deficytem za III kw 2009 r.	Liczba JST z nadwyżką za III kw 2009 r.	Razem liczba JST wg wyników za lata 2007-2008
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6) = (4) + (5)
1	Deficyt w 2007 r.	Deficyt w 2008 r.	34	6	40
2	Nadwyżka w 2007 r.	Deficyt w 2008 r.	33	14	47
3	Deficyt w 2007 r.	Nadwyżka w 2008 r.	28	25	53
4	Nadwyżka w 2007 r.	Nadwyżka w 2008 r.	411	2 257	2 668
5	Razem Wynik za III kw 2009 r.		506	2 302	2 808

Niepokój budzi jednak fakt występowania w 34 JST permanentnego przekraczania wydatków bieżących ponad dochody bieżące. Łączny niedobór w tych JST w 2009 r. wyniósł 107 706,3 tys. zł. Oznacza to, iż wg stanu na 30 września 2009 r. 8,2% planowanych wydatków bieżących w tych JST nie znajdowało pokrycia w dochodach bieżących. Wskazuje to na potrzebę dokładniejszego przeanalizowania sytuacji finansowej tych jednostek (wykaz JST w tabeli nr 1). Dane dotyczące tych 34 jednostek przedstawia poniższe zestawienie:

Typ JST	Liczba JST	Nadwyżka operacyjna dochody bieżące - wydatki bieżące (w złotych)			% niepokrytych wydatków bieżących		
		2007	2008	2009	2007	2008	2009
		Wykonanie	wykonanie	Plan	wyk.	wyk.	plan
Gminy	21	-10 787 350,90	-21 183 941,55	-45 841 023,5	3,1%	5,3%	10,7%
Miasta na prawach powiatu	1	-5 063 599,19	-11 335 092,95	-25 394 814,0	2,5%	5,2%	11,2%
Powiaty	12	-11 379 274,10	-19 188 972,55	-36 470 463,0	2,2%	3,3%	5,5%
Razem	34	-27 230 224,19	-51 708 007,05	-107 706 300,5	2,5%	4,3%	8,2%

W kolejnych 33 JST (wykaz JST w tabeli nr 2) dochody bieżące pokrywały wydatki bieżące jedynie w 2007 r. zaś w kolejnych latach wystąpił deficyt operacyjny (w 2008 r. – 2,2% wydatków bieżących nie miało pokrycia w dochodach bieżących, a wg planu na 2009 r. – 5,7%).

Kolejny problem ujawnia analiza wykonanej nadwyżki operacyjnej za 2008 r. oraz planowanej na 2009 r., z której wynika, że w 411 JST mimo osiągnięcia nadwyżki operacyjnej w latach 2007-2008 to z planu dochodów i wydatków na 2009 r. wynika, iż zakładany jest deficyt budżetowy.

Biorąc pod uwagę to, że deficyt operacyjny liczony w oparciu o faktyczne wykonanie wystąpił w znacznie mniejszej ilości JST (w 93 JST w 2007 r. oraz w 87 JST w 2008 r.) niż w przypadku planu na 2009 r. (506 JST) konieczne jest zwrócenie uwagi na potrzebę bardziej realnego planowania budżetowego przez JST, bowiem zaniżenie jednego z elementów średniej z art. 243 ust. 1 uwzględnianego przy określaniu limitu zadłużenia będzie mieć negatywny wpływ na możliwości zaciągania zobowiązań w latach następnych.

Bardzo istotną rolę może odegrać tu działalność opiniodawcza oraz informacyjna realizowana przez regionalne izby obrachunkowe.

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Wstępna informacja o wykonaniu budżetów JST za lata 2007-2009 w ujęciu art. 242 i 243
ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

Średnia arytmetyczna z art. 243 ust. 1 i 2 obliczona za lata 2007-2009

Do 2013 r. włącznie do budżetów JST będą miały nadal zastosowanie dwa wskaźniki wynikające ze „starej” ustawy o finansach publicznych ograniczające poziom zadłużenia – identyczne dla wszystkich JST:

- 15% limit relacji planowanych spłat kredytów, pożyczek i wykupu obligacji wraz z odsetkami i dyskontem w danym roku budżetowym do dochodów budżetowych (art. 169)
- 60% limit relacji łącznej kwoty długu do dochodów budżetowych (art. 170)

Nowe regulacje ograniczające zadłużenie JST – opisane w art. 243 i kolejnych - będą miały zastosowanie dopiero do uchwał budżetowych na 2014 r.

Monitorowanie limitów wynikających ze średnich obliczonych wg zasad określonych w art. 243 ust. 1 i 2 dla lat 2010-2013 z pewnością pozwoli przyjrzeć się funkcjonowaniu nowej regulacji zanim stanie się obowiązującym jednostki samorządu terytorialnego wymaganiem.

W oparciu o informacje ze sprawozdań budżetowych za lata 2007-2009 obliczono średnie określające odrębne limity dla każdej z 2.808 JST, które obowiązywałyby na 2010 rok gdyby nie wprowadzono okresu przejściowego dla art. 243.

Rozkład indywidualnego limitu zadłużenia wg szczebli samorządu przedstawia się następująco:

Średnia (Db-Wb+Sm/Do) za 2007-2009	Liczba JST wg szczebli					Struktura JST wg szczebli oraz poziomu średniej z art. 243				
	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojew. Samorz.	Polska	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojew. Samorz.	Polska
poniżej 0%	16		23		39	0,7%	0,0%	7,3%	0,0%	1,4%
0%-15%	0%-5%	164	2	118	284	6,8%	3,1%	37,6%	0,0%	10,1%
	5%-10%	722	14	140	876	29,9%	21,5%	44,6%	0,0%	31,2%
	10%-15%	829	29	28	888	34,4%	44,6%	8,9%	12,5%	31,6%
0%-15% Suma	1715	45	286	2	2048	71,1%	69,2%	91,1%	12,5%	72,9%
powyżej 15%	15%-20%	457	15	4	487	18,9%	23,1%	1,3%	68,8%	17,3%
	20%-25%	140	5	1	148	5,8%	7,7%	0,3%	12,5%	5,3%
	25%-30%	53			54	2,2%	0,0%	0,0%	6,3%	1,9%
	30%-35%	15			15	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
	35%-40%	11			11	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,4%
	powyżej 40%	6			6	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
powyżej 15% Suma	682	20	5	14	721	28,3%	30,8%	1,6%	87,5%	25,7%
Razem JST	2413	65	314	16	2808	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Na nowej regulacji skorzystałyby przede wszystkim województwa samorządowe, gdyż limit zadłużenia liczony wg nowych zasad pozwoliłby 14 z 16 na dokonywanie w 2010 r. większych spłat co przekładałoby się na możliwość zaciągnięcia wyższych zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek, emisji obligacji lub szybszą spłatę już zaciągniętych.

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Wstępna informacja o wykonaniu budżetów JST za lata 2007-2009 w ujęciu art. 242 i 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

W przypadku pozostałych szczebli samorządu terytorialnego indywidualne limity zadłużenia dla każdej JST obliczone na 2010 r. wskazują, iż:

- **39 JST (1,4% ogółu) – 16 gmin i 23 powiaty – nie mogłyby dokonywać spłat zaciągniętych już zobowiązań – co jest sytuacją bardzo niebezpieczną, gdyż z uwagi na konstrukcję art. 242 może ona powstać także w 2014 r. mimo okresu przejściowego)**

Należy w tym miejscu podkreślić, iż obecne brzmienie art. 242 ustawy o finansach publicznych nie jest wystarczającym mechanizmem zapewniającym uzyskanie wyłącznie dodatniej nadwyżki operacyjnej, gdyż dopuszcza deficyt bieżący o ile znajduje on pokrycie w przychodach z wolnych środków lub z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych. Natomiast w wyliczeniu art. 243 bierze się pod uwagę wyłącznie nadwyżkę operacyjną powiększoną o dochody ze sprzedaży mienia, bez uwzględnienia dodatkowych środków z przychodów o których mowa w art. 242.

- 721 JST (25,7% ogółu) mogłyby dokonywać spłat wyższych niż określone obecnie 15% - a więc nowa regulacja jest dla nich korzystniejsza
- spłat kredytów i pożyczek na poziomie **niższym niż 10%** musiałoby dokonywać:
 - o 258 powiatów (82,2% powiatów)
 - o 16 miast na prawach powiatu (24,6% miast)
 - o 886 gmin (36,7% gmin)

co może skutkować postrzeganiem przez powyższe JST nowej regulacji jako ograniczenie możliwości rozwoju.

Mimo zasygnalizowanych powyżej obaw należy podkreślić, iż idea nowego – indywidualnego - limitu zadłużenia ma bardzo mocne podstawy ekonomiczne i z tego względu jest znacznie lepszym sposobem regulowania poziomu zadłużenia JST niż poprzedni 15% limit ustalony jednakowo dla wszystkich JST. Jednakże pomyślnie wdrożenie tej regulacji wymaga od JST jak i od izb zwrócenia baczniejszej uwagi na problematykę racjonalnego planowania wydatków bieżących oraz realne planowanie dochodów ze sprzedaży mienia.

Załączniki:

Tabela 1.	Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które w latach 2007-2008 oraz 3 kwartał 2009 r. nie pokrywały wydatków bieżących dochodami bieżącymi
Tabela 2.	Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które w 2008 r. oraz 3 kw. 2009 r. nie pokrywały wydatków bieżących dochodami bieżącymi
Tabela 3.	Wykaz JST, dla których średnia obliczona wg zasad art. 243 ust. 1 i 2 obliczona jako limit na 2010 jest mniejsza od zera
Tabela 4.	Rozkład średniej arytmetycznej w wybranych przedziałach procentowych z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji o których mowa w art. 243 ust 1 i 2 uoof według województw i szczebli JST.
Tabela 5.	Rozkład średniej arytmetycznej w poszczególnych szczeblach JST oraz województwach z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji o których mowa w art. 243 ust 1 i 2 uoof
Tabela 6.	Nadwyżka operacyjna oraz dochody ze sprzedaży mienia za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. w poszczególnych JST <i>(zestawienie dostępne tylko w wersji elektronicznej)</i>
Tabela 7.	Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 uoof w poszczególnych JST.
<i>(zestawienie dostępne tylko w wersji elektronicznej)</i>

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 1. Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które w latach 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. nie pokrywały wydatków bieżących dochodami bieżącymi

WK	PK	GK	GT	Typ	NAZWA	2007			2008			2009			% wydatków bieżących nie znajdujących pokrycia w dochodach bieżących								
						(4 kwartał) - wykonanie		Wynik operacyjny	(4 kwartał) - wykonanie		Wynik operacyjny	(3 kwartał) - plan		Wynik operacyjny									
						Wydatki			Wydatki			Wydatki											
						ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące		ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące		ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18						
24	70	00	0	M	Mysłowice	235 600 459,50	206 142 405,68	-5 063 589,19	253 347 336,45	217 419 318,78	-11 335 002,95	273 871 788,00	227 085 165,00	-26 394 814,00	2,5%	5,2%	11,2%						
02	05	00	0	P	jeleński	49 311 582,18	45 897 845,08	-2 929 902,16	58 297 062,97	54 001 652,29	-3 845 599,51	60 888 951,00	60 429 951,00	-4 986 515,00	8,4%	7,1%	8,2%						
02	08	00	0	P	klodzki	122 750 755,04	114 674 934,51	-8 455 473,91	138 519 583,96	130 905 408,59	-3 569 790,30	151 607 035,74	140 814 066,74	-8 888 208,00	0,8%	2,7%	0,8%						
04	17	00	0	P	wągrowski	23 772 900,93	21 483 039,78	-2 289 861,15	26 303 388,34	24 608 904,81	-1 694 483,53	36 181 385,00	27 846 292,00	-8 335 093,00	4,3%	0,2%	4,3%						
06	07	00	0	P	krasnodulski	62 440 175,35	59 289 293,08	-3 150 882,27	69 313 920,25	63 144 186,95	-6 169 733,30	75 989 417,82	68 674 004,22	-7 315 413,60	1,7%	0,0%	2,1%						
08	05	00	0	P	krasnodulski	28 943 185,29	27 630 106,44	-1 313 078,85	31 512 938,76	29 225 920,95	-2 287 017,81	33 528 526,53	33 249 817,00	-278 709,53	0,8%	3,9%	1,2%						
08	08	00	0	P	kwiatkowski	48 456 558,26	43 588 620,87	-4 867 937,39	50 015 405,37	47 795 955,92	-2 219 449,45	72 688 141,00	55 422 277,00	-17 265 864,00	0,1%	1,4%	8,2%						
08	11	00	0	P	zaniński	67 956 322,83	65 612 533,95	-2 343 788,88	74 428 655,83	71 191 671,29	-3 236 984,54	86 658 867,00	79 083 646,00	-7 575 221,00	1,4%	3,0%	4,5%						
10	13	00	0	P	rawski	37 156 981,83	34 248 789,05	-2 908 192,78	43 185 096,61	41 020 326,81	-2 164 769,80	54 568 710,00	50 443 678,00	-4 125 032,00	4,4%	9,2%	16,0%						
10	21	00	0	P	ostrowski	18 153 583,75	17 012 493,76	-1 141 089,99	22 788 768,56	20 507 057,54	-2 281 711,02	24 993 032,00	24 028 626,00	-964 406,00	1,1%	3,3%	4,9%						
16	21	00	0	P	leski	26 961 980,89	21 240 721,49	-5 721 259,40	24 737 458,17	21 751 079,26	-2 986 378,91	30 693 361,86	23 985 824,45	-6 707 537,41	7,4%	6,6%	7,8%						
28	11	00	0	P	indziejewski	30 258 574,09	27 754 579,96	-2 503 994,13	32 418 819,13	29 480 425,18	-2 938 393,95	39 628 017,73	33 524 829,00	-6 103 188,73	3,9%	0,1%	4,8%						
32	10	00	0	P	inowrocławski	51 844 886,43	49 613 538,98	-2 231 347,45	57 340 022,39	52 431 583,80	-4 908 438,59	71 150 580,00	60 162 242,00	-10 988 338,00	0,1%	4,0%	5,6%						
02	06	01	1	G	KARPACZ	20 603 843,02	15 470 504,55	-5 133 338,47	25 438 349,72	17 373 864,66	-8 064 485,06	44 115 336,00	19 421 688,00	-24 693 648,00	2,1%	5,1%	16,8%						
02	08	01	1	G	KUSZNIK-ZDRÓJ	14 335 278,80	11 388 685,52	-2 946 593,28	15 125 145,92	12 282 184,49	-2 842 961,43	19 814 470,76	12 501 280,76	-7 313 189,99	0,3%	8,3%	3,2%						
02	08	03	1	G	KUDOWA-ZDRÓJ	23 290 319,87	18 524 940,43	-4 765 379,44	23 805 496,46	19 843 403,23	-3 962 093,23	32 150 769,16	23 678 289,16	-8 472 480,00	0,3%	0,2%	12,4%						
02	21	02	2	G	SZCZĄTKOWO-ZDRÓJ	17 852 196,46	13 124 193,09	-4 728 003,37	22 584 467,38	16 364 589,22	-6 219 878,16	24 125 773,66	17 789 173,66	-6 336 600,00	0,4%	3,0%	4,0%						
02	08	09	2	G	LEWIN KŁODZKI	43 733 386,32	4 465 852,72	-39 267 533,60	7 288 978,16	4 853 412,08	-2 435 566,08	16 563 211,15	6 429 918,71	-10 133 292,44	4,4%	3,3%	4,3%						
02	08	14	3	G	SZCZCZYNA	13 658 902,61	12 558 658,09	-1 099 244,52	16 659 326,07	13 658 772,86	-3 000 553,21	18 679 411,00	14 252 582,00	-4 426 829,00	1,7%	2,9%	9,3%						
04	08	01	1	G	LIPNO	34 471 423,72	29 543 807,21	-4 927 616,51	35 774 458,51	33 290 138,72	-2 484 319,79	38 306 225,00	34 975 474,00	-3 330 751,00	0,8%	7,7%	2,9%						
08	05	03	2	G	SLUBICE	53 615 586,25	42 382 008,34	-11 233 577,91	53 172 146,00	44 383 269,56	-8 788 876,44	69 928 009,00	49 538 344,00	-20 389 665,00	1,8%	1,9%	11,1%						
12	05	10	2	G	ŁUSCIE GÓRLICKIE	20 529 523,08	17 650 588,91	-2 878 934,17	21 240 712,47	18 244 468,48	-3 000 243,99	27 558 857,56	19 072 194,54	-8 486 663,02	2,5%	0,8%	7,5%						
18	13	01	2	G	BIRZCZA	17 407 999,88	16 067 084,55	-1 340 915,33	21 404 344,93	19 857 643,12	-1 546 701,81	24 125 773,66	17 789 173,66	-6 336 600,00	0,4%	3,0%	4,0%						
18	21	02	2	G	CISNA	6 414 069,04	5 370 609,17	-1 043 459,87	7 860 395,45	5 511 502,81	-2 348 892,64	6 411 983,00	6 411 983,00	0,00	5,1%	2,9%	13,0%						
24	08	12	1	G	LEBA	15 965 266,78	13 503 915,58	-2 461 351,20	16 177 271,71	14 252 006,22	-1 925 265,49	23 206 956,00	16 127 242,00	-7 079 714,00	4,2%	4,8%	17,4%						
24	11	05	1	G	HEŁ	13 550 096,97	10 916 537,41	-2 633 559,56	13 784 538,77	12 042 351,14	-1 742 187,63	17 488 874,00	13 108 484,00	-4 380 390,00	10,3%	13,5%	24,2%						
08	08	05	2	G	WYKOK	15 167 452,87	14 162 766,12	-1 004 686,75	19 307 630,39	16 820 005,01	-2 487 625,38	25 018 709,00	19 595 514,00	-5 423 195,00	6,1%	7,7%	15,3%						
08	08	04	2	G	MALBORK	10 040 495,68	9 141 631,78	-898 863,90	11 240 712,47	10 244 468,48	-996 243,99	14 568 769,56	12 568 280,00	-2 000 489,56	4,6%	6,1%	15,3%						
24	14	03	1	G	LEDZINA	34 746 818,34	30 768 538,98	-3 978 279,36	39 760 537,47	35 765 357,07	-3 995 180,40	47 115 126,84	36 676 074,84	-10 449 052,00	5,9%	2,2%	18,1%						
28	10	05	2	G	SORKWITZ	8 875 371,30	9 505 519,10	630 147,80	16 660 688,65	10 282 888,92	-6 377 799,73	13 066 476,40	11 199 998,48	-1 866 477,92	0,8%	3,8%	4,6%						
28	19	02	2	G	POZNAN	9 807 295,35	9 807 308,08	12 732,73	8 305 316,16	8 604 277,53	298 961,37	11 822 342,90	11 822 342,90	0,00	6,3%	10,0%	17,8%						
28	22	02	3	G	ORNETA	29 674 574,71	25 750 602,64	-3 923 972,07	32 142 378,18	30 135 871,95	-2 006 506,23	35 431 189,00	33 482 414,80	-1 948 774,20	0,7%	4,5%	5,6%						
28	18	03	1	G	ORZYZ	26 717 364,68	23 186 191,17	-3 531 173,51	30 677 735,49	25 429 042,89	-5 248 692,60	40 360 253,47	24 863 124,47	-15 497 128,99	3,2%	8,9%	1,8%						
32	13	00	2	G	DARŁOWO	27 585 754,05	21 439 875,68	-6 145 878,37	29 628 072,38	23 624 468,27	-6 003 604,11	31 786 380,43	22 031 224,18	-9 755 156,25	7,1%	7,1%	0,2%						

Źródło: Sprawozdania budżetowe R5-201 i R5-202 z systemu BOST-G (stan bieżący na dzień 19-01-2010)

Tabela 2. Wykaz jednostek samorządu terytorialnego, które w 2008 r. oraz 3 kw. 2009 r. nie pokrywały wydatków bieżących dochodami bieżącymi

WK	PK	GK	GT	Typ	NAZWA	2007			2008			2009			% wydatków bieżących nie znajdujących pokrycia w dochodach bieżących		
						(4 kwartał) - wykonanie		Wynik operacyjny	(4 kwartał) - wykonanie		Wynik operacyjny	(3 kwartał) - plan		Wynik operacyjny			
						Wydatki			Wydatki			Wydatki					
						ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące		ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące		ogółem wykonanie	z tego: wydatki bieżące				
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
02	11	00	0	P	lubuski	74 141 877,56	64 503 778,22	-9 638 099,34	102 343 252,00	86 358 069,82	-16 985 182,18	124 567 411,37	98 193 984,37	-26 373 427,00	-0,8%	2,6%	7,3%
02	17	00	0	P	bitewski	37 634 080,46	31 744 982,04	-5 889 100,42	39 376 034,30	34 938 922,80	-4 437 111,50	46 972 213,00	38 874 478,00	-8 097 735,00	-0,9%	2,9%	1,7%
02	19	00	0	P	bolesławiecki	115 575 182,98	93 150 518,57	-22 424 664,41	122 550 756,93	106 751 382,80	-15 800 374,13	136 982 197,36	125 292 645,36	-11 689 552,00	-0,6%	0,3%	0,7%
02	22	00	0	P	wołowski	31 712 934,85	29 437 080,45	-2 275 854,40	42 022 081,17	35 539 223,94	-6 482 857,23	45 876 005,82	40 326 248,82	-5 549 757,00	-2,7%	0,8%	3,0%
22	08	00	0	P	bolesławiecki	47 953 471,47	43 897 248,94	-4 056 222,53	56 750 775,55	54 330 738,34	-2 420 037,21	68 379 023,00	56 583 484,00	-11 795 539,00	-1,1%	0,2%	6,3%
24	13	00	0	P	namysłowski	105 626 214,10	101 220 040,49	-4 406 173,61	118 274 162,28	106 815 373,72	-11 458 788,56	147 675 167,00	126 950 587,00	-20 724 580,00	-1,4%	1,2%	2,7%
28	10	00	0	P	jeleński	70 745 610,28	63 821 761,75	-6 923 848,53	86 520 844,01	72 830 228,73	-13 690 615,28	110 029 471,00	94 038 972,00	-15 990 500,00	-1,8%	0,9%	1,4%
28	19	00	0	P	golepski	12 788 540,14	11 721 683,62	-1 066 856,52	22 991 002,70	20 176 059,92	-2 814 942,78	36 327 326,00	33 042 194,00	-3 285 132,00	-4,8%	2,1%	3,1%
32	11	00	0	P	policki	50 117 215,70	43 530 496,20	-6 586 719,50	57 931 039,90	50 259 672,54	-7 671 367,36	74 855 440,00	52 351 415,00	-22 504 025,00	-8,2%	0,8%	3,9%
06	07	01	1	G	KAMIEŃNA GÓRA	44 774 995,38	36 638 658,43	-8 136 336,95	50 606 120,50	42 266 025,97	-8 340 094,53	58 783 606,11	45 659 954,11	-13 123 652,00	-3,2%	2,7%	1,6%
06	02	1	G	G	KŁODZKO	55 471 010,03	49 844 506,36	-5 626 503,67	62 221 619,82	61 288 942,48	-9 332 677,34	71 975 061,00	64 926 983,75	-6 048 077,25	-8,2%	1,3%	1,1%
02	21	02	1	G	JEDLIŃNA-ZDRÓJ	12 953 296,61	9 172 788,89	-3 780 507,72	16 004 625,97	10 340 541,12	-5 664 084,85	17 099 662,00	16 681 267,38	-407 074,62	-4,6%	0,1	5,4%
02	11	02	1	G	POWODZYN	17 755 372,38	14 098 496,04	-3 656 876,34	19 837 556,14	16 380 407,48	-3 457 148,66	22 587 136,00	21 338 587,50	-1 248 548,50	-3,3%	2,8%	8,4%
02	11	12	G	G	NOVA RUDA	33 064 576,28	23 047 525,24	-10 019 051,04	36 571 511,35	24 074 972,18	-12 496 539,17	44 335 511,00	38 270 811,00	-6 064 700,00	-2,5%	2,1%	1,7%
02	06	03	G	G	BYSTRZYCA KŁODZKO	38 126 611,08	35 262 378,91	-2 859 232,17	61 520 490	56 326 335,40	-4 194 154,60	68 127 182,00	55 334 876,18	-11 792 305,82	-9,9%	6,5%	2,0%
02	10	05	3	G	OLĘSZNA	16 036 268,40	12 283 924,52	-3 752 343,88	39 184 577	36 063 224,34	-3 121 352,66	49 966 166,00	46 882 966,00	-3 083 200,00	-3,2%	3,1	1,0%
04	01	03	G	G	GLEZYSZKA	24 041 436,33	18 004 763,14	-1 461 481,45	27 262 190,50	19 783 472,63	-7 478 717,87	35 213 647,00	29 927 957,51	-5 285 689,49	-8,1%	2,3%	11,4%
04	02	02	G	G	KOŁO	6 618 240,03	6 599 133,26	-19 106,77	7 744 144,70	7 329 788,48	-412 356,22	10 469 047,00	9 518 565,00	-948 482,00	-1,8%	0,2%	3,5%
04	03	03	G	G	GORZÓW	15 839 533,33	11 327 984,66	-4 511 548,67	20 095 166,48	12 381 143,72	-7 714 022,76	24 843 511,00	14 843 511,00	-10 000 000,00	-10,0%	0,0%	12,0%
12	01	05	1	G	JOŃKOWANÓW	8 920 813,94	8 435 225,47	-4 848 571,47	11 692 138,90	9 378 387,58	-2 313 751,32	15 872 852,00	12 341 557,00	-3 531 295,00	-13,0%	0,1	0,1
12	01	05	2	G	LAPANÓW	30 009 233,56	15 091 354,17	-14 411 011,99	19 242 991,50	17 980 137,76	-1 262 853,74	28 254 872,41	20 977 855,41	-7 276 955,00	-2,9%	0,9%	6,0%
11	03	01	G	G	CZERNIN	10 254 445,27	13 318 280,75	533 508,48	15 545 224,76	15 046 014,99	-498 209,77	25 934 141,49	15 790 390,92	-13 143 750,57	-4,0%	0,6%	5,1
18	11	03	2	G	JANOWICZ POLSKI	14 555 005,21	9 856 896,86	-30 089,79	17 771 389,15	11 274 673,79	-6 496 715,36	24 836 535	12 678 779,50	-12 157 755,50	-3,3%	3,1	11,1%
18	17	03	2	G	BUKOWIKO	11 072 258,27	6 628 839,83	-4 443 418,44	13 879 158,00	10 250 000,00	-3 629 158,00	24 313 672,00	15 812 374,00	-8 501 298,00	-5,9%	2,1%	13,4%
18	17	06	2	G	TYRAWA WOŁOSKA	7 779 940,95	4 695 474,04	-3 084 491,92	8 960 421,22	8 629 015,55	-331 405,67	18 585 162,78	9 435 598,00	-9 149 564,78	-19,72%	1,1	1,1
22	11	02	1	G	JASZARNA	20 968 826,93	11 461 203,73	-8 104 261,19	41 071 362,85	30 801 595,43	-10 269 767,42	50 124 825,00	41 616 028,00	-8 508 797,00	-3,6%	1,3%	19,8%
24	01	02	G	G	NIECHÓWICE	16 426 349,03	12 495 800,61	-652 541,64	17 946 754,26	14 586 166,28	-3 360 587,98	22 628 422,00	15 644 807,20	-7 141 616,80	-5,1%	6,1	11,1
24	04	02	G	G	GOŚCISZÓW	17 613 884,01	14 536 062,79	-589 822,01	19 404 429,76	14 741 002,23	-4 663 427,53	20 241 947,00	16 684 816,41	-3 557 130,59	-5,9%	0,1	3,3%
24	04	03	G	G	WÓJCIECH WĄSKOŁUBA	12 087 587,27	7 044 744,16	-5 042 843,11	15 233 733,32	10 233 332,32	-5 000 401,00	24 855 520,74	15 863 365,85	-9 992 154,89	-4,0%	3,1	3,8%
38	06	02	G	G	ŚWIDWIN	16 102 716,83	13 900 672,91	-2 191 043,92	15 862 253,13	15 812 374,00	-49 879,13	28 200 630,00	14 659 115,26	-13 541 514,74	-17,7%	0,0%	0,0%
38	06	03	G	G	ŻRANÓW	14 655 876,83	11 399 565,79	-3 256 311,04	15 859 552,11	12 937 732,53	-2 921 819,58	24 920 610	14 659 115,26	-10 261 494,74	-4,0%	3,1	3,8%
38	06	03	G	G	CZAPLEŃSKA	23 292 366,04	23 514 280,54	1 874 166,48	27 711 685,00	26 668 087,00	-1 043 593,00	32 252 420,00	23 118 044,00	-9 134 376,00	-3,0%	0,1	2,5%
38	06	03	G	G	CHOJNA	31 745 461,59	25 286 216,13	-5 559 301,46	30 226 130,89	29 105 500,45	-1 120 630,44	38 583 429,92	31 155 626,92	-7 427 803,00	-6,2%	6,9%	3,6%

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 3. Wykaz JST, dla których średnia obliczona wg zasad art. 243 ust. 1 i 2 obliczona jako limit na 2010 jest mniejsza od zera

Województwo	Nazwa JST		Gminy	Powiaty
dolnośląskie	Pow.	jaworski		-1,53%
		jeleniogórski		-1,90%
		kamiennogórski		-0,37%
		legnicki		-0,79%
		strzeliński		-3,33%
		świdnicki		-1,50%
		wołowski		-0,03%
kujawsko-pomorskie	Pow.	wąbrzeski		-2,12%
	M.	LIPNO	-0,80%	
	Gm.	LISEWO	-1,05%	
lubelskie	Pow.	parczewski		-0,23%
		tomaszowski		-0,70%
		włodawski		-1,09%
Lubuskie	Pow.	ślubicki		-2,34%
		świebodziński		-1,87%
		żarski		-2,02%
	Gm.	GORZYCA	-0,60%	
Łódzkie	Pow.	brzeziński		-0,16%
Małopolskie	Gm.	RACIECHOWICE	-3,12%	
	M.-Gm.	LIBIAŹ	-0,62%	
Mazowieckie	Gm.	OLSZANKA	-1,01%	
Opolskie	M.-Gm.	BABOROW	-1,89%	
podkarpackie	Pow.	leski		-2,21%
	Gm.	BIRCZA	-4,91%	
		BRZYSKA	-0,66%	
		JAWORNIK POLSKI	-2,83%	
		TARNOWIEC	-0,62%	
Podlaskie	Pow.	hajnowski		-0,32%
pomorskie	Pow.	kościerski		-0,47%
		malborski		-1,21%
Śląskie	Gm.	MIERZĘCICE	-1,52%	
warmińsko-mazurskie	Pow.	gołdapski		-0,60%
		nidzicki		-1,87%
	M.-Gm.	MIŁAKOWO	-0,05%	
		ORZYSZ	-2,55%	
Wielkopolskie	Pow.	turecki		-0,81%
	M.-Gm.	OKONEK	-1,23%	
zachodniopomorskie	Pow.	myśliborski		-2,14%
	Gm.	OSTROWICE	-3,10%	

Źródło: Sprawozdania budżetowe Rb-27s i Rb-28s z systemu BeSTi@ (stan bazy na dzień 19-01-2010)

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 4. Rozkład średniej arytmetycznej w wybranych przedziałach procentowych z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji o których mowa w art. 243 ust 1 i 2 uoip według województw i sześciu JST

Średnia arytmetyczna z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji
- dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące,
- do dochodów ogółem budżetu zgodnie z art. 243 ust 1 i 2 uoip
cała polska bez związków JST

																				Polska
			zachodniopomorskie	wielkopolskie	warmińsko-mazurskie	świętokrzyskie	śląskie	pomorskie	podlaskie	podkarpackie	opolskie	mazowieckie	małopolskie	łódzkie	lubuskie	lubelskie	kujawsko-pomorskie	dolnośląskie		
			02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32		
poniżej 0%		Gminy		2		1		2	1	1	4			1		2	1	1	16	
		Miasta npp																		
		Powiaty	7	1	3	3	1					1	1	2		2	1	1	23	
		Wojew.																		
poniżej 0% Suma			7	3	3	4	1	2	1	1	5	1	2	1		4	2	2	39	
0%-15%	0%-5%	Gminy	15	12	21	9	5	12	7	7	16	7	5	7	7	19	6	9	164	
		Miasta npp									1			1					2	
		Powiaty	12	5	13	5	13	6	6	5	7		6	6	6	8	13	7	118	
		Wojew.																		
		Gminy	55	51	82	25	42	55	46	20	56	32	30	40	40	47	58	43	722	
		Miasta npp	1	2	1		1	2			1		1	4			1		14	
		Powiaty	5	13	4	4	6	11	20	5	13	9	6	10	6	7	12	9	140	
		Wojew.																		
		10%-15%	Gminy	42	46	71	26	62	68	126	30	43	37	45	51	33	29	87	33	829
	Miasta npp		1	1	3		1	1	4	1	2	3	1	7	1	2	1		29	
	Powiaty		1				1	2	8	1		3	2	1	1	2	5	1	28	
		Wojew.								1							1		2	
0%-15% Suma		132	130	195	69	131	157	217	70	139	91	96	127	94	114	184	102	2 048		
powyżej 15%		15%-20%	Gminy	31	23	28	19	46	31	73	6	29	31	22	32	15	12	45	14	457
	Miasta npp		1			2				1				2	5		1	3	15	
	Powiaty								3				1						4	
		Wojew.	1	1	1	1			1		1	1	1	1		1		1	11	
		20%-25%	Gminy	14	3	7		12	9	32	5	6	4	6	12	5	4	18	3	140
			Miasta npp		1			1										1		5
	Powiaty		1												2				1	
		Wojew.					1	1											2	
		25%-30%	Gminy	7	2		1	5		14	1	1	3	5	3	1	1	4	5	53
			Miasta npp																	
	Powiaty																			
		Wojew.													1				1	
		30%-35%	Gminy	1					1	6				1	3	2		1		15
			Miasta npp																	
	Powiaty																			
	Wojew.																			
	35%-40%	Gminy		1			1	3					3				1	2	11	
		Miasta npp																		
Powiaty																				
	Wojew.																			
	powyżej 40%	Gminy	1				1	1	1										6	
		Miasta npp																		
Powiaty																				
	Wojew.																			
	powyżej 15% Suma		57	31	36	23	67	43	134	12	37	41	42	57	22	18	72	29	721	
	Suma końcowa		196	164	234	96	199	202	352	83	181	133	140	185	116	136	258	133	2 808	

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 5. Rozkład średniej arytmetycznej w poszczególnych szczeblach JST oraz województwach z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji o których mowa w art. 243 ust 1 i 2 uofp

Średnia arytmetyczna z obliczonych dla lat 2007-2009 relacji

- dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące,
- do dochodów ogółem budżetu zgodnie z art. 243 ust 1 i 2 uofp

			dolnośląskie	kujawsko-pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie	Polska
			02	04	06	08	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	
Gminy	poniżej 0%			2		1		2	1	1	4			1		2	1	1	16
	0%-15%	0%-5%	15	12	21	9	5	12	7	7	16	7	5	7	7	19	6	9	164
		5%-10%	55	51	82	25	42	55	46	20	56	32	30	40	40	47	58	43	722
		10%-15%	42	46	71	26	62	68	126	30	43	37	45	51	33	29	87	33	829
	0%-15% Razem		112	109	174	60	109	135	179	57	115	76	80	98	80	95	151	85	1 715
	powyżej 15%	15%-20%	31	23	28	19	46	31	73	6	29	31	22	32	15	12	45	14	457
		20%-25%	14	3	7		12	9	32	5	6	4	6	12	5	4	18	3	140
		25%-30%	7	2		1	5		14	1	1	3	5	3	1	1	4	5	53
		30%-35%	1					1	6			1	3	2			1		15
		35%-40%		1			1		3				3				1	2	11
powyżej 40%		1				1	1	1								1	1	6	
powyżej 15% - Razem		54	29	35	20	65	42	129	12	36	39	39	49	21	17	70	25	682	
Gminy Razem			166	140	209	81	174	179	309	70	155	115	119	148	101	114	222	111	2 413
Miasta na prawach powiatu	0%-15%	0%-5%									1			1					2
		5%-10%	1	2	1		1	2			1		1	4			1		14
		10%-15%	1	1	3		1	1	4	1	2	3	1	7	1	2	1		29
	0%-15% - Razem		2	3	4		2	3	4	1	4	3	2	12	1	2	2		45
	powyżej 15%	15%-20%	1			2			1				2	5			1	3	15
		20%-25%		1			1							2			1		5
powyżej 15% - Razem		1	1		2	1		1					2	7			2	3	20
Miasta na prawach powiatu - Razem			3	4	4	2	3	3	5	1	4	3	4	19	1	2	4	3	65
Powiaty	poniżej 0%		7	1	3	3	1				1	1	2				2	1	1
	0%-15%	0%-5%	12	5	13	5	13	6	6	5	7		6	6	6	8	13	7	118
		5%-10%	5	13	4	4	6	11	20	5	13	9	6	10	6	7	12	9	140
		10%-15%	1				1	2	8	1		3	2	1	1	2	5	1	28
	0%-15% Razem		18	18	17	9	20	19	34	11	20	12	14	17	13	17	30	17	286
	powyżej 15%	15%-20%							3				1						4
		20%-25%	1																1
powyżej 15% Razem		1						3				1						5	
Powiaty Razem			26	19	20	12	21	19	37	11	21	14	16	17	13	19	31	18	314
Województwa	0%-15%	10%-15%								1							1		2
	0%-15% Razem									1							1		2
	powyżej 15%	15%-20%	1	1	1	1			1		1	1	1	1		1		1	11
		20%-25%					1	1								1			2
	powyżej 15% Razem		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	14
Województwa - Razem			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	16
Razem Polska			196	164	234	96	199	202	352	83	181	133	140	185	116	136	258	133	2 808

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 7. Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 uoip w poszczególnych JST.

WK	PK	GK	GT	PT	NAZWA_JST	Dochody ogółem			Dochody ze sprzedaży majątku			Wynik operacyjny			Wyczerpie limitu wg nowych zasad					
						2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	Limit	Średnia	
						4 kw	3 kw	3 kw	4 kw	3 kw	3 kw	4 kw	3 kw	3 kw	4 kw	3 kw	3 kw	(wyk.)	4 kw	3 kw
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
02	00	00	W	Maj	całkowite	979 792 073	1 079 840 154	1 809 977 565	18 395 544	11 115 432	2 588 570	233 518 907	246 725 827	40 566 340	25 754	24 254	2 474	17 430	17 430	
02	01	00	P	Maj	dotacje	48 705 802	55 357 726	62 728 501	230 520	C	32 100	3 127 866	4 841 231	302 620	6 594	8 776	5 354	5 404	5 404	
02	02	00	P	Maj	dotacje	65 663 653	73 544 422	84 358 105	4 466 665	5 693 243	2 000 000	-4 418 378	5 590 782	3 493 603	0 114	14 696	6 594	7 243	7 243	
02	03	00	P	Maj	dotacje	70 855 708	77 033 545	85 501 511	47 230	11 135	580 125	6 057 241	5 066 457	-3 737 387	8 114	6 616	5 354	4 041	4 041	
02	04	00	P	Maj	dotacje	26 916 711	33 113 075	40 577 333	71 700	290	50 000	752 477	569 724	293 965	3 114	2 954	2 474	2 474	2 474	
02	05	00	P	Maj	dotacje	35 204 725	51 953 201	47 976 965	527 564	3 727 748	46 240	-6 607 046	5 015 993	-2 434 307	-16 494	16 891	-5 014	-5 014	-5 014	
02	06	00	P	Maj	dotacje	49 711 091	55 054 739	56 382 501	5 551 702	1 533 000	C	-2 928 902	-3 845 600	-4 966 815	7 394	-4 291	-4 291	-4 291	-4 291	
02	07	00	P	Maj	dotacje	27 452 588	30 357 681	35 795 631	391 817	12 284	265 815	-1 473 901	354 757	339 178	4 094	1 291	1 291	1 291	1 291	
02	08	00	P	Maj	dotacje	118 261 720	129 849 301	151 684 765	720 964	1 234 975	4 707 795	-845 474	-3 569 750	-868 205	-0 490	-1 876	-2 500	-2 500	-2 500	
02	09	00	P	Maj	dotacje	41 531 258	47 472 654	51 445 533	138 698	1 393 064	625 000	703 153	515 991	-5 150 264	2 694	4 094	4 094	4 094	4 094	
02	10	00	P	Maj	dotacje	38 184 154	41 496 666	46 670 243	76 113	61 716	1 405 358	4 421 754	3 567 652	-10 121 914	11 894	8 776	-18 794	0 000	0 000	
02	11	00	P	Maj	dotacje	75 770 598	89 123 863	105 184 011	1 162 440	373 443	1 605 552	8 787 615	-2 250 004	-7 484 065	13 116	-2 191	-5 654	1 818	1 818	
02	12	00	P	Maj	dotacje	40 928 745	47 581 208	45 853 937	422 012	321 631	1 080 703	815 469	389 763	545 571	3 076	1 794	4 291	2 474	2 474	
02	13	00	P	Maj	dotacje	39 599 302	49 960 511	44 260 738	70 489	614 685	3 318 915	505 394	139 325	-2 474 728	1 554	2 191	1 818	1 818	1 818	
02	14	00	P	Maj	dotacje	75 615 964	84 628 716	87 377 356	660 268	584 161	2 711 430	-511 465	4 052 462	2 101 361	0 294	5 594	4 896	3 594	3 594	
02	15	00	P	Maj	dotacje	35 025 535	46 483 378	51 764 674	1 969	22 544	617 500	2 994 637	3 478 733	287 940	7 676	7 676	1 794	1 794	1 794	
02	16	00	P	Maj	dotacje	39 106 634	47 739 137	46 448 457	18 375	85 286	C	5 279 783	5 152 788	23 478	17 536	3 594	14 696	14 696	14 696	
02	17	00	P	Maj	dotacje	38 371 972	36 625 861	45 635 584	71 808	11 028	202 000	-1 028 000	-1 028 000	-3 744 478	0 294	-2 896	-6 094	0 000	0 000	
02	18	00	P	Maj	dotacje	27 341 870	31 034 157	31 509 961	306 538	1 637 612	5 000	3 571 785	4 644 965	-2 758 434	14 294	20 294	-5 794	8 694	8 694	
02	19	00	P	Maj	dotacje	112 780 327	115 415 366	119 645 125	102 987	911 013	500 000	466 681	-3 222 515	-7 180 420	0 694	0 594	-6 794	0 000	0 000	
02	20	00	P	Maj	dotacje	44 644 154	50 996 575	59 517 182	1 242 000	C	554	70 000	5 414 023	5 357 435	1 184 771	14 814	11 794	2 191	9 594	9 594
02	21	00	P	Maj	dotacje	111 539 293	122 255 621	126 824 662	3 316	61 088	4 330 107	3 338 962	1 549 781	-2 545 912	3 076	1 494	1 494	1 494	1 494	
02	22	00	P	Maj	dotacje	32 065 371	39 351 486	43 076 008	C	180	C	793 603	-2 781 315	-5 007 000	2 294	-0 794	-1 594	0 000	0 000	
02	23	00	P	Maj	dotacje	52 708 934	72 798 844	119 273 382	122 396	14 130 565	45 496 529	3 562 547	1 402 892	-4 701 241	7 076	21 394	31 294	20 294	20 294	
02	24	00	P	Maj	dotacje	56 141 236	62 258 181	71 034 345	885 870	589 097	1 030 385	1 442 386	1 296 476	387 952	4 114	3 094	6 994	2 794	2 794	
02	25	00	P	Maj	dotacje	50 344 275	66 424 685	68 467 611	1 500	176 188	577 968	3 473 979	3 722 443	-2 061 725	5 894	5 994	-2 294	3 294	3 294	
02	26	00	P	Maj	dotacje	42 340 951	57 308 492	57 308 492	C	1 500	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
02	27	00	P	Maj	dotacje	307 061 267	291 336 500	296 606 906	11 830 457	18 286 540	15 900 000	32 461 213	8 154 708	14 426	12 616	8 114	11 794	11 794	11 794	
02	28	00	P	Maj	dotacje	321 578 700	335 265 505	350 005 527	18 000 595	13 726 248	16 907 447	27 186 209	17 536 203	-1 695 781	14 694	9 594	4 394	9 294	9 294	
02	29	00	P	Maj	dotacje	2 667 156 915	2 621 775 347	3 048 527 074	326 683 442	242 825 496	280 608 000	256 607 765	166 548 127	78 860 827	34 556	11 816	11 816	11 816	11 816	
02	30	00	P	Maj	dotacje	10 750 685	11 988 757	13 350 207	703 263	C	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	
02	31	00	P	Maj	dotacje	59 023 052	64 522 744	66 270 000	2 380 353	4 192 455	4 574 381	5 828 195	4 534 511	-2 167 315	13 694	13 694	13 694	13 694	13 694	
02	32	00	P	Maj	dotacje	19 157 221	22 851 030	23 179 593	521 174	1 988 621	2 110 000	1 215 965	343 282	-2 374 852	8 114	10 294	-1 194	6 114	6 114	
02	33	00	P	Maj	dotacje	113 491 330	116 438 336	140 610 600	2 833 494	2 183 475	8 262 754	16 655 755	5 332 967	6 613 367	17 294	6 594	10 794	11 494	11 494	
02	34	00	P	Maj	dotacje	35 265 680	38 172 275	41 003 788	1 665 363	2 107 355	2 146 504	1 186 788	88 776	-596 685	8 114	5 894	2 994	5 594	5 594	
02	35	00	P	Maj	dotacje	10 412 412	12 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	13 431 412	
02	36	00	P	Maj	dotacje	26 735 919	29 047 409	25 460 679	732 590	918 162	150 000	8 769 591	7 697 021	4 488 072	35 594	30 594	18 294	28 094	28 094	
02	37	00	P	Maj	dotacje	20 456 988	22 255 037	22 962 165	681 671	543 500	804 006	2 279 408	2 051 775	-4 215 154	11 794	1 794	1 794	1 794	1 794	
02	38	00	P	Maj	dotacje	10 087 614	12 131 125	12 247 237	11 197	496 944	211 600	536 291	1 308 422	159 372	6 094	14 694	3 094	8 094	8 094	
02	39	00	P	Maj	dotacje	40 598 361	45 988 757	45 988 757	2 982 515	3 848 682	1 050 000	4 713 906	6 159 985	3 295 538	19 294	10 394	10 394	10 394	10 394	
02	40	00	P	Maj	dotacje	40 760 351	45 364 108	43 709 695	4 698 734	4 842 217	1 710 446	1 61 520	2 348 565	-1 170 265	11 894	5 394	-1 194	6 114	6 114	
02	41	00	P	Maj	dotacje	27 806 126	34 843 278	32 697 017	1 067 372	587 080	1 668 742	2 351 552	5 186 498	5 595 488	13 094	16 594	22 594	17 494	17 494	
02	42	00	P	Maj	dotacje	28 805 704	33 185 571	38 835 596	1 638 039	2 000 931	5 452 602	3 532 670	4 668 802	4 258 708	18 094	20 294	25 294	21 494	21 494	
02	43	00	P	Maj	dotacje	19 512 444	23 457 077	25 288 988	2 365 195	294 547	2 035 765	2 387 872	5 502 151	3 435 757	24 494	24 494	21 494	26 894	26 894	
02	44	00	P	Maj	dotacje	6 477 973	7 620 676	8 712 035	86 240	85 031	442 798	910 234	1 453 707	787 128	15 594	20 794	14 794	18 694	18 694	

Tabela 7. Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 uoip w poszczególnych JST.

WK	PK	GK	GT	PT	NAZWA JST	Dochody ogółem			Dochody ze sprzedaży majątku			Wynik operacyjny			Wyczerpie limitu wg nowych zasad				
						2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	Limit	Średnia
						(zest.)	(zest.)	(plan)	(zest.)	(zest.)	(plan)	(wykonanie)	(wykonanie)	(plan)	(wykonanie)	(wykonanie)	(plan)	(wyk.)	(wyk.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
02	13	01	G	M-Gm	CIESZYŃSKA	10 615 965	12 765 843	13 618 756	107 262	95 691	155 000	178 286	688 348	502 760	2 178	4 494	2 294	1 594	1 594
02	01	04	G	M-Gm	CZARNY BÓR	12 758 633	13 990 746	15 884 315	481 540	391 211	486 309	1 068 884	1 448 703	484 271	12 294	13 114	6 114	10 514	10 514
02	23	01	G	M-Gm	CZERNICA	30 236 122	25 113 350	33 875 095	538 656	965 526	4 466 500	21 850	439 476	3 323 950	17 994	5 676	23 016	15 054	15 054
02	23	02	G	M-Gm	DUKOLICA	59 295 898	67 585 682	68 222 731	1 183 661	1 554 012	1 010 010	22 339 321	24 342 766	16 294 174	40 396 254	39 174	23 145	34 654	34 654
02	01	05	G	M-Gm	DOKORZYŃ	14 584 583	16 454 583	17 622 583	1 111 583	1 111 583	1 111 583	655 958	2 088 762	2 338 656	2 338 656	1 744	21 316	14 583	14 583
02	14	03	G	M-Gm	DOKORZYSCA	14 946 545	5 042 336	16 711 535	1 025 644	354 282	465 000	2 268 766	155 958	1 025 958	1 025 958	1 025 958	1 025 958	1 025 958	1 025 958
02	15	02	G	M-Gm	DOKOZANÓW	10 215 025	12 076 716	11 837 721	455 915	376 716	200 000	447 507	1 283 716	336 522	5 296	12 895	4 595	8 895	8 895
02	08	01	G	M-Gm	DUSZNIK-ZDRÓJ	13 589 025	14 193 433	15 849 771	1 298 992	1 702 255	1 766 500	734 552	1 075 318	1 033 431	7 434	4 816	8 816	6 816	6 816
02	01	06	G	M-Gm	DUSZNIK-ZDRÓJ	91 324 421	1 188 995	10 658 353	64 546	100 000	69 919	542 722	10 365 344	26 365 344	3 534	6 000	2 716	2 716	2 716
02	02	02	G	M-Gm	DZIERŻONÓW	8 337 322	8 337 322	8 337 322	1 384 000	3 844 000	3 772 000	14 322 716	6 773 222	10 365 344	10 365 344	10 365 344	10 365 344	10 365 344	10 365 344
02	02	05	G	M-Gm	DZIERŻONÓW	16 780 706	19 937 215	20 584 133	535 585	1 063 976	1 100 000	863 826	1 095 978	26 344	9 000	10 816	5 484	8 484	8 484
02	16	02	G	M-Gm	GMARZYCE	9 596 836	9 667 966	10 705 223	496 296	13 595	10 000	1 007 854	962 380	719 037	15 704	10 176	11 276	11 276	11 276
02	15	03	G	M-Gm	GOŁOŹYŃ	177 234 545	95 233 734	204 555 214	5 505 858	10 208 395	11 626 365	36 169 355	36 637 316	20 121 038	24 396 240	24 396 240	15 636 240	15 636 240	15 636 240
02	03	02	G	M-Gm	GOŁOŹYŃ	12 035 546	12 035 546	12 035 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546	1 169 546
02	21	05	G	M-Gm	GUZYSZCZA	21 965 741	21 602 590	24 323 648	453 398	785 746	700	1 461 461	458 026	2 513 097	8 776	15 776	7 576	7 576	7 576
02	04	01	G	M-Gm	GORA	41 256 512	47 693 452	51 892 175	1 238 003	1 616 744	1 500	1 058 282	3 393 092	11 445 576	10 536	31 646	31 646	31 646	31 646
02	05	02	G	M-Gm	GRECIEC	15 635 004	20 356 718	23 121 011	965 116	1 683 130	1 400	3 084 015	4 818 599	31 956 222	22 005	23 826	23 826	23 826	23 826
02	01	03	G	M-Gm	KROMADZ	13 628 655	14 216 655	15 842 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655	1 182 655
02	12	01	G	M-Gm	GRYFOW-ŹŁASKI	18 668 044	22 327 068	21 131 011	566 655	2 263 774	1 416	674 757	698 625	3 405 014	11 895	10 346	10 346	10 346	10 346
02	05	05	G	M-Gm	JANOWICE WIELKIE	8 585 597	8 541 055	10 464 744	326 946	384 644	260	705 107	725 621	44 884	12 000	11 776	2 236	2 236	2 236
02	05	01	G	M-Gm	JAWOR	49 596 715	9 015 172	56 395 481	3 521 652	1 855 011	3 620	2 264 148	3 026 234	3 387 983	11 896	10 010	11 236	11 010	11 010
02	05	04	G	M-Gm	JANOWICA ŚLĄSKA	20 655 346	20 655 346	20 655 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346	1 187 346
02	21	05	G	M-Gm	JEDLIŃSKO	13 487 029	11 742 529	15 124 942	1 677 182	471 091	447	2 655 080	657 071	14 484 071	14 484 071	14 484 071	14 484 071	14 484 071	14 484 071
02	15	03	G	M-Gm	JELCZ-LĄDKOWE	43 900 465	51 928 756	54 590 256	118 005	1 201 654	6 606 500	6 777 672	8 703 428	2 495 429	16 896	16 896	16 896	16 896	16 896
02	04	06	G	M-Gm	JEMIELNO	8 368 842	9 181 294	9 023 194	231 006	80 307	195 000	298 538	425 890	201 721	6 396	0 000	0 000	0 000	0 000
02	05	01	G	M-Gm	JEMIELNO	11 133 046	15 133 046	15 133 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046
02	06	06	G	M-Gm	JĘZOW-SUDECKI	12 329 025	14 667 788	14 101 794	96 156	12 000	96 156	2 765 000	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046	1 169 046
02	23	03	G	M-Gm	JORDANÓW-SŁASKI	7 361 409	7 255 279	9 339 002	1 130 556	439 437	1 278 986	552 638	1 051 001	301 084	24 436	11 000	11 000	11 000	11 000
02	24	03	G	M-Gm	KAMIEŃCZ-ZABOKOWSKI	13 896 607	20 636 270	20 034 644	247 473	358 423	636 904	2 605 663	1 679 286	617 736	15 436	1 016	0 000	0 000	0 000
02	07	01	G	M-Gm	KAMENNA GÓRA	444 369 352	48 763 472	47 857 526	2 713 967	4 575 400	5 669 000	1 116 917	3 340 215	2 891 428	8 776	2 891 428	2 891 428	2 891 428	2 891 428
02	15	04	G	M-Gm	KAMENNA GÓRA	37 215 445	37 215 445	37 215 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445	1 187 445
02	08	01	G	M-Gm	KARPACZ	22 621 450	25 387 757	31 257 132	7 775 661	8 904 914	5 469 000	324 715	493 347	3 060 431	31 636	31 636	31 636	31 636	31 636
02	23	04	G	M-Gm	KATY WROCŁAWSKIE	58 297 738	62 465 229	57 726 207	3 460 094	937 252	4 546 000	6 789 176	13 325 225	6 865 264	21 000	3 776	3 776	3 776	3 776
02	08	02	G	M-Gm	KŁODZKO	57 612 533	66 892 522	81 250 188	1 283 447	5 788 305	7 750	407 125	712 972	2 229 510	10 686	7 616	0 000	0 000	0 000
02	15	04	G	M-Gm	KŁODZKO	39 313 307	42 243 307	42 243 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307	1 187 307
02	23	05	G	M-Gm	KOBERZYCE	71 741 539	89 811 596	76 450 422	6 651 822	12 826 212	2 725	28 498 182	27 368 578	25 147 348	47 594	47 594	47 594	47 594	47 594
02	17	02	G	M-Gm	KONDRATÓWCE	11 604 555	12 172 036	13 734 601	137 039	241 646	120	2 436 184	805 740	642 937	21 000	8 896	3 896	8 896	8 896
02	13	01	G	M-Gm	KOSZTOMOTY	13 158 512	15 421 596	16 788 711	261 884	49 062	1 000 000	96 354	2 258 455	2 889 054	5 896	1 000	1 000	1 000	1 000
02	15	01	G	M-Gm	KOŚCIELNO	9 980 972	10 680 972	11 584 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972	1 184 972
02	09	02	G	M-Gm	KOWARY	22 155 514	23 318 514	25 268 013	8 656 854	1 579 854	1 420	2 328 111	1 061 616	1 061 616	1 061 616	1 061 616	1 061 616	1 061 616	1 061 616
02	09	04	G	M-Gm	KRONOSICE	35 252 591	25 133 078	24 046 956	211 775	194 301	1 510 000	2 691 458	1 180 389	624 294	7 596	5 596	5 596	5 596	5 596
02	09	01	G	M-Gm	KROTOSZYCE	8 796 551	8 792 639	10 118 058	126 776	318 972	300 000	3 368	75 081	190 349	1 936	4 416	1 936	4 416	4 416
02	09	02	G	M-Gm	KROTOSZYCE	24 382 292	24 382 292	24 382 292	2 515 667	6 539 492	96 084	35 516	6 539 492	6 539 492	6 539 492	6 539 492	6 539 492	6 539 492	6 539 492
02	09	04	G	M-Gm	KUNICE	14 245 751	14 800 572	16 762 135	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572	1 260 572
02	08	06	G	M-Gm	LADEK-ZDRÓJ	22 897 821	21 948 465	31 614 990	986 799	1 470 399	2 056 360	336 945	1 116 629	1 253 878	8 496	11 896	2 596	7 796	7 796

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 7. Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 uo w w poszczególnych JST.

Tabela 7. Wskaźniki założeń budżetowych na podstawę danych za lata 2001-2009, rok 2009, wg formuły 2, z uwzględnieniem zmian w przepisach o finansach publicznych																					
WK	PK	GK	GT	PT	NAZWA JST	Dochody ogółem			Dochody ze sprzedaży majątku			Wynik operacyjny			Wyliczenie limitu wg nowych zasad					Limity średnia	
						2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008		2009
						4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)		3 kw. (plan)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19			
02	09	05	2	G	M-Gm	LEGNICKIE POLE	16 160 916	12 916 282	17 534 177	2 326 285	1 196 601	1 237 760	1 889 473	302 963	-944 879	26,7%	11,6%	1,7%	13,3%		
02	10	03	3	G	Gm	LESNA	23 254 798	26 856 829	25 301 007	188 453	480 498	450 008	646 749	3 343 620	-680 769	3,6%	14,2%	-0,9%	5,6%		
02	08	09	2	G	M-Gm	LEWIN KŁODZKI	5 559 520	5 402 665	16 162 131	1 426 678	593 678	3 569 531	186 099	-161 425	-1 921 328	21,6%	8,0%	10,3%	13,3%		
02	10	01	1	G	M	LUBAN	45 352 527	49 714 571	52 660 811	1 574 276	1 098 048	2 015 001	3 276 169	2 396 559	2 628 619	10,7%	7,0%	6,8%	8,8%		
02	10	04	2	G	M-Gm	LUBAN	13 569 565	14 487 307	17 525 776	365 380	416 337	405 556	1 856 330	2 336 211	763 436	16,4%	19,0%	6,7%	14,0%		
02	07	03	3	G	Gm	LUBAWKA	21 743 697	24 001 685	25 042 765	1 502 250	3 176 331	1 573 000	1 123 597	587 247	218 687	12,1%	15,7%	7,2%	11,6%		
02	11	01	1	G	M	LUBIN	180 511 143	207 805 674	219 589 050	1 855 867	4 879 390	25 514 000	44 582 255	35 545 478	-21 048 700	24,6%	19,5%	2,0%	15,4%		
02	11	02	2	G	M-Gm	LUBIN	46 147 942	46 199 455	43 030 056	355 897	200 653	210 003	18 657 096	12 280 483	6 337 100	30,9%	27,0%	16,2%	26,4%		
02	12	02	3	G	Gm	LUBOMIERZ	12 422 513	14 602 516	17 505 219	150 008	261 036	260 000	495 600	651 442	222 996	5,2%	6,2%	2,8%	4,7%		
02	12	03	3	G	Gm	LUDWIKÓW ŚLĄSKI	40 674 359	30 068 186	41 448 831	1 614 232	837 927	1 571 000	5 649 484	285 500	2 783 741	17,9%	3,2%	10,5%	10,5%		
02	06	2	G	M-Gm	LĄGIEWNIKI	14 269 379	14 894 005	16 166 371	1 444 547	696 092	643 781	456 789	552 147	10 566	13 474	10,4%	8,6%	4,0%	8,7%		
02	18	02	2	G	M-Gm	MALCZYZE	11 816 272	12 735 661	12 611 894	881 240	619 897	451 248	420 953	447 250	169 779	25,3%	8,4%	4,9%	7,5%		
02	15	05	2	G	M-Gm	MARCIOWO	14 848 219	15 292 336	16 589 481	1 783 717	461 594	1 740 000	758 554	2 144 687	275 171	17,2%	17,0%	12,1%	15,4%		
02	07	04	2	G	M-Gm	MARCISZÓW	10 392 425	11 892 281	11 468 349	590 082	167 234	465 500	1 001 658	1 201 785	571 100	15,3%	11,8%	9,0%	12,0%		
02	05	03	2	G	M-Gm	MECINKA	12 242 320	12 558 381	16 927 144	800 202	56 668	160 000	1 536 981	2 051 274	2 446 297	19,1%	16,6%	14,9%	17,1%		
02	14	05	3	G	M-Gm	WIEDEYBÓRZ	11 253 848	12 228 961	12 379 551	286 012	378 608	161 000	215 953	525 423	403 299	4,5%	7,4%	4,5%	5,5%		
02	21	06	3	G	Gm	WIEROSZÓW	16 467 755	15 821 978	18 654 371	603 142	1 058 633	1 478 361	603 006	416 376	-1 127 536	9,8%	9,3%	1,9%	7,0%		
02	23	06	2	G	M-Gm	WIEKOWO	8 896 361	9 535 126	9 481 461	454 805	538 763	263 000	562 307	468 709	680 649	11,4%	10,5%	10,1%	10,7%		
02	08	10	3	G	Gm	WIEDEYŁĘSIE	16 987 514	17 120 851	19 163 954	570 550	257 533	614 000	677 048	441 284	1 471 841	7,5%	4,3%	10,9%	7,6%		
02	18	03	2	G	M-Gm	WIEKINIA	25 823 384	35 368 936	32 882 116	2 031 832	7 508 806	3 497 112	2 873 147	5 076 572	2 063 330	19,0%	34,6%	16,5%	23,5%		
02	13	03	3	G	Gm	WILCZ	57 803 205	52 941 792	62 135 811	1 704 485	2 264 878	4 680 000	2 944 514	375 483	2 346 876	25,3%	5,0%	11,3%	8,5%		
02	05	06	2	G	M-Gm	WILKOWICE	17 221 584	14 576 687	15 368 749	223 221	410 501	1 265 000	1 487 003	1 625 002	238 351	10,0%	14,0%	9,8%	11,2%		
02	12	04	3	G	M	WIRSK	21 813 810	22 824 778	24 479 570	1 269 658	640 783	654 000	2 694 410	1 836 807	1 464 198	16,2%	10,9%	8,7%	12,6%		
02	05	04	2	G	M-Gm	WISZCOWO	8 506 638	9 422 290	10 411 830	306 741	246 228	146 175	167 451	451 579	-1 000 841	5,8%	7,4%	-8,2%	1,6%		
02	06	07	2	G	M-Gm	WYSŁAKOWICE	20 901 301	22 625 779	23 495 769	267 847	378 118	600 000	1 258 643	1 823 344	-405 397	7,4%	9,7%	0,8%	6,0%		
02	04	03	2	G	M-Gm	WIECHÓW	11 828 281	12 837 108	14 426 768	84 445	146 500	157 000	111 477	704 340	16	1,7%	1,7%	1,9%	5,0%		
02	02	07	3	G	M	WIECZNA	12 438 083	13 981 427	15 059 151	466 001	580 996	580 000	2 131 412	-2 612 748	8,5%	17,0%	-11,7%	4,8%			
02	08	04	1	G	M	NOVA RUDA	56 782 696	46 667 635	51 046 981	2 337 551	2 247 471	4 422 000	746 981	3 487 115	1 796 756	5,4%	11,8%	12,2%	8,8%		
02	08	11	2	G	M-Gm	NOVA RUDA	29 341 116	30 940 347	29 932 350	459 642	1 103 747	1 479 783	567 512	-720 901	-2 06 124	3,6%	1,2%	8,3%	1,9%		
02	01	04	3	G	M	NOVOGRÓDZIEC	35 418 438	39 633 960	40 237 769	288 634	400 154	6 741 032	5 874 115	7 638 252	2 558 641	17,4%	20,3%	22,5%	20,0%		
02	20	01	3	G	M	OBORNICKI ŚLĄSKI	36 472 111	41 879 866	44 462 877	4 482 011	4 196 696	4 560 000	5 222 237	4 942 308	2 058 088	27,4%	22,3%	15,0%	21,6%		
02	14	01	1	G	M	OSIENICA	82 761 191	87 091 305	91 384 556	4 977 272	5 716 672	8 874 000	12 934 443	18 666 390	11 255 536	21,6%	28,0%	23,2%	24,3%		
02	14	06	2	G	M-Gm	OSIENICA	25 106 267	23 741 350	27 142 161	674 375	72 397	1 117 000	4 301 781	1 732 911	989 520	19,8%	7,6%	7,8%	11,7%		
02	10	05	3	G	M	OLSZYNA	14 944 714	16 126 403	17 906 666	814 346	1 094 988	815 000	391 846	-500 397	-150 165	6,7%	3,7%	3,7%	4,7%		
02	15	01	1	G	M	OLAWA	69 149 332	72 845 987	74 862 638	9 860 572	7 996 287	6 690 000	2 616 352	5 066 360	2 220 453	18,0%	19,3%	11,9%	16,4%		
02	15	04	2	G	M-Gm	OLAWA	31 601 414	34 686 217	41 633 345	9 136 345	2 366 461	9 018 097	550 114	2 669 114	2 941 899	26,6%	14,4%	28,3%	23,2%		
02	01	05	2	G	M-Gm	OSIENICA	38 750 415	21 525 776	22 789 296	781 276	434 777	1 026 420	19 712 389	3 891 942	38 678	52,3%	20,1%	4,7%	25,9%		
02	05	05	2	G	M-Gm	PASZOWICE	7 652 636	9 791 133	9 761 539	129 575	114 215	742 646	273 666	1 153 638	269 692	5,3%	13,4%	10,4%	9,7%		
02	03	05	2	G	M-Gm	PEŁGAW	5 602 994	8 241 543	7 781 238	70 136	181 439	256 769	-118 668	8 172	225 071	-0,9%	2,3%	8,2%	2,5%		
02	05	03	1	G	M	PIECHOWICE	15 520 361	14 531 186	15 862 597	136 884	1 023 468	1 023 468	-404 243	10 888	11,1%	0,7%	8,9%	8,9%			
02	08	03	2	G	M-Gm	PIELGRZYKA	10 348 426	12 345 067	14 139 692	247 105	-37 486	208 000	635 771	1 045 474	345 696	8,5%	9,0%	3,9%	7,1%		
02	25	04	3	G	M	PIENSK	20 220 507	20 346 790	20 756 421	365 366	564 885	526 000	2 001 025	862 254	813 138	11,8%	7,5%	6,4%	8,6%		
02	02	03	1	G	M	PIESZYCE	15 099 741	17 086 000	19 380 850	238 005	1 387 341	1 384 000	654 623	696 828	-449 085	9,9%	12,1%	4,7%	9,9%		
02	02	04	1	G	M	PIŁAWA GÓRNA	12 555 504	13 824 615	14 843 616	403 196	374 029	262 000	772 011	1 597 371	544 314	9,4%	14,2%	5,4%	9,7%		
02	10	06	2	G	M-Gm	PLATERÓWKA	4 060 056	4 226 772	4 251 388	63 807	34 484	30 328	357 909	491 120	598 149	10,4%	10,6%	14,5%	11,5%		

Tabela 7. Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 uo w w poszczególnych JST.

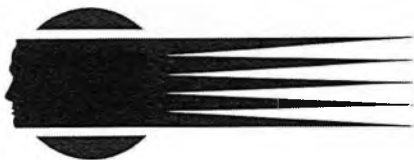
					Dochody ogółem						Dochody ze sprzedaży majątku						Wynik operacyjny						Wyliczenie limitu					
WK	PK	GK	ST	PT	NAZWA JST	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	Limity średnia				
						4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)	4 kw. (wykonanie)	4 kw. (wykonanie)	3 kw. (plan)		4 kw. (wykonanie)			
					7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25				
02	08	02	G	M-Gm	PODGÓRZYN	17 648 951	17 829 658	20 743 506	1 630 463	629 584	3 828 239	499 639	-327 138	-1 492 861	12,1%	1,7%	11,3%	8,3%										
02	08	05	G	M	POLANICA ZDRÓJ	22 424 382	17 706 607	19 709 892	6 189 237	704 496	3 736 181	-1 020 412	1 198 333	-831 968	23,1%	10,7%	14,7%	16,2%										
02	16	04	3	G	M-Gm	POLKOWICE	174 255 015	183 873 336	170 455 064	2 086 726	2 640 556	6 589 900	49 870 238	31 297 177	-2 993 836	29,8%	18,5%	2,1%	16,8%									
02	08	07	3	G	M	PROCHOWICE	16 519 951	17 786 550	18 352 398	462 515	488 611	1 257 700	1 714 616	1 446 038	1 500 821	13,2%	10,9%	10,5%	11,5%									
02	25	02	3	G	M	PRUSICE	21 651 348	24 284 891	25 022 805	2 289 250	1 469 151	3 621 300	1 671 657	5 705 055	2 941 699	19,7%	28,5%	26,4%	26,2%									
02	16	05	3	G	M-Gm	PRZEMKOW	18 226 465	21 942 467	33 585 589	2 244 544	3 736 181	6 589 900	1 671 657	5 705 055	2 941 699	19,7%	28,5%	26,4%	26,2%									
02	17	03	2	G	M-Gm	PRZEWORSKO	11 103 726	11 503 744	13 705 363	283 238	125 294	352 421	1 278 592	1 409 504	1 162 272	13,9%	12,9%	11,1%	12,6%									
02	08	12	3	G	M	RADKÓW	25 571 447	25 515 674	31 026 421	346 837	1 085 061	2 668 300	1 530 454	2 727 510	2 186 232	10,6%	16,8%	18,0%	18,0%									
02	16	05	3	G	M-Gm	RADWANIEC	13 236 255	14 060 259	16 419 513	136 343	146 662	1 186 000	2 383 700	2 547 752	2 531 173	16,0%	15,2%	22,5%	22,5%									
02	03	2	G	M-Gm	RUDNA	3 226 177	3 521 230	3 718 333	71 833	103 233	10 055 616	1 055 616	1 055 616	1 055 616	1 055 616	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%									
02	05	1	G	M-Gm	SKARŻYŃSKO	5 420 510	5 814 902	6 203 751	67 182	37 024	160 585	381 250	436 624	130 405	7,7%	7,7%	7,7%	6,4%										
02	16	07	2	G	M-Gm	SEKERCZYN	10 012 021	12 050 686	12 000 858	58 719	58 719	58 719	58 719	58 719	58 719	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%									
02	23	07	3	G	M-Gm	SIOBKOTKA	26 481 614	27 837 649	35 940 556	5 454 426	1 309 781	3 609 678	2 097 364	3 979 460	2 996 427	11,1%	11,0%	18,8%	20,0%									
02	06	04	2	G	M-Gm	STARA KAMIENICA	11 803 360	12 250 638	14 421 897	420 257	463 587	463 587	463 587	463 587	463 587	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%									
02	06	04	2	G	M-Gm	STAROGRÓDZKOWICE	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	10 966 457	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%									
02	24	04	2	G	M-Gm	SITOSZCOWICE	12 176 161	12 350 056	13 927 931	1 142 348	328 705	400 000	960 277	921 003	130 003	16,5%	15,6%	14,5%	14,5%									
02	08	13	3	G	M-Gm	STRONIE ŚLĄSKIE	17 308 697	18 844 496	21 384 622	1 034 616	1 550 451	3 615 000	654 191	788 845	1 411 440	9,9%	12,4%	23,5%	15,3%									
02	16	08	3	G	M-Gm	STRZEGOM	6 634 693	6 947 685	97 152 462	7 036 314	1 310 307	2 004 000	55 731	171 117	30 823	0,4%	0,4%	14,6%	20,4%									
02	17	03	2	G	M-Gm	STRZELIN	42 335 740	42 335 740	59 672 147	3 855 765	1 402 578	2 566 750	5 644 500	9 543 300	4 340 407	10,6%	10,6%	10,3%	15,1%									
02	25	05	2	G	M-Gm	SULIKÓW	16 820 417	17 708 441	16 050 967	143 643	451 358	1 022 440	3 092 925	2 871 815	429 554	16,8%	18,8%	18,0%	15,8%									
02	14	07	3	G	M-Gm	SYCÓW	31 513 761	33 038 856	38 677 254	837 295	195 168	1 054 000	2 984 209	3 445 947	5 300 667	12,1%	13,2%	16,7%	16,7%									
02	21	03	1	G	M-Gm	SZCZĄCZANO-ZDRÓJ	37 393 244	15 095 177	16 560 474	21 484 575	12 900 565	2 422 000	-422 707	-1 850 485	-4 036 500	56,4%	2,5%	7,8%	15,4%									
02	17	03	2	G	M-Gm	STRZELIN	42 335 740	42 335 740	59 672 147	3 855 765	1 402 578	2 566 750	5 644 500	9 543 300	4 340 407	10,6%	10,6%	10,3%	15,1%									
02	08	04	1	G	M-Gm	SKARŻYŃSKA PORĘBA	19 792 356	20 660 192	21 873 125	2 463 100	1 415 481	3 513 000	1 338 997	1 338 997	1 338 997	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%									
02	11	04	3	G	M-Gm	SINAWA	23 051 567	25 966 427	21 812 015	1 544 011	940 585	788 000	4 038 271	5 019 681	1 256 428	24,2%	23,0%	1,6%	19,3%									
02	16	04	3	G	M-Gm	RODA ŚLĄSKA	49 040 727	48 609 671	56 611 916	1 539 275	2 025 201	2 260 377	3 943 493	3 781 053	2 258 248	13,9%	12,3%	11,1%	14,9%									
02	16	04	3	G	M-Gm	RODA ŚLĄSKA	49 040 727	48 609 671	56 611 916	1 539 275	2 025 201	2 260 377	3 943 493	3 781 053	2 258 248	13,9%	12,3%	11,1%	14,9%									
02	19	07	2	G	M-Gm	WIDNICA	33 248 433	33 215 900	47 541 357	1 780 881	1 926 511	1 846 819	516 666	3 168 857	3 853 400	6,8%	13,3%	12,0%	10,7%									
02	18	02	1	G	M-Gm	SWIEBOCICE	46 607 584	52 686 057	61 150 526	2 868 916	3 804 867	9 671 372	6 870 038	6 205 085	1 402 600	29,9%	17,4%	10,0%	18,8%									
02	10	02	1	G	M-Gm	SWIERZAWO-ZDRÓJ	21 551 033	16 302 077	18 683 653	1 948 228	1 052 457	1 736 700	708 283	-234 340	14 003	12,3%	5,4%	10,1%	8,6%									
02	28	03	3	G	M-Gm	WIERZBICA	18 371 240	18 371 240	21 628 068	1 823 068	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%									
02	05	04	3	G	M-Gm	WŁĘDA KATARZYNA	11 525 841	13 431 850	15 628 412	1 510 675	2 756 142	5 051 000	11 950 872	6 752 495	3 356 279	13,9%	21,0%	16,0%	25,3%									
02	20	03	3	G	M-Gm	TRZEBNICA	49 498 011	51 084 107	57 820 805	5 950 856	6 119 316	7 586 352	2 762 159	5 400 623	3 542 342	17,7%	26,0%	5,9%	19,2%									
02	14	08	3	G	M-Gm	TYRADÓGGA	34 486 261	34 486 261	37 678 375	1 268 796	241 299	427 000	5 861 093	5 620 973	1 665 832	17,0%	19,6%	5,9%	18,9%									
02	28	03	3	G	M-Gm	WIERZBICA	18 371 240	18 371 240	21 628 068	1 823 068	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%									
02	04	04	3	G	M-Gm	WALIM	14 276 848	18 624 538	19 670 527	4 977 821	829 813	900 000	1 058 706	952 626	78 577	10,1%	14,4%	4,6%	9,0%									
02	21	09	1	G	M-Gm	WALBRZYŻ	281 405 005	300 871 321	326 808 082	8 542 944	9 025 176	21 011 187	10 106 924	16 485 781	-13 020 083	5,7%	8,2%	2,4%	5,7%									
02	01	02	2	G	M-Gm	WARTA BOLESŁAWIECKA	19 829 466	21 026 231	22 021 156	212 835	158 566	610 168	4 370 938	4 535 316	2 622 555	23,1%	22,3%	14,7%	20,0%									
02	05	05	06	G	M-Gm	WĄDRZEC WIELKI	8 083 666	9 501 511	13 511 747	104 333	104 333	104 333	104 333	104 333	104 333	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%									
02	04	04	3	G	M-Gm	WĄDRZEC WIELKI	8 083 666	9 501 511	13 511 747	104 333	104 333	104 333	104 333	104 333	104 333	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%									
02	25	06	3	G	M-Gm	WIEGŁINIEC	20 493 717	20 493 717	20 493 717	128 747	339 405	617 000	1 492 460	1 559 764	1 012 550	14,9%	9,6%	7,3%	15,3%									
02	17	05	3	G	M-Gm	WIEGŁINIEC	14 689 541	17 141 915	20 364 952	456 169	939 059	1 673 191	1 684 550	2 410 273	1 144 510	14,7%	18,7%	3,7%	8,9%									
02	22	02	2	G	M-Gm	WINSKO	16 946 900	18 617 627	21 838 356	31 735	206 448	353 361	961 418	377 271	1 456 271	14,2%	21,6%	7,9%	14,2%									
02	16	05	3	G	M-Gm	WIERZBICA	18 371 240	18 371 240	21 628 068	1 823 068	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	2 130 713	1,3%	1,3%	1,3%	1,3%									
02	12	05	3	G	M-Gm	WJEN	10 057 521	13 123 636	13 031 357	274 292	961 107	323 450	571 353	3 135 278	1 722 178	10,2%	31,2%	8,0%	16,5%									

Analiza dotycząca wykonania budżetów JST za lata 2007-2009

Tabela 7. Wskaźnik zadłużenia obliczony na podstawie danych za lata 2007-2008 oraz 3 kw. 2009 r. wg formuły z art. 243 ust. 1 i 2 ucp w poszczególnych JST.

Tabela 1. Wyniki budżetów gminnych i powiatów w 2007 i 2008 roku, w tym w 2007 r. wg zmiany art. 242 ust. 1 i 2 Ust. w porównaniu z 2006 r.																			
WK	PK	GT	GK	PT	NAZWA JST	Dochody ogółem			Dochody ze sprzedaży majątku			Wynik operacyjny			Wyczerpanie limitu wg nowych zasad				
						2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009	Limit	
						4 kw.	4 kw.	3 kw.	4 kw.	4 kw.	3 kw.	4 kw.	4 kw.	3 kw.	4 kw.	4 kw.	3 kw.	Srednia	
						(wykonanie)	(wykonanie)	(plan)	(wykonanie)	(wykonanie)	(plan)	(wykonanie)	(wykonanie)	(plan)	(wyk.)	(wyk.)	(plan)	%	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
02	26	01	1	G	M	WOJCIESZÓW	7 533 414	9 737 108	10 072 083	207 498	208 512	242 500	595 027	367 081	591 192	10.7%	5.9%	8.3%	8.3%
02	22	03	3	G	Gm	WOŁÓW	41 757 689	50 552 801	54 247 215	4 062 713	2 453 334	5 619 246	1 110 520	4 620 812	3 046 037	12.4%	13.9%	16.0%	14.1%
02	26	05	2	G	M-Gm	ZAGRODNO	13 017 622	15 818 966	13 643 458	2 230 302	2 549 342	388 756	486 506	1 482 678	716 841	20.9%	25.8%	8.1%	19.3%
02	25	01	1	G	M	ZAWODÓW	10 498 245	10 877 383	11 554 704	565 148	504 688	500 313	1 085 891	680 479	126 506	15.7%	10.6%	5.2%	10.6%
02	20	05	2	G	M-Gm	ZAWONIA	14 115 230	13 693 810	14 113 540	1 856 018	240 651	270 000	1 601 796	1 622 405	102 448	22.4%	15.6%	2.8%	12.8%
02	24	05	3	G	Gm	ZABKOWICE ŚLĄSKIE	42 184 347	47 354 163	46 785 635	788 412	2 151 922	4 631 974	3 909 589	4 080 294	-1 501 000	11.1%	13.2%	6.4%	10.2%
02	25	02	1	G	M	ZGORZELEC	58 857 485	69 032 555	72 707 707	1 351 544	1 289 295	4 454 721	5 591 383	6 565 379	4 535 208	10.5%	11.7%	12.3%	11.6%
02	25	07	2	G	M-Gm	ZGORZELEC	17 740 658	19 269 863	21 530 884	242 678	175 421	580 000	1 741 766	1 402 627	1 007 233	11.2%	8.2%	7.4%	8.9%
02	24	06	3	G	Gm	ZIEBICE	33 276 222	37 920 442	37 991 232	1 181 132	2 365 887	2 739 500	2 346 130	2 293 620	-879 573	10.8%	12.4%	4.9%	9.3%
02	26	02	1	G	M	ZŁOTORYJA	35 900 140	39 601 755	48 358 230	3 819 782	3 233 607	6 425 000	-111 059	2 575 545	-1 595 236	10.3%	14.7%	10.0%	11.7%
02	26	06	2	G	M-Gm	ZŁOTORYJA	20 260 279	18 041 787	18 753 999	292 702	230 221	794 000	1 658 065	2 328 310	844 197	9.6%	14.0%	8.7%	10.8%
02	24	07	3	G	Gm	ZŁOTY STOK	10 432 282	11 693 142	11 776 508	752 279	677 158	314 000	788 005	998 765	1 061 734	14.6%	14.3%	11.7%	13.5%
02	19	08	3	G	Gm	ZARÓW	26 040 533	27 887 451	35 008 674	3 899 529	1 386 291	4 879 677	577 152	790 254	141 593	17.2%	7.8%	14.3%	13.1%
02	20	06	3	G	Gm	ZM. GROD	31 901 107	34 960 638	36 458 126	1 088 728	1 577 868	1 887 711	2 989 745	3 028 014	56 377	12.8%	13.2%	5.3%	10.4%
02	23	09	2	G	M-Gm	ZORAWNA	21 449 530	20 478 638	22 059 907	641 490	781 951	2 760 000	5 508 700	2 100 136	-2 148 331	28.7%	14.1%	2.8%	15.2%
02	03	06	2	G	M-Gm	ZUKOWICE	5 492 979	10 523 215	5 603 987	53 325	200 226	929 400	-22 506	64 200	-101 767	0.3%	2.5%	4.9%	2.4%

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
Instytucja Kultury Samorządu Województwa Dolnośląskiego

**DOLNY
ŚLĄSK**

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu istnieje już niemal czterdzieści lat. Obecnie jest instytucją Samorządu Województwa Dolnośląskiego. Każdego niemal dnia, w mieście czy regionie, odbywa się koncert, wykład, wystawa bądź inne wydarzenie kulturalne zainicjowane, zorganizowane lub dofinansowane przez OKiS.

Siedzibą OKiS jest zespół zabytkowych kamieniczek w samym centrum Wrocławia. Działalność instytucji koncentruje się niezmiennie na podnoszeniu jakości życia kulturalnego w mieście i regionie oraz promocji wrocławskiej, dolnośląskiej kultury w różnych regionach Europy.

W ramach OKiS działa Dolnośląskie Centrum Informacji Kulturalnej, zajmujące się gromadzeniem i upowszechnianiem informacji na temat wydarzeń kulturalnych we Wrocławiu i na Dolnym Śląsku. Tu można ciekawie zaplanować wolny czas, tu też prowadzona jest sprzedaż biletów (na koncerty, spektakle, festiwale, superwidowiska), katalogów artystów, przewodników i map Wrocławia oraz okolic. W DCIK dostępne są bezpłatne wydawnictwa, m.in. „Co jest grane”, „Aktivist”, „Ludzka Sprawa”.

Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu
Rynek-Ratusz 24
50-101 Wrocław

tel.: 071 344 28 64
fax: 071 344 28 65
e-mail: okis@okis.pl
www.okis.pl

Dolnośląskie
Centrum Informacji
Kulturalnej OKiS:
tel.: 071 342 22 91
e-mail:
cik@okis.pl
e-mail: bilety@okis.pl
www.dcik.pl

BUDEXPO WROCŁAW

CENTRUM PROMOCJI GOSPODARCZEJ BUDEXPO – WROCŁAW Sp. z o.o.

ul. Krzemieniecka 60A, 54-613 Wrocław, tel./fax (071) 357 60 40, 357 57 50

www.budexpo.pl biuro@budexpo.pl

OFERUJEMY

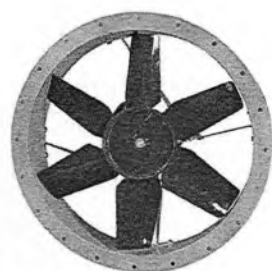
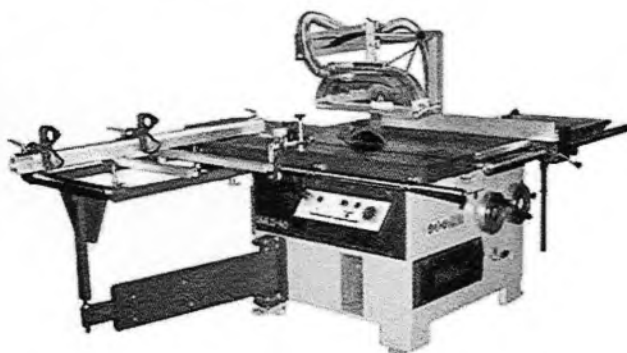
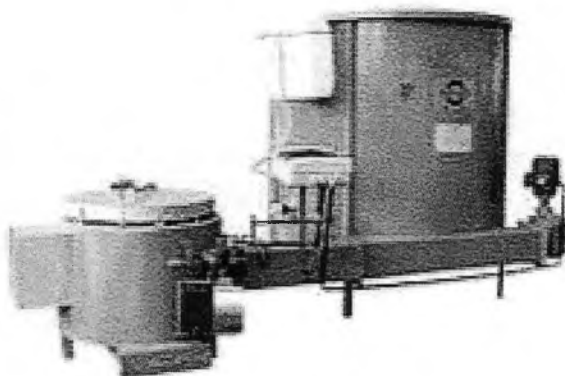
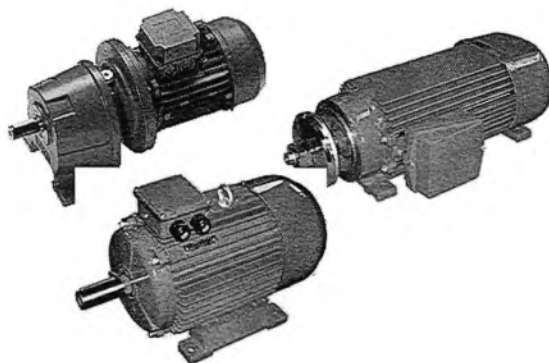
SILNIKI ELEKTRYCZNE
wybór od 0,06 kW do 150 kW
MASZYNY STOLARSKIE
WENTYLATORY PRZEMYSŁOWE
OSPRZĘT ELEKTRYCZNY
KABLE, PRZEWODY
ŹRÓDŁA ŚWIATŁA

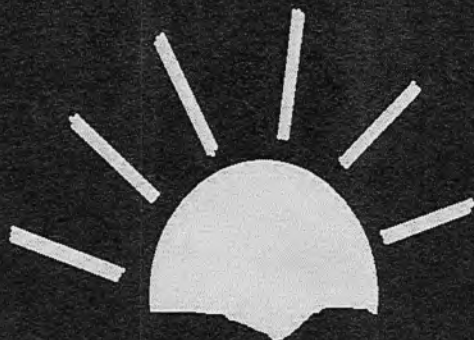
ceny fabryczne producentów krajowych

KOLEKTORY SŁONECZNE
Sprzedaż, montaż, serwis

DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA
ZABUDOWY TARGOWE
W SYSTEMIE OCTANORMA

ARCHIWIZOWANIE
I PRECHOWYWANIE AKT

KOLEKTORY SŁONECZNE

**Sprzedaż
Montaż
Serwis**

*Słońce nie wystawia
rachunku*

Firma BUDEXPO-WROCŁAW proponuje instalacje solarne jako najtańsze urządzenia wykorzystujące nieograniczoną, darmową i czystą energię słoneczną.

Znajdują one zastosowanie w:

- gospodarstwach domowych,
- hotelach,
- pensjonatach,
- ośrodkach wypoczynkowych,
- ośrodkach użyteczności publicznej,
- basenach kąpielowych
- i innych.

Służą do uzyskiwania ciepłej wody użytkowej, ogrzewania basenów, wspomagania instalacji centralnego ogrzewania.

Odpowiednio dobrane i wykonane instalacje solarne pozwalają zaoszczędzić rocznie około 65% energii potrzebnej do uzyskania ciepłej wody użytkowej.

Zapraszamy do współpracy.

CENTRUM PROMOCJI GOSPODARCZEJ
BUDEXPO-WROCŁAW Sp. z o.o.

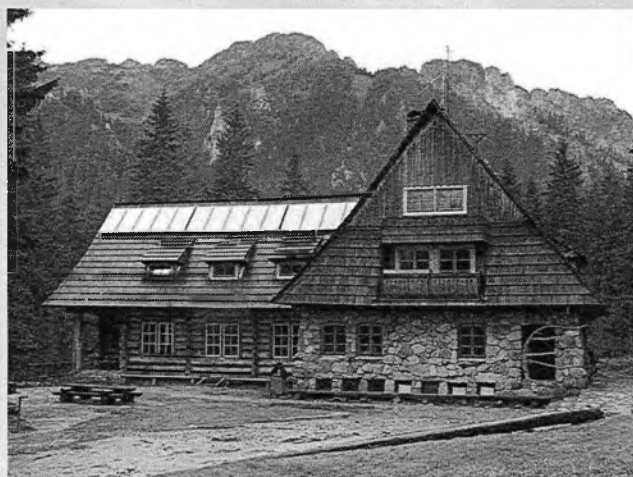
ul. Krzemieniecka 60A

54-613 Wrocław

tel.: (071) 357 55 60 wew.101, 105

www.budexpo.pl

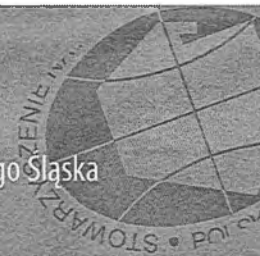
biuro@budexpo.pl

Sławomir Najniger

Prezes Zarządu Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

Szanowni Państwo!

Celem Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska jest integracja mieszkańców naszego regionu. Jako instytucja działająca non-profit, inspirujemy różne działania istotne dla utrwalania w świadomości Dolnoślązaków poczucia tożsamości i przynależności regionalnej. Chcemy promować nasz region jako miejsce pielęgnujące wielowiekową tradycję społeczeństwa wielokulturowego, otwartego na współpracę gospodarczą i kulturalną. Powołaliśmy nasze stowarzyszenie w warunkach „podziału dzielnicowego” na cztery województwa. Dyskusje z tamtego okresu o tym jak powinien wyglądać Dolny Śląsk, zostały zapisane m.in. w formie znaku stowarzyszenia.

Od roku 1996 stowarzyszenie zorganizowało wiele pionierskich przedsięwzięć promocyjnych. Portal www.dolnyslask.pl, zarejestrowany i rozwijany przez stowarzyszenie na EXPO 2000 w Hanowerze, po przekazaniu Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego stał się jednym z najbardziej znanych portali regionalnych. Od lat angażujemy się w popieranie dużych inwestycji infrastrukturalnych na terenie Dolnego Śląska. Inspirujemy i uczestniczymy w inicjatywach propagujących tolerancję i ekumenizm. Od lat współpracujemy z Dolnośląskim Forum Politycznym i Gospodarczym w Krzyżowej (jesteśmy partnerem programowym), Dolnośląską Agencją Promocji i Obsługi Samorządów DAPOS i Klubem Dolnoślązaków w Warszawie.

Obecnie stowarzyszenie prowadzi następujące przedsięwzięcia:

- Dolnośląski Klucz Sukcesu (od roku 1997).
- Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego (od roku 1997).
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Trzebnicy (od roku 2004, od XI edycji festiwalu).
- Cykl wydawniczy „Dolny Śląsk wczoraj i dziś” (od roku 2005).
- „Interaktywna Gmina”. (od roku 2007). Celem projektu jest m.in. ocena funkcjonalna i merytoryczna serwisów internetowych gmin Dolnego Śląska i wykorzystanie dla promocji Dolnego Śląska (wspólnie z Agencją Interaktywną 3Cube oraz Wyższą Szkołą Handlową we Wrocławiu).
- Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej (od roku 2007) – jest to wspólne przedsięwzięcie realizowane m.in. przez Fundację Centrum Innowacji i Rozwoju Energii Odnawialnej- CIRO, Centrum Promocji Gospodarczej BUDEXPO Wrocław sp. z o.o., Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej i Dolnośląski Park Innowacji i Nauki, Dolnośląski Park Innowacji i Nauki, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość (Świdnica).
- Dolnośląski Klub Promocji Plastyki (od 2009) – wieloletnia współpraca ze środowiskami twórczymi m.in. z dziećmi z gminy Mściwojów, zaowocowała wspólnym przedsięwzięciem.
- Klub „Dolnoślązak” (od 2010) – to nowy obszar działalności promocyjnej stowarzyszenia na niwie sportowej. Sekcja Łucznictwa Błoczkowego skupia m.in. mistrzów Polski.

Inicjatywy te możliwe są dzięki wsparciu setek osób, którzy swoją społeczną działalnością i wspierają nasze dążenia do stałej poprawy wizerunku Dolnego Śląska. Bardzo im za to dziękujemy.

Sławomir Najniger

Prezes Zarządu

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

Władze Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

prezes **Sławomir Najnigier**
wiceprezisi: **Jerzy Dudzik**
Józef Spyra
Jan Zając
sekretarz **Ryszard Chruścicki**

przewodniczący Walnego
Zebrania Członków
zastępcy:

Andrzej Wąsik
Mieczysław Piotrowski
Bogusław Rogiński
Mariusz Sołtysik

Komisja Rewizyjna
przewodniczący
członkowie:

Bogdan Horodniczy
Jan Buczek
Julian Gołak
Jerzy Jerych

Członkowie założyciele SPDS:

Władysław Bigus
Zbigniew Chlebowski
Ryszard Chomicz
Ryszard Chruścicki

Bogdan Cybulski
Jerzy Dudzik
Henryk Gawrzoł
Jerzy Górski
Sławomir Hunek

Teresa Krzemińska
Józef Król
Ewa Mańkowska
Janusz Marak
Sławomir Najnigier

Bogusław Rogiński
Józef Spyra
Karol Stasik
Zdzisław Śliwiński
Tadeusz Świącik

WYRÓŻNIENIE „DOLNOŚLĄSKI KLUCZ SUKCESU”

Skład Kapituły Wyróżniania „DOLNOŚLĄSKI KLUCZ SUKCESU” – VII kadencja, lata 2009-2010

przewodniczący
wiceprzewodniczący

dr Bogdan Cybulski
Józef Król
Sławomir Najnigier
Marek Rakowicz

członkowie

Henryk Gołębiowski
Sławomir Hunek
ks. bp dr Edward Janiak
prof. dr hab. Leon Kieres
Marek Łapiński
Jerzy Łaskawiec
prof. dr hab. Andrzej Łoś
dr Ewa Mańkowska
prof. dr hab. Jan Waszkiewicz
dr Paweł Wróblewski
Wojciech Gryczyński

sekretarz

prezes Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu
prezes PEC Bolesławiec
prezes Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska
prezes BiznesPRO sp. z o.o.

poseł na sejm RP
prezes DARR S.A. w Wałbrzychu
biskup pomocniczy Archidiecezji Wrocławskiej
senator VII kadencji Senatu RP
marszałek województwa dolnośląskiego
przewodniczący Stowarzyszenia Absolwentów Politechniki Wrocławskiej
profesor Uniwersytetu Wrocławskiego
v-ce prezes WFOŚiGW we Wrocławiu
prof. Politechniki Wrocławskiej
radny Sejmiku Województwa Dolnośląskiego
prezes Towarzystwa Miłośników Wrocławia

SPDS

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska
ul. Krzemieniecka 60 a, 54-613 Wrocław
tel./fax +48 71 354 57 00, +48 71 357 47 16 wew. 115

spds@dolnyslask.wroc.pl
www.dolnyslask.wroc.pl

Już w czasie powoływania Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska zgłoszona została przez Ryszarda Chruścickiego potrzeba wykreowania regionalnego wyróżnienia promującego cały Dolny Śląsk. Pomysł został przyjęty z entuzjazmem i za sprawą pomysłodawcy przekuty w Dolnośląski Klucz Sukcesu, którego wykonawcą od 13 lat jest artysta kowal Ryszard Mazur. W trakcie wyborów Kapituły tego wyróżnienia powierzono mi funkcję przewodniczącego i tak zostało do dziś.

Finały Dolnośląskiego Klucza Sukcesu odbywają się w czerwcu, za każdym razem w innym miejscu na Dolnym Śląsku. Corocznie kapituła dokonuje przeglądu kategorii i jeżeli zachodzi taka potrzeba, wprowadza odpowiednie zmiany. Dążymy do tego, by objąć możliwie najszersze spektrum aktywności Dolnoślązaków. W 2000 roku wprowadziliśmy wyróżnienia specjalne.

W ocenie zgłaszanych wniosków Kapituła, od pierwszej edycji, przestrzega następujących zasad:

– Szczególną uwagę przywiązujemy do funkcjonowania kandydatów w ich najbliższym otoczeniu. Jest dla nas ważne, czy kandydat spełnia swoje obowiązki publiczne (np. nie zalega z podatkami), czy współpracuje z władzami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi.

– Uważamy, że należy promować przede wszystkim dokonania instytucji i osób, które – do tego momentu – są mniej znane. Wielkie, uznane firmy są już wypromowane, same zabiegają o dalszą promocję, „walczą” o laury ogólnopolskie i europejskie.

– Staramy się dostrzegać i nagradzać dokonania firm, organizacji i osób działających w środowiskach oddalonych od dużych ośrodków aglomeracyjnych, bowiem tam potrzebne są pozytywne impulsy, potwierdzające, że ich dokonania są doceniane.

– Stowarzyszeniu na Rzecz Promocji Dolnego Śląska i Kapitułe satysfakcję dawała zawsze frekwencja i radość wyróżnionych. W trzynastu edycjach wręczono osobowościom, firmom, samorządom, ośrodkom kultury, klubom sportowym i organizacjom pozarządowym 148 kluczy, a nominowanych do wyróżnienia było około 570 podmiotów.

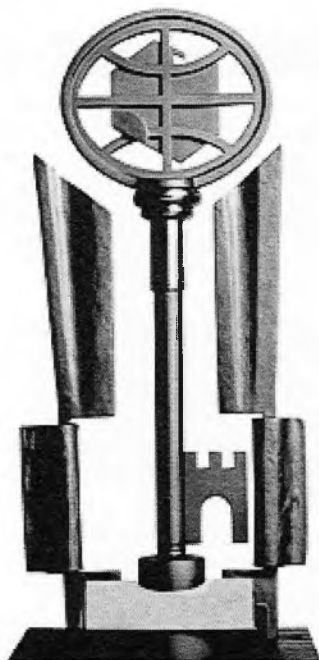
Zachęcam Państwa do udziału w następnych edycjach szlachetnej rywalizacji o Dolnośląskie Klucze Sukcesu.

Bogdan Cybulski
przewodniczący Kapituły
wyróżnienia Dolnośląski Klucz Sukcesu

Bogdan Cybulski
przewodniczący
Kapituły wyróżnienia
Dolnośląski Klucz Sukcesu

Wyróżnienie „Dolnośląski Klucz Sukcesu” to jedno z pierwszych przedsięwzięć Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska. Zostało ustanowione przez członków Stowarzyszenia w 1996 r. i od tego czasu przyznawane jest corocznie. „Dolnośląski Klucz Sukcesu” jest najwyższym regionalnym wyróżnieniem cieszącym się dużym zainteresowaniem i uznaniem w środowiskach gospodarczych, kulturalnych i samorządowych Dolnego Śląska. Jest jednym z ważniejszych elementów integrujących. Znacznie wyprzedzając zmiany administracyjne, dążono do umacniania więzi regionalnych i promowania na zewnątrz tego, co najlepsze na Dolnym Śląsku. Wyróżnienie to staje się dla nagrodzonych coraz bardziej cenionym godłem promocyjnym, a laureaci szczerą się zdobyciem „Dolnośląskiego Klucza Sukcesu”. Nagrodami dla laureatów konkursu są „Dolnośląskie Klucze Sukcesu”, kute przez artystę kowala Ryszarda Mazura – honorowego klucznika miasta Wrocławia.

W latach 1997-2008 odbyło się 12 edycji konkursu, każda zakończona uroczystym finałem w jednym ze znanych dolnośląskich miast:

- 1997 r. – Teatr Polski we Wrocławiu
- 1998 r. – Teatr im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze
- 1999 r. – Teatr Dramatyczny w Legnicy
- 2000 r. – Teatr Zdrojowy im. H. Wieniawskiego w Szczawnie Zdroju
- 2001 r. – Teatr Muzyczny Operetka Wrocławska we Wrocławiu
- 2002 r. – Bolesławiecki Ośrodek Kultury
- 2003 r. – Hotel Qubus w Legnicy
- 2004 r. – Zespół Obiektów Pocysterskich w Lubiążu
- 2005 r. – Zamek Kliczków
- 2006 r. – Opera Dolnośląska we Wrocławiu
- 2007 r. – Zamek Książ w Wałbrzychu
- 2008 r. – Teatr im. C. K. Norwida w Jeleniej Górze
- 2009 r. – Miejski Ośrodek Kultury w Głogowie

Lista Nominatów i Laureatów XIII edycji „Dolnośląskiego Klucza Sukcesu”

Kategoria 1 – Największa osobowość w promocji regionu

Laureat: **Norman Davies**

Kategoria 2 – Dolnośląska firma najlepiej współpracująca ze społecznością lokalną i organizacjami pozarządowymi

Laureat: Dolnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. we Wrocławiu

Nominaci: JZO Sp. z o.o. w Jeleniej Górze, Kamieniarstwo Zenon Kiszkiel w Strzegomiu, Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK” Sp. z o.o. w Wałbrzychu

Kategoria 3 – Dolnośląski powiat najlepiej realizujący zadania publiczne

Laureat: **powiat bolesławiecki**

Nominaci: powiat lubiński, powiat wrocławski, powiat złotoryjski

Kategoria 4 – Najbardziej gospodarna gmina wiejska

Laureat: gmina Głogów

Nominaci: gmina Lubin, gmina Stare Bogaczowice, gmina Żórawina

Kategoria 5 – Najbardziej gospodarna gmina miejska i wiejsko-miejska

Laureat: gmina miejska Złotoryja

Nominaci: gmina Bogatynia, gmina Kąty Wrocławskie, miasto Świdnica

Kategoria 6 – Najlepsza dolnośląska organizacja pozarządowa

Laureat: **Stowarzyszenie św. Celestyna**

Nominaci: Fundacja Doliny Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej, Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich, Towarzystwo Miłośników Dzierżoniowa

Kategoria 7 – Najlepsza instytucja kultury lub inicjatywa kulturalna

Laureat: **Zespół Pieśni i Tańca „Wałbrzych”**

Nominaci: Gminne Centrum Kultury i Sportu w Kobierzycach, „Glińska” – parada z młoci do gliny w Bolesławcu, Młodzieżowy Dom Kultury w Lubinie

Kategoria 8 – Najlepsza szkoła, instytucja lub inicjatywa edukacyjna

Laureat: **Projekt „PRE-edukacja dla EIT +” realizowany przez Gminę Wrocław**

Nominaci: Zespół Szkół Nr 2 im. H. Kołłątaja w Wałbrzychu, Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. mjr H. Sucharskiego w Bolesławcu, Zespół Szkół Nr 14 we Wrocławiu

Kategoria 9 – Najlepszy klub sportowy, ośrodek sportu i rekreacji, przedsięwzięcie turystyczne lub organizator masowych imprez rekreacyjnych

Laureat: **Międzyszkolny Klub Sportowy Karkonosze – Sporty Zimowe**

Nominaci: Dolnośląska Impreza Rekreacyjno-Edukacyjna „Muchowska Kosa” (gm. Męcinka), Kompleks Hotelowo-Sportowy „Rokita” Ośrodek Sportu i Rekreacji w Brzegu Dolnym, Międzynarodowy Festiwal Teatrów Ulicznych w Jedlinie Zdroju

Kategoria 10 – Najlepsza gazeta lokalna lub lokalny portal internetowy

Nominaci: Karkonosze. Dwumiesięcznik, Wiadomości Świdnickie. Tygodnik Powiatowy, Żmigrodzki Portal Internetowy

Wyróżnienia specjalne:

- **Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” S.A. w Nowej Rudzie** - za wytrwałe wspieranie przedsiębiorczości na terenie Kotliny Kłodzkiej i budowę Noworudzkiego Parku Przemysłowego
- **Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Wałbrzychu** - za wytrwałe wspieranie przedsiębiorczości na terenie Wałbrzyska i budowę Dolnośląskiego Parku Technologicznego

MIĘDZYNARODOWY FESTIWAL MUZYKI KAMERALNEJ I ORGANOWEJ W TRZEBNICY

Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Trzebnicy to nie tylko koncerty w Międzynarodowym Sanktuarium Św. Jadwigi, są to od kilku lat występy w miastach zaprzyjaźnionych z festiwalem. „Festiwalu ci u nas dostatek” - jak by powiedział imć pan Zagłoba. Nie wszystkim

jednak dany dłuższy żywot. Na szczęście nie należy do nich (znaczy do tych efemerycznych) Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej w Trzebnicy. Jeśli patrzeć na niego od strony organizacyjnej, to dość dziwny twór. Dziwny jak na nasze, dość zwariowane czasy. Bo nie muzykolodzy czy muzycy go wymyślili; w gronie komitetu organizacyjnego nie czai się komercja albo - inaczej mówiąc - prywata. Po prostu: taka była w Trzebnicy potrzeba; trzebnicka inteligencja (a w jej gronie są wspaniali ludzie) uznała, że TO miasto powinno legitymować się czymś szczególnym. No i stało się.

Z roku na rok staje się festiwalem coraz bardziej dolnośląskim i międzynarodowym. W ubiegłym roku koncerty odbyły

się w Trzebnicy, Brzegu Dolnym, Obornikach Śląskich, Oleśnicy, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej - „Trzebnica 2009”, to nie tylko kilka koncertów w międzynarodowym sanktuarium Św. Jadwigi. Są to w większości koncerty w miastach zaprzyjaźnionych z festiwalem. Jego głównym współorganizatorem w ubiegłym roku był Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu.

„Trzebnica 2009” z roku na rok staje się festiwalem coraz bardziej dolnośląskim i międzynarodowym. W ubiegłym roku koncerty odbyły się w Trzebnicy, Brzegu Dolnym, Obornikach Śląskich, Oleśnicy, Żmigrodzie, Wrocławiu, Nowej Rudzie, Miliczu, Szewcach, Krynicy, Strzeszowie i Wysokim Kościele, łącznie 21 koncertów z udziałem wybitnych wykonawców z kraju i z zagranicy.

W ubiegłym roku kilkoma spektaklami słowno - muzycznymi, zaakcentowaliśmy dwa jubileusze. 25-rocznicę tragicznej śmierci ks. Jerzego Popiełuszki uświetniły spektakle organizowane wspólnie z Zarządem Regionu NSZZ Solidarność Dolny Śląsk. Można ich było zobaczyć we wrocławskiej katedrze oraz w Trzebnicy i Miliczu. Wśród gwiazd można było zobaczyć Jerzego Zelnika, Roberta Grudnia i Georgija Agratiny. Drugim jubileuszem było 800-lecie powstania zakonu franciszkanów. Z tej okazji można było obejrzeć spektakle z udziałem Cezarego Żaka, które odbyły się w Oleśnicy, Żmigrodzie, Krynicy i na specjalną prośbę mieszkańców - w Brzegu Dolnym (skąd pochodzi aktor).

Dzięki współpracy i pomocy wielu parafii, samorządów lokalnych oraz lokalnej inteligencji „Trzebnica 2009” stał się jednym z najbardziej znaczących festiwali w regionie.

Od 2004 roku Stowarzyszenie na rzecz Promocji Dolnego Śląska stało się przystanią dla Festiwalu. Efektem tej współpracy jest budowanie regionalnej integracji i tworzenie pozytywnego wizerunku regionu w kraju i za granicą.

dyrektor organizacyjny
Jan Buczek

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

CYKL WYDAWNICZY „DOLNY ŚLĄSK W CZERWCU I DZIŚ”

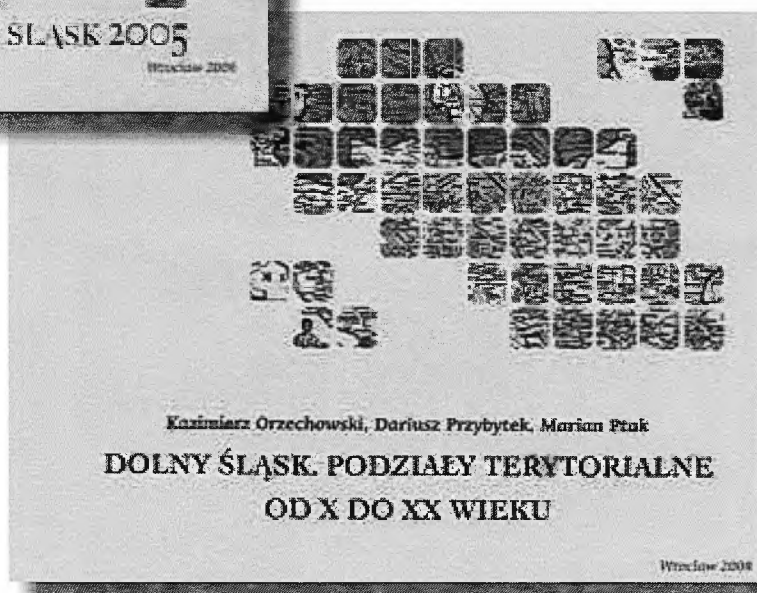
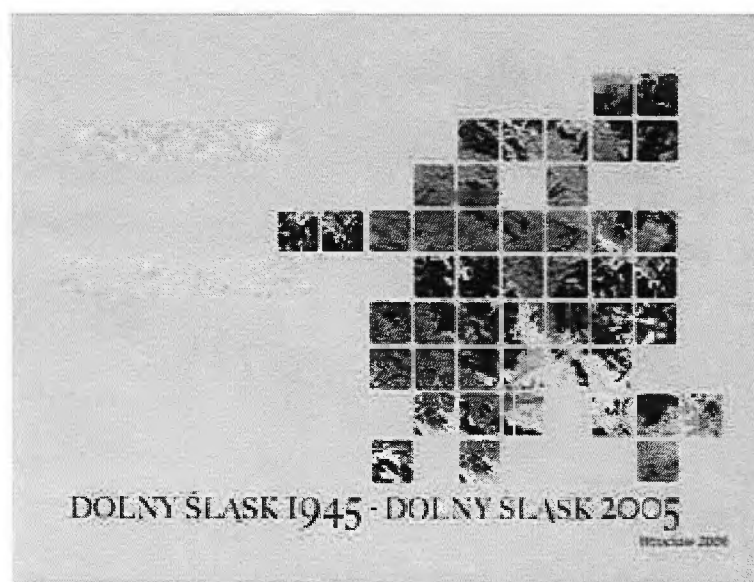
W 2006 r. Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska przystąpiło do wydawania cyklu publikacji pod wspólnym tytułem „Dolny Śląsk wczoraj i dziś”. Decyzja o podjęciu się tego zadania była efektem prac nad monografią „Dolny Śląsk 1945 - Dolny Śląsk 2005”. Książka ta powstała z inspiracji JE kardynała H. Gulbinowicza i ukazała potrzebę przybliżania nam, Dolnoślązakom, dziejów bliższych i dalszych naszego regionu w sposób przystępny, ale rzetelny. Na rynku wydawniczym pojawia się wiele bardzo dobrych dzieł o historii tej ziemi, stanowiących - poza wszelką wątpliwością - wkład naukowy w jej poznanie. Brakuje jednak książek pokazujących dzieje regionu w „przestrzeni” między dziełami naukowymi (małe nakłady, trudny dla czytelnika język, częsty kłopot z płynnością wywodów wywołanych m.in. wymogami periodyzacyjnymi) a popularnymi (brak pewności u czytelnika, czy autorzy „wiedzą” czy „wydaje się im, że wiedzą”).

W czerwcu 2006 r. ukonstytuowała się rada programowa cyklu „Dolny Śląsk wczoraj i dziś” w składzie: dr Bogdan Cybulski, bp dr Edward Janiak, dr Adolf Juzwenko, Jerzy Ludwin, Sławomir Najnigier, Rainer Sachs, prof. dr hab. Włodzimierz Suleja.

Rada programowa przyjęła, że corocznie będzie wydawany jeden tom prezentujący, w ujęciu przedmiotowym, dzieje obszaru stanowiącego obecnie Dolny Śląsk. Ponadto ustaliła również, że obok tomów, wydawane będą suplementy stanowiące rozwinięcie tematów zawartych w poszczególnych tomach.

Przedsięwzięcie tak szeroko zakreślone rozwija się dzięki życzliwości i zrozumieniu wielu środowisk i instytucji. Wydawca ściśle współpracuje z samorządami dolnośląskimi. Z Urzędem Marszałkowskim prowadzone są rozmowy w sprawie wspólnego wydawania cyklu. Wydawca (SPDS) dziękuje wydawnictwu DAPOS i drukarni „PRINT” za okazywaną pomoc i życzliwość.

Dotychczas ukazały się dwa tomy:

Suplementy:

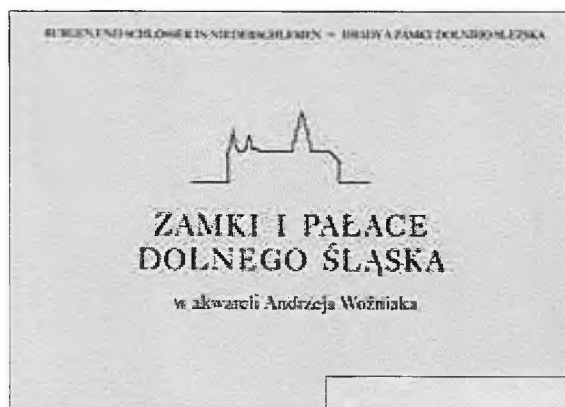
- Grażyna Trzaskowska „Polski Cmentarz Wojenny na Grabiszynie we Wrocławiu”, Wrocław 2006 r.
- „Stan wojenny na Dolnym Śląsku”, pod red. Bogdana Cybulskiego i Włodzimierza Sulei, Wrocław 2006
- Adolf Juzwenko, Lena Kaletowa, Maciej Matwijów „Ossolineum we Wrocławiu”, Wrocław 2007
- Grażyna Trzaskowska „Epidemia czarnej ospy we Wrocławiu w 1963 roku”, Wrocław 2008

Publikacja towarzysząca cyklowi wydawniczemu „Dolny Śląsk wczoraj i dziś”,

- „Zamki i Pałace Dolnego Śląska w akwareli Andrzeja Woźniaka”
- „Podwójnie strzeżeni – Armia Radziecka w Legnicy (1945 – 1993)”

Przygotowywane są dwa następne suplementy:

1. „Skarb Średzki”
2. „Samorząd Terytorialny Dolnego Śląska (1990 – 2010). Dokonania i wyzwania”

Wszyscy zainteresowani nabyciem wydanych pozycji mogą uzyskać informacje pod numerem tel. +48 71 354 57 00 lub drogą elektroniczną: spds@dolnyslask.wroc.pl.
Osoby i instytucje, które chciałyby nabyć następne tomy i suplementy, mogą zgłosić to na wyżej wskazany adres.

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

20 lat samorządu Dolnego Śląska

8 marca 1990 r. Sejm przyjął ustawę o samorządzie terytorialnym. Samorządność oznaczała koniec powołanych w latach 50-tych „terenowych organów administracji państwowej” zarządzanych w sposób hierarchiczny, scentralizowany, pod nadzorem partii komunistycznej (PZPR). Trudno uwierzyć – tak naprawdę tę reformę przygotowali w chałupniczych warunkach niezależni od rządu eksperci i entuzjaści, którym wierzył na słowo i rząd, i Sejm.

Po 20 latach widzimy, że ta odważna decyzja rządu Premiera Tadeusza Mazowieckiego i elit solidarnościowych zapoczątkowała pozytywną rewolucję, która zmieniła nasze lokalne ojczyzny. Jak każdy proces społeczny, nie był wolny od sytuacji trudnych i dyskusyjnych. Reforma samorządowa nie była aktem jednorazowym. Po pierwszych wolnych wyborach 27 maja 1990 roku, wielokrotnie byliśmy świadkami recydywy zarządzania „resortowego”. W wielu dziedzinach zarządzanie niektórymi sprawami przechodziło wielokrotnie z rąk do rąk. W roku 1990 w sprawie utworzenia powiatów decyzji nie podjęto. W 1993 r. projekt ustawy powiatowej wylądował w koszu. Program Pilotażowy Reformy Administracji Publicznej (1993) Premier Hanny Suchockiej przyniósł dużym miastom więcej kompetencji, ale nie przyniósł rozwiązań stabilnych i systemowych. Na początku lat 90-tych nie było dobrych pomysłów na region. Wśród polityków

przeważały obawy przed „federalizacją” Polski. Spory te zakończyła formalnie reforma powiatowa i regionalna przygotowana przez rząd Jerzego Buzka

(1998), ale kształtowanie się wzajemnych relacji między administracją rządową i trzema rodzajami samorządu trwa do dziś.

Generalnie jednak reforma samorządowa z 1990 roku (obok takich wielkich decyzji takich jak reforma gospodarcza Leszka Balcerowicza, przywrócenie pluralizmu politycznego i wolności słowa, wyjście z orbity wpływów Rosji, powrót do państwa prawa, wejście do NATO i Unii Europejskiej) przyniosła trwałe, pozytywne i nieodwracalne zmiany. Samorządy są dziś znaczącą częścią państwa. Suma budżetów jest niewiele mniejsza niż budżetu państwa. Po 20 latach polski samorząd spełnia najlepsze standardy europejskie, choć w różnych sprawach np. dobrych obyczajów politycznych, ma jeszcze wiele do zrobienia.

Samorząd stał się nie tylko innym niż centralistycznym sposobem zarządzania sprawami publicznymi. Po smutnych czasach komunistycznych, gdzie po roku 1945 prawie wszystko było państwowe i tymczasowe, samorząd lokalny spowodował renesans społeczności lokalnych. Jest to szczególnie ważne w regionach takich jak Dolny Śląsk, gdzie, w wyniku II wojny światowej, nastąpiła całkowita wymiana ludności. Samorządy – poprzez prywatyzację mienia komunalnego – wspierały „odtworzenie” własności prywatnej. Samorządność oznaczała odtwarzanie zerwanych w czasach komunizmu więzi lokalnych, budowanie własnych elit, budowanie społeczności zdolnej do odpowiedzialnego, zdecentralizowanego „samorządzenia” sprawami publicznymi w ramach jednej Polski. I dlatego nie jest paradoksem, że samorządowcy cieszą się dużo większym zaufaniem, niż politycy parlamentarni i partie polityczne.

I za to wszystko im serdecznie dziękujemy wszystkim Dolnoślązakom, którzy aktywnie włączyli się w działanie samorządu w naszym Regionie.

Z okazji jubileuszu 20 lat Samorządu Dolnośląskiego Mennica Śląska przy ścisłej współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Promocji Dolnego Śląska wyemitowała wyjątkową monetę okolicznościową „20 Rajców Dolnośląskich”.

Stowarzyszenie Na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

Marzec 2010

Klub „Dolnoślązak”

To zapoczątkowany przez Stowarzyszenie w 2007 r. projekt mający na celu promocję Dolnego Śląska poprzez inicjowanie i prowadzenie działalności sportowej, rekreacyjnej i turystycznej w regionie.

Utworzona Sekcja Łucznictwa Blochkowego jest odpowiedzią na rosnące zainteresowanie tą popularną w Europie i na świecie dyscypliną. Dolnoślązak ma już w tej dziedzinie bardzo poważne sukcesy. Sekcja zrzesza zarówno czołowych polskich zawodników wywodzących się z Uczniowskiego Klubu Sportowego „Talent” jak też entuzjastów i sympatyków łucznictwa dla których strzelectwo to forma spędzania czasu wolnego. Mamy nadzieję, że realizowane przez Klub „Dolnoślązak” działania pomogą ugruntować silną pozycję Dolnego Śląska także w środowisku polskiego jak i europejskiego łucznictwa blochkowego.

Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

Wiodąca tematyka

I Forum Polanica Zdrój 10-11.12.1999 r.

Finansowanie inwestycji komunalnych; promocja i integracja regionu Dolnego Śląska; struktura i działanie Urzędu Marszałkowskiego; perspektywy rozwoju budownictwa mieszkaniowego w Polsce; założenia strategii Dolnego Śląska; likwidacja skutków powodzi na Dolnym Śląsku.

II Forum Kudowa Zdrój 18-20.01.2001 r.

Udział jednostek samorządu terytorialnego w realizacji Programu Odra 2006; walory turystyczne i uzdrowiskowe, wyzwania, trudności, dochodzenie do korzyści; inwestycje drogowe na Dolnym Śląsku w latach 2001-2006 (2015) – oczekiwania, plany i możliwości państwa; zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – wyzwanie dla gmin na drodze dostosowania infrastruktury technicznej gminy do standardów Unii Europejskiej.

III Forum Kudowa Zdrój 28.02-02.03.2002 r.

Duże przedsięwzięcia infrastrukturalne oraz kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje; współpraca j.s.t. z organizacjami pozarządowymi; środki pomocowe dla obszarów wiejskich.

IV Forum Kudowa Zdrój 05-07.03.2003 r.

Zabezpieczenie interesów j.s.t. w kontaktach z inwestorami oraz przedsiębiorcami; komputeryzacja w j.s.t.; e-urząd, sprawna i przyjazna administracja; partnerstwo publiczno-prywatne; środki pomocowe Unii Europejskiej dla samorządu terytorialnego.

V Forum Kudowa Zdrój 10-12.03.2004 r.

System dostępu do kapitału; strategia rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku; informatyzacja jako narzędzie sprawnej administracji samorządowej; metody rozwiązywania problemów ciepłownictwa w gospodarce komunalnej.

VI Forum Kudowa Zdrój 09-11.03.2005 r.

Hasło przewodnie „Samorząd Dolnego Śląska – pierwszy rok w Unii Europejskiej”; podczas spotkania w Kudowie odbyły się następujące dwa główne bloki panelowe: Unia Europejska dla obszarów wiejskich i obszarów miejskich.

VII Forum Kudowa Zdrój 08-10.03.2006 r.

Hasło przewodnie „Samorząd Dolnego Śląska – korzyści ze współpracy”; współpraca zagraniczna jednostek samorządu terytorialnego – korzyści ze współpracy; współpraca jednostek samorządu terytorialnego w zakresie transportu – korzyści ze współpracy.

VIII Forum Kudowa Zdrój 21-23.03.2007 r.

Hasło przewodnie „Dolny Śląsk dwóch prędkości”; jak utrzymać spójny rozwój naszego regionu?; jak korzystać ze środków Unii Europejskiej w latach 2007-2013?; spotkania panelowe: jak poprawić edukację – mury to nie wszystko; Dolnośląski Klaster Ekoenergetyczny.

IX Forum Kudowa Zdrój 03.2008 r.

Hasło przewodnie „Jak wzmacniać pozycję gospodarczą Dolnego Śląska?”; tematy przewodnie: Prawidłowe relacje: inwestor-samorząd, Samorząd jako inwestor - finansowanie inwestycji, Jak korzystać ze środków UE w latach 2007-2013 spotkania panelowe: Odbudowa szkolnictwa zawodowego na Dolnym Śląsku, Logistyka i transport Dolnego Śląska.

X Forum Kudowa Zdrój 18-20 marca 2009 r.

Hasło przewodnie: „5 lat w Unii Europejskiej – i co dalej?”; Tematy przewodnie: Dolny Śląsk w Unii Europejskiej. Transport Dolnego Śląska. Tematyka paneli: Energia odnawialna w działaniach j.s.t., Interaktywny samorząd, Program operacyjny Infrastruktura i Środowisko – wybrane zagadnienia z zarządzania projektem.

STOWARZYSZENIE NA RZECZ PROMOCJI DOLNEGO ŚLĄSKA

III Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej we Wrocławiu

Minął już rok od naszego spotkania na II Dolnośląskim Forum Energii Odnawialnej, któremu towarzyszyły II Dolnośląskie Targi Energii Odnawialnej. Zyczyliśmy sobie, aby spotkać się ponownie i wprowadzić cykliczność forum i targów do naszego dolnośląskiego kalendarza imprez związanych z propagowaniem rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii. Założony cel udało nam się zrealizować, a III Dolnośląskie Forum Energii Odnawialnej stało się faktem.

Wiele firm, samorządów i osób prywatnych pogłębiało swoją wiedzę w tym zakresie i co ważniejsze zaczęły korzystać z tego w sposób praktyczny. Dlatego też hasło przewodnie III Dolnośląskiego Forum Energii Odnawialnej brzmiało: Praktycy dla Praktyków – Dobre praktyki w OZE i efektywności energetycznej. Naszym celem było zaprezentowanie jak największej liczby różnorodnych przykładów praktycznych realizacji, które pozwolą zastanowić się czy takie inwestycje są możliwe. Nie bez przyczyny obok dobrych praktyk w OZE umieściliśmy dobre praktyki dotyczące efektywności energetycznej. Postaraliśmy się również aby nie zabrakło tu informacji dotyczących aktualnych możliwości finansowania z wykorzystaniem projektów krajowych i unijnych.

Zdajemy sobie jednak sprawę, że wiedza na temat odnawialnych źródeł energii jest jeszcze za mało rozpowszechniona i dlatego też uważamy za celowe organizowanie takich spotkań, skierowanych do wszystkich, którzy zainteresowani są wykorzystaniem Odnawialnych Źródeł Energii.

W trakcie XI Dolnośląskiego Forum Samorządu Terytorialnego przygotowaliśmy spotkanie panelowe „Energia odnawialna – dobre praktyki w regionie”, opiekę merytoryczną nad tematem przejął Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Projekt „Interaktywna Gmina”

Projekt „Interaktywna Gmina” realizowany jest społecznie od 2007 roku, wspólnie przez Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska, Wyższą Szkołę Handlową i Agencję Interaktywną 3Cube. Jego głównymi celami jest ocena funkcjonalna i merytoryczna serwisów internetowych Gmin Dolnego Śląska oraz diagnozowanie aktualnego stanu wykorzystania Internetu, na rzecz promocji i rozwoju gmin przez władze samorządowe Dolnego Śląska. Badania prowadzone są corocznie, a ich wyniki publikowane w kolejnych raportach i w Internecie.

Najnowszy raport „Interaktywna Gmina. Trzeci ranking internetowych serwisów samorządowych w województwie dolnośląskim” zawiera wyniki badań i konkursu z 2009 (III edycja).

Cele i założenia projektu wpisują się w działania na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego w naszym regionie.

Szczegółowe informacje na temat badań z 2009 roku (III edycja projektu) są dostępne w serwisie:

www.interaktywna-gmina.pl lub www.dolnyslask.wroc.pl (zakładka nowości).

Wyniki III edycji konkursu

„Dolnośląska Gmina – Lider Internetu”:

Kategoria gminy miejsko-wiejskie: Święta Katarzyna,

Lądek Zdrój, Środa Śląska,

Kategoria gminy wiejskie: Kłodzko, Zawonia, Kobierzyce,

Kategoria gminy miejskie: Wrocław, Oława, Karpacz.

DOLNOŚLĄSKI KLUB PROMOCJI PLASTYKI

Klub powstał w wyniku wieloletniej współpracy Stowarzyszenia na Rzecz Promocji Dolnego Śląska ze Związkiem Polskich Artystów Plastyków - Polska Sztuka Użytkowa we Wrocławiu między innymi przy organizacji wystaw, prezentacji, plenerów oraz w latach 2001-2006 działalności CKEiP "Dom Śląski" w Targoszynie.

Zasadniczym celem klubu jest:

- Inicjowanie i popieranie przedsięwzięć związanych z kulturą i edukacją plastyczną,
- rozwijanie kontaktów i współpracy lokalnej w upowszechnianiu i promowaniu działalności Plastycznej,
- promowanie lokalnych i dolnośląskich osiągnięć plastycznych dotyczących działalności samorządowej, gospodarczej i turystycznej,
- doradztwo i pomoc w organizacji lokalnych imprez plastycznych..

Do Klubu mogą należeć artyści plastycy, artyści rzemieślnicy, działacze kultury po podpisaniu stosownej deklaracji. W planach Klubu najbliższy okres znajduje się:

- organizacja otwartych Dolnośląskich Wystaw i Konkursów o tematyce regionalnej
- organizacja konkursu na najlepsze opracowania plastyczne dotyczące działań promocyjnych na terenie Dolnego Śląska
- organizacja konkursu z zakresu regionalnych pamiątek,
- organizowanie w terenie przy współpracy z Urzędami Gminy / placówkami kultury spotkań z artystami, warsztatów tematycznych, pokazów, wystaw i plenerów z zakresu sztuki użytkowej, rękodzieła artystycznego i ludowego.

Kontakt:

ul. Krzemieniecka 60a 54-613 Wrocław,
tel./fax +48 71 354 57 00, kom. 605 519 488

XI Dolnośląskie Forum Samorządu Terytorialnego

ORGANIZATOR:

Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska

ul. Krzemieniecka 60a; 54-613 Wrocław

tel./fax (071) 354-57-00; 357-47-16 www. 115

www.dolnyslask.wroc.pl; spds@dolnyslask.wroc.pl

WSPÓŁPRACA I PARTNERZY:

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego - www.umwd.pl

Urząd Miasta Kudowa Zdrój - www.kudowa.pl

Zespół Uzdrawisk Kłodzkich S.A. - www.zuk-sa.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu - www.fos.wroc.pl

PKO Bank Polski SA - www.pkobp.pl

Dolnośląska Spółka Gazownictwa - www.dsgaz.pl

Bank Gospodarstwa Krajowego - www.bgk.com.pl

Krajowy Rejestr Długów - www.krd.pl

Dolnośląskie Forum Polityczne i Gospodarcze - www.forum.pl

Basen „Wodny Świat” w Kudowie Zdrój - www.basen.kudowa.pl

Budexpo-Wrocław Sp. z o.o. - www.budexpo.wroc.pl

PATRONAT MEDIALNY:

TVP3 Wrocław - www.wroclaw.tvp.pl

Radio Wrocław S.A. - www.prw.pl

Nieruchomości PLUS; Grupa: Expressy Dolnośląskie - www.wfp.pl

DAPOS - www.dapos.wroc.pl

Gazeta Wyborcza Oddział Wrocławski - www.gazeta.pl

Forum

Kudowa Zdrój, 24-26 marca 2010